МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Збірник матеріалів

Студентської науково-практичної Інтернет-конференції

м. Київ,
7 грудня 2022 р.

КНЕУ 115 РОКІВ КИЇВ 2022

УДК 339.9(477)(06)
Р 64

Організаційний комітет:

Бурмака Микола Олексійович - к.е.н., доцент
Вінська Оксана Йосипівна – к.е.н., доцент
Галенко Оксана Миколаївна – д.е.н., професор
Козачок Тетяна Сергіївна – к.е.н., доцент
Максименко Анна Вікторівна - к.е.н., доцент
Олійник Вікторія Володимирівна - к.е.н., доцент
Поплюйко Андрій Миколайович – к.е.н., доцент
Солодковський Юрій Мечиславович – к.е.н., доцент
Столярчук Ярослава Михайлівна - д.е.н., профессор
Федірко Олександр Анатолійович – д.е.н., доцент
Черницька Тетяна Володимирівна - к.е.н., доцент
(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст

Р 64 Розвиток економіки України в нових реаліях міжнародних відносин: зб. матеріалів студентської наук.-практ. Інтернет-конф., 7 грудня 2022 р., м. Київ. [Електронний ресурс],– Київ: КНЕУ, 2022. – 276 с.
ISBN 978-966-926-420-6

У збірнику подано тези доповідей студентів факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УДК 339.9(477)(06)

ISBN 978-966-926-420-6

© КНЕУ, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ГЛОБАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ 9

Робота платформи здійснювалася в рамках проекту міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу Еразмус+ ***«Молодіжне лідерство для консолідації ініціатив ЄС у контексті транскордонної нестабільності в Україні»*** *(Грантова Угода № 101099170 — YouthLeadtoEUinUA — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH-UA-IBA — YouthLeadtoEUinUA).*
"Youth leadership towards the consolidation of EU initiatives in the context of cross-border instability in Ukraine"

Co-funded by the European Union

Багірова Е.Е. 9
Перспективи розвитку відновлювальних джерел енергетики України в розрізі індустрії 4.0
Бутенко А.О. 11
“Зелена економіка” крізь призму концепції сталого розвитку
Дворник О.В. 13
Зелене облігаційне фінансування глобального сталого розвитку
Іванова А. 15
Роль креативного сектору в сталому розвитку економіки країн світу
Ігнатенко В.О. 18
Конкурентне лідерство США у формуванні зеленої енергетичної екосистеми
Козлова С.О. 21
Мегаполіси як осередки «озеленення» глобального економіки
Корольчук Н. І. 24
Механізми впливу глобалізації на структурну трансформацію зеленої економіки
Сукач Д.А. 26
Глобальні тренди зеленого інвестування: досвід для України
Білик О.Ю. 29
Світові тенденції формування міграційного капіталу
Павловський Д. С. 31
Роль цифрових технологій в озелененні фінансових ринків
Бойко А.О. 33
Глобальне середовище розвитку міжнародної торгівлі
Гавриленко В.О. 35
Механізми та інструментарій стимулювання іноземногоінвестування в економіку України
Газізов В.Р. 37
«Зелена» енергетика в Україні в умовах війни та післявоєнний період
Грек О.Д. 39
Стратегічні пріоритети розвитку зеленої економіки Китаю
Грищенко Є.М. 41
Зелена економіка і сучасний ринок праці

Заболотний О.В. 44
Теоретичні основи накопичення і перерозподілу фінансових ресурсів
Дем'яненко В.В. 46
Сучасний стан зеленого розвитку ІТ-сектору в Україні та світі
Дрогомерецький М.К. 48
Співпраця США та України: зелений контекстрозвитку
Єщенко Є.О. 51
Економічне післявоєнне співробітництво КНР та України у контексті сталого розвитку
Касьян Д.В. 53
Стратегічні напрями забезпечення конкурентного лідерства фірми на світових ринках
Катюха І.В. 55
Вплив ІКТ на світові ринки праці та людський капітал
Кірсанов Д. І. 57
Безпаперова економіка як зелена складова сталого економічного розвитку України
Кіяшко І.Р. 59
Стабільність валютної системи як фактор розвитку зеленої економіки
Коваль В.І. 60
Розвиток зеленої економіки: перспективи для України
Колбасов М.О. 63
Вплив зеленого розвитку на зовнішньоторгівельну політику США
Кропивницька А.В. 65
Інклюзивний економічний розвиток в умовах глобальної зміни клімату: досвід ЄС
Кучеренко М.В. 68
Розвиток зелених блокчейн технологій у світовій та вітчизняній економіках
Кушнір І. М. 71
Європейський зелений курс, як драйвер європейської інтеграції України
Лісовський С.С. 73
Зелена логістика як стратегічний напрям забезпечення кліматичної нейтральності в Україні
Лунякін О.Д. 74
Зелена енергетика: виклики та можливості для економіки США
Магрета Я.Л. 75
Краудфандові платформи як інструмент поствоєнної відбудови економіки України в контексті зеленого розвитку
Мазаєва Д.Ю. 78
Ключові напрями розвитку зелених фінансів
Мамедова А.С. 80
Інтеграція України в міжнародні транспортні коридори:організаційно-економічний та екологічний аспекти
Мельниченко О.В. 82
Сучасні особливості розвитку міжнародної торгівлі послугами
Наумова А.А. 84
Інвестиційна офшорна діяльность в умовах зеленого розвитку
Опанасенко А.С. 87
Адаптація європейського зеленого курсу в Україні
Осетрова А.Є. 90
Перспективи розвитку зеленої торгівлі України на глобальних ринках
Пархомчук Д.В. 92

Сучасні тренди зеленого інвестування міжнародної економіки
Пономаренко І. 95
Екологічні наслідки війни в Україні та перспективи зеленої реконструкціїза участі США
Романишина Д.О. 96
Створення зелених робочих місць в контекстіміграційної кризи
Салівон І.О. 98
Ризики зеленого інвестування економіки України
Святовець І.П. 99
Модель управління стійкістю еколого-економічної системи підприємств
Сіденко Т.О. 101
Сучасні тренди розвитку глобального підприємництва у контексті зеленого розвитку
Скалецька М.І. 103
Збереження парків і заповідників в Україні під час війни як передумова розвитку зеленої економіки
Цимбалюк Д.І. 105
Корпоративна соціальна відповідальність у політиці сталого розвитку
Шаргала В.І. 108
Розвиток світового ринку IT-аутсорсингу в умовах зеленої трансформації
Щербаков О.К. 110
«Зелений курс» як інструмент стимулювання економічного розвитку України
Ярошенко А.В. 112
Перспективи зеленого розвитку у транскордонному співробітництві України з Польщею
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ 115
Ячник М.А. 115
Особливості міжнародного консалтингу в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну
Шишук Н.О. 117
Рецесійний вплив у США на банківську кредитну політику
Цивінська Н.М. 119
Діяльність MERCEDES-BENZ GROUP AG в Україні
Koliada Sofiia 121
The impact of the Covid-19 pandemic on the Global Agricultural Market
CENGİZ ÇEVİK 123
The Opportunities of Participation in Shanghai Cooperation Organization for Turkish Strategical Development
Горшков Б.Є. 125
Функціонування інвестиційного бізнесу в Україні під час війни (на прикладі компанії Concord Capital)
Краснікова А.А 127
Світові тенденції злиття та поглинання у глобальному банківському секторі
Shad Muhammed 129
OTT Platforma as a Perspective Form of Business Activity in the Mordern Conditions of the Formation of a new Global digital realiry
Осьмак К. 131
Макроекономічні заходи стимулювання інноваційної діяльності в Україні в умовах післявоєнної відбудови
Abdusalomov A.R. 133

Major Changes in Programme Management Triggered by Armed Conflicts – Observations from Personal Experience of Early Preparedness"
Anatoliti S.V. 136
New Ukrainians in Greece 2022: Effect on Greek Economy
Buriachenko V. 137
Features of the Activities of Foreign Banking Groups in Ukraine During the War
Deepanshu Rawat 139
Peculiarities Of The International Business In The Condition Of A Full-Scale Invasion Of The Russian Federation Into Ukraine
Feshchenko M.S. 141
Cash Flows Management In International Corporations
Vintsyk L.E. 143
Marketing Strategy In Hotel Business
Герасименко А.П. 145
Інвестиції Європейського Союзу в Україну в умовах війни
Докторов К.І. 147
Стратегічні пріоритети компанії NETFLIX, INC. в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну
Коробій Н.О. 150
Особливості міжнародного фармацевтичного ринку в умовах повномаштабної війни в Україні
Коцюба О.С. 152
Проблеми та виклики міжнародного бізнесу в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну
Піскора О.В. 154
Двосторонні економічні відносини України з Німеччиною на сучасному етапі розвитку
Reshetnik Liliia 156
Digital Technologies and Digitalization of Ukrainian Business in the Times of War
Sivtseva D.A. 158
Marketing Strategies Of "Tiffany & Co" In The Digital Time
Svitlychna A.P. 160
Principles Of Corporate Social Responsibility For International Banks In The Context Of Russia's Full-Scale Invasion Of Ukraine
Соболь Д.О. 162
Світові підприємства в умовах повномасштабного вторгнення в Україну
Стасенко Є.В. 164
Перспективи розвитку економічної взаємодії України та Китаю
Ходаківська А.М. 166
Стан та розвиток фармацевтичного ринку в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну
Чеботарьов М. В. 168
Особливості впливу транснаціональних корпорацій на глобальний економічний розвиток та фінансову безпеку
Янчук Д.П. 171
Електрифікація засобів пересування як невідворотня трансформація ринку автомобілів

РОЗДІЛ 3. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 173

Бобор В.В. 173
Сучасний стан розвитку ринку міжнародних пасажирських авіаперевезень в Україні
Голубенко Д.А. 176
Основні засади банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку
Порошинський Є.О. 180
Сучасні теорії прямого іноземного інвестування
Москаленко Ю.Д. 184
Структура фінансового ринку
Криштоп Д.Є. 186
Розвиток міжнародного фінансового ринку
Лянко Н.І. 188
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС
Маргвелашвілі Д.Т. 190
Розвиток туризму як фактор подолання бідності
Храпко О.О. 192
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС
Прошунін І.В. 193
Перспективи розвитку європейського енергетичного ринку
Науменко А.О. 196
Діяльність ТНК в умовах нерівномірності світового економічного розвитку
Васкевич М.Р. 198
Вплив пандемії COVID-19 на розвиток фармацевтичного ринку України
Терещук Т.Ю. 201
Зовнішня торгівля між Україною та ЄС
Доденко А.Р. 205
Тренди міжнародного туризму в умовах глобальної економічної кризи
Предко А.С. 207
Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС
Масенко З.І. 208
Світові виклики, з якими стикається медіа індустрія
Покаленко Т. Г. 210
Тенденції розвитку світового ринку хостелів
Монастирська Х.Р. 212
Пріоритети енергетичної стратегії ЄС в контексті економічної безпеки
Волчков І.С. 214
Вплив російсько-української війни на інвестиційний клімат європейських країн
Симоненко Н.Л. 216
Роль креативних індустрій в соціально-економічному розвитку суспільства
Горбаченко А.А. 218
Вплив українсько-російської війни на міжнародний ринок авіаційних перевезень
Шлапаченко К.В. 221
Сучасний стан торговельного співробітництва України з ЄС
Мірошниченко А.О. 224
Диверсифікація співробітництва України та Хорватії в умовах російського вторгнення
Лимар І.В. 226
Вплив розвитку фармацевтичного сектору на економічні стратегії країнЄС
Волянюк Д.І. 228
Трансформація світового ринку фармацевтичних препаратів

Літвінчук П.О. 230
Сучасні тенденції та особливості розвитку глобальногоавтомобільного ринку
Шипова Є.К. 232
Залежність енергетичного ринку ЄС від іноземних енергоносіїв
Коломацька Л.О. 235
Міграційні кризи в ЄС
Кухнюк К.М. 238
Економічне співробітництво України з Німеччиною
Радутна Є.Ю. 240
Роль енергетичної політики у процесі екологізації економічного розвитку країн ЄС
Корчак М. І. 242
Сучасний стан та особливості міжнародного ринку харчових продуктів в контексті забезпечення цілей сталого розвитку
Сорокіна Д.В. 245
Перспективи розвитку європейського енергетичного ринку
Єлісєєва А.О. 247
Сценарії розвитку глобального енергетичного ринку
Стеценко С.О. 249
Особливості єдиного ринку ЄС
Попов О.І. 251
Сутність та механізми функціонування національних систем підтримки експорту
РОЗДІЛ 4. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ 256
Торутько І.О. 256
Мета та особливості аудиту імпортних операцій
Федик О.Р. 258
Сучасні виклики та фактори фінансової нестабільностітранснаціональних корпорацій
Лесько Д.С. 260
Методика обліку та аудиту оборотних активів у міжнародних корпораціях
Закаблуківська В.В. 261
Офшорні юрисдикції у міжнародному податковому плануванні
Войтенко О. В. 264
Процес відновлення економіки України та його аналітичне забезпечення
Бойко О.Ю. 266
Глобальні імперативи зеленого розвитку: виклики і перспективи для України
Білялов А.Р. 267
Механізми відновлення потенціалу мегаполіса
Мосьпан Є.І. 269
Позиції міжнародних корпорацій щодо війни в Україні
Красножон В.Ю. 272
Зарубіжні програми підтримки для українських МСП в умовах війни
Ковалова А.О. 274
Ключові ресурси конкурентоспроможності послуг у сучасній економічній системі

РОЗДІЛ 1. ГЛОБАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Робота платформи здійснювалася в рамках проекту міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу Еразмус+ ***«Молодіжне лідерство для консолідації ініціатив ЄС у контексті транскордонної нестабільності в Україні»*** *(Грантова Угода № 101099170 — YouthLeadtoEUinUA — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH-UA-IBA — YouthLeadtoEUinUA).*
"Youth leadership towards the consolidation of EU initiatives in the context of cross-border instability in Ukraine"

Co-funded by the European Union

Багірова Е.Е.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ В РОЗРІЗІ ІНДУСТРІЇ 4.0

Вторгнення Росії в Україну сколихнуло енергетичні ринки та геополітику, піднявши ціни на нафту та газ до найвищого рівня за десятиліття та змусивши розвинені країни світу планувати збільшення частки відновлюваних джерел енергії в енергетичному секторі. Це особливо добре резонує з втіленням в життя Європейської зеленої угоди. На цьому етапі Україна може стати значним гравцем в секторі екологічної енергетики, так як має значний потенціал у сфері саме відновлюваних джерел. Окрім того, підтримуючи розвиток цих напрямів, Україна може стати зеленим енергохабом принаймні для країн Європи, враховуючи те, що деякі системи сполучення вже були побудовані з березня 2022 року [1].

Одна з перших проблем на цьому шляху це заборгованості перед виробниками електроенергії з відновлюваних джерел за зеленим тарифом. Наприклад, державне підприємство «Гарантований покупець» лише на початку 2022 року розрахувалося за «зелену» електроенергію, яка була вироблена у 2020 році [2]. Інфраструктура та інвестиції також мають бути на іншому рівні – в Україні бракує потужних електромереж та коштів на їх побудову, особливо коли більша частина знаходиться на окупованих територіях. Через війну половина об’єктів ВДЕ перебуває під загрозою руйнації, тобто Україна може втратити половину своїх потужностей у чистій енергетиці. Окрім цього питання енергетичного забезпечення стає дедалі гострішим з кожним днем продовження війни, адже руйнації завдаються по всім електростанціям. Проблема логістики та постачання в європейські країни полягає ще в тому, що енергосистема України все ще використовує застарілі радянські технології, як на самих електростанціях, так і навіть звичайні системи напруги відрізняються від європейських систем. Враховуючи співпрацю з европейськими країнами та виведення з ладу половини енергетичної інфраструктури, доцільніше буде не замінювати радянські запчастини на нові, а відбудувати повністю оновлений комплекс, де ключовими будуть саме джерела відновлювальної енергії.

Україна може брати приклад з країн, де ВДЕ є доволі розвиненими. Наприклад, в Україні мала генерація з відновлювальних джерел (поодинокі малі станції) становила до війни лише 2,5% від усіх встановлених потужностей ВДЕ в країні. В той час як на території Австралії переважає мала генерація, яка поєднана між собою продуманою логістикою, адже чим більш розподілені енергетичні ресурси по території країни, то надійніше постачання електроенергії і то менше вона коштує. Саме це і потрібно Україні [2].

Отже, модернізація та повне відновлення енергетичного сектору економіки України є невід'ємною частиною майбутнього розвитку країни. Вона має бути зеленою, що включає в себе фокус саме на відновлювальні джерела енергетики, з новітніми технологіями та акцентом на світовий тренд діджиталізації [3]. Саме використання компонентів Індустрії 4.0 та діджиталізації надасть багато можливостей для покращення енергетичного сектору в технологічному плані – розвиток інфраструктури обміну даними для нових енергетичних послуг, розширення можливостей громадян і підтримки їх участі в оновленні цифрових технологій в енергетиці, підвищенні кібербезпеки енергетичного сектору, сприянні кліматичній нейтральності для IT-сектору. За допомогою BigData можна створити відстежування попиту на електроенергію та потреби кожного регіонів та створити дистанційний розподіл. Принципи, що лежать в основі технологій розумного міста, такі як підвищення ефективності, краще управління даними та краще прийняття рішень, також є важливими для декарбонізації та розподілу зеленої енергетики. Такі технології, як цифрові двійники, розумні вуличні ліхтарі, мікромережі, комп'ютерне бачення, платформи розумного управління містом і мікромобільність, стають все більш популярними і можуть допомогти в декарбонізації та чистій енергії [4].

Україна має величезний природний потенціал для розвитку можливостей у зеленій енергетиці. Після перемоги у війні відбудова енергетичнго сектору країни потребуватиме значних інвестицій, які мають бути направлені на цілі чистої енергетики, а інфраструктура має включати в себе нові технологічні здобутки ери Індустрії 4.0.

Список літератури:

1. A green and digital future: 7 insights from strategic foresight. (2022) URL:https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news/green-and-digital-future-7-insights-strategic-foresight-2022-06-30_en(Дата звернення: 05.11.2022).

2. Department of Industry, Science, Energy and Resources (2021) Australian Energy Statistics. URL: https://www.energy.gov.au/sites/default/files/Australian%20Energy%20Statistics%202021%20Energy%20Update%20Report.pdf(Дата звернення: 05.09.2022).

3. Digital Transformation in the Energy Industry (2022) OECD. URL: https://www.ogv.energy/news-item/digital-transformation-in-the-energy-industry(Датазвернення: 05.09.2022).

4. Чотири трансформації, щоб Україна стала "зеленим" економічним двигуном Європи (2022) *Економічна правда*. URL: https://www.ogv.energy/news-item/digital-transformation-in-the-energy-industry(Дата звернення: 05.11.2022).

5. Digitalisation of the energy system (2022) European Comission. URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/digitalisation-energy-system_en (Датазвернення: 07.11.2022).

Бутенко А.О.

“ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА” КРІЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Одним із напрямків забезпечення сталогорозвитку національного господарства є впровадження«зеленоїекономіки», яка сприяє зниженню ризиків для навколишньогосередовища та ресурсозбереженню, а такожзалученнюприватних, державних та міжнароднихінвестиціій. Як новий напрям в світовій економічній діяльності, «зелена економіка»пов’язана з виробництвом, розподілом, споживанням товарів і послуг на основі гармонійного використання нових інноваційнихтехнологій та природного середовища. “Зелена економіка” визначається Програмою Організації Об’єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП) як економіка, орієнтована на поліпшення добробуту людства та соціальну рівність через істотне скорочення ризиків від зміни навколишнього середовища і нестачі екологічних ресурсів[1].

Варто акцентувати увагу на взаємозв’язку понять «сталий розвиток» та «зелена економіка». Так, наприклад, курс на озеленення економіки, яким керується Європейський Союз,заснований на принципах концепції сталого розвитку. Відповідно, масштаб заходів із співпраці ЄС та України у сфері охорони довкілля та озеленення економіки нашої держави окреслюється прагненням мінімізувати екологічні екстерналії задля повноцінного існування прийдешніх поколінь.

На сьогодні перед Україною постало складне завдання, а саме інтеграції в світову економіку, з поступовим переходом до принципів сталого розвитку, бо на теперішній момент, якщо розглянути показники до повномасштабної війни, ситуація залишається невтішною, і вони, в більшості, свідчать про те, що Україні не вдалося скористатися перевагами від глобалізації. Серед головних проблем, які перешкоджають Україні на шляху входження до світового господарства виступають: глибока структурна деформація, наявність цінової диспропорції та високий рівень технологічного відставання у більшості галузей економіки, і саме глобалізація ще більш посилила негативний вплив цих факторів. Проте доречним буде також додати, що Україна має неабиякий потенціал в промисловій сфері, і саме вона виступає головною передумовою для руху в бік принципів сталого розвитку.

Через повномасштабну військову агресію виникла ще більша потреба у підвищенні темпів у формуванні та використанні стратегії сталого розвитку, через соціальні, економічні та екологічні проблеми, які виникли на фоні війни. І тут важливим є залучення до цього процесу транснаціональних компаній, які вже функціонують на території України. Можна відзначити, що такі компанії вже активно впроваджують цілі сталого розвитку в свою діяльність та прагнуть здійснювати внесок у формування суспільного добробуту. Станом на 2021 рок Україна посідала 36 місце в рейтингу за індексом сталого розвитку, який щорічно складається ООН і Фондом Bertelsmann.

З точки зору довоєнних тенденцій промислового розвитку, основними ризиками для внутрішньої економічної стабільності є значні структурні диспропорції, спричинені домінуванням енерго- та ресурсомістких виробництв, використання застарілих технологій, поганий розвиток інфраструктури, де найбільші проблеми виникали з транспортними й інформаційними комунікаціями. Також варто зазначити, що Україна має значний сировинний ухил у своїй виробничій структурі, розрахований переважно на експортний попит, що, в свою чергу, ставить промисловість та економіку в цілому в залежність від зовнішньої ринкової кон'юнктури, перешкоджаючи розвитку внутрішнього ринку. Тому сучасний стан вітчизняної промисловості, суттєве пошкодження основних фондів внаслідок війни, наштовхує на висновок про необхідність переходу до нових принципів розвитку, пошуку нових підходів до зменшення використання невідновлюваних джерел енергії та інших ресурсів та вирішення соціально-економічних проблем, які також загострилися через війну. Одним із шляхів може стати перехід на шлях «сталого» розвитку, визначений ООН, який передбачає, що зростання та задоволення всіх потреб повинно відбуватися так, щоб не ставити під загрозу життя та розвиток майбутніх поколінь, і саме в цій стратегії центральним елементом стає сама людина.

Відповідно до вищесказаного, концепцію сталого розвитку варто розглядати як поєднання трьох головних компонентів сталого розвитку суспільства: економічної, природоохоронної та соціальної. Економічний компонент зосереджується на забезпечення енергоефективності та переходу на використання альтернативних матеріалів для збільшення або для початку збереження доходу. Екологічний аспект сталого розвитку має забезпечити цілісність біологічних і фізичних природних систем, їх життєздатність, від чого залежить глобальна стабільність усієї біосфери. В свою чергу соціальна складова має на меті прискорити людський розвиток завдяки збереженню основних соціальних та культурних цінностей, роблячи людину не об'єктом, а суб'єктом розвитку, яка має брати безпосередню участь в прийнятті рішень.

На жаль, українські виробники не дотримуються концепції сталого розвитку. Для підтвердження цього і для доказу важливості розвитку в рамках цієї концепції можна навести результати дослідження, яке провела компанія

McKinsey. Метою дослідження було визначити ступінь розуміння даної концепції та визначення перспектив для її впровадження. Для цього було опитано 1946 керівників, результати такі: 50% з опитаних вважають, що концепція сталого розвитку є важливою, бо за допомогою неї можна розв'язувати екологічні, соціальні та інші питання, які виникають під час управлінської діяльності, зокрема концепція сталого розвитку допомагає у розробці нових продуктів, у створенні репутації та для досягнення мети діяльності корпорації. Проте лише 30% опитаних почали активний пошук інвестиційних можливостей для втілення в життя даної концепції, тобто компанії не готові розвиватися в напрямку сталого розвитку[3].

Отже, можна визначити короткострокові та довгострокові перспективи запровадження концепції сталого розвитку для України. У короткостроковій перспективі головним має стати подолання структурної кризи та сучасних економічних проблем, які особливо проявляються в умовах війни та у післявоєнній відбудові,у довгостроковій, - головним має стати вирішення екологічних та соціальних проблем, з розвитком духовно-матеріальних та інформаційних аспектів.

Список літератури:

1. Буркинський Б. В. "Зелена" економікакрізьпризмутрансформаційнихзрушень в Україні: монографія / Б. В. Буркинський, Т. П. Галушкіна, В. Є. Реутов; Ін-т проблемринкутаекон.-екол. дослідж. НАН України. Одеса:Підприємство Фєнікс, 2011. 348 с.
2. United Nations Global Compact. Progress Report 2019, New York, 2019. URL:https://www.unglobalcompact.org/docs/publications/2019-UNGC-Progress-Report.pdf (date of appeal: 02.11.2022)
3. За матеріалами «How compani esmanagesustainability: McKinsey Global Survey results», The McKinsey Quarterly. URL: http://www.mckinseyquarterly.com/home.aspx (Дата звернення: 05.11.2022).

Дворник О.В.

ЗЕЛЕНЕ ОБЛІГАЦІЙНЕ ФІНАНСУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Розбудова у глобальних координатах моделі сталого розвитку та перехід до декарбонізованої економіки передбачає в якості обов'язкового компоненту розвиток інструменту зеленого облігаційного фінансування для підтримки і всебічного стимулювання діяльності зі зменшення обсягів емісії парникових газів та адаптації бізнес-сектору до кліматичних змін. Інакше кажучи, зелені облігації репрезентують цінні папери, котрі надаються на умовах повернення і спрямовані на фінансування екологічних проєктів у сфері відновлювальної енергетики,

енергоефективності, мінімізації утворення, утилізації та переробки відходів, впровадження екологічно чистих видів транспортних засобів, органічного землеробства, збереження флори і фауни, скорочення викидів у довкілля та ін. [1].

Про досягнуті на сьогодні масштаби зеленого облігаційного фінансування свідчить, зокрема, той факт, що у період 2007-2019 рр. загальний вартісний обсяг щорічно емітованих зелених облігацій збільшився з 0,86 до понад 216 млрд дол. США (рис. 1). Їх емітентами є фінансові і нефінансові корпорації (по 22%), міжнародні банки розвитку й урядові організації (по 12%), забезпечені облігації (17%), уряди (6%), муніципалітети (4%), інші інституції (5%). Залучене фінансування у галузевому розрізі було спрямовано на програми і проєкти енергоефективності у будівлях – 34%, відновлювальних джерел енергії – 28%, чистого транспорту – 20%, управління водними ресурсами – 10%, інше – 3% відповідно [4, с. 4]. Наголосимо, що даний інструмент активно застосовується державами-лідерами з метою фінансування чи рефінансування зелених програм і проєктів на принципах їх оцінки і відбору, управління і використання коштів, а також звітності, що дає змогу досягти найвищого економічного ефекту і результативності.

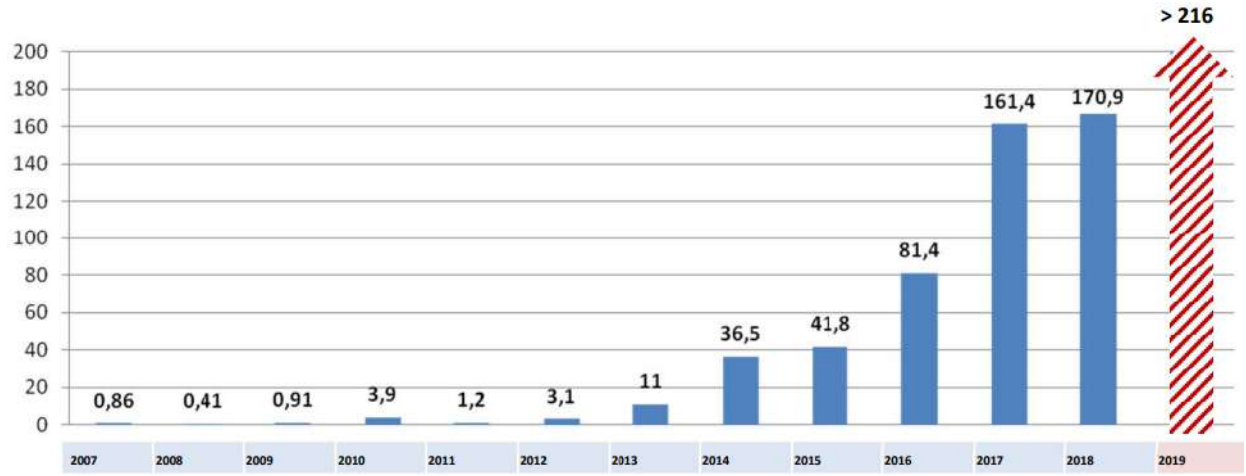

Рис. 1. Глобальний вартісний обсяг емісії зелених облігацій у період 2007-2019 рр., млрд дол. США

Джерело: [4, с. 4].

Попри доволі відмінні оцінки міжнародних експертів щодо потреб у зеленому облігаційному фінансуванні, усі вони сходяться на одному: глобальна економіка потребуватиме трильйонів доларів капіталовкладень. Зокрема, згідно оцінок «Великої двадцятки» упродовж наступних п’ятнадцяти років необхідно буде інвестувати до 90 трлн дол. США, а за даними Міжнародного енергетичного агентства – 53 трлн на період до 2035 р. лише у сферу глобального енергетичного сектору [2]. Дане фінансування має органічно поєднувати державний і приватний

капітал з огляду на об'єктивну неможливість повного покриття потреби лише за рахунок державних коштів.

У той самий час на сьогодні доволі багато дискусій точиться навколо питання так званого «зеленого камуфляжу» (грінвошингу), коли емітенти зелених облігацій навмисно вводять в оману інвесторів і державні органи щодо напрямів капіталовкладень отриманого від емісії зелених облігацій фінансування. Це актуалізує питання щодо розроблення і впровадження на глобальному рівні відповідних міжнародних стандартів з подальшим розробленням державами власних рекомендацій у цій сфері [3].

Україна також потребує на сьогодні заснування цільових фондів для нагромадження коштів у цілях їх спрямування на реалізацію програм і проєктів у сфері захисту довкілля. Окрім того, на часі сьогодні – розроблення національної стратегії зеленого фінансування, яка має передбачати, з одного боку, чіткі джерела й інструменти фінансування найбільш енергомістких галузей і секторів економіки нашої країни, а з другого – можливості реалізації механізмів комбінованого зеленого фінансування з об'єднанням державних і приватних капіталовкладень. При цьому зелене облігаційне фінансування має бути міцним фундаментом для розбудови стабільної й екологічно орієнтованої економіки України, здатної забезпечити належний рівень її енергетичної незалежності та сприятливі умови життя українських громадян.

Список літератури:

1. Зелені облігації в Україні. Everlegal. Новини енергетики. 10.08.2021 р. URL: https://everlegal.ua/zeleni-obligatsiyi-v-ukrayini

2. Зелені фінанси – поява нових «зелених» продуктів для фінансування декарбонізації. KPMG, 11.02.2020 р. URL: https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/02/zeleni-finansy.html

3. Комісія схвалила рекомендації щодо розвитку зелених облігацій в Україні. Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку України. 09.07.2021 р. URL: https://www.nssmc.gov.ua/komisiia-skhvalyla-rekomendatsii-shchodo-rozvytku-zelenykh-oblihatsii-v-ukraini/

4. Фролов А. Зелені облігації як новий інструмент для залучення фінансування в проекти з використанням ВДЕ та альтернативних видів палива. URL: https://saee.gov.ua/sites/default/files/7_Andrii_Frolov_02_07_2020.pdf

Іванова А.

РОЛЬ КРЕАТИВНОГО СЕКТОРУ В СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇН СВІТУ

COVID-19 торкнувся всіх галузей світової економіки, але креативна індустрія і сфера культури опинилися серед перших, отримав суттєве скорочення в галузі через пандемію. Світ став свідком того, як країни орієнтуються та пристосовуються до нових способів роботи та життя в постпандемічному

середовищі, і в центрі уваги виявилися творчі рішення. У результаті перед найбіднішими країнами виникла нова перспектива розвитку, а саме як креативні індустрії можуть стимулювати економіку країн.

Конвенція ЮНЕСКО підкреслює зв'язки між культурою, творчістю та стійким розвитком для країн світу. До пандемії COVID-19 сектор культурних та творчих індустрій зростав у всьому світі вище, ніж енергетичний сектор. Хоча різницю між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, були величезними, середній дохід у розвинених країнах становив 30% від загального доходу, а Африці - всього 3%, а країнах Латинської Америки - 6%.

COVID-119 привів до закриття багатьох культурних та творчих індустрій, хоча творці продемонстрували свою солідарність із людством, і завдяки технологіям люди побачили і почули художників з їхніх будинків та терас, що показують свої роботи світу, кінематографістів, які знімали в умовах карантинних обмежень, художників та продюсерів, що співпрацювали один з одним через свої мобільні телефони, комп'ютери, та соціальні мережі з різних міст та країн.

Згідно з дослідженням, проведеним Конференцією ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), у 2020 році світовий експорт креативної економіки перевищив 1,62 трлн дол., що свідчить про те, що цей сектор дає країнам можливість використовувати його для стимулювання зростання економіки[1].

Дані за десятиліття, проаналізовані Unctad, показали, що вартість творчих товарів збільшилася на чверть до 524 млн. дол. у 2020 році з 419 млн. дол. у 2010 році, а експорт творчих послуг збільшився більш ніж удвічі до 1,1 трлн. доларів із 487 млрд. дол. за десять років.

Країни, що розвиваються, експортують більше творчих товарів, ніж розвинені країни. У 2020 році Китай був найбільшим експортером товарів для творчості (169 млрд. дол.), за ним слідують США (32 млрд. дол.), Італія (27 млрд. дол.), Німеччина (26 млрд. дол.) та Гонконг (Китай) (24 млрд. дол.).

Експорт товарів для творчості сильно постраждав від пандемії COVID-19 та карантину по всьому світу. Експорт товарів для творчості скоротився на 12,5% у 2020 році, тоді як експорт усіх товарів упав лише на 7,2%. Однак попередні дані показують, що експорт креативних товарів почав відновлюватись у 2021 році та перевищив рівень 2019 року. Експорт творчих послуг також зріс, його частка у загальному обсязі експорту послуг збільшилася з 12,3% у 2010 році до 21,4% у 2020 році[2].

Розвинені країни експортують значно більше творчих послуг, ніж країни, що розвиваються, на їхню частку припадало 82,3% всього експорту творчих послуг у 2020 році. Найбільшими експортерами творчих послуг у 2020 році були США (206 млрд. дол.), Ірландія (174 млрд. дол.), Німеччина (75 млрд. дол.), Китай (59 млрд. дол.) та Великобританія (57 млрд. дол.).

Креативні послуги виявилися стійкішими за інші сектори послуг під час пандемії COVID-19. Експорт креативних послуг скоротився лише на 1,8% у 2020 році, тоді як експорт усіх послуг упав на 20%.

Країни, що розвиваються, стикаються з низкою перешкод для участі в торгівлі послугами, у тому числі творчими послугами. До них належать відсутність базових навичок та інфраструктури, які можуть стати на заваді їм стати конкурентоспроможними гравцями у сфері творчих послуг, а також торгові обмеження.

Примітно, що порівняно з даними Світового банку за 2021 рік цифра 1,62 трлн дол. перевищує валовий внутрішній продукт усіх країн, крім 11, що ще раз наголошує на величезному потенціалі креативного сектора. Міжнародна торгівля творчими товарами та послугами приносить зростання доходів країнам, але експорт творчих послуг значно перевищує експорт творчих товарів.

Креативна економіка на сьогодні – один із найшвидше зростаючих секторів світової економіки, на частку якого припадає 3% світового ВВП. Він також перетворює вплив формування доходів, створення робочих місць і експортних надходжень. Культурні та творчі індустрії є основними рушійними силами економіки, капіталізуючи їх у розмірі 2 250 млрд. дол. США та створюючи 29,5 мільйонів робочих місць у всьому світі. Креативні сектори ґрунтуються на цінності, орієнтованій на людину, та спираються на культурну спадщину та творчість. Даний сектор вважається одним з ефективних засобів досягнення сталого та інклюзивного розвитку, підвищення стійкості місцевої економіки та внесення вкладу до Порядку денного на період до 2030 року та його Цілі у сфері сталого розвитку (ЦУР)[3].

Отже, креативні індустрії можна позиціонувати як стратегічні вкладники в країни, оскільки вони засновані на знаннях і, отже, можуть створювати робочі місця, підвищувати конкурентоспроможність і приносити дохід/іноземну валюту. Природа креативної індустрії така, що їх способи виробництва можуть бути використані або прийняті іншими секторами. Проте креативна індустрія лише за умови, що на національному рівні буде нарощуватися та створюватися відповідний потенціал: творці (зазвичай мікропідприємства) повинні мати постійний доступ до оборотного капіталу та каналів збуту. У глобальному масштабі дисбаланс у торгівлі має бути усунений. Необхідно забезпечити дотримання законів про авторське право та інтелектуальну власність, щоб творці могли отримувати фінансову вигоду. Швидка еволюція нових медіа створює різноспрямовані можливості, які нічого не означатимуть, якщо творці не матимуть доступу до такої технології або не можуть отримувати платежі (гонорари чи інші) за свої витвори. Таким чином, доки існують бар'єри для реального зростання у креативному секторі країн, реального підйому економіки не буде.

Список літератури:

1. Creative economy offers countries path to development, says new UNCTAD report. 2022 URL: https://unctad.org/news/creative-economy-offers-countries-path-development-says-new-unctad-report

2. Global exports of creative economy hit $1.6tn and are set to grow further 2022 URL: https://www.thenationalnews.com/business/economy/2022/10/08/global-exports-of-creative-economy-hit-16tn-and-are-set-to-grow-further/

3. The role of creative industries in developing countries | Experts' Opinions. 2022.URL: https://www.developmentaid.org/news-stream/post/148202/the-role-of-creative-industries-in-developing-countries

Ігнатенко В.О.

КОНКУРЕНТНЕ ЛІДЕРСТВО США У ФОРМУВАННІ ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕКОСИСТЕМИ

Об'єктивна необхідність формулювання мета-системних передумов формування парадигми глобального конкурентного лідерства країн обумовлена кількома ключовими причинами, основною з яких е докорінна зміна характеру міжнародних конкурентних відносин між економічними агентами різного рівня та різної національної належності. Що стосуються джерел розвитку конкурентного лідерства країн, то у глобальних умовах вони зазнають значної диверсифікації за рахунок насамперед нарощування масштабів міжнародної торговельної й інвестиційної діяльності, диверсифікацій структури міжнародного прямого і портфельного інвестування, лібералізації та дерегулювання міжнародного руху товарів та послуг. Одним із сучасних актуальних напрямів конкурентного лідерства є боротьба за ринок енергетики, зокрема зеленої енергетичної екосистеми [2, с. 167]. Так, наприклад, Китай, США та Індія є найбільшими країнами-виробниками електроенергії, при цьому Китай у 2 рази випереджає США, та у 8 разів Індію [3]. Якщо проаналізувати рівень виробництва зеленої енергетики, то Китай та Індія посідають значно вищі місця, а США посідають лише 92 місце, що вказує на значний потенціал покращення для підвищення стійкої конкурентоспроможності та зниження витрат.

Метою даного дослідження є аналіз конкурентного лідерство США у формуванні зеленої енергетичної екосистеми. Отримані результати можуть бути корисними для України, яка теж знаходиться на шляху до побудови якісної енергетичної системи, у тому числі з використанням альтернативних джерел енергетики, тому вивчення досвіду конкурентного лідерства у формуванні зеленої екосистеми може мати практичне застосування.

Оглядаючи фахову літературу найбільше уваги було приділено урядовим програмам США та офіційним сайтам в сфері зеленої енергетики. Використані наступні електронні системи: International Renewable Energy Agency (USA), Office of Energy Efficiency & Renewable Energy (USA), Center for Sustainable Systems (USA), роботи вітчизняних вчених Т. В. Андросова, О. В. Кот, П. Л. Гринько, В. О. Козуб: «Моделювання міжнародних економічних відносин», Т.В. Шталь:

«Глобальне лідерство у сучасній світовій економіці», зарубіжних вчених Д. Геріно: «Inside Clean Energy: Three Charts to Help Make Sense of 2021», Дж. Тімоті, К. Бренан, Л. Пальмер, А. Сальвадор: «Currents Electricity Markets and Public Policy, Resources for the Future» та інші.

Зелена енергія – це енергія, одержувана з джерел, таких, як сонце і вітер, які природно поповнюються і виснажуються [6]. Відновлювана енергія може використовуватися для виробництва електроенергії, опалення та охолодження приміщень та води, а також для транспортування. У той час, як енергія необхідна для сучасного суспільства, більшість первинних джерел є нестійкими. Відновлювані джерела енергії можуть задовольнити попит із значно меншим впливом на навколишнє середовище та можуть допомогти пом'якшити інші нагальні проблеми, такі як енергетична безпека, за рахунок вкладу у розподілену та диверсифіковану енергетичну інфраструктуру [1].Близько 79% енергії в США надходить з копалин, 8,4% – з атомної енергії та 12,5% – з відновлюваних джерел, як бачимо, відсоток видобутку енергії з відновлювальних джерел в США не високий, наприклад цей самий показник у Ісландії становить 85%, а у Німеччині – 47,3%. У 2019 році відновлювані джерела енергії перевершили вугілля за кількістю енергії, що поставляється до США, і продовжили цю тенденцію у 2021 році. Вітряна і сонячна енергія є найбільш відновлюваними джерелами, що швидко зростають, але на їх частку припадає всього 5% від загального обсягу енергії, що використовується в США. Берегові вітрові ресурси США мають потенційну потужність майже 11 000 ГВт та поточну встановлену потужність 132,7 ГВт. 3,4 Офшорні вітрові ресурси потенційно становлять 4200 ГВт, поточна потужність становить 42 МВт, а в 2019 р. в портфелі проектів знаходиться понад 28 ГВт проектів. У 2020 р. у США було встановлено понад 16 ГВт вітрових потужностей, що на 85% більше, ніж у 2019 р. [4].

Федеральний податковий кредит на виробництво (PTC) значно впливає на розвиток вітроенергетики. У 2020 році PTC був розширений, щоб дозволити вітряним проектам почати будівництво в 2020 або 2021 роках з розрахунку 1,5 цента/кВтч на 10 років вироблення електроенергії. Виходячи із середньої паливної суміші електроенергії у США, вітряна турбіна потужністю 1,82 МВт може витіснити 3679 метричних тонн викидів CO2 на рік. Передбачаючи проміжну ефективність, сонячні фотоелектричні (PV) модулі, що покривають 0,6% території США, можуть задовольнити національний попит на електроенергію [5].

У 2021 році в США було додано новий рекорд – понад 23,6 ГВт сонячної фотоелектричної потужності, внаслідок чого загальна встановлена потужність перевищила 121 ГВт. У 2021 році на сонячну енергію припадало 46% нових потужностей, що генерують. На деревину, переважно у вигляді відходів целюлозно-паперової та картонажної промисловості, припадає 43% загального споживання енергії біомаси. Відходи – тверді побутові відходи, звалищний газ, шлам, шини та побічні продукти сільського господарства – становлять ще 9% [3].

У США чисте виробництво електроенергії на традиційних гідроелектростанціях досягло свого піку в 1997 р. і склало 356 ТВтч/рік. В даний час США одержують близько 260 ТВт-год електроенергії на рік за рахунок гідроенергетики [1]. Ландшафт енергетичної політики Сполучених Штатів докорінно змінився за останнє десятиліття. У багатьох відношеннях країна має сильну позицію для створення надійної, доступної та екологічно стійкої енергетичної системи. Енергетична безпека залишається пріоритетною проблемою для Сполучених Штатів. Країна продовжує демонструвати сильну увагу до надійності та стійкості, визнаючи, що її національна та економічна безпека залежать від надійного функціонування її енергетичної інфраструктури [5].

За перші двадцять років XXI сторіччя світова енергетика зазнала значних змін. Без перебільшення можна сказати, що почалася світова енергетична революція. На зміну енергетиці на невідновлювальних джерелах енергії приходить відновлювальна, так звана зелена енергетика. Основною причиною, що заважає швидкому розвитку відновлювальної енергетики, є її не конкурентоспроможність у порівнянні з традиційними способами видобутку електроенергії. У боротьбі за лідерство у секторі зеленої енергетики США повинні розробляти комплексні стратегічні програми з метою підвищення відсотку видобутку зеленої енергетики.

Такі події, як загарбницька війна росії проти України, чітко показали нагальну потребу прискорити перехід на альтернативні джерела енергетики. Довгострокова енергетична безпека залежить від чистої енергії. Усвідомлюючи, що цей перехід не відбудеться миттєво, США працюватимемо з партнерами та союзниками, щоб забезпечити енергетичну безпеку та доступність, гарантувати доступ до важливих ланцюгів постачання енергетики. Завдяки спільній роботі в Міжнародному енергетичному агентстві, Цільовій групі США-ЄС з європейської енергетичної безпеки, Інновації на рівні міністрів і місій чистої енергетики, Power Africa, Газовому форумі Східного Середземномор’я, Партнерстві для трансатлантичної співпраці в галузі енергетики та клімату та інших критичних форумах, США буде здійснювати конкретні дії для досягнення енергетично безпечного майбутнього.

Список літератури:

1. Шталь Т. В. Глобальне лідерство у сучасній світовій економіці. *Науковий вісник ВНЗ Укркоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»* (Серія «Економічні науки»). Полтава : ПУЕТ. 2015. № 1 (69). С. 167–172
2. Center for Sustainable Systems (USA). URL: https://css.umich.edu/publications/factsheets/energy/us-renewable-energy-factsheet
3. Gearino D. Inside Clean Energy: Three Charts to Help Make Sense of 2021, a Year Coal Was Up and Solar Was Way Up. *Inside Climate News*. Archived from the original on March 13, 2022
4. International Renewable Energy Agency (USA). URL: https://www.irena.org

5. International Energy Agency (IEA). URL: https://www.iea.org/countries/united-states#more-united-states
6. Office of Energy Efficiency & Renewable Energy (USA). URL: https://www.energy.gov/eere/renewable-energy
7. Office of Energy Efficiency & Renewable Energy (USA). URL: https://www.energy.gov/eere/renewable-energy
8. Timothy J. Brennan, Karen L. Palmer, Salvador A. Martinez:Alternating Currents.Electricity Markets and Public Policy, Resources for the Future, Washington D.C., 2002, p. 26-32

Козлова С.О.

МЕГАПОЛІСИ ЯК ОСЕРЕДКИ «ОЗЕЛЕНЕННЯ» ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІКИ

Сучасні процеси трансформації світової економіки стикаються з питаннями обмеженості ресурсів і забруднення навколишнього середовища, що постають показниками різкого загострення екологічних проблем, якістають значним обмежувачем довгострокової конкурентоспроможності міст.За оцінками експертів Програми ООН з довкілля, у світі на частку міст припадає 60-80% сукупного споживання енергії і таку ж частка викидів CO_2[1].

Одним із напрямків забезпечення сталого розвитку економіки як мегаполісів, так і країн у цілому, є впровадження, так званої, «зеленої» економіки, яка сприяє зниженню ризиків для навколишнього середовища та ресурсозбереженню, а також залученню приватних, державних та міжнародних інвестиції.Таким чином інтенсифікація процесів впровадження «зеленої» економіки вимагає ґрунтовного дослідження специфіки її формування і особливостей впровадження та впливу на розвиток мегаполісів.

Імперативисистемних змін у стратегіях соціально-економічного розвитку мегаполісів сформульовані у Порядку денному в галузі сталого розвитку на період до 2030 р., прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН у жовтні 2015 р.[2].На рівні мегаполісів політику «зеленого» зростання було в найбільш загальному вигляді визначено ОЕСР як «стимулювання економічного зростання та розвитку мегаполісів за рахунок реалізації міських програм та проектів, спрямованих на скорочення негативних екологічних екстерналій та впливу на природні ресурси та екосистемні послуги»[3].

Процес переходу мегаполісів до «зеленого» зростання включає реалізацію комплексу заходів, інструментів та стратегічних рішень, спрямованихна підтримку ефективного «середовища» для економічного зростаннята використання системи інструментів стимулювання впровадження у господарстві мегаполісів «зелених» технологій, розвиток «зелених» секторів і виробництв (рис. 1).

Детермінанти економічного розвитку мегаполісу		Інструменти підтримки «зеленого» зростання		Підтримка впровадження «зелених» технологій		Результати
Людський капітал		Державне регулювання		Енергоефективність і ВДЕ		Створення робочих місць
Інфраструктура	→	Державні видатки	→	Будівництво	→	Рівень споживання «зелених» продуктів та послуг
Інновації		Фінансові інструменти		Управління природними ресурсами		Рівень привабливості мегаполісу
		Зміна моделей споживання		Зелені послуги		
				Шкідливі викиди		
				Транспорт		

Рис. 1 Модель політики «зеленого» зростання мегаполісу
Джерело: [4]

Ядром «зеленої» економіки мегаполісів, що формується, є «зелені» інновації в енергетиці, а також у будівництві та експлуатації будівель, у системі ЖКГ (передусім, управління відходами) і на транспорті. В даний час у світових мегаполісах активно реалізуються масштабні проекти, спрямованіна:

- підвищення енергоефективності міської інфраструктури в енергетиці та за рахунок модернізації обладнанняна основі розвитку інтелектуальних (розумних) мереж розподілу (передачі) електроенергії (smart grid);
- поступову інтеграцію до міської енергосистеми нових – насамперед поновлюваних та екологічно чистих – джерел енергії (ВІЕ) та пов'язаної з ними розподіленої генерації електроенергії;
- розвиток автотранспорту на електричних та гібридних двигунах.

Одним з найбільш значущих трендів, що в перспективі здатним докорінно змінити міське середовище та інфраструктуру мегаполісів, є очікуваний у майбутньому технологічний перехід будівель від споживання до самостійної генерації електроенергії. За період 2017-2021 років сукупна потужність сонячних панелей, встановлених на дахах будівель, більш ніж потроїлася з 30 ГВт до 100 ГВт. За прогнозом Міжнародного агентства з відновлюваної енергії (IRENA), до 2030 цей показник може досягти 580 ГВт.Лише в2020 р. європейські міста ініціювали інвестиційні проекти у ВДЕ на загальну суму 1,7 млрд. дол., міста Латинської Америки – на 183 млн. дол., Африки – на 23 млн. дол. [5].

Розвиток «зелених» будівельних технологій у мегаполісах передбачає перехід до проектування будівель, що використовуютьпередові технології очищення та

повторного використання води, а також переробки відходів. Як показує аналіз експлуатації «зелених» будівель у США, вони в середньому споживають на 25-30% менше енергії порівняно із звичайними будинками. За сукупного обсягу додаткових інвестицій від 11 до 33 дол./кв. м площі "зеленої" будівлі, щорічна економія витрат на енергію досягає 4-11 дол./кв. м[6].

Основними напрямками «зелених» інновацій у транспортному комплексі в мегаполісах є розширення використання електромобілів, оптимізація транспортних потоків, у тому числі за рахунок поширення нових моделей використання легковогоавтотранспорту, а також погодинну оренду автомобілів.За прогнозом IRENA, сукупний загальносвітовий паркелектромобілів у найближче десятиліття може зрости на два порядки: з 1,3 млн. шт. на кінець 2017 р. до 160 млн. до 2030 р. [5]. Згідно зпрогнозом Bloomberg New Energy Financeщорічний обсяг продажів електромобілів у світі досягне 11 млн. у 2025 р. та 30 млн. у 2030 р., у якомусобівартість електродвигунів повинна стати нижчою за собівартість двигунів внутрішнього згоряння[7].

Таким чином у сучасній глобальній економіці із загострюваною конкуренцією країн, компаній і найбільших міст за людський капітал, утримання наявних та завоювання нових ринків збуту продукції без належного обліку «зеленого» фактору не має перспективи розвитку принаймні довгострокової. У той же час поліпшення екологічної ситуації ціною різкого скорочення промислового виробництва може бути досягнуто тільки завдяки модернізації технологій виробництва та управління в промисловому секторі економіки та інфраструктури мегаполісів.

Список літератури:

1. UNEPGreeneconomy [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.unep.org/explore-topics/green-economy
2. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 р. / Резолюція, ухвалена ГА ООН. – 2015. – №1. – С. 70.
3. OECD Green Growth Studies [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.oecd.org/environment/green-growth-in-cities-9789264195325-en.htm
4. Міста та "зелене зростання": концептуальна основа / С. Хаммер. // OECD Publishing. – 2017. – С. 141.
5. Відновлюванаенергетикавмістах / International Renewable Energy Agency. – 2020. – С. 60.
6. Топ-100 міст, які живляться переважно відновлюваною енергією [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.theguardian.com/cities/2020/feb/27/cities-powered-clean-energy-renewable
7. BNEF: Electric Vehicle Outlook 2020 [Електронний ресурс]- Режим доступу:https://bnef.turtl.co/story/evo2020

Корольчук Н. І.

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СТРУКТУРНУ ТРАНСФОРМАЦІЮ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

Процес глобалізації та його можливі наслідки перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. У зв'язку з цим глибокому аналізу піддаються поняття «світова економіка» та «світова зелена економіка».Відсутність глобальної енергетичної безпеки, високі витрати на електроенергію та величезні обсяги викидів парникових газів, спричинені домінуючим використанням енергії з викопного палива, є актуальними екологічними проблемами, які світ прагне вирішити.

Основний шлях збереження планети - це глобальна трансформація. З цим тісно пов’язана концепція зеленої економіки як економічної моделі, яка спрямована на збереження існуючих природних ресурсів, а також на збереження їх для майбутніх поколінь. Зелена економіка, за визначенням Програмою ООН з навколишнього середовища, призводить до покращення добробуту людей і соціальної справедливості, одночасно значно зменшуючи екологічні ризики та екологічний дефіцит [1]. Війна в Україні та спричинені цим глобальні виклики щодо недостачі енергії, можливого голоду, тощо лише підкреслила необхідніть прийняття рішучих дій в цьому векторі змін глобально.

За роки ринкових трансформацій в українській економіці відбулися значні зміни у науково-технічному потенціалі. Проте, відповідно до Глобального індексу інновацій, сприйнятливість бізнесу до інновацій технологічного характеру залишається низькою, у 2021 р. Україна посідає 49 місце щодо інноваційної активності. Лідерами є Швейцарія, Швеція, США, Велика Британія та Південна Корея [2]. На прикладі цих країн можна прийти до висновку, що ведення нових інвестиційних стандартів та інструментів, таких як ESG, «зелені» облігації тощо, є одним із дієвих способів структурних змін національної економіки для трансформації та переходу до зеленої економіки швидше та ефективніше [3].Зелені бізнес-моделі - це моделі зростання, де екологічні, соціальні та управлінські чинники використовуються для оцінки того, наскільки компанія або країна просунулися в питаннях сталого розвитку. Так, енергоефективність компаній можна виміряти, наприклад, шляхом порівняння споживання енергії з економічною продуктивністю. Публікація ESG-звітів все ще є добровільною, але може стати обов’язковою для міжнародних компаній як частина трансформації глобального правового поля.

Експертами Світового Банку було оцінено, як на основі використання факторів, що впливають на розвиток структур в умовах залежності національної господарської системи від тенденцій світової системи та навпаки. Глобалізація трансформує світову економіку, а актуальний сьогодні аспект споживання ресурсів в умовах війни в Україні та її наслідків.Відповідно до Звіту ЕБРР та Світового банку «Перспективитоварнихринків 2022», післязростанняціни на

енергоносії на 60% у 2022 році, очікується, що вони знизяться на 11% у 2023 році та ще на 12% до 2024 року [4]. Основнічинники прогнозу включаютьуповільнення глобального зростання, слабший попит на природний газ, оскількидомогосподарства та промисловістьскорочують споживання, екологічні шляхи видобуткуенергії.

Глобальна структурна зелена трансформація посилить економічне зростання, світову безпеку та захист клімату.Як механізм впливу глобалізації потрібно розглянути наступні взаємопов'язанікатегорії та їх застосування для розвитку: структурні зміни кількісні чи якісні у компонентах галузевої структури; структурні зрушення як результат зміни пропорцій галузевої структури; структурна трансформація як результат закріплення структурних рухів; структурна криза як результат структурної трансформації, що призводить до порушення пропорцій суспільного відтворення; структурна перебудова як результат регульованого формування нової структури економіки, що забезпечує цілісність відтворювального процесу та незворотність структурних зрушень [5].

Кон'юнктурні, інноваційні, екологічні, інституційні, що діють в умовах глобалізації та інші фактори суттєво впливають на розвиток структури економіки національного господарства шляхом накопичення структурних зрушень у системі суспільних потреб та системи розподілу ресурсів. Вплив даних груп чинників можна розглядати з погляду можливості впливати на процеси розвитку глобальної економіки. При цьому домінуючими в даний період економічного розвитку слід визнати екологічні фактори у зв'язку зі суттєвою залежністю національної економіки від функціонування світової господарської системи та пов'язаних із цим процесів інтеграції[6]. Інтенсивність дії цих факторів залежить від проникнення до компонентів структури процесів глобалізації.

Оптимізація, взаємодія елементів у структурах, перехід до більш сучасних екологічних рішень та інші можливості глобалізації впливають на елементи мікро- і макрорівня, а саме економічні, соціальні та політичні аспекти світової трансформації. За допомогою цих трьох вимірів можливо оцінити поточні економічні потоки, структурні обмеження, ризики та можливості майбутніх змін як на світовому рівні, так і на рівні України. Отже, механізм глобалізації може виконати функцію каталізатора структурних екологічних зрушень, виходячи з того, що головним змістом його формування є підвищення конкурентоспроможності частин глобальної структури щодо неасоційованих елементів системи.Глобалізація зміщує фокус зі збереження укріпленої нерухомої ринкової позиції до інноваційної гонки, в якій зміни відіграють роль єдиної константи. У відповідь національні економіки пристосовують свої структури та мобілізують ресурси для досягнення глобальної цілі - цілі розвитку та збереження. У той час як макроекономічні виклики продовжують наростати в усьому світі на тлі уповільнення зростання та високої інфляції, глобальна зелена трансформація надає широкий спектр можливостей для прискорення світового зростання.

Список літератури:

1. Ініціатива зеленої економіки ООН з навколишнього середовища, 2022. URL: https://www.unep.org/explore-topics/green-economy/why-does-green-economy-matter/what-inclusive-green-economy(дата звернення: 31.10.2022).
2. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Глобальний індекс інновацій 2021. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf(дата звернення: 31.10.2022).
3. Statista, Ринок зелених облігацій, 2021. URL:https://www.statista.com/statistics/512542/green-bond-use-of-proceeds-share-globally-by-sector/(дата звернення: 31.10.2022).
4. Світовий Банк. Перспективи товарних ринків 2022. URL:https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/37223/CMO-April-2022.pdf(дата звернення: 1.11.2022).
5. Васечко Д. Ю. Тенденції та характеристика зрушень у технологічному комплексі економіки. Вісник Тернопільського держ. ун-ту. 2021. № 3 (15).
6. Мінекономрозвитку. Стратегія інноваційного розвитку Українидо 2025 року Київ, 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_2020-01-16_pr.pdf(дата звернення: 1.11.2022).

Сукач Д.А.

ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ ЗЕЛЕНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сьогодні світ зіштовхнувся з глобальною проблемою виснаження природного капіталу. Наслідками забруднення навколишнього середовища, виснаження природних ресурсів та змін клімату є відчутні економічні стреси і значні фінансові витрати.Дані загрози поставили у пріоритети політичних програм держав світу питання потреби щодо поетапного відновлення природних екосистем до безпечного ступеня, дотримання чинників економічної ефективності, суспільної справедливості та сталості розвитку. Тому наразі стоїть питання необхідності запобіганню соціальним, економічним та екологічним змінам. Це можна досягти завдяки переходу до глобального сталого розвитку та зеленої економіки. Забезпечити якісний перехід до зеленої економіки можна завдяки зеленим інвестиціям. Вищезазначене зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу світових тенденцій розвитку зеленого інвестування, а також виявлення стану та перспектив розвитку зеленого інвестування в Україні.

Зелене інвестування сьогодні є основною складовою інвестиційного ринку, яка розповсюджується по всіх країнах світу. Проте, незважаючи на те, що наразі «зелена економіка» є глобальним трендом, а її обсяги у світовій економіці зростають з кожним роком, все ж її масштаб залишається незначним, близько 2,7-3% світового ВВП. Зайнятість в цьому секторі у світі складає 10 млн чоловік, а

прибуток від таких вкладень – близько1,5 млрд дол. Ці показники помітно вищі у таких країнах як Великобританія, США, Німеччина та Японія.Ці країни основну частину інвестицій спрямовують у розвиток екологізації.Розвиток цього сектора відбувається завдяки двом субсекторам: інституційному та інвестиційному [1].
Теоретичні аспекти, які покладені в підґрунтя концепції «зеленої» економіки потребують аналізу глобальних трендів зеленого інвестування та їх рівня фінансування в сектори економіки, які здійснюють запобігання щодо розвитку і поширенню екологічних небезпек та загроз. Це - інвестування у низьковуглецеву інфраструктуру; інвестиції у сектор відновлюваної і енергозберігаючої енергетики; інвестиції в «енергію майбутнього»; інвестиції у розробку і впровадження «чистих» технологій; інвестиції у кліматичні заходи.

Аналіз глобальних трендів зеленого інвестування у контексті сталого розвитку показав, що, по-перше, Європа є регіональним лідером за обсягами зеленого інвестування упродовж аналізованогоперіоду,темп приростуобсягівзелених інвестиційуцьомурегіоні –рівномірнийістановить 65,8 %. Інші регіони, незважаючи на порівняно менші, ніж європейські, обсяги зеленого інвестування демонструють більш високі темпи приросту зелених інвестицій, у т. ч. США – на 220,7 %, Канада – на 369,0 %, Австралія та Нова Зеландія – на 475,7 %, Азія – у 52 рази [2]. Ще одним ключовим трендом у розвитку зеленого інвестування на глобальному рівні є превалювання інституційнихвідповідальнихінвесторівпорівнянозроздрібними.Незважаючинапоступовезростаннячасткиостанніх–з11до25%–упродовж2012–2018рр.,пенсійніфонди,страховікомпанії,банки,суверенніфондитаіншівидиінвестиційнихфондівбулинайбільшактивними учасникамиоперацій зеленого інвестування.

Щодо найбільш популярного інструменту фінансування зеленої економіки - зелених облігацій, то сукупний обсяг їх емісії з 2007 по 2020 роки сягнув $1,1 трлн, хоча ще в 2012-му ця сума не перевищувала $3,1 млрд. Серед регіонів на першому місці за випуском «зелених»облігацій є Європа – $432,5 млрд, на другому – Північна Америка ($237,6 млрд), на третьому – Азіатсько-Тихоокеанський регіон ($219,3 млрд).Розбивка країнами виглядає інакше.США - найбільший гравець на ринку «зелених» облігацій, який випустив за останні 13 років паперів на суму $211,7 млрд. За ними йдуть Китай ($127,3 млрд) та Франція ($115,6 млрд).Більшість одержуваних інвестицій прямує в енергетичний сектор, будівництво та транспорт.Сукупно ці три сегменти становлять близько 80% ринку "зелених" бондів [3].

Результати вивчення зарубіжного досвіду впровадження політики зеленого інвестування, підводить до висновку, що в останнє десятиріччя більшість країн світу включають у свої стратегії соціально економічного розвитку певні механізми стимулювання «зеленої» економіки, або ж активно впроваджують власні стратегії «зеленого» зростання. Під час дослідження було встановлено, що ЄСужепротягомбагатьохроківздійснюєполітикусприянняекологізаціїекономіки,зок

ремашляхомреалізаціївідповіднихпрограмутакихсекторах,якуправлінняприродним иресурсами,сталесільськегосподарство,розвитоквідновлювальноїенергетики,атако жінтеграціяекологічнихпитаньурозвитокприватногосектору.

За даними рейтингу Глобального індексу зеленої економіки, Україна посіла 121 місце з 130. Такий результат є доказом того, що в Україні досі не розроблений дієвий механізм розвитку зеленої економіки та залучення зелених інвестицій. Сьогодні напрямок зеленого інвестування в нашій країні стикається із низкою перешкод. По-перше, війна на території України та тотальна руйнація енергосистеми. По-друге, в українській економіці існують значні дисбаланси та нерівномірна динаміка, що супроводжується низкою коливань в усіх секторах – зростаючим дефіцитом рахунку поточних операцій, недостатнім рівнем заощаджень, державними бюджетними обмеженнями, високим рівнем інфляції тощо. Високі відсоткові ставки знижують можливість потенційних інвесторів інвестувати в «зелені» проекти. По-третє, Україна характеризується відсутністю НДДКР на належному рівні. суттєва інституційна слабкість фінансового сектору України порівняно із розвинутими країнами, Україна фактично не має фондового ринку, а банківська система характеризується невисоким рівнем фінансової стійкості та малою ефективністю.

Разом з тим необхідно відзначити, що в Україні активно розвивається сектор відновлюваної електроенергетики, який у сучасних реаліях набув надзвичайної актуальності. Так, за останніми даними, частка ВДЕ в енергетичному балансі України зросла у період 2015-2020 рр. з 7,9% до 11,3% відповідно [2]. Пріоритетні сектори для «зелених» інвестицій для кожної країни відмінні. Нами було визначено, що для України такими секторами є розвиток відновлювальних джерел енергії (сонячна енергія, вітрова енергія, біоенергетика), економію та збереження водних ресурсів за рахунок сучасних очисних споруд, контроль забруднення (скорочення викидів парникових газів), «зелений» транспорт, скорочення відходів, органіку та рекультивацію земель, впровадження інвестицій у виробництво целюлози, паперу та картону з перероблених матеріалів; в технології очистки газів підприємств важкої промисловості, авіабудування та машинобудування; отримання наноматеріалів з рослинної сировини та ін.Для того, щоб забезпечити «озеленення» даних секторів необхідно розробити ефективний механізм «зелених» податків та «зелених» пільг, спростити адміністративні процедури для компаній, що працюють у сфері «зеленого» сектору, збільшити частку «зелених» державних закупівель, а також налагодити не тільки систему сприяння поширенню «зелених» інновацій, але й освіченості людського капіталу як гаранта стабільності сталого розвитку в майбутньому. Важливим також у даному контексті є розвиток еко-консалтингових послуг для тих підприємств, що поставили собі за мету вибудувати «чисте» виробництва, але з певних причин наразі не можуть це втілити на практиці.

Список літератури:

1. Зелені інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст, Катерина Маркевич, Київ, 2019, [Електронний ресурс] - https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
2. Принципи формування «зеленого» інвестування країни, роль та значення для конкурентоспроможності, Хомутенко Л. І., Кіріл'єва А. В., 2020, [Електронний ресурс] - https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/1_2020/6_Khomutenko_Kirilieva.pdf
3. Big oil, UBS, URL: https://www.ubs.com/global/en/collections/sustainable-investing/latest/2021/trends-big-oil.html
4. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Білик О.Ю.

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ

Виникнення капіталу є результатом будь-якого економічного акту обміну. Формою вираження суспільної потреби є платоспроможний попит. Організуючий виробництво капіталу висуває попит на засоби виробництва і робочу силу. У результаті, переміщення між галузями виробництва суспільної праці фактично трансформується в міжгалузеву міграцію капіталу, а структура суспільного виробництва стає результатом розподілу суспільного капіталу Тому міграція капіталу – необхідна умова і спосіб реалізації об'єктивних економічних законів.

На сьогодні у світі відбуваються процеси поширення та активізації міграційних процесів, які вимагають науковців та дослідників поглиблено здійснювати аналіз та вивчати проблеми міграції із фінансової точки зору. Оскільки, зростають міграційні потоки, а відповідно, і надходження міграційного капіталу у вигляді грошових надходжень та покращують добробут населення країн-донорів робочої сили.

Необхідно відзначити, що саме поняття «міграційний капітал» є досить новим у сучасній літературі та малодослідженим. Більшість авторів мають тенденцію до при рівняння міграційного капіталу до поняття «грошові перекази трудових мігрантів».

Формування міграційного капіталу розпочинається під час появи фактів міжнародної трудової міграції, що вливаються у міжнародний міграційний процес. При цьому формування міграційного капіталу відбувається під впливом масштабів та інтенсивності міжнародної трудової міграції, які визначають обсяги та інтенсивність грошових переказів [3].

Отже, формування міграційного капіталу визначають як процес накопичення фактів чи операцій грошових переказів мігрантів за рахунок здійснення їх

трудової діяльності в країні працевлаштування. Масштабність та інтенсивність процесу трудової міграції та самого процесу формування міграційного капіталу являються дуже ідентичні між собою.

На сьогодні спостерігається зростання міграційних процесів за умов відкриття кордонів, доступності інформації та глобалізації. Так, за даними Світового банку, чисельність мігрантів щорічно зростає на 10-15%, в 2019 році чисельність мігрантів становила 164,5 млн. осіб до 191 млн. осіб у 2021 році. Відповідно зростання міграційного капіталу відбувається із 604,6 млрд. дол. СШАу 2019 році до 661,5 млрд.дол. США у 2021 році. Щорічний індекс зростання міграційного капіталу складають 1,13.

За розмірами переказу грошових коштів США лідирує на протязі останніх 20 років та майже вдвічі перевищує обсяги переказів із Саудівської Аравії (свого наступника). Порівнюючи дані з 2000 по 2020 роки притаманне зростання грошових переказів майже вдвічі. До першої п'ятірки країн, виходу міграційного капіталу , входять Швейцарія та Німеччина. Міграційний капітал при цьому розвивається динамічно, а не сезонно.

За динамікою надходження міграційного капіталу з 2010 року лідирує Індія – 12,9 млрд. дол. США у 2010 році до 83,4 млрд. дол. США у 2020 році. Міграційний капітал Мексики (друга країна після Індії) становить 39 млрд. дол. США у 2020 році, а Філіппін – 35,2 млрд. дол. США у 2020 році [1].

Вплив міграційного капіталу на економіку будь-якої країни можна за допомогою порівняння обсягів міграційного капіталу із головним макроекономічним показником – валовим внутрішнім продуктом. Наведемо співвідношення міграційного капіталу до ВВП деяких країн: Киргизстан – 38,2%, Гаїті – 30,5%, Таджикистан – 28,9%, Непал – 27,4%, Ліберія – 25,5%, Молдова – 21,6%, Республіка Тонго – 19,7%, Гондурас – 18,2% [9]. Проаналізувавши дані видно, що дані країни мають п'яту частину міграційного капіталу у ВВП, тобто міграційний капітал має досить суттєвий вплив на розвиток економіки даних країн. Україна не входить до десятки країн із найбільшою часткою міграційного капіталу, хоча і має досить високе співвідношення міграційного капіталу до ВВП. Отже, першим індикатором успішності розвитку економіки є саме дане співвідношення.

Якщо розглядати частку міграційного капітал у до ВВП, то до п'ятірки країн-лідерів входять Тонга – 37,2%, Таджикистан – 28,8%, Киргизстан – 28,6%, Непал – 26,9%, Гаїті – 23,2% [2].

На формування міграційного капіталу у 2021 році значно вплинули пандемія COVID-2019, запровадження локдаунів, відповідно закриття кордонів для переміщення мігрантів, зростання безробіття відчутно зменшили грошові доходи та міграційний капітал особливо. За даними 2021 року зменшення міграційного капіталу за рахунок наведених факторів складає 7%. Особливого впливу зазнали країни із низьким та середнім рівнем доходів. Зменшення міграційного капіталу та

потоку мігрантів є реакцією на девальвацію валюти. Пандемія призвела до падіння цін на ресурси, нафту, простої у виробництві, та сприяли появі економічної кризи країн, що приймали мігрантів.

Міграційний капітал є важливим фактором забезпечення валютно-курсової стабільності в країні походження мігранта. За деякими дослідженнями факторні доходи та поточні трансфери Україна в обсязі 80% отримує як міграційний капітал. За деякий період міграційний капітал значно перевищував портфельні інвестиції. Деякі країни мають перевищення міграційного капіталу майже втричі над обсягами допомоги на розвиток країни, а, отже, мають досить вагоме значення для підвищення економічного розвитку країни-донора робочої сили.

Також міграційний капітал має досить вагому роль у формуванні платіжного балансу. Поряд із прямими іноземними інвестиціями грошові перекази від трудових мігрантів є фактично єдиними неборговими каналами надходження іноземної валюти до країни. При дефіциті торгового балансу та відтоку капіталу до офшорів, дана функція міграційного капіталу є надзвичайно важливою. Таким чином, країна має змогу покрити від'ємне сальдо торгового балансу за рахунок міграційного капіталу, що сприятиме зміцненню національної валюти та відповідно є фактором проведення економічних реформ. Міграційний капітал, як додаткове валютне надходження, має змогу зменшувати вплив та залежність країни від міжнародних фінансових організацій.

Деякі автори відзначають про наявність тісного зв'язку міграційного капіталу із розвитком економіки в країнах, що розвиваються. Особливо яскравий зв'язок можна помітити в північній Африці та країнах Близького Сходу.

Також зазначають, що грошові перекази мігрантів формують міцну фінансову базу для економічного росту країни, виконують соціальну функцію. Так як за рахунок переказів покращується рівень життя місцевого населення та знижується рівень бідності. Проведений аналіз Міжнародного валютного фонду у 101 країні світу, показав, що 10% зростання переказів у розрахунку на душу населення призводить до зменшення бідності на 3,5%.

Список літератури:

1. Гуржій Т. О. Трудова міграція в Україні: монографія / Т. О. Гуржій, В. Г. Кравченко, Л. В. Ніколаєва. - Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. - 255 с.

2. Кізима Т., Онищук В. Міграційний каптал: теоретико-концептуальний та прагматичний аспекти [Електронний ресурс] Режим доступу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28947/1/Кізима.pdf

3. Ромащенко Т. І. Економічний потенціал міграційного капіталу [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2707

Павловський Д.С.

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОЗЕЛЕНЕННІ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Фінансові ринки, як основний інституційний майданчик акумулювання і перерозподілу в економіці капітальних активів, в останні десятиліття зазнають глибоких трансформаційних змін, пов'язаних з системною діджиталізацією їх структурних компонентів. Більше того, саме сучасні фінансові продукти, базовані на технологіях розподілених реєстрів, робототехніці, системах ідентифікації та квантових технологіях, докорінно змінюють не тільки глобальну фінансову індустрію, але й чинні корпоративні стратегії та бізнес-моделі. Про сучасні масштаби розвитку цифрового сегменту глобальних фінансів свідчить, зокрема, той факт, що за оцінками авторитетних міжнародних експертів капіталізація глобального ринку фінансових послуг досягне на кінець 2022 р. відмітки у майже 27 трлн дол. США [1, с. 2]. Глобальний же вартісний обсяг інвестиційних капіталовкладень у фінтех-компанії досягнув у 2019 р. 215,1, а у 2021 р. – 226,5 млрд дол. США [3].

Є всі підстави стверджувати, що висока структурна динаміка розвитку світової фінансової індустрії генерує в умовах фінансового глобалізму потужні імпульси нарощування фінансового потенціалу конкурентного розвитку економічних суб'єктів різних країн і регіонів. Інакше кажучи, фінансова індустрія справляє на сьогодні потужний стимулюючий вплив на конкурентний розвиток економічних суб'єктів в силу суттєвого спрощення механізмів їх взаємодії з фінансовими посередниками, підвищення прибутковості бізнес-операцій, значного розширення джерел фінансування господарської діяльності, а також зниження ризиків імплементації FinTech на регіональних фінансових ринках [1, с. 2].

У комплексному аналізі діджиталізації світового фінансового ринку не слід скидати з рахунків одну вагому обставину: даний процес розвивається виключно на інституційній платформі екосистем зі значним розширенням можливостей ринкових учасників щодо вибору платформних бізнес-моделей. Одночасно спостерігається також широка диверсифікація економічними суб'єктами чинних бізнес-напрямів своїх господарських операцій за рахунок їх глибокого «пронизування» інноваційними діджитал-сервісами та технологіями, а також покриття різних ринкових сегментів. Завдяки цьому усі ми на сьогодні є свідками включення компаній і фірм одночасно у кілька макрорівневих екосистем з метою глибокої взаємодії з клієнтами за усіма ланками їх життєвих, а не тільки клієнтських життєвих циклів [1, с. 6].

Світовий досвід засвідчує, що велика кількість економічних суб'єктів, котрі здійснюють операції щодо залучення фінансового капіталу і просування своїх товарів і послуг на різні сегменти глобального ринку, реалізують в умовах екологізації глобального економічного розвитку масштабні програми і проєкти у сфері сталого розвитку (англ. – Environmental, Social, Governance – ESG). Вони

передбачають комплексне урахування інвесторами та фінансовими інститутами стратегічних цілей сталого розвитку при ухваленні управлінських рішень щодо власних інвестиційних та кредитних операцій. Підтвердженням цієї тези є, зокрема, результати опитування компанії EY інституційних інвесторів, згідно яких 98% з них суворо і на регулярній основі відстежують динаміку ESG-рейтингів компаній і фірм, котрі розглядаються в якості об'єктів інвестування. Більше того, у той час як на початку 2000-х років загальна кількість компаній Сполучених Штатів Америки, включених до ESG ESG-рейтингування, не перевищувала 20, у 2020 р. даний показник досягнув відмітки у майже 800 [2].

В якості прикладу наведемо, зокрема, фінтех-компанію PayPal, котра кілька років назад розробила корпоративну ESG-стратегію, базовану на всебічній підтримці корпоративної культури, розбудові інклюзивної глобальної економіки, послабленні негативного антропогенного навантаження на довкілля, зменшенні впливу на довкілля, а також відповідальному й етичному веденні бізнес-операцій. Своєю чергою, у корпорації Apple станом на 2021 р. близько 20% усіх застосовуваних у виробництві матеріалів були переробленими. Окрім того, починаючи з 2015 р. і дотепер Apple домоглась 75%-ного зменшення кількості пластику в упаковці і має намір на період до 2025 р. повністю вилучити його з власних пакувальних матеріалів. Нарешті, Bank of America має намір до 2030 р. виділити на підтримку зеленого інвестування близько 1 трлн дол. США [2].

Підбиваючи підсумок, можемо стверджувати, що сучасні цифрові технології відіграють важливу роль у процесах озеленення фінансових ринків, що потребує впровадження комплексних заходів щодо їх всебічної підтримки і стимулювання.

Список літератури:

1. Замковий О.І., Котенко Т. М. FINTECH трансформації та їх вплив на сталість розвитку фінансових ринків та інститутів в Україні в екосистемі корпоративної культури. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 38. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1276/1230

2. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися. Fintechinsider, 30 квітня 2022 р. URL: https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczypy-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysya/

Total value of investments into fintech companies worldwide from 2010 to H1 2022 (in billion U.S. dollars). Statista. The Statistic Portal. URL: https://www.statista.com/statistics/719385/investments-into-fintech-companies-globally/

Бойко А.О.

ГЛОБАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Міжнародна торгівля між країнами та між континентами існувала століттями, включаючи попередні цивілізації. Традиційно міжнародна торгівля складалася з торгівлі такими товарами, як текстиль, продукти харчування, спеції, дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, предмети мистецтва та інші предмети через кордон.

Усі чули про Шовковий шлях, а також про Бурштиновий шлях та інші відомі шляхи, які існували, а також про порти та поселення, які процвітали завдяки торгівлі, яка велася як наземними, так і морськими шляхами.

Ми пройшли довгий шлях з минулих часів, і міжнародна торгівля сьогодні набула нового виміру. Раніше було фактом, що вплив торгівлі між двома країнами не обмежувався лише економікою, але також підживлював політичні та соціальні амбіції. Сьогодні з розвитком технологій і впливом глобалізації всім країнам для виживання необхідно обов'язково брати участь у міжнародній торгівлі. Різноманітні фактори, включаючи індустріалізацію, розвиток транспорту, глобалізацію, технології, що забезпечують торгівлю та комунікацію, сприяли зміні формату організацій бізнесу, а також торговельної практики. Компанії та організації сьогодні більше не є суб'єктами з локальною ідентичністю. Багатонаціональні організації з'явилися впродовж минулого століття, маючи сліди по всьому світу. Вони фактично зменшили відстані та змінили способи ведення бізнесу. Компанії більше не обмежуються локальними ринками. Вони більше не залежать від місцевих ресурсів. Ці компанії створюють виробництво скрізь, де це сприятливо з точки зору доступності дешевших ресурсів, а також підтримки з боку місцевої влади та з точки зору ринків, географічні кордони їх не турбують. Вони присутні всюди.

Після Другої світової війни Світова організація торгівлі відігравала важливу роль у сприянні та спробі впорядкувати глобальну торгівлю та тарифні структури з метою переходу до вільної торгівлі. Однак насправді вільна торгівля може бути лише мрією, доки не буде паритету між розвиненими економіками та економіками, що розвиваються. Сьогодні більшість країн є учасниками кількох двосторонніх, а також багатосторонніх тарифних і торговельних угод, таких як ГАТТ[2] — Генеральна угода з тарифів і торгівлі, за допомогою якої вони регулюють імпорт і експорт до та з окремих країн.

Генеральна угода з тарифів і торгівлі – ГАТТ була укладена в 1947 р і переслідувало три головні цілі: (а) зниження існуючих митних бар'єрів; (Б) усунення дискримінації в світовій торгівлі; (В) запобігання встановленню нових бар'єрів і обмежень в майбутньому. Для досягнення останньої мети країни зобов'язалися вирішувати всі спірні питання шляхом консультацій, а не через застосування односторонніх силових дій.

Протягом двох десятиліть після Другої світової війни міжнародна торгівля розвивалася найшвидшими темпами двадцятого століття. Між 1948 і 1968 роками загальний обсяг товарного експорту з некомуністичних країн зріс на вражаючі 290 відсотків [3]. І зростання світової торгівлі в цей період значно перевищувало розширення світового виробництва. Такі темпи зростання привернули значну увагу істориків економіки, які намагалися отримати пояснення. Підручники зосереджуються насамперед на комерційній політиці чи технологічних факторах. Однак ці традиційні пояснення здебільшого ігнорують роль Бреттон-Вудської

міжнародної валютної системи у забезпеченні стабільного середовища для багатосторонніх платежів, у якому торгівля могла б процвітати [4, с 3-4].

Саме через швидке відновлення світової торгівлі після 2 Світової Війни, світ швидко оговтався та став на ноги, майже не відчуваючи наслідки руйнівної війни вже за 10 років. Матеріал викладений вище, я вважаю неймовірно наочним поясненням, чому саме після війни економіка потребуватиме не скільки неймовірних коштів від наших союзників, а саме збільшення квот, інвестицій та зменшення мит, бо через вирбництво лежить шлях до сильної економіки та швидкого відновлення. Сумісне виробництво озброєння із НАТО- лише перший із багатьох кроків до сильної економіки.

Список літератури:

1. ЕнциклопіяBritannica, URL: https://www.britannica.com
2. ОфіційнийсайтЄвропейськоїекономічноїкомісіїООН. URL: https://unece.org/DAM/trade/
3. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/ukraine
4. “The Post-War Rise of World Trade: Does the Bretton Woods System Deserve Credit?”. Andrew G. Terborgh, 2003
5. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC “CPC “Business Perspectives”, 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Гавриленко В.О.

МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Іноземні інвестиції відіграють досить важливу роль в економіці будь-якої країни. Залученням інвестицій є об'єктивною необхідністю. У даній публікації, дослідження проблеми формування механізму підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України спричинена тим, що міцний розвиток економіки країни не може бути здійснений, без продуктивної інвестиційної політики. Аналізуючи стан інвестиційної політики та наукові публікації, можна сказати, що на даний час, інвестиційна діяльність України, знаходиться не на кращому рівні. Для покращення стану та залучення іноземних інвестицій, слід сформувати сприятливий інвестиційний клімат, створення більш зручних умов розвитку ринку праці та забезпечувати інноваційний розвиток.

Метою дослідження є вирішення проблем, пов’язаних з формуванням, реалізацією та удосконаленням механізму результативної інвестиційної діяльності та залучення іноземних інвестицій.

Інвестиції сприяють економічному зростанню країни, забезпечують сприятливий фінансовий клімат, а також є додатковим джерелом капіталовкладень у національне виробництво товарів та послуг. Інвестиції є відмінним додатковим джерелом фінансів, матеріальних цінностей та іншого майна, які сприяють оновленню та розширенню основного капіталу та здійсненню інвестиційних проектів та програм, що забезпечують зростання економічного добробуту.

Формування інвестиційної політики практично повністю забезпечується державою відповідно до його основних функцій, реалізація ж здійснюється комплексним механізмом, що поєднує в собі державні форми і методи впливу на ефективність, а також принципи інвестиційної діяльності. Механізм залучення іноземних інвестицій повинен охоплювати стратегічні, проміжні та поточні цілі, перелік форм, методів, об’єктів та інструментів впливу на основні параметри регіонального та як слідство державного економічного розвитку.

При недостатності державних джерел фінансування, з’являється необхідність формування сприятливого інвестиційного середовища для приватних інвесторів та створенні інвестиційних фондів шляхом удосконалення податкової, амортизаційної, грошово-кредитної політик. При цьому держава повинна спрямовувати інвестиційні потоки як державної так і приватної власності на підтримку та розвиток пріоритетних та стратегічних галузей.

Україна має ряд об'єктивних передумов для залучення іноземних інвестицій. Потенційно об’ємний ринок, багаті запаси природних ресурсів, досить кваліфікована та дешева робоча сила та значний науково-технічний потенціал можуть відіграти позитивну роль у залученні іноземних інвестицій в економіку України. Але для розвитку даних перспектив, потрібно більш ефективно та детально розглянути хід дій, в сфері залучення інвестицій та вживання необхідних заходів вкладених у вдосконалення інвестиційного клімату країни, і навіть розробки державної інвестиційної політики, що характеризується чітким формулюванням цілей та завдань соціально-економічного розвитку, вирішуваних з урахуванням залучення іноземних інвестицій.

Таким чином,необхідно розширити інвестиційно-ресурсну базу підприємств, також спрямувати ці ресурси в напрямку, необхідному для реалізації програми реформ модернізації. Щоб підтримувати стабільність фінансової системи та структурні зрушення, заходи стимулювання мають базуватися на комплексному підході, спрямованому на запобігання ризику. Державне регулювання інвестиційної діяльності націлене на захист економічних інтересів України, прав і законних інтересів суб’єктів економічних відносин, заохочення конкуренції й створення рівних умов для розвитку всіх видів підприємництва у сфері ефективного використання інвестиційного потенціалу.

Список літератури:

1.Державна служба статистики України: Електронний ресурс. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

2. Бондаренко О. О. Залучення іноземних інвестицій як джерело економічного зростання [Текст] / О. О. Бондаренко, К. С. Нижник // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2014. – № 3 (77). – С. 88-95

3.Пилипів В. В. Прямі іноземні інвестиції та процеси регіонального відтворення / В. В. Пилипів // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 8. – С. 5-7. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_8_4

4.Міжнародні інвестиції: навч. видання / [Бредихин В.М., Покатаев К.П., Близнюк А.А.,Попкова К.О.] / Харківський національний автомобільно-дорожній ун-т. - Х.: ХНАДУ, 2008. -268 с.

5.Чернишова Л.О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л. О. Чернишова, В. В. Сазанова // Бізнес Інформ. – 2016. – №4. – С. 87-90.

Газізов В.Р.

«ЗЕЛЕНА» ЕНЕРГЕТИКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Соціально відповідальний бізнес з метою збереження довкілля та поліпшення його стану намагається мінімізувати шкідливість впливу своєї діяльності на навколишнє середовище. Тисячі компаній в усьому світі запроваджують заходи з енергоефективності, закуповують електроенергію з відновлюваних джерел, що є актуальним на сучасному етапі і для української економіки.

За результатами аналітичного огляду Програми ООН з навколишнього середовища «Перспективи розвитку «зеленої» економіки в Україні: можливості для «озеленення» енергетичного сектору» (2018 р.), Україна має значні можливості для розвитку енергії сонця, вітру та біомаси, а також для розширення існуючих гідроенергетичних потужностей [1, с. 22].Так, у 2019 р. Україна увійшла у ТОП-10 країн світу за темпами розвитку зеленої енергетики, а у 2020 – у ТОП-5 європейських країн за темпами розвитку сонячної енергетики. Загальна потужність об’єктів зеленої енергетики на початок 2022 р. сягнула 9 656 МВт [2].

Відповідно до Національного плану дій щодо енергоефективності, Енергетичної стратегії України до 2030 р. очікувалося, що у 2030 році частка виробництва електроенергії з відновлюваних джерел становитиме близько 30%. За підсумками першого кварталу 2021 р. частка виробництва електроенергії з відновлюваних джерел становила 5,5%, а разом з великими гідроелектростанціями – 11,4% [3]. У грудні 2021 р. Президент України Володимир Зеленський анонсував проєкт «Велика енергоефективність», який мав би залучити 90 млрд грн інвестицій у 2022 році при тому, що було заплановано виділення 30 млрд грн бюджетного фінансування [3].

Протягом останніх десяти років розвиток сонячної енергетики відбувався завдяки «зеленому» тарифу. Проте у 2020–2021 рр. держава значно ускладнила розвиток масштабних комерційних проєктів [4].Зниження рівнів «зеленого» тарифу, запровадження суворих правил відповідальності за розбалансованість та порушення гарантій оплати купленої електроенергії зробили сонячну енергетику малопривабливою для інвесторів.Незважаючи на це, технології сонячної енергетики стають більш привабливими для споживачів на фоні зростання вартості електроенергії та зниження вартості обладнання.Зокрема, дедалі популярнішими стають прямі договори поставки електричної енергії [4].

Після початку повномасштабної російсько-української війни 24 лютого 2022 р. економіка України зазнає величезних втрат. Підприємства галузі опинилися на межі банкрутства.Близько 60% промислових сонячних електростанцій зосереджені у південних та південно-східних областях України, де відбуваються активні бойові дії.Найбільше постраждали промислові сонячні електростанції, які розташовані у Миколаївському енергетичному вузлі. Також відомо про знищення 100% генеруючих потужностей сонячних електростанцій у Харківській областітощо [4]. Разом з тим, збережені промислові сонячні електростанції не працюють на повну потужність, оскільки майже щоденно отримують диспетчерські команди на обмеження генерації для забезпечення надійності енергосистеми. Також,через розпорядчі документи, що приймаються на рівні галузевого Міністерства, виробники з ВДЕ ризикують стати банкрутами, а вся галузь може перестати існувати [2].

Голова Української асоціації відновлюваної енергетики Олександр Козакевич підкреслює, що оцінити точну суму збитків сектору ВДЕ можна буде лише після деокупації територій. Крім того, енергетики прагнуть не лише підрахунку прямих збитків, а й обчислення упущеної вигоди. Всі нанесені галузі збитки мають бути компенсовані агресором за рахунок заарештованих в ЄС та США активів росії. Але для розвитку галузі мало компенсувати втрачене внаслідок війни, приваблення інвестора може стати вирішальним для подальшого розвитку української енергетики як безвуглецевої [5].

Енергетичний шантаж росією країн Європи актуалізував проблему «зеленого переходу». В останньому звіті Міжнародного енергетичного агентства (IEA) йдеться, що глобальна енергетична криза, спричинена росією, викликала тривалі зміни, які можуть прискорити перехід до більш сталої та безпечної енергетичної системи.«Енергетичний світ кардинально змінюється на наших очах. Реакція урядів у всьому світі обіцяє зробити це історичним і остаточним поворотним моментом до більш чистої, доступнішої та безпечнішої енергетичної системи», – відзначив виконавчий директор IEA Фатіх Біроль [6].

У підсумку варто відзначити, що протягом останнього десятиріччя простежуються очевидні здобутки з розвитку «зеленої» енергетики в Україні, проте в умовах війни галузь зазнає суттєвих руйнувань та збитків і знаходиться на

межі банкрутства. Оскільки для України в післявоєнний період відновлення ВДЕ є стратегічно важливим безпековим чинником, уряд повинен прийняти розпорядчі документи для розвитку галузі й створити умови для залучення інвестицій.

Список літератури:

1. Аналітичний огляд «Перспективи розвитку «зеленої» економіки в Україні: можливості для «озеленення» енергетичного сектору». Програма ООН з навколишнього середовища, 2018 р. 36 с.
2. Ігнатьєв Станіслав. Зелена енергетика в Україні на межі банкрутства. Що далі? Якої шкоди російські окупанти завдали сучасним підприємствам зеленої енергетики та як врятувати галузь? URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/10/685513/(дата звернення: 15.11.2022).
3. Гура Костянтин. Чому зелена енергетика та енергоефективність мають бути драйверами поствоєнної економіки?*«ECOBUSINESS. Екологія підприємства»* №5, 2022. URL: https://e.ecolog-ua.com/ekolohiya-pidpryyemstva-2022-5 (дата звернення: 15.11.2022).
4. «Зелена» енергетика: як бізнес стає екологічним. URL: https://www.epravda.com.ua/projects/ekonomika-bez-vykydiv/2021/05/17/673870/ (дата звернення: 15.11.2022).
5. Наконечна Вікторія, Марчук Валентин. Зелена енергетика 2.0: чого чекати її виробникам після закінчення війни. URL:https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3533739-zelena-energetika-20-cogo-cekati-ii-virobnikam-pisla-zakincenna-vijni.html (дата звернення: 15.11.2022).
6. Колісник Микола. Кліматично нейтральна енергетика та «зелена економіка»: вимога часу та шанс для України. Що може запропонувати Україна аби прискорити енергетичний перехід ЄС?URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/4/693464/ (дата звернення: 15.11.2022).

Грек О.Д.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ КИТАЮ

Термін «зелена економіка», як невід’ємна складова концепції сталого розвитку, вперше почав використовуватись у 1989 р. у серії робіт американських дослідників Д. Пірса (D. Pearce) та Е. Барбіра (E. Barbier) під загальною назвою «Концепція зеленої економіки». Центральною ідеєю «зеленої економіки», на їхню думку, є усунення антагонізму між розвитком економіки та природи, досягнення екологічних цілей шляхом економічного зростання [3]. Надалі контури зеленої економіки набули чіткої конкретизації у програмі «Порядок денний на XXI століття», ухваленій на конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро в 1992 р., кінцево оформившись в єдиний ідейний

напрямок на наступних конференціях ООН із сталого розвитку та захисту клімату (Global Green New Deal 2008) [1, с. 1156].

Перехід до зеленої економіки — складне стратегічне завдання, яке потребує поєднання двох векторів розвитку: підтримки динамічного економічного зростання та збереження природного середовища на довгостроковій основі. Подібний рівень складності поки що не вдалося освоїти жодній країні, проте продовжується активний пошук нової збалансованої моделі із виробленням відповідних стратегій.

Однією з країн, котра активно рухається нині на шляху до розбудови зеленої економіки, є Китай. Протягом останніх 50 років КНР переживає інтенсивний промисловий розвиток, внаслідок якого у більшості регіонів наростає деградація цінних природних активів. Водночас у ряді провінцій докладаються зусилля щодо виправлення ситуації шляхом вироблення нової політики, перші результати якої вже виявились. Держава формує екологічне законодавство, покликане масштабувати зелені практики регіонів-першопрохідників на всю країну, включаючи тренд на деурбанізацію окремих мегаполісів та ін. [5, с. 160].

Реалізації стратегії сприятимуть розширення міждисциплінарних наукових досліджень, розробка комплексних технологічних рішень та програм розвитку, що враховують різноманітні фактори. Розвиток зеленої економіки є важливою умовою забезпечення стійкості та конкурентоспроможності економіки Китаю. Для підтримки ініціатив щодо просування подібної моделі належить розширювати наукові дослідження в галузі географії ПТ [4, с. 61]. Так, в останні роки у державі активно реалізуються численні програми розвитку зеленої економіки з метою мінімізації впливу економічної діяльності на довкілля. На найбільшу увагу тут заслуговує національна стратегія формування «екологічної цивілізації» (ecological civilization framework), що є однією з найбільш ефективних ініціатив, зорієнтованих на охорону природних ландшафтів та комплексне врахування складної комбінації концепцій зеленого економічного зростання та захисту природних зон [4, с. 64].

Принагідно відзначимо, що серед стратегій «зеленої економіки» КНР форсований розвиток економіки замкнутого циклу знаходиться у центрі трансформаційної парадигми. Під терміном «економіка замкнутого циклу» (циркулярна економіка) розуміється вид господарювання, що базується на відновленні ресурсів, переробці вторинного сировини, переході від викопного палива до використання відновлюваних джерел енергії. Так, станом на тепер у Китаї здійснюється активна апробація інноваційних технологій у галузях замкнутого циклічного господарства, декарбонізації, підвищення ресурсоефективності промисловості та альтернативної енергетики. У своїй сукупності вони перетворюють Китай на величезний експериментальний майданчик, де створюються не тільки технологічні інновації, але й якісно нові форми територіальної організації товариства на кшталт екопарків та екоміст.

Водночас знання та передовий досвід Китаю щодо трансформації територіальних систем з метою сталого розвитку можуть бути використані у багатьох країнах світу, оскільки домінуюча протягом останніх десятиліть економічна політика КНР «зростання за будь-яку ціну» привела країну на межу екологічної катастрофи.

Попри те, що КНР перебуває нині лише на початку свого «зеленого шляху»,він розглядається безальтернативною відповіддю на драматичну екологічну ситуацію у країні. На думку німецького економіста М. Печа, єдиний шлях комплексної екологізації суспільства – це повна відмова від доктрини економічного зростання, створення економіки постросту [2]. Однак на сьогоднішній день жодна політична система у світі не наважується реалізувати її принципи, хоча зелена економіка залишається безальтернативним рухом у майбутнє.

Список літератури:

1. Kosman E., Burgio K.R., Presley S.J., Willig M.R., Scheiner S.M. (2019) Conservation prioritization based on trait- based metrics illustrated with global parrot distributions. Diversity and Distributions, 25(7), 1156–1165. https://doi.org/10.1111/ddi.12923
2. Paech N. Befreiung vom Überfluss. Auf dem Weg in die Postwachstumökonomie. München, 2013
3. Übergang in eine Green Economy: Notwendige strukturelle Veränderungen und Erfolgsbedingungen für deren tragfähige Umsetzung in Deutschland. Umwelt Bundesamt. Dessau-Rosslau, 2016
4. Xi J. (2020) Ecological economics in China: from origins, to inertia, to rejuvenation. In: Sustainable Wellbeing Futures. A Research and Action Agenda for Ecological Economics (eds. R. Costanza, J.D. Erickson, J. Farley, I. Kubiszewski), Cheltenham (UK): Edward Elgar Publishing, 61–89.
5. Zalasiewicz J. Die Einstiegsfrage: Wann hat das Antropozän begonnen? // Das Antropozän. Hg. Renn J., Scherer B. Berlin. S. 160–181

Грищенко Є.М.

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА І СУЧАСНИЙ РИНОК ПРАЦІ

Наприкінці другого – початку третього тисячоліття світ перетворився на глобальну економічну систему, одним із важливих елементів якої є міжнародний ринок праці з його уніфікованою шкалою критеріїв щодо якості трудових ресурсів, розвитком нових форм зайнятості, гнучкістю та надзвичайною мобільністю сукупної робочої сили.

В умовах глобалізації міжнародний ринок праці стрімко розвивається, як і ринок робочої сили, що, своєю чергою, впливає на посилення співпраці між країнами світу. Наразі національні ринки відіграють значну роль у формуванні світового ринку праці, міжнародний поділ праці сприяє розвитку стійких

міждержавних зв'язків, створює систему, яка формує попит та задовольняє пропозицію робочої сили на ринку праці [3, с. 37].

Серед факторів, що традиційно вливають на світовий ринок праці, варто відмітити такі: економічний розвиток країни його циклічність; формування макроекономічної політики і політики на ринку праці. Не варто також забувати про природні фактори, на які робоча сила реагує міграційними коливаннями із найбільш небезпечних регіонів світу. Диспропорції економічно-соціальної сфери країн віддзеркалюються в зміни показників зайнятості: по-перше, подолання наслідків вимагає значних фінансових ресурсів для відтворення; по-друге, руйнування транспортної та інформаційної інфраструктури впливає на економіку інших країн; по-третє, багато робітників змушені змінювати свою кваліфікацію. МОП допомагає країнам, що постраждали, не тільки у відтворенні втрачених фінансових та інформаційних ресурсів, а й у забезпеченні швидкої перепідготовки робітників [3, с. 38].

Під впливом технологічних трансформаційвідбуваються зміни взаємовідносин між працедавцем і працівником, швидкими темпами поширюються нові форми організації трудових відносин, такі як дистанційна робота та її види – фрілансер, аутсорсинг, аутстаффінг. Результатом запровадження віддаленого працевлаштування є інтенсивний розвиток міжнародного аутсорсингу та краудсорсингу. Ці нові форми організації праці чинять вплив на систему оплати праці, а це, в свою чергу, призводить до вирівнювання доходів працівників з різних країн світу та появи нового соціального класу, що характеризується нестійким соціальним становищем, слабкою соціальною захищеністю. Крім того, зрушення відбуваються і в структурі зайнятості та професійно-кваліфікаційних характеристиках. Зокрема внаслідок активного розвитку автоматизації, роботизації, «штучного» інтелекту найближчим часом під загрозою зникнення опиниться цілий ряд професій практично у всіх сферах виробництва продукції та послуг. Віддалена робота сприяє забезпеченню більш широкого доступу людині до роботи.

Наразі ситуація, що склалася на світовому ринку праці, є досить складною, економічні кризи, що мали місце у всьому світі, спричинили зростання безробіття.

Декілька років тому весь світ дізнався про таке захворювання, як «коронавірус», який став причиною не тільки загибелі тисячі людей в різних країнах, але й спровокував виникнення економічної кризи та спричинив серйозні зміни на ринку праці. Через постійні карантинні заходи економіки багатьох країн були паралізованими. Пандемія COVID-19 торкнулася всього світового економічного простору.Проте, виявлено і зовсім неочікувані аспекти. Як це не парадоксально, низький рівень безробіття може приховувати значну бідність в країні, в той час як високий рівень безробіття може мати місце в країнах з високим рівнем економічного розвитку і низьким рівнем бідності. У країнах з розвиненою мережею соціального захисту працівники можуть дозволити собі оцікувати

підходящої або бажаної роботи. Але високе і стійке безробіття вказує на серйозну неефективність розподілу ресурсів [1, с. 55].

Слід обов'язково зазначити вплив війни в Україні на світовий ринок праці, який ще не встиг оговтатися від ситуації з COVID-19. Навіть країни з найбільшим доходом зазнають погіршення робочих умов та економічні проблеми.

Навіть у періоди швидкого економічного зростання безробіття залишалося серйозною проблемою для багатьох країн. Економічні кризи останніх років суттєво погіршили цю ситуацію, а багато країн досі не оговтались від її наслідків. Досить перспективним у цьому контексті може стати впровадження елементів зеленої економіки, позитивні наслідки впровадження якої демонструє ряд країни-членів ЄС.

Значний соціальний потенціал зеленої економіки на ринку праці залежить від ряду факторів. На наш погляд, прискорення створення зелених робочих місць тісно пов'язано з екологізацією мислення та стилю життя, обмеження надспоживання, значним інвестуванням, проведенням економічних та податкових реформ тощо.

Впроваджуючи елементи зеленої економіки та створюючи зелені робочі місця, держави все частіше зустрічаються з рядом викликів, кількість яких постійно зростає. По перше, постає проблема прогнозування та планування, яка полягає у труднощах передбачення точної кількості робочих місць, які можуть бути створені в результаті впровадження елементів зелені економіки. о-друге, на міжнародному ринку праці спостерігається тенденція дефіциту кваліфікацій та нестачі кваліфікованих зелених трудових ресурсів. У зв'язку з цим постає проблема модернізації професійно-кваліфікаційної системи: створення та класифікації нових професії, які будуть з'являтися в процесі впровадження зеленої економіки, визнання іншими державами, до яких мігрує робоча сила, офіційної кваліфікації роботи із зеленими технологіями та вимогами до робочої сили, впровадження нових стандартів виробництва тощо. По-третє, хоча зелені механізми розглядаються багатьма урядами як інструмент пожвавлення економіки і, можливо, є важливим засобом створення робочих місць, тим не менш, в ряді країн екологічні аспекти поступово відходять на другий план.По-четверте, все більшої актуальності набуває питання не кількості зелених робочих місць, а їх якості, що у міжнародних документах приймає форму обговорень гідної роботи та достойної заробітної плати в цій сфері, в результаті чого менш кваліфікована робота (наприклад, по сортуванню відходів) втрачає популярність в багатьох країнах.

Згідно досліджень МОП, «озеленення» економіки відкриває нові можливості для бізнесу й підвищення зайнятості, стимулювання інвестицій та інновацій. Проте для ефективного впровадження «зеленої» економіки необхідно активізувати зусилля щодо зміцнення національних стратегій, які сприяють упровадженню чистих технологій і «зелених» робочих місць.

Отже, на світовому ринку праці існують проблеми, які потребують вирішення задля покращення рівня життя та добробуту населення. Важливими пунктами для підвищення економічної активності є створення нових робочих місць, зміни в політиці зайнятості та запровадження нових, нестандартних форм зайнятості для трудових ресурсів.

Список літератури:

1. Заволока Ю. М., Івко А. В., Сідненко М. В. Вплив рецесії, викликаної пандемією covid-19, на стан безробіття та ринок праці // Агросвіт. - 2021. - №9-10. – С. 53–59.
2. Павлюк О. ООН: кожне третє робоче місце в Україні зникло через війну[Електронний ресурс]. Режим доступу – https://suspilne.media/238410-oon-kozne-trete-roboce-misce-v-ukraini-zniklo-cerez-vijnu.
3. Петренко К. В., Пігуль В. В. Особливості формування та розвитку світового ринку праці // БІЗНЕС-ІНФОРМ. – 2015. - №12. – С. 37-42
4. Citation: IRENA and ILO (2022), Renewable energy and jobs: Annual review 2022, International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi and International Labour Organization, Geneva [Електроннийресурс]. Режим доступу - https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_856649.pdf
5. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC “CPC “Business Perspectives”, 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Заболотний О.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАКОПИЧЕННЯ І ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Посилення глобалізації світової економіки упродовж останніх десятиріч максимально спростило рух капіталу між країнами, адже основна домінанта – максимізація прибутку, чим насамперед керуються найбільші інвестори, виявилися в умовах переходу до неоліберальної моделі повністю реалізованою, що й обумовило високу динаміку і значні обсяги переміщення фінансових ресурсів у світі, а вплив національних кордонів в умовах панування існуючих зараз підходів став мінімальним. На наш погляд, основні причини нової інвестиційної диспозиції можна умовно поділити на дві групи: класичні (відмінності у витратах виробництва, зумовлені різною ціною на ресурси що використовуються в процесі створення товарів та послуг; прагнення упродовж тривалого періоду забезпечити задоволення своїх амбітних цілей; уникнення непередбачуваної ситуації

(економічної, соціальної, політичної); бажання захисти свій капітал від інфляції; використання більш вигідної системи тарифних та нетарифних обмежень, яку пропонує країна-рецепієнт) та сучасні або глобалізаційні (технологічне нагромадження, що чітко розмежувало держави на виробників та споживачів технологій; прагнення ТНК та ТНБ щодо здобуття ринкової влади; мінімізація трансакційних витрат, які обов'язково виникають у процесі створення та розподілу продукту).

Сукупність вище наведеного й на сьогодні формує відповідні умови для руху капіталу та його проявів у різних формах. Як результат, виникають численні теорії, метою яких є пояснення особливостей мотивації динамізації інвестицій у національних економіках та їх секторах.

З точки зору країн-реципієнтів, портфельні інвестиції є бажаними, а в окремих випадках і необхідними. При цьому, як показує світогосподарська практика, вони є доволі ризикованими, адже можуть дуже швидко вилучені з економіки країни, в яку вони були свого часу завезені. Такий раптовий вивіз капіталу може завдати непоправної шкоди національному господарству, перетворивши його з інтенсивно зростаючого до занепадаючого, а відтак концепція оборони національного суверенітету, якою керуються розробники законів про інвестиції, з одного боку, пояснює необхідність запровадження запобіжних заходів, з другого – погано сприймається потенційними інвесторами, які вбачають в цілій низці запобіжних дій наступні стримуючі заходи з боку уряду, що безпосередньо спрямовані проти інвесторів.

Інвестиції завжди є доволі непростим прикладом експорту капіталу, що базуються на принципі диверсифікації ризиків. Спробу пояснити суть такого процесу розширення портфеля інвестицій та виявити особливості зменшення інвестиційних загроз здійснив американець Чарльз Гіл.

В умовах подальшої уніфікації глобальних фінансових ринків спостерігатиметься надлишок попиту на нові фінансові ресурси, який значною мірою обумовлений ставкою проценту та наявністю асиметричних відхилень (E_k^w), натомість надлишок пропозиції буде суттєво залежати від дій Центрабанків країн-лідерів. Таким чином багато що із раніше визнаних методик (зокрема метод Літла-Мірліса, ЮНІДО) може вже найближчим часом втратити притаманний їм високий ступінь індикативності, адже проводити розрахунок ціни інвестицій, визначаючи їх суспільну цінність в одиницях споживання за умов формування глобального попиту та глобальної пропозиції буде надзвичайно складно.

З цього випливає, що найбільш ефективною формою залучення інвестицій в економіку постсоціалістичних країн можуть вважатися прямі іноземні інвестиції у формі спільних підприємств, які, спеціалізуючись в сфері високих технологій, дають змогу, по-перше, ефективно використовувати національний науково-технологічний потенціал, по-друге, рівномірно розподіляти ризики між

українськими та іноземними засновниками, по-третє, більше успішно ніж інші адаптуватися на глобальному ринку інноваційних продуктів.

Список літератури:

- Білорус О. Економічна система глобалізму: [монографія] / О.Білорус. – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.
- Гаджиев Ш.Г. Международная миграция капитала в контексте современных тенденций мировой экономики /Ш.Г.Гаджиев// Стратегія розвитку України (економіка. Соціологія, право). – 2007. – №1. – С.16-23.
- Економічна глобалізація: підручник / [А.С.Філіпенко, В.С. Будкін, І.В.Бураковський та ін.; за ред. А.С.Філіпенка]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 543 с.
- Мозговий О.М. Методика економічної оцінки глобальних процесів / О.М.Мозговий, Л.В.Руденко-Сударєва, Д.О.Гуртов; за ред. д.е.н., проф. Л.В.Руденко-Сударєвої. – К.: КП «Редакція», 2010. – 192 с.
- Міжнародна інвестиційна діяльність: [підручник] / Д.Г.Лук'яненко, О.М.Мозговий, Б.В.Губський та ін.; За ред. д-ра екон.наук.проф. Д.Г.Лук'яненка. — К.: КНЕУ, 2003. — 387 с.

Дем'яненко В.В.

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ ІТ-СЕКТОРУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

На рубежі тисячоліть світовому співтовариству знадобилося нове бачення глобальної екологічної ситуації. Іншими словами, настав вік «нової відповідальності» всіх держав за безпеку цивілізації. Колишні уявлення про життя для себе, на благо своїх територій та народів за рахунок обмеження інтересів інших повністю вичерпали себе.

Сьогодні усвідомлення екологічної небезпеки, що загрожує людству, об'єднало зусилля вчених, політиків та бізнесменів, щоб знайти вихід із ситуації. Збереження екологічного балансу стало основним напрямом у вирішенні проблем охорони навколишнього середовища та розвитку бізнесу.

ІТ-сектор як один з найпрогресивніших секторів світу підтримує та сприяє тенденціям сталого розвитку та «озеленення» економіки.

Одним із найважливіших прикладів в ІТ є заміна фізичних продуктів послугами із запровадженням таких послуг, як голосова пошта для заміни фізичних машин. Шведська телекомунікаційна компанія «Telia» провела порівняння життєвого циклу своєї служби голосової пошти «Telesvar» із традиційними автовідповідачами та виявила, що послуги голосової пошти призвели до 20-кратного скорочення відходів із зменшенням споживання електроенергії та викидів парникових газів у 230 разів [1].Також у комерційному секторі ІТ, зокрема електронна комерція, позитивно вплинули на

енергозбереження, замінивши фізичні магазини віртуальними магазинами в Інтернеті. Для матеріальних товарів все ще існує потреба в складах, але запаси часто різко скорочуються, а простір розподіляється більш ефективно завдяки прогресу IT, що сприяє підвищенню енергоефективності. Базуючись на тематичному дослідженні на Amazon.com, було підраховано, що споживання енергії комерційною будівлею на одну продану книгу в традиційному магазині в 16 разів вище, ніж в онлайн-магазині [1].

Варто проаналізувати стан українського IT-ринку на прикладі деяких компаній.

«SoftServe» — найбільша світова IT-компанія з українським корінням, що займається розробкою програмного забезпечення та консалтинговими послугами.Цього року компанія ухвалила екологічну політику на наступні десять років. «SoftServe» зобов'язується досягти наступних цілей до 2032 року: стати вуглецево-нейтральною компанією; досягти нульового рівня відходів (net zero waste);проектувати екостійкі офіси; розробити IT-рішення для боротьби з екологічними проблемами [2].Зокрема, для досягнення поставленої мети компанія планує подальше зниження енергоспоживання та по можливості перехід на відновлювані джерела енергії; подальший розвиток формату телероботи, дотримання принципів сталого розвитку ООН під час розробки товарів та послуг, скорочення використання матеріалів, які не підлягають вторинній переробці.

У 2021 році, наприклад, «SoftServe»вже вдалося скоротити кількість прямих викидів на 55,4% порівняно з попереднім роком, про що йдеться у звіті з корпоративної соціальної відповідальності SustainabilityReport 2021 [2]. Компанія також приділяє пильну увагу розвитку культури екологічної свідомості серед співробітників та організує внутрішні програми та ініціативи – від посадки дерев та маловідходних освітніх заходів до розробки технологічних рішень для екологічних організацій. У 2021 році співробітники компанії посадили понад 6000 дерев, а IT-фахівці зголосилися розробити додаток із сортування сміття для ГО «Україна без відходів».

Інша досить відома українська IT-компанія «EPAM» такоє підтримує екологічні ініціативи. Наприклад, компанія заснувала «GREEN EPAM TEAM» - команду екологів-добровольців, які займаються проектами, заснованими на концепції 3R (Reuse, Reduce, Recycle). Вони розробили такі проекти, як «Use your own cup / Guest Cup» та еко-флешмоб «Один смітник на всіх», щоб скоротити використання одноразових пластикових виробів в офісах. Компанія вважає, що кожен відповідає за свій вплив на навколишнє середовище.Крім того, в компанії завжди відзначають День Землі – особливе свято, коли співробітники «EPAM», їхні сім'ї, діти та друзі стають «охоронцями дерев» та озеленюють міста, в яких живуть: садять дерева, кущі та квіти, прибирають парки. У компанії є віртуальна карта, на якій відмічені всі дерева, які посадили співробітники «EPAM» [3].

Висновки і пропозиції.Сьогодні в Україні інституційні засади «зеленого»

зростання в IT-компаніях на стадії розвитку, тому вкрай важливо визначити пріоритетні напрямки державної політики, виходячи з пріоритету впровадження міжнародних та європейських стандартів, що дозволить використати досвід та досягнення розвинених країн у справі «озеленення» національної економіки.

Були сформульовані такі рекомендації щодо «зеленого» розвитку IT-індустрії:

1. Перетворення неефективних виробничих структур шляхом реформування фіскальних інструментів для сприяння «зеленому» розвитку, усунення бар'єрів та зміцнення ринків «зелених» товарів, послуг та технологій;
2. Розвиток екологічно ефективної інфраструктури;
3. Змінити поведінку споживачів, надавши їм правильні середньострокові та довгострокові рекомендації;
4. Сприяти інноваціям та екологічно чистим технологіям для підтримки зеленого зростання.

Список літератури:

1. FarnazSabooriHaghseta. Information Technology and Sustainable Development: Understanding Linkages in Theory and Practice. URL: https://gssd.mit.edu/sites/default/files/imce/it_and_sustainable_development.pdf (Accessed: 02.10.2022)
2. SoftServe стане вуглецево-нейтральним бізнесом. URL: https://itukraine.org.ua/softserve-will-become-a-carbon-neutral-business.html (Дата звернення: 02.10.2022)
3. EPAM: освіта, екологія та благодійність. URL: https://madeinukraine.org/blog/info/183 (Дата звернення: 02.10.2022)
4. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC “CPC “Business Perspectives”, 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Дрогомерецький М.К.

СПІВПРАЦЯ США ТА УКРАЇНИ: ЗЕЛЕНИЙ КОНТЕКСТРОЗВИТКУ

Зелена економіка насьогодні це основа розвитку світового суспільства. Зелена економіка – це альтернативне бачення щодо того, як підприємства та держава загалом повинні діяти задля процвітання економіки в умовах вигідного співіснування з навколишнім середовищем. Всі держави світу занепокоєні станом екології на планеті, тому всюди запроваджуються такі проекти, як «Порядок денний сталого розвитку до 2030 року» (2030 Agenda for Sustainable Development).

Головними аспектами є, також відомі як 5P, люди (people), процвітання (prosperity), планета (planet), партнерство (partnership) та мир (peace)[5].

Співпраця зі Сполученими Штатами почалась ще за набуття Україною незалежності, але остаточний документ, який діє досі – «Хартія про стратегічне партнерство США – Україна», був підписаний 10 листопада 2021 року у місті Вашингтон. Угода складається з чотирьох пунктів: «Принципи співробітництва», «Безпека та протидія російській агресії», «Демократія і верховенство права» та «Економічна трансформація»[7]. Всі ці пункти разом відображають основні цілі двосторонніх відносин Сполучених Штатів та України.

Таке партнерство є критично необхідною для України. Особливо важливою роль такого партнера настає при появі криз. За кілька останніх років світ вкотре переконався в тому, наскільки Америка здатна реагувати на виклики різного виду. Для прикладу, загрози для навколишнього середовища, пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення російських військ в Україну.

Співпраця з таким потужним партнером як США передбачає розвиток відносин в сфері енергетичної безпеки. Сполучені Штати та Україна домовились дотримуватись курсу декарбонізації економіки, модернізації атомної енергетики, всіляко стримувати Кремль у використанні енергетичних ресурсів як геополітичну зброю, а також сприяти трансформації вугільної галузі[7].

Якби це був сценарій звичайного розвитку, то ми б уже почали запроваджувати «зелені проекти», залучати інвестиції для розширення «зеленої енергетики» та могли б повноцінно дотримуватись Цілей сталого розвитку. На жаль, в Україні іде війна, тому співпраця між країнами йде в основному в напрямках гуманітарної, військової допомоги, передачі розвідувальних даних.

Гуманітарна допомога надавалась Америкою ще до повномасштабної війни в Україні. На початку поширення пандемії COVID-19 Державний департамент США та Агентство з міжнародного розвитку США (USAID) виділили близько 9,1 мільйона доларів. Ця сума була спрямована на виявлення захворювання, підготовку лабораторних систем та надання технічної підтримки у сфері реагування та надання інформації щодо ризиків розповсюдження хвороби [6]. До речі, допомога у боротьбі з коронавірусом була також з української сторони. Для прикладу, в 2020 році підприємство «Авіалінії Антонова» здійснили 11 відправлень вантажів медичного призначення до Сполучених Штатів. Літаки Ан-225 «Мрія» та Ан-124 «Руслан» перевозили десятки тон вантажів, переважно це були медичні маски, засоби для дезінфекції та захисний одяг [2]. Останнім польотом, здійсненим компанією був рейс з Франції до посадкового майданчика НАСА у місті Тітусвілл. 27 жовтня 2022 року «Руслан» доставив цивільний телекомунікаційний супутник, який невдовзі запустить компанія Ілона Маска – SpaceX. Цей політ був досить важливим, насамперед, для української армії. Після нього Маск заявив, що продовжить фінансувати використання терміналів Starlink на території України [4].

Найбільш визначним етапом співпраці України та Сполучених Штатів можна вважати період від 24 лютого 2022 року. Саме від цієї дати наш партнер робить усе, щоб українська армія гідно показала себе на полі бою. Зі звітності Міністерства оборони США станом на 28 вересня 2022 року було вкладено понад 16,2 млрд доларів в сферу оборони України.

Всього до звітності наданої зброї входить близько 50 категорій. Серед них: більше 1400 одиниць комплексів Stinger; 8,5 тисяч ПТРК Javelin; гаубиці M777 та снаряди до них, у тому числі високоточні – M982 Excalibur; 20 гелікоптерів Mi-17; безпілотники Switchblade; різні види мін, вибухових механізмів, транспорту та запасних частин до них [3]. З цього переліку ми можемо переконатись в тому, що Америка зробила великий внесок в розвиток української армії. Неспроста регулярно в Україну прибувають нові партії ПТРК Javelin. На початку 2022 року, зокрема за допомогою FGM-148 Javelin, українські військові значно змінили хід війни, відкинувши ворога від столиці та інших міст на півночі країни.

4 листопада 2022 року Пентагон оголосив про масштабний пакет військової допомоги, загальною вартістю 400 мільйонів доларів. До нього входять 45 одиниць танків Т-72В з передовою оптикою, засобами зв'язку та бронею; 1 100 безпілотників Phoenix Ghost; 40 броньованих катерів; 250 Бронетранспортерів M-1117 та ракети ППО HAWK[1]. З таким підкріпленням Україна матиме змогу перейти до більш активних наступальних дій по всій території зіткнення.

Проаналізувавши останні 4 роки співпраці України та США, можна зробити висновок, що Америка є потужним та вкрай необхідним партнером для нашої держави. Стратегічне партнерство з Сполученими Штатами несе лише позитивні наслідки і веде Україну та український народ до процвітання.

Список літератури:

1. Aid Package to Ukraine Includes T-72B Tanks. *U.S. Department of Defense*. URL: https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3210698/aid-package-to-ukraine-includes-t-72b-tanks/ (дата звернення: 04.11.2022).
2. Miller C. Ukraine's Massive Cargo Planes – The Biggest In The World – Are Bringing Crucial Medical Supplies To The US. *BuzzFeed News*. URL: https://www.buzzfeednews.com/article/christopherm51/coronavirus-ukraine-biggest-plane-in-the-world?fbclid=IwAR0cAikQ8yushHU_Q_ASNqDg-R79NZ2MVr8FN4LwNR9ymDXmoIlZ0ndD0xs (датазвернення: 04.11.2022).
3. UKRAINE-FACT-SHEET--SEP-28. *U.S. Department of Defense*. URL: https://media.defense.gov/2022/Sep/28/2003087045/-1/-1/1/UKRAINE-FACT-SHEET-SEP-28.PDF (дата звернення: 04.11.2022).
4. Ukrinform. Літак Руслан доставив до США супутник для SpaceX. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3602577-litak-ruslan-dostaviv-do-ssa-suputnik-dla-spacex.html (дата звернення: 04.11.2022).

5. UN: The 2030 Agenda for Sustainable Development. UN. URL: https://www.un.org/development/desa/jpo/wp-content/uploads/sites/55/2017/02/2030-Agenda-for-Sustainable-Development-KCSD-Primer-new.pdf (дата звернення: 10.11.2022)
6. Більше 9 мільйонів доларів складе розширена допомога США Україні в подоланні COVID-19. *VOA*. URL: https://ukrainian.voanews.com/a/Pidtrymka-ukraina-pandemija/5376364.html (дата звернення: 04.11.2022).
7. Хартія стратегічного партнерства США - Україна. *Посольство США в Україні*. URL: https://ua.usembassy.gov/uk/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/ (дата звернення: 04.11.2022).
8. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Єщенко Є.О.

ЕКОНОМІЧНЕ ПІСЛЯВОЄННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО КНР ТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Китай – це наддержава, під вплив якої в останнє десятиліття потрапило багато європейських країн. На це вплинула глобалізація, інвестиції в КНР країн-лідерів та вибуховий економічний розвиток Китаю. Україну ж цей вплив, в більшій мірі, обійшов стороною із-за волатильної політичної ситуації в країні, але навіть так, КНР залишається важливим економічним партнером України.

Китай є найбільшим торгівельним партнером України за показниками імпорту та експорту. Товарооборот зростав з кожним роком і в 2020 році досяг 11%. Але існує певна нерівність. Україна експортувала в Китай товарів на суму 7,99 млрд. дол. США, близько 14% від експорту, але для Китаю це доволі невелика сума, яка дорівнює усього 0,4% від сукупного імпорту КНР.

Аналогічна ситуація і з експортом Китаю в Україну. Він становить 10,6 млрд. дол. США, що дорівнює 15% від сукупного імпорту України, для Китаю це лише 0,29%, що є дуже незначною сумою. Звісно, як зазначалося, товарооборот між країнами зростав з кожним роком і існує зацікавленість між сторонами продовжувати цей процес, і у післявоєнний період.

Ще існує певна проблема, що Україна експортує товари з низькою доданою вартістю та сировинні матеріали, такі як: рудні шлаки і золи – 2,96 млрд. дол. США; злаки – 2,49 млрд. дол. США; тваринні, рослинні жири та олії, продукти розщеплення – 1,01 млрд. дол. США; залишки, відходи харчової промисловості, корми для тварин – 604,55 млн. дол. США; залізо та сталь – 321,58 млн. дол. США; машини, ядерні реактори, котли – 268,45 млн. дол. США; деревина та

вироби з деревини, деревне вугілля – 126,30 млн. дол. США; м'ясо та їстівні м'ясні субпродукти – 56,45 млн. дол. США; насіння олійних культур, олійні плоди, зерно, насіння, фрукти – 23,47 млн. дол. США; недорогоцінні метали, металокераміка – 18,96 млн. дол. США.

Імпортує ж Україна товари високотехнологічні, з високою доданою вартістю, такі як: електричне та електронне обладнання - 1,27 млрд. дол. США; машини, ядерні реактори, котли - 1,16 млрд. дол. США; іграшки, ігри, спортивний інвентар - 332,95 млн. дол. США; транспортні засоби, крім залізничних, трамваїв - 328,14 млн. дол. США; пластмаси - 304,50 млн. дол. США; взуття, гетри тощо - 277,57 млн. дол. США; меблі, освітлювальні знаки, збірні будівлі - 276,72 млн. дол. США; різні хімічні продукти - 201,15 млн. дол. США; оптичні, фото, технічні, медичні прилади - 195,86 млн. дол. США; вироби з чавуну або сталі – 193,43 млн. дол. США [1].

Можливе співробітництво у післявоєнний період між КНР та Україною:

1. Китай займався і до початку війни спробами реалізації багатьох своїх проектів в Україні, але більшість з них не були реалізовані із-за: 1) мінливих політичних та економічних умовах; 2) Вимагалися спеціальні умови, домовленості, щодо яких не було досягнути. Одже, після стабілізації є шанс на збільшення кількості реалізованих проектів.

2. Китай це та країна, яка шукає не тільки прибуток, а й хоче мати політичний вплив на країну, тому КНР активно використовує боргові інструменти. Україна і зараз є боржником Китаю, але після війни ці кредити можна буде використовувати на розвиток економіки.

3. Звісно збільшення інвестицій. В Китаї найбільшими інвесторами є державні підприємства, які активно, ще до війни, співпрацювали з українськими підприємствами у сфері сільського господарства та енергетики [2, с. 5-7].

Отже, насамперед, КНР це дуже важливий торгівельний партнер України і після закінчення війни має відбутися активний розвиток торгівельних відносин. Стабілізації політичної обстановки в країні призведе до зникнення однієї з причин малих інвестицій в Україну, а саме політична волотильність та почнеться вливання грошей в українську економіку. КНР буде активно використовувати кредитні інструменти та менше боятися ризикувати задля реалізації своїх проектів.

Списоклітератури:

1. Trading Economics. URL: https://tradingeconomics.com/ukraine

2. Горюнов Дмитро, Прохоров Богдан, Сахно Ганна. Китайський економічний слід в Україні, 24 вересня 2021. URL: http://surl.li/dmllm

Касьян Д.В.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО ЛІДЕРСТВА ФІРМИ НА СВІТОВИХ РИНКАХ

Конкуренція – багаторівневе явище, що проявляється на різних рівнях: макроекономічному, мезоекономічному та мікроекономічному. Вона може розглядатися у різних аспектах, у тому числі [1]: як спосіб координації господарської діяльності; як механізм взаємодії агентів ринку; як спосіб досягнення економічних цілей; як спосіб завоювання конкурентних переваг.

Відповідно, виділяються різні типи конкуренції, що мають специфічні форми прояву. Наприклад, залежно від характеру економічного контролю за ефективністю використання виробничих ресурсів розглядається вільна і регульована конкуренція; за способом регулювання міжгалузевих пропорцій – галузева та міжгалузева конкуренція.

Основними формами нецінової конкуренції є: диференціація товару; покращення якісних та споживчих параметрів товару; реклама[2].

Диференціація продукції збільшує асортиментну різноманітність і дозволяє запропонувати покупцям всілякі за типом, стилем, маркою, якістю продукти та послуги. Аналізуючи переваги споживачів, товаровиробник може легко завоювати свою нішу на ринку. У той самий час даний спосіб, доведений до крайнього ступеня свого прояву, збиває покупця з пантелику, ускладнюючи процес вибору.

Досить часто перевага одних товарів над іншими надається виходячи не з реальних якісних і споживчих параметрів продукту, а з ціни як найкращого показника властивостей пропонованих товарів та послуг.

Інший формою нецінової конкуренції є поліпшення конкурентами товарів і запропонованих послуг. Удосконалення якісних характеристик чи споживчих властивостей товару забезпечує для підприємства розширення ринку реалізації товарів хороших і витіснення конкурентів. З метою збереження присутності на ринку інші фірми змушені відповідати заданому рівню. Ця форма надає позитивний вплив на економіку: сприяє розвитку науково-технічного прогресу не тільки у сфері споживчих продуктів, а й у сфері ресурсного і матеріально-технічного забезпечення. Прикладом може бути постійне оновлення стандартів під час виробництва двигунів автомобілів (ЄВРО-4, ЄВРО-5, ЄВРО-6), що стимулюються вимогами споживачів щодо екологічності продукції.

Для оцінки реальних економічних наслідків впливу реклами потрібен аналіз багатьох чинників і причинно-наслідкових зв'язків. Проте законодавчим та виконавчим державним органам необхідно постійно відстежувати процеси рекламної діяльності з метою вжиття дієвих заходів, своєчасно лімітувати чи не допускати негативних наслідків реклами.

Разом з тим усвідомлення творчої сили конкуренції, що призводить до зниження витрат виробництва, швидкого оновлення асортименту продукції,

поліпшення її якості і тим самим підвищення конкурентоспроможності цієї продукції та фірми, що її виробляє, спонукає державу забезпечити її правовий захист шляхом розробки законодавства, що обмежує монополістичну діяльність.

Конкурентоспроможність як властивість підприємства породжується трьома групами факторів, що грають в даному процесі різні функції:

1) конкурентні переваги, що формуються виробничими ресурсами підприємства і стратегією його функціонування на ринку. Вони складають факторну форму вираження конкурентоспроможності, що представляє собою системну сукупність можливостей успішного ведення підприємством конкуренції на ринку. Величина і ефективність використання зазначених можливостей визначають рівень досягнення підприємством в існуючих умовах конкуренції головною метою діяльності - отримання цільового прибутку на вкладений капітал при виконанні поставлених виробничих завдань і покладених соціальних зобов'язань.

2) конкуренція підприємства з контрагентами - одногалузевими підприємствами, виробниками товарів-замінників, потенційними конкурентами - на ринку в формі взаємної протидії досягненню переслідуваних цілей діяльності. Дія цього фактора пов'язана з тим, що конкурентоспроможність як властивість підприємства виникає і існує тільки в умовах конкуренції. Механізм впливу конкуренції на величину конкурентоспроможності підприємства полягає в обумовленні процесу перетворення конкурентних переваг в результаті конкурентної боротьби підприємства на ринку шляхом: підвищення рівня господарської застосовності можливостей, що полягають в наявних виробничих ресурсах підприємства; визначення напрямку руху їх реалізації в умовах конкуренції; впливу на інтенсивність зазначеного процесу.

3) інші фактори ринкової кон'юнктури, що представляють собою засоби зв'язку галузевих умов функціонування підприємства (конкурентоспроможності галузі та національної економіки) та його конкурентоспроможності. До інших факторів ринкової кон'юнктури, перш за все, відносяться: умови попиту на ринку на продукцію (роботи, послуги) підприємства; умови пропозиції виробничих ресурсів (забезпеченість факторами виробництва), необхідних для функціонування підприємства і формування його конкурентних переваг.

Спираючись на досвід попередніх вчених, пропонуємо всі складові конкурентоспроможності можна поділити на два блоки: організаційні складові та економічні складові. Групу організаційних складових створюють організація системи створення та освоєння нової продукції, організація виробничого процесу, організація діяльності виробничої інфраструктури підприємства, організація забезпечення та контролю якості товарів, організація праці на підприємстві, організація комерційної діяльності підприємства. До економічних складових відносять персонал підприємства і продуктивність праці (кадрові ресурси), виробничі можливості та виробничий потенціал підприємства, рівень науково-

інноваційної діяльності підприємства, основні результати діяльності підприємства.

Список літератури:

1.Дмитрієв І.А., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник. Х.: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.

2.Лупак Р.Л., Васильців Т.Г. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. Львів: Видавництво ЛКА, 2016. 484 с.

3. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Катюха І.В.

ВПЛИВ ІКТ НА СВІТОВІ РИНКИ ПРАЦІ ТА ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ

Однією з глобальних проблем сучасного світу у сфері ринку праці є безробіття, умови працевлаштування, структура ринку, нерівномірний розвиток. На ринок праці впливають процеси, властиві сучасній економіці, і, звичайно, зміни, пов'язані з активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій. На наш погляд, доцільно буде розглянути їхній вплив на світовий ринок праці та людський капітал.

Потенційний вплив цифрових технологій і штучного інтелекту на ринок праці безмежний. Інформаційно-комунікаційні технології створили нові виклики, пов'язані зі зникненням багатьох галузей промисловості та створенням нових. За різними оцінками, цифровізація бізнес-процесів поставить під загрозу зникнення від 9% до 50% усіх галузей промисловості [1].

База даних дослідження складається з місцевих та зарубіжних монографій, наукових журналів, публікації, веб-ресурсів, офіційної статистики та аналітичних матеріалів провідних міжнародних організацій і установ.

Цифрова економіка, заснована на цифрових технологіях, забезпечує більш ефективне використання ресурсів і підвищення продуктивності багатьох робочих місць, а також збільшення економічного зростання та включення в глобальні ланцюжки створення доданої вартості. ІКТ має значний вплив на ринки праці, зокрема це виражається через новітні технології, зокрема, через сферу застосування штучного інтелекту, загальну цифровізацію, розвиток індустрії 4.0.

Широкого масштабу набули розробка та використання нових технологій – запроваджуються хмарні обчислення та зберігання даних, Інтернет речей, доповнена реальність, квантові обчислення тощо.Сфера застосування штучного інтелекту також вплинула на ринки праці. Застосування штучного інтелекту призводить до появи нових професій у сфері IT (розробник сайтів, веб-дизайнер),

у сфері будівництва (3д-проектувальник, проектувальник енергонульових домів), у менеджменті (бренд-менеджер, продакт-менеджер) тощо [3].

Розвиток Індустрії 4.0виражається у цифровізації виробничих процесів, появі нових бізнес-моделей, смарт-товарів, побудові мережі індустріальних парків та інноваційних центрів, проведенні наукових досліджень на основі співпраці в галузі науки і техніки, побудові високотехнологічних промислових кластерів тощо[5]. Світовим економічним форумом опубліковано звіт Readiness for the Future of Production Report, що показує рівень готовності країн до змін в результаті розвитку Індустрії 4.0. В процесі дослідження країни було проаналізовано за 59 індикаторами. Найбільш підготовленими до четвертої промислової революції є «розвинені країни», тобто країни, що характеризуються сильним поточним станом виробничої інфраструктури. Таким чином, лише 25 країн світу готові увійти в Індустрію 4.0 і скористатися всіма її перевагами. Це Австрія, Бельгія, Канада, Китай, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Ірландія, Ізраїль, Італія, Японія, Корея, Малайзія, Нідерланди, Польща, Сінгапур, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Велика Британія та Америка[2].

Безсумнівно, загальна цифровізація теж має вплив на ринки праці. Так, за оцінками McKinsey Global Institute’s «від 400 до 800 мільйонів людей може бути вивільнено за допомогою цифровізації та автоматизації й потребуватиме створення нових робочих місць до 2030 року в усьому світі» [3]. Цифровізація зумовлює залежність розвитку компаній від можливості використання нових технологій. Вони стають вразливими до проблем, пов’язаних з цим. За даними звіту про трансформацію, 25 відсотків компаній, які зазнали збою IT на два-шість днів, одразу збанкрутували. Дев'яносто три відсотки компаній, які втратили центр обробки даних на 10 днів або більше, подали заяви про банкрутство протягом року [4].

Отже, в результаті дослідження впливу інформаційних-комунікаційних технологій на ринок праці та людський капітал можна зробити висновок, що автоматизація уже сьогодні має певний вплив на світовий ринок праці. Змінилася структура ринку праці, працівники перемістилися з виробництва в сфери послуг, деякі галузі зникли, але на їх місці з'явилися нові. Країни повинні підготуватися до викликів цифрової економіки та зростаючих соціальних проблем, які пов’язані з ними. Стимулювання збільшення інвестицій в ІКТ та збільшення інновацій сприятиме підвищенню продуктивності праці та зайнятості.

Список літератури:

1. Пищуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти [Електронний ресурс] / Ольга Пищуліна. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_ digitalization.pdf.
2. Антонюк Л. Л. Цифроваекономіка. Вплив ІКТ на людський капітал та формування компетентностей майбутнього [Електронний ресурс] / Л. Л.

Антонюк, Д. О. Ільницький, А. О. Севастюк. – 2021. – Режим доступу до ресурсу:https://drive.google.com/file/d/15yCTUJyr0YJu_4K6aZGwlEecawQ0Var0/view.
3. Manyika J. What the future of work will mean for jobs, skills, and wages [Електроннийресурс] / James Manyika – Режимдоступудоресурсу: https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/jobs-lost-jobs-gained-what-the-future-of-work-will-mean-for-jobs-skills-and-wages.
4. Transform.2020 [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://competeorg.wpengine.com/wp-content/uploads/historical-program-reports/coc_transform2020_091820_06_single.pdf.
5. Digital Economy Report 2021 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://unctad.org/webflyer/digital-economy-report-2021.

Кірсанов Д.І.

БЕЗПАПЕРОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЗЕЛЕНА СКЛАДОВА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах сьогодення сталий економічний розвиток є одним із ключових, рушійних факторів, а глобальні тренди тяжіють до популяризації та впровадження рішень, які призведуть до тривалого та економного використання обмеженого потенціалу. Тому основне завдання економіки як науки, це ефективний розподіл обмежених ресурсів, і саме зелена економіка спрямована на зниження екологічних ризиків і екологічного дефіциту та прагне до сталого розвитку без погіршення стану навколишнього середовища. Вона тісно пов'язана з екологічною економікою, але має більш політично прикладну спрямованість.

Зелена економіка стимулює економічний прогрес при забезпеченні екологічної стійкості [1].Одним із таких складових озеленення економіки є безпаперова економіка. Економіка без паперу призведе до зменшення обігу паперу, і одним із результатів є зменшення вирубки лісів. Гарним прикладом впровадження таких рішень є Індія. Як стверджує міжнародне видавництво The PRINT, у 2020 році активісти змусили місцеві суди перейти на часткову безпаперовість, зменшивши шрифт друкованих паперів та використовуючи електронні документи [2].

Для аналізу перспектив і викликів для України розглянемо прояв діджиталізації економіки України на прикладі проекту Міністерства цифрової трансформації України «Дія». Досліджуючи головну ідею «Держави в смартфоні» можемо виділити окрему, більш унікальну складову безпаперової економіки, завдяки якій за допомогою смартфону можна комунікувати з державою та її інституціями і брати участь в управлінні. Вебпортал та мобільний додаток були запущені у 2020 році. Цифровий додаток «Дія» дозволяє громадянам України використовувати цифрові документи у своїх смартфонах замість фізичних для

ідентифікації та обміну ними. Портал «Дія» надає доступ до більш ніж 50 державних послуг. Зрештою, уряд планує зробити всі види взаємодії між державою та приватними особами доступними через «Дію» [3,4].

Міністерство цифрової трансформації України спільно з іншими органами державної влади та міжнародними партнерами сприяє впровадженню електронних послуг у багатьох сферах економіки - будівництві, земельних послугах, екології, реєстрації бізнесу, субсидіях, державній допомозі тощо [4].До середини 2022 року українцям вже доступна велика кількість електронних послуг, які є альтернативами більш традиційним, паперовим послугам. Як стверджує керуючий директор E-residency Естонії, Лаурі Хаав, завдяки зусиллям «Дія» Україна станом на квітень 2021 року піднялась на 20 позицій в рейтингу цифрової трансформації, посівши 46 місце серед 193 країн [5].

Вплив цифровізації поширюється не лише в Україні, а й в усьому світі.Це зменшує використання паперу, що призводить до боротьби із парниковим ефектом, а також спрощує глобалізаційні процеси завдяки доступності інформації через мережу інтернетта уніфікації даних із різних куточків світу. Спираючись на твердження Міністерства цифрової трансформації України, президента України та представників саміту «Дія 2.0», перед нашою державою з’являються вагомі переваги та виклики. Перша і очевидна перевага-це зручність такої платформи.Вона сприяє зменшенню бюрократії, пов'язаної з державними послугами, що, в свою чергу, допомагає боротися з корупцією та збільшувати державні заощадження і, в результаті, зберігати дерева. Також підвищує швидкість, ефективність і прозорість державних послуг.
З іншої сторони, як стверджував Річард Хікс у своєму дослідженні «Understanding e-Governance for Development», є дві основні проблеми, з якими стикаються країни при розвитку електронного уряду, перша - це стратегічна проблема, яка включає в себе готовність (e-ready) всієї державної системи до електронного перетворення, і друга проблема - це тактична проблема, коли уряд повинен спроектувати (e-governance design) систему, в якій вона може бути зрозуміла кожному користувачеві, і, у випадку з міжнародними документами, вся інформація та система перевірки була доступна/визнана та уніфікована із представниками інших країн світу [4, 6]. Окрім цього, дуже важливим є цифрова безпека даних і захищеність таких даних від зовнішніх атак та впливу.

Станом на 2022 рік питання діджитал безпеки є дуже актуальним, особливо враховуючи спроби хакерських атак на тлі розгортання повномасштабного вторгнення Росії на територію України. За короткий час атаки були зупинені і портал «Дія» продовжив працювати в штатному режимі, захистивши уразливі данні українців[7]. В додаток до цього портал «Дія» полегшив життя тим особам, які постраждали від дій агресора, приймаючи та використовуючи електронні примірники документів, що зменшило час їх отримання та доступність буквально в телефоні.

Таким чином, розглядаючи проект «Дія», можна зробити висновки, що економіка без паперу зберігає планету, зменшуючи вирубку лісів, та запобігає парниковому ефекту; пришвидшує та спрощує процес отримання і надання певних державних послуг, роблячи їх прозорими та доступними. Аналізуючи «Дію» як прояв безпаперової, зеленої економіки та порівнюючи із досвідом інших країн світу, робимо висновок, що після врахування усіх недоліків і подолання викликів, таких як прийняття електронних документів іншими країнами світу, адаптація чинного законодавства, безпрецедентний захист даних користувачів та інституцій, такий прояв зеленої економіки без паперу буде відповідати глобальним потребам і нормам.

Список літератури:

1. «United Nations Environment Programme (UNEP)». United Nations :Вебархів. URL: https://web.archive.org/web/20160327113927/http://www.unep.org/greeneconomy/AboutGEI/WhatisGEI/tabid/28784/Default.aspx(датазвернення: 16.11.2022);
2. SC decision to use A4 size paper will save 2,800 trees, 1 crore litre of water annually. The Print: Вебджерело. URL: https://theprint.in/judiciary/sc-decision-to-use-a4-size-paper-will-save-2800-trees-1-crore-litre-of-water-annually/557765/ (датазвернення: 15.11.2022);
3. Про Нас. Питання та відповіді. Diia: Вебпортал. URL:https://diia.gov.ua/faq (дата звернення: 15.11.2022);
4. Diia Summit: нові цифрові послуги та документи. Thedigital: Вебсайт. URL:https://thedigital.gov.ua/news/diia-summit-novi-cifrovi-poslugi-ta-dokumenti (дата звернення: 17.11.2022);
5. Лаурі Х. Безпаперова Україна: коли станеться глобальний перехід у цифру. Mind: Вебсайт. URL: https://mind.ua/openmind/20224543-bezpaperova-ukrayina-koli-stanetsya-globalnij-perehid-u-cifru (дата звернення: 15.11.2022);
6. Heeks, Richard, Understanding e-Governance for Development. iGovernment: Вебсайт. URL: https://ssrn.com/abstract=3540058 (дата звернення: 15.11.2022);
7. ПриватБанк, Ощадбанк, monobank, Альфа-Банк, урядові сайти та портал «Дія» зазнали кібератаки. Forbes: Вебсайт. URL:https://forbes.ua/news/dzherela-v-nbu-privatbank-ta-oshchadbank-zaznali-kiberataki-servisi-vzhe-vidnovlyuyut-robotu-15022022-3691 (дата звернення: 16.11.2022).

Кіяшко І.Р.

СТАБІЛЬНІСТЬ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

В контекстіпостійного прагнення держав та усієї світової спільноти до розвитку зеленої економіки, варто звернути увагу на те, що стабільність та ефективність валютної системи як всередині країн, так і на міжнародному рівні, відіграє в цьому надважливу роль. Фактично, центральні банки є одними з ключових інституцій, що мають безпосередній вплив на законодавчий та

виконавчий аспект переходу на зелену економіку. Зокрема, вони здійснюють як захисні заходи (наприклад, розвивають стратегії монетарної політики, що будуть гнучкими до змін клімату, або здійснюють публічне висвітлення проблеми задля загальної обізнаності), так і проактивні заходи (збільшення квоти з фінансування та кредитування «зелених» підприємств тощо).

Стабільність валютної системи дає простір для маневру урядам країн світу, оскільки дозволяє залучити значно більшу кількість ресурсів на реалізацію різних політик і проектів, та сфокусуватись не на підтримці економіки на плаву, а лише на її постійному вдосконаленні. Не менш важливим є те, що це практично мінімізує валютний ризик, який виникає внаслідок зміни ціни однієї валюти по відношенню до іншої. Це безпосередньо впливає на рівень інфляції, від якої в свою чергу залежать як загальне ціноутворення, так і процентні ставки.

Все це відіграє ключову роль у формуванні здорового інвестиційного клімату. Залучення коштів та капіталу є основою розвитку зеленої економіки у світі. Як показують дослідження [1], цей сектор є одним з найбільш привабливих для вкладення коштів, оскільки не лише швидко розвивається, але й є корисним для планети. Наприклад, майже все потужні світові автовиробники починають випускати електрокари [2], бо це є не лише потенційно великий ринок з мінімумом гравців на даний момент, але й неоціненна допомога природі.

Говорячи про Україну, варто зазначити, що у пост-воєнний період, одним із перших питань буде стояти відновлення та відбудування країни та її економіки. Це буде здійснюватись більшою мірою за рахунок залучення іноземних коштів, так як це буде «win-win»ситуацією як для України, так і для закордонних інвесторів. Країні слід скористатись шансом отримати більше капіталу, збільшуючи кількість «зелених» підприємств. Це не лише перезапустить поточний економічний стан, а й розширить загальний потенціал країни та забезпечить відносну стабільність валютної системи національної економіки.

Список літератури:

1. FTSE RUSSELL. Investing in the green economy 2022. URL: https://content.ftserussell.com/sites/default/files/investing_in_the_green_economy_2022_final_8.pdf

2. Jim Motavalli. Every Automaker’s EV Plans Through 2035 And Beyond. *Forbes*. 2021. URL: https://www.forbes.com/wheels/news/automaker-ev-plans/

3. The green swan. Central banking and financial stability in the age of climate change. Banque de France. 2020.

Коваль В.І.

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Український курс зеленої економіки – це створення структурної програми розвитку країни та нової стратегії зростання, спрямованої на перетворення України на сучасну, ресурсоефективну та конкурентоспроможну економіку.

Зелену економіку розглядають як шлях до сталого розвитку, який передбачає об'єднання трьох складових: економічної, соціальної й екологічної. Екологічна складова виступає пріоритетним напрямом сталого розвитку України.

1. Домінуючим напрямком України зеленого курсу є зниження кліматичних забруднень. Україна має на меті досягти нижчого рівня викидів парникових газів до 2050 року. Це означає зміну цільових показників у сфері клімату на 2030 рік, зокрема скорочення викидів парникових газів.

2. Економічна ситуація країни за 2019-2021 роки сприятливо вплинула на зниження забрудненості повітря та викидів в атмосферу. Одним з таких чинників є пандемія COVID-19, який призвів до призупинення роботи багатьох підприємств, заводів, фабрик, виробництв. Особливо це стосується енергетичного, сталеливарного, цементного та текстильного виробництва, також було зниження кількості викидів CO2 від автомобілів на дорогах. Все це призвело до економічної кризи в багатьох галузях економіки, але поліпшило екологічну ситуацію в країні.

3. Війна в Україні дуже негативно вплинула на екологію в країні. Багато територій країни зазнало чималих ушкоджень через масовані обстріли. Забруднення повітря, ґрунту, води відбувається кожного дня. Також були виявлені випадки та спроби застосування хімічної зброї з боку агресора. Збереження довкілля, зменшення шкоди від виробництва, ефективне енергоспоживання та стійкість до змін клімату – пріоритети у питанні відновлення України після перемоги. Післявоєнна відбудова України повинна бути «зеленою». А це потребує серйозних зусиль, великих фінансів та продуманої інституційної основи. Питання відбудови актуальне вже зараз. Деякі деокуповані території просто не можуть чекати закінчення війни, бо багато людей повертається до своїх домівок та мають потребу в роботі. Оновлення пошкоджень потребує інвестицій. Через те, що багато районів залишаються під ризиком повернення окупантів, вони є не привабливим для інвестицій. В країні повинен бути один комплексний національний план відновлення.

4. Україна прагне надихати на власному прикладі, вживаючи нових заходів щодо боротьби з основними факторами скорочення біологічної різноманітності. До них входить вирішення проблеми забруднення ґрунту та води, а також нова стратегія в галузі лісоустрою. Необхідне збільшення кількості дерев як у містах, так і у сільській місцевості. З метою просування продукції, виробництво якої не вимагає вирубування лісів, буде розроблено нові правила маркування.

5. Створення та реалізація нової стратегії зеленої енергетики, метою якої буде: створення енергоефективної зеленої енергетики, припинення використання атомної енергії, зелена сільськогосподарська система, ефективна та екологічна переробка вторинних відходів. В перспективі Україна має плани значного скорочення використання хімічних пестицидів, добрив і антибіотиків.

6. Після узгодження Європейським Союзом нових нормативів викидів CO2 для автомобілів, Україна ставить за мету наздогнати в найближчі роки

Європейський Союз по цих показниках. З кожним роком імпорт електричних автомобілів в України збільшується. Держава заохочує майбутніх власників електричних транспортних засобів відсутністюмита на такі авто. Таким чином електромобілі можуть завозитися в Україну без обмежень і без жодних платежів, сплат податків.

Реалізація екологічно чистих проектів вимагає значних інвестицій, але брак в країні внутрішніх фінансових ресурсів (і приватних компаній, які бажають розвивати зелені виробничі процеси щодо відновлювання джерел енергії), часто недосконала та не розвинена банківська система країни, що розвивається, не дозволяє реалізувати ці проекти. Шлях країни до сталого розвитку приваблює все більше і більше увагу уряду до необхідності мобілізації «зелених» інвестицій у низьковуглецеву інфраструктуру, виробництво чистої енергії та процеси промислового виробництва для підвищення їх екологічної ефективності. Позики та облігації, «зелені» кредитні лінії (є основним джерелом довгострокового фінансування, особливо в сфері енерго та ресурсо-ефективності), гранти та структурні фонди «зелених» інвестицій демонструють постійний розвиток.

Основні критерії розвитку зеленої економіки Українипоказані на рис. 1.

Основні критерії розвитку зеленої економіки України
Закінчення війни
Створення стратегії "Зеленого розвитку"
Фінансове зебезпечення
Енергетична ефективність та екологічність
Транспортне забезпечення
Реконструкція будівель
Досягнення нульового забруднення

Рис. 1. - Джерело: складено автором на основі [3]

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна зробити такі висновки: припинення сталості розвитку та погіршення енергоефективності та зеленого курсу України зумовлена тим, що в умовах війни це стає неможливо. Головний курс України до 2050 року та в післявоєнні роки - створення умов для розвитку економічних, соціальних та екологічних перспектив, привернувши увагу уряду країни, міжнародних фінансових установ до сталого розвитку та інвестиційних рішень. І йдеться не лише про залучення інвестицій як частини загальних витрат, а й про залучення «зелених» інвестицій як рушійної сили сталого розвитку.

Список літератури:

1. Глобальна економічна інтеграція: стратегічні мотивації, формати, національні інтереси: *Збірник матеріалів студентської наук.-практ. Інтернетконф*., 25 листопада 2021 р., м. Київ.: [Електронний ресурс], К.: КНЕУ, 2021 р., 540 с.
2. Дороніна І. І., Криштоф Н. С. Запровадження «зеленого курсу» як інструменту системних змін для сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2020 р., № 11. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1848 (дата звернення: 31.10.2022).
3. Чала В.С., Глущенко А.В., Агарков Є.С. *Економічний простір.* ЗЕЛЕНІ ІМПЕРАТИВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЕКОНОМІК. №179, 2022 р. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-25

Колбасов М.О.

ВПЛИВ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ НА ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНУ ПОЛІТИКУ США

Сполучені Штати Америки посідають важливе місце у міжнародній торгівлі, будучи учасниками багатьох міжнародних економічних організацій та країною, яка має великі обсяги експорту продукції щороку. Загалом можна сказати, що США є країною №1 у світовій торгівлі, тож вона як ніхто інший стикається з новітніми викликами у глобальній економіці. Останнім часом все більш важливим для економіки та зовнішньоторговельних відносин США стає «зелений» та сталий розвиток, а також «зелена економіка», особливо дані напрямки стали актуальними під час запровадження цілей сталого розвитку Концепції сталого розвитку, які мають бути досягнені до 2030 року. Ці цілі провокують і значні зміни в економічних інтересах країн світу, які поступово відмовляються від викопного палива та скорочують важку промисловість.

Наразі чимало країн світу запроваджують у свою зовнішньо торгівельну політику принципи «зеленого» розвитку та «зеленої економіки». У документах ЮНЕП «зелена економіка» визначається як система видів економічної діяльності, пов’язаних з виробництвом, розподілом і споживанням товарів і послуг, які призводять до підвищення добробуту людини у довгостроковій перспективі, при цьому не підвергаючи майбутні покоління впливу значних екологічних ризиків або екологічного дефіциту[1]. Сьогодні існує висока необхідність у вдосконаленні підходів до ведення економіки, до розвитку промисловості та загалом господарства людини. Наш світ потребує змін, оскільки все більш серйозними стають екологічні проблеми, що потребують негайного вирішення. Дані проблеми є дуже актуальними для кожної країни світу, а особливо – для США, адже це країна, яка має велику кількість промислових об’єктів, а також чималу кількість населення, потреби якого промисловість задовольняє. США приєднались до

багатьох екологічних угод та конвенцій, що регламентують і діяльність промисловості в умовах «зеленого» розвитку.

Сполучені Штати Америки за обсягом ВВП посідають перше місце у світі. Обсяг ВВП у 2021 році склав 22996 млрд.$ США, ВВП на душу населення 61280$[2]. Ці цифри доводять, що дана країна має розвинену економіку, а також розвинену зовнішню торгівлю. Також варто відзначити, що розмір експорту у 2021 році складав 228,1 млрд$, а імпорту - 308,9 млрд$ [3]. США мають розвинені експортно-імпортні відносини з багатьма країнами світу, основними статтями імпорту наразі є автомобілі, машини для автоматичного оброблення інформації, пристрої телефонної системи, медикаменти, сирі нафтопродукти та автомобільні запчастини. Основні статті експорту включають в себе автомобілі, електронні інтегральні схеми, нафту, газ, а також автомобільні запчастини та аксесуари [4]. З аналізу експорту та імпорту США видно, що чільне місце посідає неекологічна продукція, а такі види палива, як нафта і газ, що негативно впливають на довкілля, і досі залишаються важливими складовими зовнішньої торгівлі країни.

Яким чином «зелена економіка» та «зелений» розвиток позначаються на зовнішньо торгівельній політиці США? За офіційними даними статистичних джерел, які знаходяться у вільному доступі, видно, що експорт та імпорт вугілля з країни зменшується, що свідчить про зменшення попиту на дану продукцію як на світовому ринку, так і у самій країни [5]. Протилежним є експорт та імпорт газу та нафти, адже він навпаки – збільшується, що свідчить про те, що даний вид палива у країні і досі залишається актуальним. Тому можемо стверджувати, що «зелений» розвиток жодним чином не впливає на експортно-імпортні відносини США у контексті газу та нафти [6]. Також варто звернути увагу на динаміку кількості продукованої на екологічних електростанціях енергії. У США кількість енергії, видобутої із альтернативних джерел, наразі складає понад 24%, і продовжує зростати й досі. Окрім цього, варто відзначити, що у «зеленій економіці» США за офіційними даними зайнято понад 9,5 млн осіб, а частка продукції, яку виробляє «зелена економіка», складає понад 7% ВВП [7].

Можемо сказати, що, виходячи із даних про експорт та імпорт вугілля, про частку продукції «зеленої економіки» у ВВП країни, Сполучені Штати Америки активно впроваджують принципи «зеленого» розвитку у зовнішньо торгівельну політику своєї держави. Наразі важливим для США є вироблення електроенергії на альтернативних електростанціях, поступово відмовляючись від вугілля як джерела енергії. Окрім цього, у країні постійно зростає роль «зеленої економіки» у ВВП, що у подальшому матиме позитивний вплив на розвиток країни в умовах глобальних екологічних проблем та зрушень на світовому ринку.

Список літератури:

1. Зелена економіка в Україні: правові аспекти та перспективи [Електронний ресурс]. URL: https://www.businesslaw.org.ua/green-economy/

2. Экономика США [Електронний ресурс]. URL: https://take-profit.org/statistics/countries/united-states/
3. U.S. International Trade in Goods and Services, December 2021[Електронний ресурс]. URL: https://www.bea.gov/news/2022/us-international-trade-goods-and-services-december-2021
4. American foreign trade in figures [Електронний ресурс]. URL: https://santandertrade.com/en/portal/analyse-markets/united-states/foreign-trade-in-figures
5. Coal imports and exports - U.S. Energy Information Administration (EIA)[Електронний ресурс]. URL: https://www.eia.gov/energyexplained/coal/imports-and-exports.php
6. US exported record amounts of petroleum products in the first half of 2022[Електронний ресурс]. URL: https://www.greencarcongress.com/2022/09/20220927-eia.html
7. The United States leads the global green economy. For now [Електронний ресурс]. URL: https://www.anthropocenemagazine.org/2019/10/the-united-states-leads-the-global-green-economy-for-now/
8. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Кропивницька А.В.

ІНКЛЮЗИВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЗМІНИ КЛІМАТУ: ДОСВІД ЄС

Боротьба зі зміною клімату є складовою екологічного виміру концепції інклюзивного розвитку [1]. Концепція інклюзивної економіки передбачає, що кожен суб'єкт світової економіки (особливо маргіналізовані групи населення, сектори та країни) є важливим, унікальним та цінним для суспільства, і тому повинен мати можливість бути залученим у соціальні, політичні та економічні процеси, зокрема для підвищення добробуту людей, підвищення соціальної та екологічної стійкості економіки [2]. Змінам клімату, які викликано антропогенними чинниками, неможливо протидіяти без подолання нерівності у суспільстві. Необхідність інклюзивності у боротьбі зі зміною клімату (яку ще називають *інклюзивним зеленим зростанням*) пояснюють тим, що реагування на ці зміни часто є несправедливим, несвоєчасним. Соціально, економічно, політично, культурно або будь-яким іншим чином маргіналізовані суб'єкти завдають мінімальну шкоду навколишньому середовищу та найменше виграють від екологічних субсидій, зниження вмісту вуглецю, впровадження заходів з економії енергії. Тож переваги і тягарі від кліматичних заходів не розподіляються

справедливо, що обумовлює необхідність саме інклюзивної трансформації.
Інклюзія спрямована на боротьбу з бідністю та соціальною відчуженістю шляхом соціальної інтеграції та створення інклюзивних ринків праці, соціальному захисті вразливих груп населення. Інклюзивне зелене зростання полягає не лише у досягненні економічного зростання як такого, а й у закріпленні взаємодоповнюючих курсів економічного та екологічного зростання із збереженням синергії із інклюзивною політикою. Цінність природного капіталу має визнаватись як фактор виробництва на рівні з іншими товарами та послугами, що допоможе зменшити тиск на навколишнє середовище, а також досягти переходу до нових моделей зростання без шкоди для екології.
Незважаючи на те, що жодна країна не застрахована від кардинальних змін клімату, збитки більші в бідніших країнах, оскільки їх соціально-економічні системи зазвичай менш здатні впоратися з кліматичними потрясіннями: там люди мають менше ресурсів для адаптації та, як правило, проживають у більш жарких регіонах, де вплив глобального потепління більший. До 2030 року зміни клімату можуть підштовхнути понад 100 мільйонів людей до крайньої бідності, насамперед через порушення виробництва продуктів харчування, зниження продуктивності праці через погіршення здоров'я та стихійні лиха [3]. Економічні збитки несуть і розвинені країни, зокрема, в ЄС ідентифікують такі збитки, що спричинені глобальним потеплінням, а саме:
- події, пов'язані з кліматичними змінами, за останні 40 років спричинили понад 487 мільярдів євро фінансових втрат у ЄС;
- між 1980 і 2020 роками понад 138 000 людей у ЄС втратили життя через екстремальні погодні та кліматичні явища;
- економічні збитки річкових паводків у Європі в середньому перевищують 5 мільярдів євро на рік;
- лісові пожежі щороку завдають економічних збитків близько 2 мільярдів євро [4].

Дії ЄС з питань адаптації до зміни клімату мають інклюзивний характер, вони охоплюють усі частини суспільства та всі рівні управління як всередині ЄС, так і за його межами. Стратегія Європейського Союзу у боротьбі зі зміною клімату полягає у набутті кліматичної нейтральності до 2050 року [5].

Інклюзивна політика ЄС полягає у рівномірному доступі до ресурсів, серед інших це також включає водопостачання та енергетику. Ці послуги – важливе джерело створення робочих місць, вони доповнюють та полегшують доступ до інших послуг, які виконують сприяючу функцію, таких як освіта, житло, ринок праці та соціальні послуги. Заходи підтримки доступу до ресурсів включають знижені тарифи, мінімальні положення та захист від відключення, консультації та програми підвищення кваліфікації, а також заходи соціального захисту.На рівні ЄС підтримка доступу до основних послуг в основному надається через галузеву політику та нормативно-правову базу, яка включає заходи захисту споживачів,

практику державних закупівель [6]. Це свідчить про детермінованість ЄС у досягненні своєї глобальної цілі із досягнення кліматичної нейтральності, а також про ефективну інклюзивну соціально-економічну політику в реалізації необхідних заходів із залучення альтернативних джерел енергії, рівномірному розподілі споживання та забезпечення доступу до енергії серед усіх верств населення.

Розбудова зеленої економіки в Україні є основою Угоди про асоціацію з ЄС, що робить розвиток у цьому напрямку цілком виправданим та необхідним. В Україні викопні види залишаються основними джерелами енергії, які найбільше забруднюють повітря, тим самим погіршуючи якість цього повітря і у результаті завдаючи шкоду здоров'ю населення. Переорієнтація економіки з урахуванням інклюзивного зеленого зростання має численні вигоди: наприклад, переорієнтація агропромислового комплексу в напрямок «зеленої економіки» дозволить зменшити зростання безробіття в сільській місцевості, досягти незалежності від традиційних джерел енергії, перейти на екологічно чисте біопаливо. Це стосується й інших галузей економіки: вторинного та третинного секторів [7].

Отже, єдиний життєздатний шлях уперед – це перехід до кліматично стійкого світу із нульовими викидами. Перехід не має бути тягарем або містити в собі значні витрати, це повинні бути економічні, ділові та комерційні можливості сучасності: впровадження податків на викиди вуглецю, професійне навчання для працівників, заходи та правила для підвищення енергоефективності з фінансовими стимулами, збільшення державних витрат на сталу інфраструктуру та інновації, сприяння сталому використанню природних ресурсів, систематична інтеграція зміни клімату в управління державними фінансами тощо. Ці та інші заходи дозволять не лише зберегти кліматичну стабільність, але й забезпечити процвітання та інклюзію суспільства у довгостроковій перспективі.

Список літератури:

1. А. В. Уніят, З. І. Юзвін. Концепція інклюзивної економіки в контексті сучасного сталого розвитку країн. – «Ефективна економіка», 2019. Режим доступу – [http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/57.pdf]

2. С. В. Філиппова, С. О. Єрмак. Формування моделі інклюзивного розвитку економіки. – «Ефективна економіка», 2019.

3. Valerie Cerra, Barry Eichengreen, Asmaa El-Ganainy, Martin Schindler. How to Achieve Inclusive Growth, 2021. Режимдоступу – [https://academic.oup.com/book/38949/chapter/338153061]

4. European Council. Climate change: what the EU is doing, 2022. Режим доступу – [https://www.consilium.europa.eu/en/policies/climate-change/]

5. European Comission. Social protection & social inclusion. – 2021. Режим доступу – [https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750&langId=en]

6. Machuskyy V. Green economy in Ukraine: legal aspects and prospects. – Business Law Electronic Resource, 2021. Режим доступу – [https://www.businesslaw.org.ua/green-economy-in-ukraine-legal-aspects-and-

prospects/]
7. European Environment Agency. Technical background document. – 2021. Режим доступу – [https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2021/technical-background-document/view]

Кучеренко М.В.

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНИХ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ У СВІТОВІЙ ТА ВІТЧИЗНЯНІЙ ЕКОНОМІКАХ

На сьогодні блокчейн, не дивлячись на свою відносну новизну, вже став частиною світової економіки. Завдяки цій технології у всьому світі здіснюються транзакції на мільярди доларів, зокрема, у 2021 році вартість ринку криптовалют перевищила 1 трлн дол США. У той час як величезне зростання на ринку створило цінність для інвесторів, критики задаються питанням, чи можуть бути витрати виправдані, враховуючи високий рівень споживання енергії, пов'язаний з ширшим простором децентралізованих фінансів. Проблема енергії дійсно зводиться до проблеми блокчейна через вуглецевий слід, пов'язаний з процесом майнінгу криптоактивів, таких як біткойн [1].

У свідомості багатьох людей блокчейн асоціюється зі генеруванням цифрових активів і криптовалютами. Такбуло до певного часу, але тепер є кілька інших альтернативних програм. Міжнародні платежі стали варіантом використання номер один, займаючи близько 16% ринку блокчейнів. Також відбувається розвиток нової технології видобування блокчейну: екологічно безпечних методів іммерсійного охолодження, таких як резервуари рідинного охолодження GRC[2].

З точки зору споживання зелені технології, такі як рідинні імерсійні системи GRC, роблять блокчейн більш екологічним.Наприклад, споживач може виконувати розрахунки з інтенсивним використанням процесора для блокчейну в GRC HashRaQ, що скорочує споживання енергії на 90% завдяки впровадженню технології рідинного імерсійного охолодження, яка у 1200 разів ефективніша за традиційне повітряне охолодження. Той самий метод також дозволяє GRC HashTank працювати ще ефективніше при зниженні енергоспоживання на 95%.Окрім того, на сьогодні змінюються способи, за допомогою яких технологія блокчейн здійснює революцію у сфері «зелених» фінансів, а саме:

1.в 2022 році відбувається дедалі ширше використання технологічних рішень для моніторингу міжнародного ринку «зелених» облігацій, хоча вони ще не набули значного поширення. Перспективним рішенням є системи на основі блокчейну, що підтримуються пристроями IoT. Вони надають власникам або операторам активів, інвесторам, кредиторам, рейтинговим агентствам та іншим зацікавленим сторонам перевірені, захищені від несанкціонованого доступу дані в режимі реального часу на рівні активів. А оскільки це оцифрований процес,

моніторинг доходів може здійснюватися з меншими витратами та часом, що означає найкращі умови фінансування для всіх.

2. Нові технологічні фінансові продукти світового ринку капіталу. «Зелене» фінансування є потужним інструментом у боротьбі зі зміною клімату. В 2022-2025 рр. очікується побачити інноваційні фінансові продукти, які поєднують кілька існуючих фінансових продуктів для зелених активів. Одним із прикладів цього може бути включення екологічних продуктів у доходи, отримані за рахунок боргу чи інших інструментів, які використовуються для фінансування екологічно чистих активів – у цифровій формі. Цифровий моніторинг, звітність та перевірка активів у поєднанні з токенізованими фінансовими інструментами та екологічними фінансовими продуктами дозволяють отримувати прибуток, що складається як з відсотків або дивідендів, так і з розподілу екологічних продуктів, збільшуючи як загальний прибуток, так і позитивний вплив на клімат.

3. Автоматизоване міжнародне фінансування, що пов'язане з ESG[3]. Окрім «зеленого» фінансування очікується, щодо 2025 року на ринку побачимо розвиток повністю цифрового фінансування, пов'язаного з ESG. Це автоматизовані цифрові продукти, в яких повернення, що доставляється власнику, визначаються повністю прозорим і децентралізованим процесом, не покладаючись на третю сторону. Наприклад, розглянемо облігацію чи позику, за якою купон чи відсоткова ставка підвищуються внаслідок невиконання цільового показника викидів. У повністю цифровому автоматизованому рішенні визначення досягнення мети, так і виплата штрафу за збій можуть бути встановлені і виконані через узгоджений потік даних і набір смарт-контрактів. Це не тільки робить процес більш ефективним, а й гарантує відсутність упередженості, помилок та розбіжностей.

Також наведемо приклад розвитку та впровадження зеленого блокчейну у сфері міжнародних фінансів, зокрема, CarbonChain, що пропонує доступ до зелених фінансів. Інструменти обліку вуглецю, створені британською фірмою CarbonChain, дозволяють підприємствам отримувати зелене фінансування. Стартап розраховує вуглецевий слід портфелів торговельного фінансування корпорацій, щоб визначити, які транзакції найвразливіші до зростання цін на вуглець. CarbonChain також проводить оцінку вуглецевого ризику для клієнтів у різних галузях, таких як сталь, мідь та алюміній.

Віртуальна стійка фінансова платформа стартапа OIII3 BANK дозволяє клієнтам враховувати соціальні, екологічні та управлінські параметри при виборі фінансування та інвестування для довгострокової вигоди як суспільства, так і клієнта. З розподіленими реєстрами транзакції набагато прозоріші. Світова фінансова індустрія вже використовує переваги технології блокчейну для боротьби з шахрайством. Програми Green Blockchainпросувають екологічно безпечні проекти і забезпечують прозорість зусиль щодо забезпечення сталості [4].

Технологія блокчейна використовується для розробки варіантів фінансування екологічно чистих міжнародних ініціатив, таких як проекти з відновлюваних джерел енергії.

- Green Finance Framework –методологічна платформа, що розроблена норвезьким стартапом MIRIS для виявлення, моніторингу та документування грошових потоків у фінансових проектах. Структура стартапу відкрита та організована навколо фундаментальних компонентів Принципів зелених облігацій Міжнародної асоціації ринків капіталу (GBP) (ICMA).
- TREELION – платформа, що працює над цифровою фінансовою мережею на основі блокчейну для екологічних фірм. Зелена цифрова фінансова інфраструктура допомагає стартапу створити систему блокчейну для запуску та керування зеленими цифровими продуктами. Ця мережа створює міжгалузевий блокчейн для визнання та просування фінансових потоків зеленої економіки.

Таким чином, технологія блокчейн стає важливим інструментом для досягнення стійкості та стійкого розвитку в діяльності урядів та організацій у напрямку зниження небезпеки для навколишнього середовища. Оскільки кліматичні рішення стають дедалі актуальнішими, у 2022-2025 рр. буде відбуватися впровадження багатьох інновацій у галузі «зелених» фінансів та кліматичних технологій. Хоча це не єдині доступні інструменти у боротьбі зі зміною клімату, технологія блокчейну та «зелені» фінанси продовжать відігравати важливу роль і ефективніше реалізовуватися, щоб допомогти швидше досягти кліматичних цілей.

Списоклітератури:

1. Khan S.R., Godil D.I., Jabbour C.J., Sobia S., Razzaq A.& Yu Zh., Green data analytics, blockchain technology for sustainable development, and sustainable supply chain practices: evidence from small and medium enterprises. Annals of Operations Research. 2021. URL:https://link.springer.com/article/10.1007/s10479-021-04275-x

2. China T., Shia Y., Singhb S.K., Agbanyoc G.K., Ferraris A., Leveraging blockchain technology for green innovation in ecosystem-based business models: A dynamic capability of values appropriation. 2022.URL:https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162522004310

3. Sandor D., How blockchain technology will reshape green finance in 2022. URL:https://www.eco-business.com/opinion/how-blockchain-technology-will-reshape-green-finance-in-2022/

4. So St., Green blockchain should work smarter, not harder. 2021.URL:https://cointelegraph.com/news/green-blockchain-should-work-smarter-not-harder

Кушнір І. М.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС, ЯК ДРАЙВЕР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

У грудні 2019 року Європейська комісія ухвалила Європейський зеленийкурс (ЄЗК)[1]. Європейський зеленийкурс – це набір заходів для визначення політики ЄС на найближчі роки у сферах клімату, енергетики, біорізноманіття, промислової політики, торгівлі тощо. Основною метою цього курсу є стійкий зелений перехід Європи до кліматично нейтрального континенту до 2050 року.

У 2020 році український уряд подав документ, що підтверджує вступ до ЄЗК [2]. Таке бажання уряду є важливим з огляду на те, що Україні необхідно виробити політику в різних сферах, яка б враховувала екологічні та кліматичні виклики сьогодення та прискорений процес вступу країни до Європейського Союзу.

Оскільки основною метою ЄЗК є створення кліматично нейтральної Європи, участь України в процесі досягнення цієї мети є обов’язковою. Це створює нові сприятливі умови для інтеграції України в ЄС у сферах енергетики, циркулярної економіки, транспорту та охорони природи. Ці можливості пов’язані не так з географічним положенням України, як із наявністю тісних міжнародно-правових, зовнішньополітичних зв’язків та недавнього надання Україні статусу кандидата в члени ЄС.

Реалізація ЄЗК у 2022 році зазнала певних перешкод після початку повномасштабної війни російської федерації проти України та відповідної необхідності перегляду існуючої політики, а також збільшення невизначеності на енергетичному ринку. Станом на кінець жовтня цього року в Україні було зруйновано приблизно 40% об’єктів сфери енергетики. Цей рівень ушкоджень вимагає збільшення фінансування для підтримки та відновлення енергетичного сектору.

Складніша ситуація в інших сферах, особливо у впровадженні кліматичних заходів, розвитку циркулярної економіки та захисту навколишнього середовища. Повномасштабне вторгнення росії на українську територію призвело до продовольчої кризи, що поставило питання про перегляд стратегії ЄС «від лану до столу» та відмову від більш амбітних цілей у сферах контролю над пестицидами та збереження біорізноманіття. Попри стурбованість цими тенденціями, екологічні громадські організації в ЄС у цілому активно підтримують Україну в її боротьбі проти агресії рф [3].

Пропозиція щодо механізму фінансування, що міститься в Комюніке Європейської Комісії «Допомога та відновлення України», містить чіткі критерії (вимоги) сталості: Механізм RebuildUkraine [4] має гарантувати, що інвестиції в стратегічну цифрову, транспортну та енергетичну інфраструктуру відповідають кліматичній та екологічній політиці ЄС.

Позитивними наслідками успішної інтеграції в ЄЗК для нашої держави стануть:

– надання Україні статусу країни-члена ЄС;

– доступ до поглибленого фінансування проектів, спрямованих на післявоєнну відбудову;

– інтеграція України в низку критично важливих сфер ЄС;

– пришвидшення незалежності від невідновлюваних джерел енергії (зокрема нафти та природнього газу);

– високі стандарти якості промислової та продовольчої продукції.

З іншого боку, існують певні перешкоди для української економіки. В першу чергу це стосується енерго- та ресурсомістких товарів, які складають значну частку в структурі українського експорту – металургії, сільського господарства, харчової промисловості, енергетики, великотоннажної хімії, машинобудування, сталі, будівельних матеріалів. Інфраструктура та газопроводи, також можуть зазнати тиску через такі механізми. Високі вимоги до продуктів харчування та дотримання екологічних стандартів при виробництві можуть стати перешкодою для подальшого експорту української агропромислової продукції на ринок ЄС [5].

Список літератури:

1. Директива Європейської Комісії про ухвалення Європейського Зеленого Курсу від 11 грудня 2019 року. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640
2. Концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року: проєкт. Мінекоенерго, 2020. URL: https://bit.ly/2tR0P7nтаhttps://bit.ly/2wtr8BM
3. Україна та європейський зелений курс. ГО «Діксі груп». 2022. №1 URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/06/2022_q1_egdmonitor_ua-final_new_logo.pdf
4. UKRAINE RELIEF AND RECONSTRUCTION. Комюніке Європейської Комісії від 15 травня 2022 року. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0233
5. Аналітичний документ «Європейський зелений курс: можливості та загрози для України». Міжнародний фонд відродження, квітень 2020. URL: https://www.rac.org.ua/uploads/content/584/files/european-green-dealwebfinal.pdf
6. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC “CPC “Business Perspectives”, 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Лунякін О.Д.

ЗЕЛЕНА ЕНЕРГЕТИКА: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ США

Сполученні Штати Америки займають провідні позиції в сфері зеленої енергетики серед усіх країн світу. За потужністю відновлювальної енергетики входить в топ-3 з усіх країн не дивлячись на те, що в США значна частина регуляторної політики перебуває в руках місцевої влади.

Центральним органом з вирішення питань пов'язаних з енергетикою є Міністерство енергетики США, на базі цього міністерства створюються управлінські та науково-дослідницькі установи, як наприклад, Управління енергоефективності та відновлювальних джерел яке саме й займається зеленою енергетикою.

Уряд США підтримує напрямок розвитку зеленої енергетики та загалом підтримка здійснюється через такі два напрямки, як податкові пільги та кредитну підтримку.

Податкові пільги :

- Інвестиційний податковий кредит - це інвестиційна субсидія, що надає фінансову підтримку для реалізації проекту, який, як очікується, почне виробляти певний товар чи послугу в майбутньому;
- Виробничий податковий кредит – надання суб'єкту що виробляє енергію кредит за вироблену енергію у розмірі фіксованої суми.

Кредитна підтримка :

- Пряме кредитування – надання кредиту через Федеральний банк фінансування, відсотки за позикою є вищими від ставок казначейства США, міністерство енергетики є гарантом кредиту;
- Часткові гарантії позики – міністерство енергетики виступає гарантом в кредитних умовах на 80% від вартості проекту. Але при цьому кредит укладається з комерційними кредиторами.

Отже, зелена енергетика потужно впливає на економіку США, тому що близько 4%, тобто 9,5 мільйонів працевлаштованих громадян США працюють в сфері зеленої енергетики що дає велику кількість робочих місць; генерує 1,31 трлн. доларів США прибутку що є 7% від річного обсягу ВВП; дозволяє розвиватися новим напрямках в сфері екології, заохочує інвестиції; дозволяє зменшити кількість витрат на рішення проблем пов'язаних з забрудненням повітря та навколишнього середовища.

Список літератури:

1. https://www.gpee.com.ua/news_item/351
2. https://ecoaction.org.ua/proschavaj-vuhillia.html
3. https://www.epravda.com.ua/news/2020/03/1/657613/

Лісовський С.С.

ЗЕЛЕНА ЛОГІСТИКА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Одним зі стратегічних напрямів розбудови у глобальних координатах моделі сталого розвитку є забезпечення кліматичної нейтральності, у тому числі способом переходу світової логістичної системи на зелені засади. Досягнення цієї стратегічної мети передбачає активну участь соціально відповідального бізнесу у реалізації позитивних зрушень на шляху до вуглецево нейтрального майбутнього. Як відомо, одним з найбільш масштабних джерел екологічного забруднення є на сьогодні транспортний сектор, що обумовлено насамперед динамічним зростанням з 1970-х років обсягів вантажних перевезень. Достатньо сказати, що на транспорт припадає нині близько 55% шкідливих надходжень загального обсягу, що включає понад 200 різного роду шкідливих сполук. І це при тому, що при згоранні 1 т пального в атмосферу викидається 200 кг окису вуглецю, а при згоранні 1 кг бензину використовується 15 кг повітря [3].

Наша держава також не випадає з загальної «обойми» зазначених процесів. Так, тільки у період 2016-2020 рр. загальний обсяг транспортних викидів парникових газів в атмосферу збільшився в Україні майже на 11%, що становить на кінець періоду майже 1,8 млн тон, а у перерахунку на одну особу – 13%, або 43 кг [1, с. 152]. Цілком зрозуміло, що це справляє украй негативний вплив на усі структурні компоненти навколишнього середовища як у формі забруднення повітря і водного середовища, так і знищення озонового шару та ін.

Не випадково, укладена у 2015 р. Паризька кліматична угода має за мету створення усіх необхідних організаційно-економічних й інституційних умов для переходу світового господарства до значного зменшення викидів парникових газів, утримання приросту глобальної температури на рівні не більше 2°С на період до 2100 р. та досягнення у такий спосіб усталеного балансу між джерелами й поглиначами парникових газів вже у другій половині XXI ст. Відтак – саме завдяки використанню інтермодальних транспортних мереж компанії завдають значно меншої шкоди довкіллю порівняно з автомобільним транспортом. Наприклад, щомісяця українська компанія Ekol заощаджує паливні матеріали в обсязі достатньому, щоб зберегти ліс розміром 850 футбольних полів або зробити навколосвітню подорож 365 разів[2].

З-поміж проблем, котрі в останні роки справляють потужний стримуючий вплив на розбудову в Україні зеленої логістики, основними є такі: збереження пріоритету економічних пріоритетів виробничої діяльності порівняно з її екологічними параметрами; загалом низька ефективність чинної системи державного управління у сфері охорони навколишнього середовища; украй незадовільний стан дотримання економічними суб’єктами та громадянами України норм діючого природоохоронного законодавства; незадовільний контроль за його дотриманням; відсутність реалізації принципу невідворотності

відповідальності за порушення природоохоронного законодавства; значний брак чітких алгоритмів щодо запровадження механізмів зеленої логістики у виробничу і комерційну діяльність економічних суб'єктів; практична відсутність будь-яких мотиваційних стимулів щодо їх імплементації; відсутність прямих причинно-наслідкових зв'язків між функціонуванням постачальницьких ланцюгів та екологічними параметрами діяльності компаній тощо [1, с. 154].

Таким чином, вирішення усього комплексу питань, пов'язаних з розбудовою в Україні зеленої логістичної системи, лежить у площині: встановлення для економічних суб'єктів плати за справляння негативного впливу на навколишнє середовище з урахуванням усіх витрат, котрі пов'язані з реалізацією природоохоронних заходів; заміни діючої практики стягування плати за понадлімітне забруднення навколишнього середовища на господарську практику відшкодування заподіяної йому шкоди; фінансово-податкового стимулювання компаній і фірм, котрі реалізують програми і проєкти у сфері екологічної модернізації корпоративної транспортної системи; надання переваги на транспортування вантажів тим компаніям і фірмам, котрі дотримуються встановлених екологічних вимог; поетапної реалізації системи декларування дотримання екологічних вимог та проведення екологічного аудиту; підвищення екологічної і соціальної відповідальності бізнесу та ін.

Підбиваючи підсумок, є всі підстави стверджувати, що раціонально сформована зелена логістична інфраструктура в Україні, впровадження ефективних механізмів управління нею, удосконалення процесів управління ланцюгами постачання й впровадження зелених технологій, здатні сукупно забезпечити одержання усіма вітчизняними учасниками логістичних ланцюгів усталених конкурентних переваг на основі їх чіткої взаємодії.

Список літератури:

1. Бойченко М. В. Зелена логістика вантажоперевезень: проблеми, шляхи вирішення. Вісник економічної науки України. 2021.№2. С. 152-155.

2. Зелена логістика. EkolLogistic 4.0. URL: https://www.ekol.com/uk/lohistyka/zelena-lohystyka/

3. Новікова І. Зелена логістика: як прискорити шлях до кліматичної нейтральності. MIND, 30 грудня 2021 р. https://mind.ua/openmind/20234812-zelena-logistika-yak-priskoriti-shlyah-do-klimatichnoyi-nejtralnosti

Магрета Я.Л.

КРАУДФАНДОВІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСТВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ

В період кризових явищ, з якими стикається Україна, обумовленими бойовими діями на її території, актуальним вже зараз постає проблема відбудови економіки держави та забезпечення належного рівня її фінансово-економічної та

екологічної безпеки. Базуючись на світовому досвіді, зовнішнє та внутрішнє інвестиційне забезпечення формує велику частину сукупних вкладень, зокрема в інноваційний розвиток національної економіки в контексті зеленого розвитку.

Серед перспективних видів фінансування одним з найоптимальніших для вирішення поставленої задачі є краудфандинг.Краудфандинг є механізмом фінансування проектів шляхом відкритого заклику на основі матеріальної чи моральної зацікавленості потенційних спонсорів [1].

Включаючи той фактор, що краудфандингова платформа працює за допомогою онлайн IT-ресурсів та різноманітність категорій проектів, які можуть виставлятися на платформу можна виділити ряд позитивних сторін в контексті розвитку зеленої економіки. З кожним роком люди стають більш свідомими щодо збереження цілісності Землі, тому іноземні інвестори віддають перевагу *eco-friendly* проектам та ідеям. Наразі через велику кількість пожеж, забруднення річок екологія не лише України, а й інших країн знаходиться в скрутному становище. Тому в післявоєнний період буде бум розвитку нових проектів еко-напрямку та підтримка іноземних інвесторів на краудфандингових платформ.

У сучасних нестабільних економічних умовах українці недостатньо довіряють традиційним фінансовим інститутам, саме завдяки чому феномен краудфандингу набуває значних перспектив для розвитку. Зокрема, міжнародний досвідуспішного фінансування свідчить, що попитом користуються проекти, пов’язані зінтересами та ідентичністю представників конкретної економічної спільноти. Популяризація такого способу залучення фінансових ресурсів в Україні надає значні переваги як для економіки держави, так і для зміцнення репутації України на міжнародному рівні, як держави з потужним креативним людським потенціалом [2]. Ключовими перевагами краудфандингу серед інших форм фінансування є: створення прозорого та ефективного механізму фінансування, швидкість виділення коштів (термін збору коштів чітко визначений), підзвітність і відповідальність перед спільнотою, зниження трансакційних витрат на організацію фінансування проектів завдяки меншій кількості посередників.

Колективні способи фінансування проєктів істотно розширюють перелік способів традиційного інвестування, які доступні інноваторам. Підтвердженням цього є те, що у США (які є лідером краудфандингової діяльності) ще у 2012 році відбулися зміни у законодавстві, що підвищили максимальний обсяг інвестицій, які можуть залучатись організаціями за допомогою колективного фінансування без відповідної емісії цінних паперів до суми 1 млн дол. [3].

Кількість іноземних краудфандингових платформ в Україні продовжує зростати. Згідно дослідження "The Global Alternative Finance Market Benchmarking Report" в 2020 році в Україні діяло 9 міжнародних краудфандингових платформ, включно з Kickstarter, Indiegogo, RocketHub та Boomerang.Українські компанії чудово вміють залучати міжнародні кошти для розробки нових продуктів на Kickstarter. Обсяги залучення фінансових ресурсів за допомогою міжнародних

краудфандингових платформ для українських проєктів в 2020 році становили 400,6 млн дол США [4]. Однак, більшість успішних проєктів українців представлено на зарубіжних платформах.

В Україні за останні роки краудфандингова діяльність тільки поступово набирає обертів в Україні. За цей час було створено декілька спеціальних онлайн краудфандингових платформ («Велика ідея», «GoF», «RazomGO»). Так, проаналізувавши їх діяльність, можна виокремити такі проблеми, як необізнаність про такий метод фінансування, низький рівень доходів населення та спрямування їх на поточне споживання, вища активність зарубіжних вкладників, відсутність нормативно-правового регулювання відносин на краудфандингових платформах, тінізація економіки, наявність значних ризиків [5].

Деякі обставини в українському контексті можуть свідчити про сприятливість умов для розвитку краудфандингу в контексті зеленого розвитку.У довоєнний період серед громадян не було культури народного фінансування, тому найчастіше це ставало передумовою того, що українські проєкти розміщувались на іноземних платформах.Протягом останнього десятиліття Україна мала політично-економічні ризики, які значно впливали на рішення іноземних інвесторів, щодо вкладання коштів. Наразі про Україну, яка отримала статус кандидата ЄС, говорить весь світ, що безпосередньо формуватиме більш жорстке та контрольоване законодавче поле, що збільшує довіру українських та іноземних інвесторів. По статистичним даним від 65% до 80% у 8 опитаних країнах-членах ЄС (крім Угорщини), а також у Великій Британії, США, Канаді, Австралії, Японії та Південній Кореї вважають, що підтримка України зараз необхідна. Знаселення 27 країн Україну підтримають у середньому 82% респондентів, з яких особливу увагу подіям в Україні приділяють люди від 50 років (78%), бізнесмени (76%), а також ті, хто має вищу освіту (73%) [6].

Приклади успішно реалізованих авторських ідей на краудфандингових майданчиках відображають готовність українців до здійснення благодійності заради прогресивних перетворень в економіці, політиці, культурній, соціальній, екологічній та інших сферах діяльності, які дозволять наблизити нашу країну до стандартів інноваційного суспільства та мати великий вплив в відбудові та подальшому розвитку нашої держави, зокрема в напрямку зеленої трансформації.

Список літератури:

1. Плескач Ю. Ю. Краудфандинг як новий напрям у інвестуванні та кредитуванні проектів // Матер. міжнар. наук-практ. конфер.«Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці на сучасному етапі»/ ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». У 2-х частинах. О. : ЦЕДР, 2014. Ч. 1. С. 68–70
2. Омельчук О. С., Байталюк Д. Р. Проблеми і перспективи правового регулювання краудфандингу в Україні// Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2021.Том 28 Вип. 29. С. 171-180.
3. Jumpstart Our Business Startups Act: An act to increase American job creation and

economic growth by improving access to the public capital markets for emerging growth companies: Public law N.112–106 of 05.04.2012. URL: https://www.congress.gov/112/plaws/publ106/PLAW-112publ106.pdf(accessed 21.10.2022).
4. Tania Ziegler, Rotem Shneor, Kieran Garvey, Karsten Wenzlaff, Nikos Yerolemou, Rui Hao, Bryan Zhang: «The 2nd Global Alternative Finance Benchmarking Report»: Cambridge Centre for Alternative Finance. 2021. p. 228. URL: https://www.jbs.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2021/07/ccaf-2021-2nd-global-alternative-finance-market-benchmarking-summary.pdf
5. Кушнір С. О. Краудфандинг як одна з реальних можливостей фінансування стартапів та перспективи його розвитку в Україні/ Кушнір С. О. // Науковий вісник Херсонського державного університету / 2015. Вип. 13. С. 132–135.
6. The world's responseto the war in Ukraine: A 27-country Global Advisory survey. Ipsos survey. 2022. URL:www.ipsos.com/en/war-in-ukraine-april-2022

Мазаєва Д.Ю.

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ

Сьогодні питання зелених фінансових технологій та їх трансформації отримали широке обговорення як у вузьких професійних колах, так і у широкої аудиторії. Більше того, у держава-лідерах в останні роки успішно реалізуються проекти щодо формування нової екосистеми капіталовкладень, що передбачає пріоритет екологічних інвестицій та розвиток сегменту зелених облігацій та інших фондових інструментів [2]. З огляду на це, є всі підстави стверджувати, що в умовах сучасних реалій парадигма сталого зростання та зеленої економіки, як основоположних управлінських концепцій, набуває усезростаючої актуальності. Одначасно вона висуває на порядок денний питання, пов'язані з формуванням фінансової екосистеми, здатної забезпечити поступальний розвиток світової економіки у напрямку зеленого зростання.

Сьогодні світовий досвід розвитку зеленої економіки та принципів зеленого фінансування формується нерівномірно. Зокрема, європейські країни не лише демонструють більш високі результати щодо досягнення цілей сталого розвитку, а й є методологічними центрами трансляції інституційних платформ, у тому числі досвіду зеленого та соціально відповідального інвестування. При цьому саме формування теоретико-методологічних аспектів теорії сталого розвитку сьогодні ще закінчено і перебуває у найактивнішій своїй фазі, що, безсумнівно, актуалізує необхідність подальших досліджень цієї проблематики як із погляду вивчення теоретичних підходів, так і з позиції практичного аналізу зазначеного явища.

Світова практика реалізації цілей сталого розвитку демонструє різні темпи та успіхи у їх досягненні. Було розроблено спеціальний Індекс прогресу з цілей сталого розвитку (SDG Index — Sustainable Development Goals Index) [3], який дозволяє визначити стан країн-учасниць щодо досягнення цілей сталого розвитку.

Так, найбільші успіхи демонструють Данія, Швеція, Фінляндія, Франція, Австрія та Німеччина, які лідирують у вирішенні проблем зниження нерівності, забезпечення доступу до недорогих стійких джерел енергії та якісної освіти.

Тенденції формування нової ідеології управління та парадигми розвитку людського суспільства сьогодні тісно пов'язані з цілями сталого розвитку, з концепцією зеленого зростання і, як наслідок, із принципами відповідального інвестування, що визначають фінансову платформу зазначених вище світових перетворень. Звернемо увагу на те, що без формування відповідної фінансової екосистеми, без утворення ринку зелених інвестицій та національної моделі екологічного фінансування забезпечити поступальний перехід та досягнення цілей сталого розвитку буде практично неможливим. У зв'язку з цим для української практики також є більш ніж актуальним формування системи методологічної та фінансової підтримки зеленої трансформації інвестиційних відносин на основі пайової та боргової участі.

Для більш повного розуміння сутності ринку зелених облігацій дамо окремі роз’яснення з погляду термінології. Зокрема, поняття «зелені облігації» у рамках відповідального інвестування вживається у значенні боргового фінансового інструменту, при випуску якого емітент — позичальник отримує від інвесторів — уряду, банків, муніципалітетів чи корпорацій — капітал, який може бути інвестований лише в екологічні проекти у сфері збереження клімату, відновлюваної енергетики, підтримки екосистем, підвищення енергоефективності, низьковуглецевої економіки, чистого транспорту та ін. Необхідно відзначити, що визначення «зелені облігації» вбирає в себе поняття екологічних облігацій і кліматичних облігацій, оскільки мають на увазі розміщення боргових інструментів, надходження на фінансування стійких проектів, які приносять екологічну користь.

Закладені інституційні основи ринку зеленого інвестування дозволяють розширювати спектр проблем і як наслідок, фінансових інструментів. У міру розвитку ринку відповідального інвестування в окремих країнах вводиться в обіг поняття соціальних облігацій, що фінансують соціально значущі проекти щодо якості води, доступного житла, будівництва соціальних об'єктів для покращення якості життя та вирішення проблем соціальної нерівності як мети сталого розвитку. Також розрізняють «блакитні облігації», які використовуються для фінансування відновлення берегових зон та морського біорізноманіття, стійкого рибного господарства та контролю за забрудненням довкілля [1].

Сьогодні у світовому співтоваристві заданий вектор трансформації фінансової моделі інвестування та розробки нових принципів відповідального інвестування, що передбачає формування нової бізнес-ідеології, що ґрунтується на солідарності, соціальній відповідальності та економічній ефективності. Кожна економічна практика у межах окремої країни має самостійно визначати ті критерії,

які зможуть задовольнити інтереси всіх стейкхолдерів відповідального інвестування.

На наш погляд, незважаючи на нетривалий термін досвіду зеленого фінансування, Україна має достатній потенціал для формування національної системи зеленого фінансування з погляду розробки як методологічних аспектів, так і практичних рекомендацій з урахуванням вітчизняної специфіки. Таким чином, сучасна українська практика трансформації принципів екологічного фінансування спирається, у тому числі, на розроблені глобальні методологічні рекомендації та здійснює ефективні кроки у напрямі побудови своєї національної фінансової екосистеми.

Узагальнюючи вищевикладене, зазначимо, що Україна досить впевнено включається у процес формування сучасної глобальної екосистеми та планомірно здійснює перехід на стандарти ESG у кожній із сфер життя суспільства. Відтак – формування національної моделі відповідального інвестування та зеленого фінансування виступає найважливішим завданням сучасного етапу розвитку, вирішення якої дозволить забезпечити всі умови для сталого розвитку українського суспільства та зеленого зростання вітчизняної економіки.

Список літератури:

1. European Regional Development Fund. *European Commission*. URL: http://ec.europa.eu/ regional_policy/en/funding/erdf
2. Green Economy Developing Countries Success Stories.*UNEP*. 2010. P. 6. URL: https://www.minambiente.it/sites/default/files/archivio/allegati/rio_20/unep_developing_countries_success_ stories_eng.pdf
3. Sustainable Development Report 2022. URL:https://www.sdgindex.org/

МамедоваА.С.

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНІ ТРАНСПОРТНІ КОРИДОРИ:ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Розвиток міжнародних торговельних відносин та прискорення темпів зростання обсягів вантажоперевезень призвів до виникнення транспортних коридорів як системоутворюючих елементів міжнародних логістичних систем.

Україна межує з багатьма країнами, що дає їй можливість бути основною транзитною державою в Європі, через яку проходять загальні транспортні шляхи в усі часи. Дослідження англійського інституту Rendall показали, що Україна має найвищий транзитний потенціал у Європі, який складає 3,11 балів[1].

Україна на шляху до створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів розробила відповідну концепцію. Дану концепцію було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 1997 року № 821 [2]. На даний час через територіюУкраїни загалом проходять сім

міжнародних транспортних коридорів. Вони сприяють європейській єдності та зміцнюють внутрішній ринок.

За рахунок розвитку міжнародних транспортних коридорів Україна зможе інтегруватись в світовий транспортний комплекс, забезпечить собі додаткові надходження до бюджету, підвищить рівень інвестиційної активності, збільшить приплив іноземних інвестицій, вдосконалить технології транспортування, транспортну інфраструктуру країни в цілому та і окремих її регіонів.До 2022 року в Україні зовнішні умови складалися на користь розвитку транспортної галузі країни. Урядом почали впроваджуватися інфраструктурні проєкти розбудови автомобільних доріг та портів.

Війна Росії, що триває, в Україні призводить до руйнівних людських і матеріальних втрат. Але з руйнацією виникає рідкісна можливість модернізувати економіку України шляхом створення сучасної інфраструктури. Будівництво нових автомобільних та залізничних мереж поряд з портами та аеродромами може стати каталізатором відновлення економіки та пов'язати зростання малих та середніх підприємств (МСП) із глобальними ланцюжками поставок та міжнародними ринками[3].

Іншими словами, успішна реконструкція транспортної інфраструктури включатиме Україну, яка пов'язана з євроатлантичною спільнотою і міцно інтегрована в неї, в міжнародну логістичну систему. Протягом наступних 10 років сектор транспортної та логістичної інфраструктури вимагатиме значного фінансування, визначення пріоритетів та координації між українським урядом та міжнародними суб'єктами (двосторонніми партнерами, багатосторонніми установами та приватним сектором).

На даний час через повномасштабну війну росії проти України морські перевезення та закрите небо недоступні, імпорт та експорт здійснюється наземним транспортом. Як транзитний коридор між країнами ЄС, через регіон проходить значний відсоток транспорту. Європейська комісія приєднала українські логістичні маршрути до Трансєвропейської транспортної мережі (TEN-T)[3].У майбутньому це дозволить розширити географію перевезень, покращити логістику, залучити міжнародні інвестиції для ремонту та розвитку транспортних коридорів України.

На сьогоднішній день в Україні спостерігаєтьсязменшення участі залізничного транспорту на коротких системах логістичних ланцюгів та активно зростає питома вага автомобільного транспорту в міжнародних перевезеннях; збільшення навантаження на вісь. Це свідчить про погіршення екологічних параметрів розвитку національної транспортної системи та міжнародних перевезень.

Інтеграція України в європейський простір передбачає долучення її до «Європейської зеленої стратегії». З метою успішного розвитку транспортної системи України, а також щоб її майбутнє було «зеленим» необхідно

синхронізувати національну сферу вантажних перевезень з «Європейський зеленим курсом». Потребує зменшення частки автомобільних вантажних перевезень та зростання перевезень залізничним та водним транспортом, які здійснюють найменші викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря [4].

Крім того, необхідно вводити більш жорсткі стандарти викидів забруднюючих речовин для транспортних засобів із двигунами внутрішнього згоряння, розвивати інфраструктуру для електромобілів та водневих транспортних засобів. Таким чином, необхідно активно спрямовувати транспортний сектор до низьковуглецевого майбутнього.

В результаті застосування концептуальних засад логістики та направлення її в сторону екологізації з'явиться можливість створити ефективну національну транспортно-логістичну систему, що сприятиме збільшенню реалізації зовнішньоторговельних зв'язків України, її територіальному розвитку, залученню транзиту та збільшенню обсягів валютних надходжень, оптимізації товаропотоків, інтенсифікації господарських зв'язків з країнами ЄС.

Список літератури:

1. Соколова О.Є.Розробка сценаріїв сталого розвиткутранспортноїсистемиУкраїни.Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2021. №5.URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2021_5_18
2. Про затвердження Концепції створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні:Постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.1997р. №821.URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-97-%D0%BF
3. The impact of the Ukraine war on the supply chain URL:https://piernext.portdebarcelona.cat/en/logistics/the-impact-of-the-ukraine-war-on-the-supply-chain/
4. ЄвропейськийЗеленийКурс (European Green Deal) URL:https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda

Мельниченко О.В.

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ

На сьогоднішній день розвиток кожної країни світу, залежить від її активної участі у міжнародної торгівлі. Більше того одним із ключових чинників глобалізації світового господарства є міжнародна торгівля послугами. З розвитком «Індустрії 4.0» та впровадженням інновацій, розширюються масштаби сектору послуг в світовій торгівлі. Країни можуть забезпечувати собі економічний розвиток, високу конкурентоспроможність за рахунок торгівлі послугами, бо потреба в послугах для світу зростає з кожним роком.

В останні роки посилюється тенденція впливу послуг на розвиток суспільства через збільшення ринку товарів. Послугою вважається будь-який захід або вигода, які одна сторона може запропонувати іншій і які в основному невловимі і не приводять до заволодіння чим-небудь [3]. Світовий ринок послуг працює відповідно до основних законів ринкового господарства в категорії міжнародної економіки: закону попиту і пропозиції, закону вартості, закону пропорційного розвитку та закону нагромадження. Міжнародна торгівля послугами – це система міжнародних товарно-грошових відносин між суб'єктами різних країн із приводу купівлі-продажу послуг.

Закономірність розвитку сфери послуг полягає в поступовому задіянні країн до світового ринку послуг, у динамічному розвитку національних ринків послуг та переплетенні економічних інтересів країн у цій галузі, що проявляється у зростанні обсягів надання послуг. Найчастіше виділяють чотири способами торгівлі послугами на світовому ринку, а саме транскордонна торгівля, споживання послуги за кордоном, комерційна присутність, присутність фізичних осіб, що пропонують послугу [2]. Насамперед необхідно виокремити зростання ролі торгівлі послугами, що в останні роки забезпечує Україні позитивне сальдо торговельного балансу, на відміну від зовнішньої торгівлі товарами.

Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами спричинені динамікою суспільного поділу праці та зростанням кількості зайнятих у цій сфері. Так, найвищим цей показник за декілька останніх років є в наступних країнах: США – 81% число зайнятих; Великобританія – 80%; Люксембург – 82%; Японія – 72%. На сучасному етапі на частку міжнародної торгівлі послугами припадає більш ніж 70% світового рівня ВВП, що говорить про значне зростання ролі послуг на розвиток економіки. Так, у країнах із високим рівнем доходів частка торгівлі послугами складає 73%, у країнах із середнім рівнем доходів - 55% , та в низько розвинутих країнах ця частка зросла до 48% [1].

Зміни в структурі міжнародної торгівлі послугами стають все більш поширеними. Структура бізнесу, імпорт та експорт постійно змінюються, і цьому сприяють різні фактори, але незмінна тенденція полягає в тому, що міжнародна торгівля послугами зростає разом з попитом на різноманітні послуги.

Зростають темпи розвитку технологічних програм у галузі інформації та телекомунікації. Імпорт послуг становить понад 2,3 млрд. дол. США, або 18,6% світового імпорту товарів та послуг, а експорт – 2,4 млрд. дол. США,або 19% від світового експорту товарів та послуг. Таким чином, міжнародна торгівля послугами на сучасному етапі є важливою сферою світової економіки, адже зростає її вплив на світовий економічний розвиток. Це підтверджується тим, що на сучасному етапі на частку міжнародної торгівлі послугами припадає більш ніж 70% світового рівня ВВП [1]. Завдяки світовій торгівлі послугами зростають темпи розвитку економіки загалом. Торгівля послугами створює умови для розвитку світової економіки, міжнародного інвестування, з допомогою якого

держави можуть підвищувати продуктивність своїх ресурсів, розвивати спеціалізацію та збільшувати загальний обсяг економіки в цілому.

Світовий ринок послуг на даний час є складною багаторівневою системою, яка продовжує розвиватися в умовах економічноїглобалізації. Подальша перспектива розвитку цього ринку полягає у розвитку системи зовнішньоекономічних відносин між великими міжнародними об'єднаннями та організаціями. Інтеграційні процеси у світі впливають на створення загальних механізмів регулювання ринку послуг у світі, що призводить до активізації зовнішньоторговельних відносин між країнами, подальшого усунення бар'єрів для міжнародної торгівлі.

Список літератури:

1. Довідка "Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2020 році" [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=76438c62-5e54-4931-ad98-7fe59d004a2a&title=ZovnishniaTorgivliaUkrainiTovaramiTaPoslugamiU2020-Rotsi&isSpecial=true
2. Танасієнко Н.П., Гензера О.О. Особливості розвитку міжнародної торгівлі послугами україни з державами світу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/15.pdf
3. Таращенко Н.А Тенденції розвитку міжнародної торгівлі в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/87-2.pdf

Наумова А.А.

ІНВЕСТИЦІЙНА ОФШОРНА ДІЯЛЬНОСТЬ В УМОВАХ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ

Світова фінансово-економічна криза у період пандемії та військова агресія Російської Федерації проти України суттєво погіршили очікування інвесторів стосовно подальших перспектив інвестування та фізичної безпеки активів у країні і внесли свої корективи, спричинивши скорочення надходжень коштів та навіть вибуття капіталів у певні періоди.

Вливання капіталу в українську економіку фактично припинилося через війну. Під час війни Україна практично залишилася без інвестицій. Фактично, капітал витікає з країни. За підсумками першого півріччя 2022 року ПІІ в Україну скоротилися на -6897 млн. дол., а інвестиції з України склали 81 млн. дол., внаслідок чого від'ємне сальдо (відтік капіталу) склало -291 млн. дол. Статистики за третій квартал поки немає, але можна припустити, що негативний тренд може посилитися.

Рисунок 1. Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2014 по 2022 рр. (млн. дол. США)[5]

Надходження ПІІ у розмірі 236 млн. дол. у січні-червні 2022 року, в основному за рахунок надходжень від реінвестування від іноземних інвесторів (688 млн. дол.) та нових прямих інвестицій в український бізнес (156 млн. дол.), що дозволяє компенсувати заборгованість українського бізнесу перед прямими інвесторами-нерезидентами (-608 млн. дол.). Водночас обсяг торгових кредитів українських резидентів нерезидентам у січні-червні досяг 7,7 млрд. дол. (близько 1 млрд. дол. у 2021 році), що може свідчити про затримки із поверненням валютної виручки в Україну від зовнішньоторговельних операцій[6].

Однією з причин є ослаблення страхового покриття – ризик на сьогодні є занадто високий. Може допомогти анонсований механізм страхування інвестицій. Послаблення українського страхування під час війни відбувалося у двох напрямках: страхові компанії не несуть відповідальності за воєнний ризик, оскільки більшість правил страхування вимагає цієї норми; більшість великих ризиків неможливо перестрахувати за кордоном через валютні обмеження, а українські страховики не мають достатніх резервів для покриття таких ризиків.

Невдовзі в інвесторів може з’явитися механізм страхування інвестицій. У Міністерстві економіки повідомляють, що Україна досягла домовленості з MIGA, багатостороннім агентством з гарантій інвестицій Групи Світового банку, з портфелем 24 млрд. дол., про запуск пілотного проекту на 30 млн. дол. зі створення механізму страхування інвестицій під час бойових дій.

Іншими словами, Україна отримає 17 млрд. дол. на відновлення критичної інфраструктури та стимулювання економічного розвитку, частина з яких буде спрямована на захист інвесторів від ризиків, але не застрахує від зеленого відмивання[1].

Зелене відмивання, коли інвестори використовують «зелений PR» або «зелений маркетинг», щоб створити оманливе уявлення про те, що їхня діяльність є екологічно чистою та соціально відповідальною.

Інвестори також все більше усвідомлюють екологічні проблеми. Згідно з опитуванням, проведеним компанією Schroders у 2020 році, 60% респондентів сказали, що активне залучення компаній у їхні портфоліо до екологічних проблем

є пріоритетом, порівняно з 38% у 2019 році. Більше двох третин (67 %) сказали, що вони інтегрували нові екологічні вимоги до процесів прийняття рішень. А за даними SwissRe, інвестиційні фонди все більше спрямовуються в екологічні ініціативи, і очікується, що до 2025 року глобальні активи з екологічного, соціального та корпоративного управління (ESG) перевищать 53 трильйони дол.[7]

«Зелене відмивання» становитиме загрозу для України на етапі відновлення. На публічному рівні стратегії «зеленого відмивання» може бути легше реалізоване міжнаціональними або суверенними емітентами, ніж місцевими органами влади, оскільки більша віддаленість перших від громад дозволяє їм уникати контролю з боку інвесторів.

Страхування зменшить ризик фізичного знищення активів і, принаймні, певною мірою, ризик інвестування в Україну. Партнерство з MIGA є кроком у правильному напрямку. Запропонований MIGA механізм страхування ризиків під час війни стане одним із наріжних каменів інтересу іноземних інвесторів до участі у поступовому відновленні української економіки.

Окрім того, Національним банком України були прийняті «Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану» [4] у відповідності до яких НБУ підтримуватиме тісну співпрацю з урядом для сприяння залученню необхідного зовнішнього фінансування від міжнародних організацій та країн-партнерів, особливо спрямованого на вирішення проблем у гуманітарній сфері, відновлення пошкодженої інфраструктури та відновлення/трансформацію економіки України. Разом з урядом НБУ докладе всіх зусиль для досягнення цілей, стандартів і заходів реформування економічної та фінансової системи, сформульованих у співпраці з Міжнародним валютним фондом, іншими міжнародними фінансовими організаціями та інституціями ЄС.

У період відновлення темпи зростання інвестицій будуть найвищими (16-25% річних) через необхідність відновлення інфраструктури та великі втрати підприємницького потенціалу. Державні інвестиції відіграватимуть важливу роль у відбудові інфраструктури та підтримці оборонного потенціалу країни[3].

Низька інвестиційна привабливість в умовах високого ризику безпеки сповільнить економічне зростання та збереже значний негативний розрив. Ці ж чинники зменшать привабливість внутрішніх активів і спричинять послаблення обмінного курсу, що обмежить дефляційний тиск від негативного розриву ВВП.

Список літератури:

1. Беззахисні гроші. Чи отримають інвестори в Україні страховку від воєнних ризиків. 2022 URL: https://focus.ua/uk/economics/529885-poluchat-li-investory-v-ukrain-strahovku-ot-voennih-riskov (Дата звернення 28.10.2022)

2. Бізнес дещо покращив оцінки майбутнього розвитку своїх підприємств, але прогнозує посилення інфляції та послаблення курсу гривні – результати опитування керівників компаній у III кварталі 2022 року. 2022. URL:

https://bank.gov.ua/ua/news/all/biznes-descho-pokraschiv-otsinki-maybutnogo-rozvitku-svoyih-pidpriyemstv-ale-prognozuye-posilennya-inflyatsiyi-ta-poslablennya-kursu-grivni--rezultati-opituvannya-kerivnikiv-kompaniy-u-iii-kvartali-2022-roku (Дата звернення 28.10.2022)

3. Інфляційний звіт НБУ. Жовтень 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2022-Q3.pdf (Дата звернення 28.10.2022)

4. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану URL: https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk (Дата звернення 28.10.2022)

5.Прямі іноземні інвестиції. 2022 URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2021/ (Дата звернення 28.10.2022)

6. Статистика зовнішнього сектору України URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external (Дата звернення 28.10.2022)

7. Опитування інвесторів «зелене відмивання» URL: https://www.schroders.com/ (Дата звернення 08.11.2022)

Опанасенко А.С.

АДАПТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ

Європейська зелена угода являє собою найбільшу всеосяжну та амбітну програму ЄС із захисту клімату та навколишнього середовища. Це стратегія, яка має намір перетворити ЄС на ресурсоефективну економіку, де до 2050 р. не буде викидів парникових газів і економічне зростання буде відокремлене від ресурсної складової. Причиною цього є швидка зміна клімату через антропогенне збільшення викидів парникових газів у XX ст. В Українізапланований курс приєднання до угоди; тапроголошено курс досягнення вуглецевої нейтральності до 2060 р. у Національній економічній стратегії. Однак для нашої країни такий перехід може стати величезним викликом через застарілі галузеві технології, низьку якість управління та надмірно амбітні цілі, які ставить перед Україною ЄС.

Європейський зелений курс (ЄЗК або EGD) відіграє важливу роль у подоланні наслідків війни в Україні, сприяти комплексному реагуванню на глобальні проблеми, спричинені одночасними геополітичними кризами, проблемами в галузі охорони здоров'я та соціально-екологічній сфері як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Наслідки війни для продовольчої безпеки, енергетичної безпеки, промислових ланцюжків постачання та захисту навколишнього середовища слід розглядати з належною увагою до безпосередніх загроз і з метою прискорення трансформації сталого розвитку, дляпом’якшення майбутніх збоїв та загострення криз. Для цього необхідно забезпечити узгоджену політику між секторами та установами, розробку адекватних заходів соціального захисту та розвиток міжнародного співробітництва.

Для одночасного вирішення питань енергетичної безпеки та кліматичної кризи необхідно прискорити енергетичний перехід у всьому світі. Усередині країн

ЄС може збільшити виробництво відновлюваних джерел енергії, поетапно відмовитися від викопного палива (включаючи скраплений природний газ (СПГ)) та добитися підвищення енергоефективності у всіх секторах та галузях. ЄС слід уникати заходів у відповідь, які створюють блокування шляхів, несумісних із «зеленим» переходом. Паралельно з цим ЄС має потенціал для створення міцних міжнародних партнерських відносин, щоб допомогти іншим заінтересованим країнам у власних енергетичних перетвореннях, щоб вони стали торговими партнерами відновлюваних джерел енергії.

Глобальні ланцюжки поставок, особливо промислові ланцюжки поставок, були порушені війною. Україна, Росія та Білорусь поставляють велику частину основних світових сировинних матеріалів, таких як неон, нікель, алюміній та паладій, а також найважливіших товарів, таких як продукти, отримані із заліза, та добрива. Різкий стрибок цін на енергоносії в Україні та недоступні транспортні маршрути ще більше посилили збої. У міру того, як компанії переміщують своє виробництво і шукають нових постачальників, ЄС повинен прагнути стимулювати низьковуглецеві варіанти, стимулювати інновації та ефективність використання матеріалів, а також підтримувати країни, що розвиваються, у створенні власних «зелених» галузей.

Продовольча безпека страждає через порушення ланцюжків постачання, зокрема в країнах, що розвиваються, які залежать від імпорту продовольства та стикаються із серйозними проблемами через рекордно високі ціни та обмежену можливість експорту сільськогосподарської продукції з України. ЄС уже вживає заходи для підтримки короткострокової продовольчої безпеки як усередині країни, так і за її межами.

Війна в Україні становить серйозну загрозу для глобального екологічного управління, особливо щодо захисту навколишнього середовища та збереження біорізноманіття. Війна, ймовірно, вплине на вирубування лісів і деградацію екосистем в результаті ланцюжка поставок, частково через дефіцит продовольства. ЄС може підтримувати ефективне та «розумне» сільське господарство, щоб звести до мінімуму або уникнути перепрофілювання земель для виробництва продуктів харчування або енергії як усередині країни, так і в Україні. Крім того, ЄС може відіграти активну роль у наданні допомоги Україні в її дедалі більш небезпечній екологічній ситуації та підтримати сусідні країни, такі як Польща, Словаччина, Румунія та Угорщина, які можуть постраждати від транскордонного забруднення.

Великою проблемою для України є застаріла промисловість, де наявні перевищення викидів вуглекислого газу на одиницю доданої вартості в порівнянні з країнами ЄС.

Ще одне нагальним питання є фінансування. Існує план створення фонду, який акумулюватиме внески міжнародних партнерів, а потім розподілятиме гроші на сприятливі для клімату проекти та політику в Україні. Великі фінансово-

промислові групи в Україні намагаються, щоб державні кошти залишалися єдиним джерелом фінансування «Зеленого курсу», і блокують будь-яке обговорення підвищення податку на викиди вуглецю (у 2020 р. менше 1 євро за метричну тонну викидів в Україні та Польщі, та понад 100 євро у Швеції). Однак зниження викидів CO2 потребує великих інвестицій, які мають фінансуватися не лише урядом України чи міжнародними партнерами, а й бізнесом. Просити міжнародний бізнес інвестувати в Україну дуже проблематично, тому що ризик країни залишається досить високим.

ВУкраїні є проблеми з управлінням масштабними та довгостроковими проектами, зокрема відсутня культура довгострокового планування. Інфраструктура прийняття рішень для реалізації «Зеленого курсу» в Україні знаходиться на ранній стадії розвитку.

Отже, ЄЗК поставив перед Україною як мінімум дві глобальні цілі:забезпечити скоординовані зусилля з ЄС та сусідніми країнами у внутрішньому процесі «зеленого» переходу, щоб мінімізувати економічні та фінансові втрати;зміна політики безпеки на основі переоцінки можливих ризиків і загроз.

Оцінюючи перспективи ЄЗК, Україна повинна враховувати можливості та загрози з боку сусідніх країн (всередині та поза ЄС), які (не)реалізують національні інтереси в рамках програми.

Список літератури

1. The European Green Deal and the war in Ukraine: Addressing crises in the short and long term. 2022URL: https://ettg.eu/publications/the-european-green-deal-and-the-war-in-ukraine-addressing-crises-in-the-short-and-long-term/
2. Green Deal In The EU And Ukraine: What Challenges Arise. 2022 URL: https://voxukraine.org/en/green-deal-in-the-eu-and-ukraine-what-challenges-arise/
3. Ukraine’s accelerated EU accession from a green perspective. 2022 URL: https://ceenergynews.com/voices/ukraines-accelerated-eu-accession-from-a-green-perspective/
4. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC “CPC “Business Perspectives”, 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Осетрова А.Є.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ

В сучасних умовах розвиток зеленої торгівлі стає все більш актуальним та важливим, оскільки вона дозволяє покращити навколишнє середовище. Отже, більшість компаній усвідомлюють свій вплив на довкілля та необхідність проведення змін. Зелена торгівля тісно пов'язана із соціально відповідальними інвестиціями та включає всі види торгівлі екологічними товарами [1]. Підприємства, які дотримуютьсясталого виробництва і виготовляють екологічно чисті товари, відповідно здійснюють зелену торгівлю.

Передумовою розвитку зеленої торгівлі є перехід країни до сталого виробництва і споживання та дотримання Цілей Сталого Розвитку ООН. У 2015 з підтримки ООН було схвалено стратегію «Перетворення нашого світу:порядокденнийусферісталогорозвиткудо2030року», участь в якій прийняла і Україна [2]. Стратегія сталого розвитку для України - це кардинальна програма зі зміни суспільства на краще і підвищенню рівня життя громадян країни, які заслуговують на комфортні умови життя і праці.

В період адаптації цілей стратегії сталого розвиту в нашій державі було проведено понад 800 консультацій провідними фахівцями в рамках даної програми, і вже у вересні 2017 Урядом України була представлена доповідь «Цілі сталого розвитку України» [3]. В рамках даної програми було визначено 86 завдань і 176 показників для досягнення ключових цілей сталого розвитку. Основними із найважливіших показників є притік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та зростання ВВП, які є індикаторами розвитку держави. Динаміка тенденції інвестицій та ВВП до та після впровадження Програми сталого розвитку України в період з 2010 по 2021 рр наведена на рисунку 1.

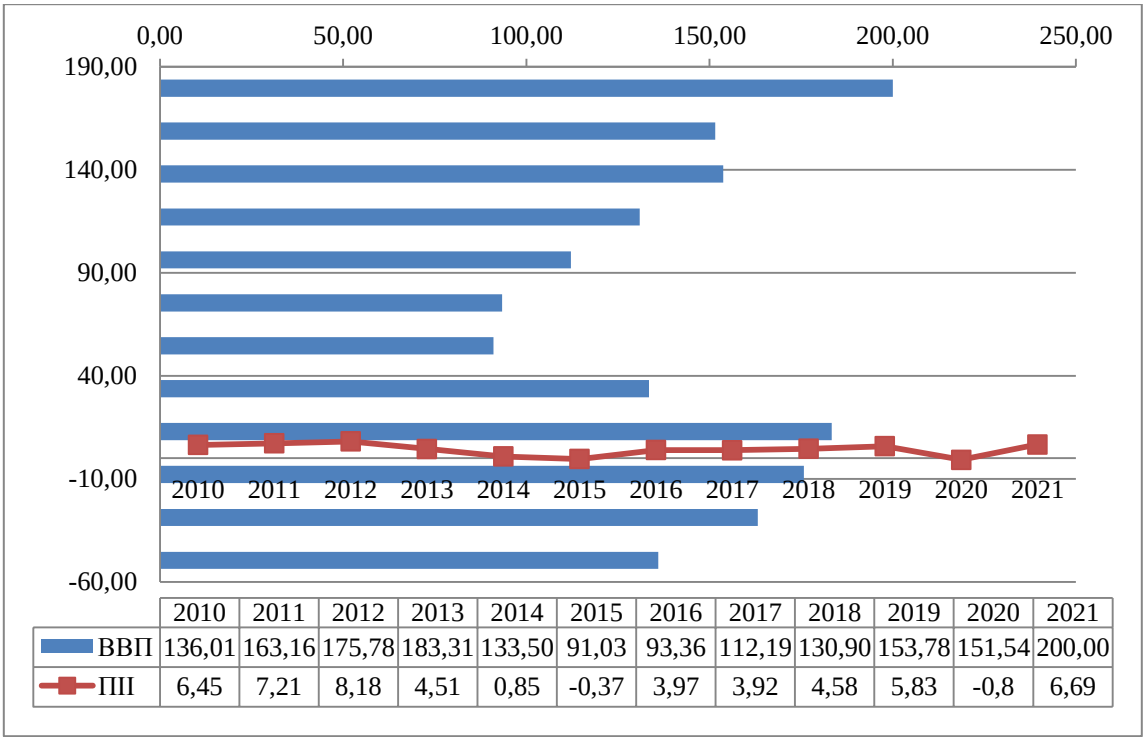

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ВВП	136,01	163,16	175,78	183,31	133,50	91,03	93,36	112,19	130,90	153,78	151,54	200,00
ПІІ	6,45	7,21	8,18	4,51	0,85	-0,37	3,97	3,92	4,58	5,83	-0,8	6,69

Рисунок 1 - Динаміка валового внутрішнього продукту та прямих іноземних інвестицій за період 2010-2021 рр, млрд. дол. США

Джерело [4, 5]

Наведена динаміка показує, що курс України у сторону сталого розвитку мав позитивний вплив на ВВП, яке стрімко почало рости з 2015 до 2019 року і в 2021 притік іноземних інвестицій в Україну становив 6,69 млрд. дол. США. В 2020 році в усьому світі та й в Україні почалась пандемія Коронавірусу, яка негативно вплинула на динаміку показників ВВП та інвестицій.

Яскравим прикладом компанії, яка частково здійснює зелену торгівлю, є вітчизняна енергетична компанія ДТЕК, яка також втілює Цілі Сталого Розвитку у свою внутрішню політику та займається виробництвом відновлювальної енергетики та відповідно її експортом ринки ЄС. ДТЕК позиціонує себе як «українська компанія, що динамічно розвивається та прагне до лідерства на європейських енергетичних ринках», в основі успіху якої знаходяться люди, ефективність і передові технології [6].

Своїми пріоритетами КСВ ДТЕК вважає:

- охорона атмосферного повітря і захисту клімату, інвестуючи в розвиток відновлюваної енергетики та скорочуючи вуглецевий слід теплової генерації;
- дотримання принципів циркулярної економіки, зокрема використання промислових відходів;
- захист біорізноманіття та робота над збереженням екосистем;
- забезпечення безпечних умов праці і цілісної системи охорони здоров’я співробітників;

– дотримання кращих практик корпоративного управління, ризик-менеджменту і «комплаєнс».

ДТЕК є найпрозорішою компанії, індекс якої – 80%[7]. Компанія дотримується основних цілей сталого розвитку та ефективно впроваджує політику на КСП на всіх рівня виробництва та менеджменту.

Отже, перехід українських компаній на зелену торгівлю є складний процес, так як велика їх більшість не має для цього жодної фінансової підтримки на розвиток сталого виробництва. Україна у післявоєнному відновленні повинна розвивати зелену торгівлю та розширювати свою присутність на глобальних ринках.

Список літератури:

1. Wang, Q.; He, J.; Qin, H.; Wang, H. ImpactofCarbonTradingSystemonGreenEconomicGrowthin China. Land 2022, 11, 1199. https://doi.org/10.3390/land11081199(датазвернення:22.10.2022).
2. ООН (2015) Преобразованиенашего мира: Повестка дня в областиустойчивогоразвития на периоддо 2030 года. (2015) URL: https://documentsddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/285/75/PDF/N1528575.pdf?OpenElement(датазвернення:22.10.2022).
3. Національнадоповідь2017«Цілісталогорозвитку:Україна» (2017) URL:https://ukraine.un.org/uk/49413-2017-nacionalna-dopovid-cili-stalogo-rozvitku-ukraina (датазвернення:22.10.2022).
4. World Bank national accounts data (2020)URL:https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=UA (датазвернення:22.10.2022).
5. **Прямі іноземні інвестиції в Україну(2021),** URL:https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2021/(датазвернення:22.10.2022).
6. ДТЕК–Офіційнийсайт.URL:https://dtek.com(датазвернення:22.10.2022).
7. Визначено найпрозоріші компанії України https://gurt.org.ua/news/recent/11805/(датазвернення:23.10.2022).

Пархомчук Д.В.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ЗЕЛЕНОГО ІНВЕСТУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Проблематика «зеленого» інвестування сьогодні є актуальною та інтегрована практично в усі сфери діяльності у світовому господарстві. Більшість міжнародних компаній, відповідно до об'єктивної реальності і проблемі досягнення збалансованого сталого розвитку, включають екологічну складову у свою діяльність. Відбувається поступовий перехід господарських відносин на «зелену» економіку як економіку, яка призводить до покращення добробуту

людей та соціальної рівності, значно зменшуючи екологічні ризики та екологічні дефіцити.

Поняття «зелені» інвестиції трактується як вкладення в екологічно чисті та ресурсозберігаючі технології. Такі вкладення мають на увазі інвестиції в різні програми та проекти, метою яких зазвичай є розвиток «зеленої» економіки. Програма ООН з довкілля (ЮНЕП) офіційно визначає «зелену» економіку як таку економіку, яка підвищує добробут людей та забезпечує соціальну справедливість, і при цьому суттєво знижує ризики для довкілля та його забруднення.

«Зелені» інвестиції є тією сполучною ланкою, яка дозволяє здійснити поступальний перехід до «зеленої» економіки, а розширення обсягів «зеленого» інвестування сприяє зростанню потенціалу екологічних галузей та запровадженню чистих технологій [1, с. 83]. «Зелене» інвестування є важливим сегментом міжнародного інвестиційного ринку, який з кожним роком поширюється на все більшу кількість країн, а такі фінансові інструменти як «зелені» кредити та облігації, «зелені» кредитні лінії (основне джерело довгострокового фінансування, особливо у сфері енерго- і ресурсоефективності), гранти і структуровані фонди «зелених» інвестицій демонструють поступальний розвиток.

Масштаб світової «зеленої» економіки поки що порівняно невеликий (всього біля 3% світового ВВП). Розвиток цього сектора відбувається завдяки двом субсекторам: інституційному та інвестиційному, при цьому основні вкладення спостерігаються в країнах групи G20, а основною місією такої політики є забезпечення стійкого та збалансованого росту. Йдеться не тільки про доступ до якихось матеріальних благ, якісну освіту та охорону здоров'я, це ще й чисте повітря, чиста вода, доступна енергетика – з чим у багатьох країнах є великі проблеми.

Американське агентство DualCitizen з 2010 р. складає індекс найзеленіших національних економік (GlobalGreenEconomyIndex). Кумулятивний бал країн враховує чотири фактори: якість довкілля та природного капіталу; ринки та інвестиції у «зелений» сектор; позиція політичного керівництва держави та кліматичні зміни; стратегія місцевої промисловості [2].

За останнім рейтингом 2022 року найзеленішою економікою можна вважати Швецію, яка займає перше місце серед 130 країн (рис. 1).Крім того, в першу десятку входять Швейцарія, Норвегія, Франція, Данія, Ісландія, Австрія, Великобританія. Ці країни основну частину інвестицій спрямовують у розвиток екологізації. Україна займає лише 91 позицію.

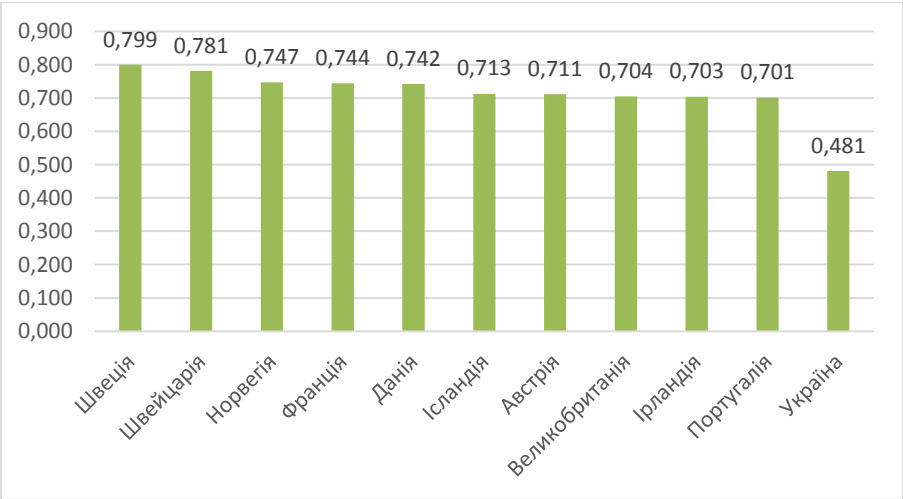

Рис. 1. –Рейтинг країн за індексом розвиненості зеленої економіки [2]

У 2015 р. ООН було розроблено 17 цілей сталого розвитку, сім з яких спрямовані на вирішення екологічних проблем. Ці цілі зумовлюють перехід на екологічне («зелене») ведення бізнесу і впровадження відповідних стандартів управління[4]. Дані стандарти є частиною міжнародних стандартів у галузі систем екологічного менеджменту ISO 14000, що забезпечують зниження негативного впливу діяльності компаній на навколишнє середовище.

Сьогодні країни поступовими кроками рухаються у напряму «озеленення» своїх економік, багатоз яких прагне відійти від переважно державного фінансування «зелених» проектів та активно стимулює залучення приватного капіталу у цю сферу. Країни та місцеві приватні інвестори не завжди можуть власними силами забезпечити необхідний обсяг фінансування, потрібний для реалізації «зелених» проектів, особливо у країнах, що розвиваються, та у країнах з транзитивною економікою. Однією із можливостей мобілізації міжнародних інвестицій є використання різноманітних фінансових інструментів. На думку експертів, співвідношення державних та приватних інвестицій у «зеленому» інвестуванні має становити 1 до 5 [1, с. 85].

Таким чином, сьогодні перехід до «зеленої» економіки є однією з основних тенденцій розвитку світової економіки, оскільки дозволяє не лише зберігати природу, але й дає міжнародним компаніям, задіяним у цій сфері, конкурентну перевагу.

Список літератури:

1. Аналітична доповідь. Зелені інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Цент Разумкова. 2019. 316 с.

2. GlobalGreenEconomyIndex. URL:https://dualcitizeninc.com/global-green-economy-index/

3. 17 цілей сталого розвитку: освіта займає чільне місце URL: https://pon.org.ua/novyny/4301-novij-globalnij-poryadok-dennij-stalogo-rozvitku.html

4. Офіційний сайт ЮНЕП. URL:https://www.unep.org/ru

Пономаренко Ірина

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕЛЕНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇЗА УЧАСТІ США

Війна не оминула навколишнє середовище, базу природних ресурсів та інфраструктуру. Обстріли лісів, наземних і морських екосистем, промислових об'єктів, транспортної інфраструктури та будинків, а також інфраструктури водопостачання, каналізації та поводження з відходами спричинили широкомасштабну та серйозну шкоду з негайними та довгостроковими наслідками для здоров'я людини та екосистем.

Хоча шкода навколишньому середовищу очевидна, її масштаб важко виміряти. Забруднення, спричинене військовою діяльністю, неможливо виміряти, оскільки системи моніторингу були порушені або знищені, і така шкода продовжує накопичуватися. З перших днів війни уряд запустив кілька інструментів для документування екологічної шкоди. Це і панель із даними про вплив війни на довкілля «ЕкоЗагроза» [1], і робота Державної екологічної інспекції, яка зафіксувала понад 250 випадків злочинів проти довкілля та понад 1200 випадків нанесення шкоди довкіллю. Спеціальні підрозділи збирали докази, зокрема фото-, відео- та супутникові знімки та, за можливості, зразки повітря та ґрунту для лабораторних досліджень. Розпочато роботу з розробки методик розрахунку грошової оцінки збитків, завданих довкіллю.

Післявоєнна відбудова буде монументальним завданням і вимагатиме комплексних, добре скоординованих і добре фінансованих зусиль. В Україні вже створено Національну раду з відновлення України від наслідків війни [2], яка готує План післявоєнного відновлення та розвитку України. Розробка Плану базується на чудовій співпраці та інституційній спроможності, продемонстровані українською владою на всіх рівнях, муніципалітетами, підприємствами, а також громадянським суспільством.

ЄБРР та Сполучені Штати Америки об'єднали зусилля, щоб відповісти на наслідки війни для України. Здійснивши внесок у розмірі 500 мільйонів доларів США до Фонду кризового реагування ЄБРР, США підтверджують свою тверду прихильність підтримці України через Рамкову програму стійкості та засобів до існування Банку [3].

Фінансування надходить у формі грантів на підтримку інвестицій. Це знаменує собою важливу віху в зусиллях Банку зі збору коштів, які наразі мобілізували близько 1 мільярда євро для України та постраждалих країн.

Важливо зауважити, що реконструкція країни створює великі загрози природним екосистемам через потенційне збільшення видобутку ресурсів для потреб будівництва — піску, гравію, деревини тощо. Тому життєво важливо підтримувати оцінку впливу для цих категорій робіт, а також здійснювати відповідний моніторинг продуктивності. Важливо законодавчо закріпити статус

цінних територій шляхом прийняття Закону. Також має бути забезпечена реалізація Стратегії управління лісами до 2035 року, оскільки вона передбачає перехід до сталого та економічного ведення лісового господарства, що допоможе зберегти ліси від вирубки.

США залишаються надійним партнером України в еконоомічному, політичному, військовому планах. Подальша співпраця та стратегічне партнерство України з США допоможе Україні подолати наслідки війни, в тому числі і екологічні, і забезпечити належний рівень екосистеми України.

Список літератури:

1. Дашборд із даними про загрози довкіллю. ЕкоЗагроза. Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: https://ecozagroza.gov.ua/
2. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Урядовий портал. URL:https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni
3. USA contributes US$ 500 million to EBRD Ukraine response. European Bank for Reconstruction and Development. URL: https://www.ebrd.com/news/2022/usa-contributes-us-500-million-to-ebrd-ukraine-response-.html

Романишина Д.О.

СТВОРЕННЯ ЗЕЛЕНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ

Поява та практичне втілення Концепції сталого розвитку фактично є відповіддю сучасної цивілізації на численні проблеми, які виникли у взаємовідносинах між людиною та природним середовищем. Як зазначають сучасні науковці, від подолання існуючих у цій сфері дисбалансів багато в чому буде залежати вектор подальшого руху більшості національних держав, так і еволюція людства взагалі [1]. Вчені, які досліджують питання сталого розвитку, акцентують увагу на його багатоаспектності [2], зокрема про принципи формування функціонування «зеленої економіки».

В існуючих реаліях ключові принципи сталого розвитку «стикаються» з багатьма протиріччями, які притаманні людству у економічній, соціальній, культурній та інших сферах. Досить яскраво ці невідповідності виявляються в умовах, коли виникають міграційні кризи, визначені переміщенням значної кількості людей між різними країнами [3]. Як правило, міграційна криза формує досить складні наслідки для країни, що приймає мігрантів, що було досить яскраво продемонстровано на прикладі країн Європейського Союзу (далі – ЄС) з 2015 року. В цьому випадку ЄС зіткнувся з низкою проблем гуманітарного, соціального, економічного та політичного характеру, повноцінно вирішити які, слід визнати, не вдалося і донині.

Очевидно, що будь-яка міграційна криза ставить під сумнів можливість досягнення тих цілей, які передбачені концепцією сталого розвитку. Проте, будь-яка криза, як відомо, формує і принципово нові можливості для держав. Саме в цьому контексті можна розглядати створення «зелених робочих місць» для мігрантів.

Зазначимо, що на сьогодні в науці та у юридичній практиці багатьох держав сформовані різні підходи до визначення поняття «зелене робоче місце». Їх систематизація [4] дає можливість детермінувати наступні характеристики «зеленого робочого місця»:

- гідна заробітна плата, високий рівень продуктивності праці, низька матеріалоємність;
- дотримання трудових прав працівників, наявність суттєвих соціальних гарантій;
- використання сучасного високотехнологічного обладнання, наявність безпечних умов праці, постійне здійсненняінвестицій в основний капітал;
- зниження негативного впливу на навколишнє середовище.

На перший погляд може здаватися, що технологічний базис розвитку сучасної економіки сприяє вивільненню робочої сили, скороченню попиту на ринку праці. Проте, вдалий досвід багатьох країн переконливо свідчить, що «зелена економіка» може і стає важливим фактором створення нових робочих місць [5]. При цьому такі робочі місця створюються у багатьох галузях – на транспорті, у будівництві, енергетиці, сільському господарстві тощо. Саме в цій площині, на наш погляд, можливо чітко детермінувати вплив «зелених робочих місць» на вирішення економічних та гуманітарних проблем, які виникають під час міграційних криз.

Так, сучасні мігранти, обґрунтовують власне рішення щодо зміни місця проживання насамперед з врахуванням різного рівня економічного розвитку та міркувань безпеки. Проте, країни, що їх приймають, не завжди готові відразу вирішити існуючий комплекс проблем. Саме тому виникають певні конфлікти та соціальна напруга, що стало підгрунтям для виникнення різноманітних «антиміграційних» політичних рухів у країнах ЄС. Що в цьому контексті може дати створення «зелених робочих місць» та їх квотування для мігрантів, які прибувають до Європейського Союзу?

На наш погляд, тут можна говорити про наступний можливий позитивний вплив:

- часткове вирішення гуманітарних проблем мігрантів, адже вони будуть орієнтуватися на працевлаштування, а не тільки на отримання допомоги від держави;
- активізація процесусоціальної та економічної адаптації до вимог країни, що приймає;
- певне зниження соціальної напруги, адже серед основних претензій до мігрантів – саме їх небажання виходити на ринок праці;

- «зелені робочі місця» будуть швидко заповнюватися на ринку праці, що стане додатковим стимулом для зростання їх кількості та загалом для економічного зростання.

Список літератури:

1. Scutaru L. Economic Development Versus Sustainable Development. URL: http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/ article/view/19 (датазвернення 18.10.2022 р.).
2. Запатріна І. Посилення ролі бізнесу в досягненні ЦСР в Україні. Керівництво. Цілі сталого розвитку. Київ, 2018. 69 с.
3. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять. Політичний менеджмент. 2006. № 2. С. 127 – 139.
4. Sustainable Development, Decent Work and Green Jobs. International Labor Office. International Conference Labor, 102-nd Session, Report V, Geneva, 2020, pp. 33-35.
5. Working towards sustainable development : opportunities for decent work and social inclusion in a green economy / International Labour Office. Geneva: ILO, 2012.

Салівон І.О.

РИЗИКИ ЗЕЛЕНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Глобальнийрозвитокконкурентногостанукраїнвказуєназагостренняенергетичноїпроблематикивсвіті. Вторгнення рф в Україну актуалізувало проблематику енергетичної стабільності в країні та пришвидшило передумови для переходу на альтернативні джерела енергетики, що потребує активного інвестування енергетичного сектору економіки.

Питання розвитку зеленого інвестування та ризиків його формування розглядали І.М.Вахович, Ю.О.Франчук, Л.О.Рибіна, А.П.Адаменко, Л.І.Хомутенко, А.В.Кіріл'єва та інші.

Узагальнення особливостей управління ризиками зеленого інвестування вказує, що основними з них, на нашу думку, є:

- незбалансована система енергетичного розвитку країни як за регіонами, так і за секторами (превалювання атомної енергетики на фоні випадіння з системи генерації Запорізької АЕС в результаті збройної анексії рф, нерівномірне розміщення теплових генерацій, втрата альтернативних сонячних потужностей на півдні України);
- відсутність стратегії розвитку зеленого інвестування;
- неефективна система державної підтримки та державних гарантій для зеленого інвестування;
- відсутністьзворотного зв'язку між виробничими та споживними потребамитаможливостями в зеленому сегменті енергетики України.

Стимулювання розвитку зеленої енергетики та умов його інвестування в Україні, на нашу думку, потребує:

- затвердження стратегії альтернативної зеленої енергетики;
- надання державних пільгових кредитів для зеленого інвестування;
- впровадження системи корпоративних податкових знижок для промислових інвесторів в зелену енергетику;
- залучення на умовах державно-приватного партнерства закордонних інвесторів в зелений сектор економіки України.

Отже, для подолання ризиків зеленого інвестування в економіку України актуальним є затвердження стратегії енергетичної безпеки на основі принципів саме альтернативної енергетики, що дозволить мінімізувати ризики як державного втручання в тарифоутворення на зелену енергетику, так і створити основи для стратегічного розвитку бізнесу з урахуванням потужностей та розміщення основних мереж генерації зеленої енергетики.

Список літератури:

1. ВаховичІ.М.Механізмистимулювання"зеленого"інвестуваннярегіональноїекономіки[Електроннийресурс]/І.М.Вахович,Ю.О.Франчук//Економічнийфорум. 2013.№3.С.54-57.
2. РибінаЛ.О.Розвиток"зеленого"інвестуваннявУкраїні[Електроннийресурс]/Л.О.Рибіна,А.П.Адаменко//Інфраструктураринку.2020.Вип.42.С.327-331.
3. ХомутенкоЛ.І.Принципиформування"зеленого"інвестуваннякраїни,рольтазначеннядляконкурентоспроможності[Електроннийресурс]/Л.І.Хомутенко,А.В.Кіріл'єва//ВісникСумськогодержавногоуніверситету.Серія:Економіка.2020.№1.С.55-61.

Святовець І.П.

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СТІЙКІСТЮ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ

Екологічні проблеми людства обумовлюють необхідність аналізу та формування факторів стійкості розвитку еколого-економічних систем різних рівнів організації. Однак, управління стійкістю еколого-економічною системою має враховувати особливості відносин між різними гілками управління та партнерами і, водночас, підтримувати баланс стійкості підсистем, що в наш глобалізаційно нестабільний час є досить актуальним.

Під стійкістю еколого-економічної системи розуміється її здатність зберігати свій поточний стан під впливом швидко мінливих чинників зовнішнього середовища. Рішення задач стійкості еколого-економічної системи і модернізації системи управління стійкістю еколого-економічної системи нерозривно пов'язані один з одним. Управління стійкістю еколого-економічної системи включає сукупність інструментів, принципів і механізмів управління на різних ієрархічних рівнях, що забезпечують збереження структури еколого-економічної системи,

підтримання режиму її діяльності і здатність до розвитку. Тому організація управління стійкістю еколого-економічною системою вимагає конструювання моделі управління стійкістю еколого-економічної системи.

Еколого-економічна система функціонує під впливом цілої низки взаємопов'язаних і залежних один від одного факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, серед яких: недостатньо висока технологічність підприємств, низький рівень ефективності роботи екологічних інститутів, зміна кліматичних умов внаслідок глобального потепління, виснаження сировинних ресурсів. Як видно, фактори, що впливають на еколого-економічну систему різнопланові, і їх дія не носить постійного характеру. Виникає питання про забезпечення стійкості та сталого розвитку еколого-економічної системи. Надмірне забруднення навколишнього середовища при відсутності централізованих міжнародних, національних і регіональних механізмів управління, що включають необхідні заходи обов'язкової відповідальності за її стан, породжує необхідність створення ефективної системи управління стійкістю еколого-економічної системи на різних ієрархічних рівнях [1].

Процес управління еколого-економічною системою повинен враховувати такі особливості:

1) діяльність суб'єктів еколого-економічної системи управління багатоаспектна і багатогранна і піддається впливу різноманітних факторів зовнішнього і внутрішнього характеру, часто неконтрольованих і випадкових;

2) органи управління еколого-економічної системи переслідують різні інтереси, які можуть збігатися, а можуть суперечити один одному;

3) великі витрати на регулярне отримання достовірної і повної інформації;

4) еколого-економічна система не реагує на зміни відразу, а з затримкою, що пов'язано з різними швидкостями її потоків матеріального та інформаційного характеру;

5) важливим аспектом функціонування еколого-економічної системи є інституційні обмеження в діяльності економічних суб'єктів, а також їх взаємодію з органами управління [2].

Перераховані особливості еколого-економічних систем вимагають їх врахування при розробці відповідної моделі управління стійкістю. Цікавою в цьому плані є одна із моделей, яка включає три типи учасників управління еколого-економічної системи: керівні органи («центр»); економічні агенти - «підприємство»; довкілля.

Модель відображає сукупність взаємозв'язків, що виникають в результаті спільної діяльності між суб'єктами і об'єктами управління. Як суб'єкт управління виступають органи управління: органи виконавчої влади, підрозділи екології, громадські екологічні організації різних рівнів; екологічний менеджмент підприємства. Об'єкт управління - це підприємства, які в результаті своєї діяльності забруднюють навколишнє середовище.

Кінцевим результатом системи управління стійкістю є підвищення рівня безпеки еколого-економічної системи і, як наслідок, досягнення стану її стійкості, що характеризується системою параметрів: зниження рівня забруднення навколишнього середовища за рахунок розвитку процесів утилізації та знешкодження відходів виробництва та споживання, підвищення рівня економічного розвитку, зростання фінансування соціально значимої діяльності держави (в першу чергу фінансування охорони навколишнього середовища та охорони здоров'я), раціональне комплексне використання сировинних ресурсів, підвищення якості та рівня життя населення, поліпшення санітарно-епідеміологічної обстановки, а також підвищення ефективності управління екологічних інститутів.

Отже, розглянута модель управління стійкістю еколого-економічною системою враховує особливості міжвідомчих відносин та взаємин підприємств і органів управління і націлена на підтримку балансу стійкості підсистем в структурі еколого-економічної системи: екологічної, економічної, соціальної та інституційної підсистем. В основі моделі еколого-економічної системи закладена стійкість, яка характеризується своїми параметрами і індикаторами. Їх відхилення від нормативних показників регламентується нормативами, ставками і тарифами, які закладені в інструментах формування механізмів управління стійкістю еколого-економічною системою. Це дозволить комплексно і ефективно розпоряджатися наявними ресурсами всіх підсистем в структурі еколого-економічної системи і підвищити рівень її екологічної безпеки в цілому.

Список літератури:

1. Екоменеджмент у промисловій сфері. Основні характеристики, тенденції, переваги. URL: http://dea.gov.ua/images/Doc/management-ukr-www.pdf .
2. Grillitsch M., Hansen T. (2019) Green industry development in different regions. European Planning Studies. pp. 2163-2183. URL: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09654313.2019.1648385?needAccess=true

Сіденко Т.О.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ

У XXI в умовах ресурсних та екологічних обмежень, сповільнення економічного зростання та підвищення вимог до соціальної справедливості роль держав та міжнародних установ у регулюванні економіки, а особливо системи природокористування, має тенденцію до зростання.

Наростання дефіциту природних ресурсів і кризові екологічні ситуації в експертному середовищі та дедалі частіше в колі управлінців сприймаються вже не просто як проблеми, а як глобальні загрози. Адже глобальні зміни клімату та вичерпання ресурсів нафти й інших енергоносіїв стають чинниками соціальної

дестабілізації. Скорочується не тільки кількість доступних для використання природних ресурсів, але й постійно скорочується їх якість та збільшується кількість відходів, а цей процес має зворотній додатній зв'язок.

Учені стверджують, що занепокоєння людей накопиченням матеріальних цінностей перетворило природу на бездуховне середовище проживання, а найвища істота в цьому середовищі дозволяє собі підкорювати і споживати, використовуючи науковий доробок і технічні засоби. Зокрема, В.Хесле вважає, якщо не вдасться запобігти глобальній екологічній кризі, то соціальні катастрофи, які пророкував К. Маркс, здадуться дитячою забавкою порівняно з прийдешніми катаклізмами.

Сто років тому глобальна ресурсна криза не стояла на порядку денному, і про «зелену» економіку як рецепт виходу із системної рецесії не йшлося.

При цьому через специфіку ресурсної та екологічної кризи ісучасні тенденції розвитку світової економічної системи загрози соціальній стабільності мають глобальний характер, а їх подолання є компетенцією не тільки державних, а й міжнародних інститутів. Проте наслідки глобалізації є неоднозначними. Зокрема, симпатики глобалізації зазначають, що входження до системи міжнародної торгівлі допомогло багатьом країнам значно підвищити темпи зростання. Сучасна економічна глобалізація підвищує мобільність виробництва, капіталу, товарів, послуг і людей, спричиняє постійне зростання потоку чотирьох «і» (інвестицій (investments), промисловості, індустрії (industries), інформації (information), індивідів (individuals) через національні кордони, сприяє формуванню нового типу соціальних відносин.

В умовах еколого-ресурсних загроз соціальна стабільність, під якою прийнято розуміти стійкий стан соціальної системи, що дозволяє їй ефективно функціонувати та розвиватися в умовах зовнішніх і внутрішніх дій, зберігаючи свою структуру й основні якісні параметри, є критерієм ефективності економіки та метою інноваційної діяльності.

На сьогодні можна констатувати, що в питанні контролю над ресурсами людство пройшло декілька етапів – від приватного до державного та національного – і рухається до міжнародного контролю. Отже, на часі є питання не тільки про відкриті ринки, але й про відкритий доступ до використання природних ресурсів.

Триває становлення нової, гармонійної, екологічно врівноваженої, філософсько-ідеологічної бази, що певною мірою виражається в концепції сталого розвитку людства. Закріплення цих тенденцій у міжнародних і національних правових актах є основою регулювання взаємовідносин суспільства і природного середовища у правових державах.

У суспільстві зміни відбуваються у формі свідомої діяльності на основі потреб, інтересів і цілей людей. У наслідок цього не природа визначає людську історію, а навпаки, від рівня та характеру розвитку суспільства, його соціально-

економічної структури значною мірою залежать стан і межі навколишнього природного середовища. З метою задоволення збільшуваних потреб люди використовують і перетворюють природу, реалізуючи у такий спосіб свої творчі прагнення і здібності. Природа є умовою суспільного розвитку, діяльності людей. Наскільки і як цю умову використовуватимуть, залежить від таких чинників, як потреби суспільства, міра пізнання об'єктивної необхідності та творчої активності людини.

Тепер ми перебуваємо на початку етапу, який характеризують такі риси:

- перевищення екологічної ємності біосфери;
- перевищення в 1,2 рази екологічного сліду;
- прискорене демографічне зростання;
- початок глобальних кліматичних змін.

Сутність та природа сучасних трансформацій економіки, що активно виявляються вже кілька років поспіль і називаються глобальною економічною кризою, є предметом дискусії вчених та управлінців. Так само дискусійними є і конкретні чинники впливу на екологічну безпеку, хоча загалом зрозуміло, що причиною екологічної кризи є негативний техногенний вплив. Вивчення причин трансформації природного середовища, природних умов і ресурсів почали оприлюднюватися в доповідях Римському клубу в 70-х роках, коли на основі статистичного лінійного аналізу було виявлено нові закономірності.

За останні сорок років стало зрозумілим, що дійсність не повністю відповідає прогнозам, і розвиток здійснюється нелінійно. Тенденції в економіці, екології та соціології достовірно прогнозуються виключно на короткотермінову та середньо-термінову перспективу. Виявлення закономірностей у сфері сталого розвитку, визначеного 1992 р. новою глобальною ідеологією розвитку людства, триває.

Список літератури:

1. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22
2. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні : навч. посіб. / Т.П. Галушкіна, Л.А. Мусіна, В.Г. Потапенко та ін. ; за наук. ред. Т.П. Галушкіної. – К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 154 с.

СкалецькаМ.І.

ЗБЕРЕЖЕННЯПАРКІВІЗАПОВІДНИКІВВУКРАЇНІПІДЧАСВІЙНИЯКПЕРЕДУМОВАРОЗВИТКУЗЕЛЕНОЇЕКОНОМІКИ

ОсновнимфакторомрозвиткусвітовогогосподарстваXXIстоліттієекологізація національнихекономік,

щосприятимедосягненнюекологічноїстійкостітасоціальноїрівності, атакожформуванняефективногозв'язкуміжпоколіннями[1]. Подальший економічний розвиток потребує кардинальних змін існуючої економічної системи. По-перше, сформувати культуру екологічної поведінки - зміна споживацького, агресивного ставлення до природи на турботу про збереження всього живого. По-друге, досягнення екологічної чистоти виробництва, яка дозволяє не лише зберегти навколишнє середовище, але й покращити його конкурентоспроможність на зовнішніх та внутрішніх ринках за рахунок модернізації процесу виробництва [2]. По-третє, реалізація державної політики, спрямованої на забезпечення екологічних потреб населення, що передбачає захист та підтримку природніх об'єктів загальнодержавного значення (парки, заповідники тощо).

В умовах війни захист природніх об'єктів є надзвичайно складною та важливою справою, бо сприятимуть не тільки відновленню екологічного балансу, але й виступатимуть передумовою переведення економіки України на зелені рейки.

На даний момент відомо, що майже половина заповідників та національних парків України знаходиться під загрозою знищення, адже розташовані на тимчасово окупованих територіях або у зоні бойових дій. Найбільшими і найвідомішими з них — **Асканія-Нова**. та Чорноморський біосферний заповідник. Останній у 1988 році він став першим українським природоохоронним об'єктом, занесеним до списку ЮНЕСКО. Сьогодні два з найважливіших природних заповідника знаходиться в зоні бойових дій, а можуть бути знищенні в наслідок військової агресії росії проти України. За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, до 900 природоохоронних територій сьогодні окуповані або ж на їхній території ведуться бойові дії. Тому вести природоохоронну діяльність на цих територіях практично неможливо [3]. Варто зазначити, що існує загроза зменшення не лише популяції тварин, а й рослин. Згорають та знищуються дерева, які виробляють кисень та поглинають вуглекислий газ, та рослинний покрив, який не дозволяє воді швидше випаровуватися та нагріватися земній поверхні. Без наших могутнів лісів відбудеться значне зниження очищення повітря, що призведе до появи нових захворювань. Працівники заповідників повинні самостійно справлятися з гектарами землі, де пожежна техніка недоступна, щоб не дати ворогові знищити нашу неймовірну природу. На даний момент, важливо допомагати цим мужнім героям займатися природоохоронною діяльністю та сприяти їхній роботі усіма методами. Саме тому стали доступні різні фонди, які допомагають забезпечити працівників усім необхідним для допомоги довкіллю (їжа та ліки для тварин, паливо для перевірки території та своєчасної допомоги тощо).

В Україні вже понад 3 млн га лісів уражені війною. У зоні ризику опинилися 2,9 млн га Смарагдової мережі. Ці території є значною частиною природоохоронної мережі Європи. Під загрозою знищення перебувають 16

Рамсарських об'єктів площею майже 600 тис. га, які мають статус водно-болотних угідь міжнародного значення. Водно-болотне угіддя "Архіпелаг Великі і Малі Кучугури" площею 7740 га нині звільнені, втім, через близьке розташування до лінії фронту все ще існує загроза їх знищення. За даними Всесвітнього фонду природи WWF-Україна захопленими залишаються 8 заповідників та 10 національних природних парків [4]. Якщо поглянути на цифри, то це дуже великі масштаби, тому потрібно задуматися над збереженням і відновленням того, що залишилось, а також приділити пильну увагу насадженням нових дерев.

Отже, в умовах війни особливого догляду потребують заповідники та парки, які щодня страждають від несамовитих втрат. Екологія повітря щохвилини погіршується, як усім відомо на це впливають значні скорочення чисельності дерев. Тому надважливим є допомога волонтерам, вченим та працівникам, які щодня працюють в поті чола аби зберегти та відновити екологію нашої країни. Все буде Україна!

Список літератури:

1. Боровик Ю.Т., Єлагін Ю.В., Полякова О.М. «Зелена економіка»: сутність, принципи, перспективи для України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. - № 69. - С. 75-83.

2. Маковоз О.С., Передерій Т.С. Розділ – Зелена економіка як запорука сталого розвитку. Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток: монографія / За заг. ред. Л. Л. Калініченко. – Х. : ФОП Панов А. М., 2018. – С. 159-168.

3. Овчинніков О. Заповідні території під час війни. Відновити міста буде простіше, ніж природу. Еко район. 17 травня 2022. URL: https://eco.rayon.in.ua/topics/514206-zapovidni-teritorii-pid-chas-viyni-vidnoviti-mista-bude-prostishe-nizh-prirodu

4. WWF-Україна. URL: https://www.facebook.com/wwfukraine/posts/pfbid0zqS4n7wgWoxYe7DTTyL8BpfXuXLqmPdHZVyoLWZ6mb1zWtXciX9DEkYvTUw3RpJjl

Цимбалюк Д.І.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ПОЛІТИЦІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Питання інтеграції України в глобальну економічну спільноту як рівноправного та активного партнера набули особливої актуальності у 2022 році у зв'язку з воєнними діями та агресією з боку північного сусіда. Це вимагає імплементації політики сталого розвитку та сучасних практик тристоронньої взаємодії держави, бізнесу та суспільства, консолідації зусиль, посилення взаємної

відповідальності всіх учасників соціально-економічних відносин, формування партнерських відносин між бізнесом і суспільством.

Сьогодні ефективність діяльності компанії визначається не тільки рентабельністю, ринковою капіталізацією та ціною акції. Усе більшою мірою громадськість звертає увагу на вплив діяльності компанії на суспільство. Як наслідок, поряд з ефективною діяльністю на глобальному ринку, компанії почали опікуватися соціальними та екологічними результатами своєї діяльності, взявши курс на розвиток корпоративної соціальної відповідальності (КСВ).

Дослідженням концепцій сталого розвитку та КСВ займалися вітчизняні та іноземні науковці: Х. Агініс, А. Главас, Я. Ґунаван, Р. Юдані, С. Бесараб, А. Кошель, О. Грішнова, М. Кларксон, А. Колот, Я. Лагута, Дж. Манетті, Л. Петрашко, Б. Первіс, Ю. Мао, Д. Робінсон, І. Савченко, О. Радченко та ін.

Праці вчених є теоретичним підґрунтям для дослідження напрямів реалізації програм КСВ, причин її поширення та впливу на репутацію компанії. Проте недостатньо уваги приділяється дослідженню взаємозв'язку концепцій сталого розвитку та КСВ, змін в пріоритетах КСВ, котрі мають місце у зв'язку з політичною, соціально-економічною ситуацією, пандемією, спричиненою коронавірусом COVID 19, воєнною агресією РФ на території України.

Теоретичне підґрунтя концепції КСВ було закладене у XVIII ст. під час індустріальної революції, коли мало місце формування сучасного уявлення про підприємництво. Саме тоді власники деяких компаній почали брати на себе відповідальність за своїх співробітників, керуючись особистими етичними переконаннями [1, с.14].

Як зазначає А. Колот, останнім часом сформувався запит з боку компаній на дослідження питань КСВ. Провідні міжнародні компанії сприяють проведенню різноманітних досліджень з КСВ, ініціюють обговорення питань КСВ на рівні авторитетних урядових та глобальних конгресів за участі науковців, політиків, підприємців, представників громадянського суспільства [2, с. 3].

У 2010 р. було прийнято міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Керівництво із соціальної відповідальності», котрий дає змогу зрозуміти сутність КСВ та як компаніям реалізовувати на практиці принципи й використовувати прогресивний досвід у цій сфері. Згідно із зазначеним стандартом, КСВє відповідальністю підприємства за вплив своїх рішень і дій на суспільство й навколишнє середовище, через прозору та етичну поведінку, котра сприяє сталому розвитку, здоров'ю та добробуту суспільства; враховує очікування стейкхолдерів; відповідає внутрішньому законодавству та міжнародним нормам поведінки. При цьому концепція КСВ має сприяти сталому розвитку [3].

Сталий розвиток є всеохоплюючою парадигмою ООН, який має чотири виміри: суспільство, навколишнє середовище, культура та економіка, які є взаємопов'язаними. Сталий розвиток – це парадигма мислення про майбутнє, в якому екологічні, соціальні та економічні питання збалансовані в прагненні до

поліпшення якості життя. Наприклад, процвітаюче суспільство покладається на здорове навколишнє середовище для забезпечення своїх громадян продуктами харчування та ресурсами, безпечною питною водою й чистим повітрям [4].

Програми КСВ передбачають діяльність, спрямовану на екологічну та соціальну стійкість і забезпечення балансу між соціальним, економічним та екологічним розвитком з урахуванням інтересів різних зацікавлених сторін.На рис. 1 наведено взаємозв'язок між КСВ, корпоративним управлінням та сталим розвитком.

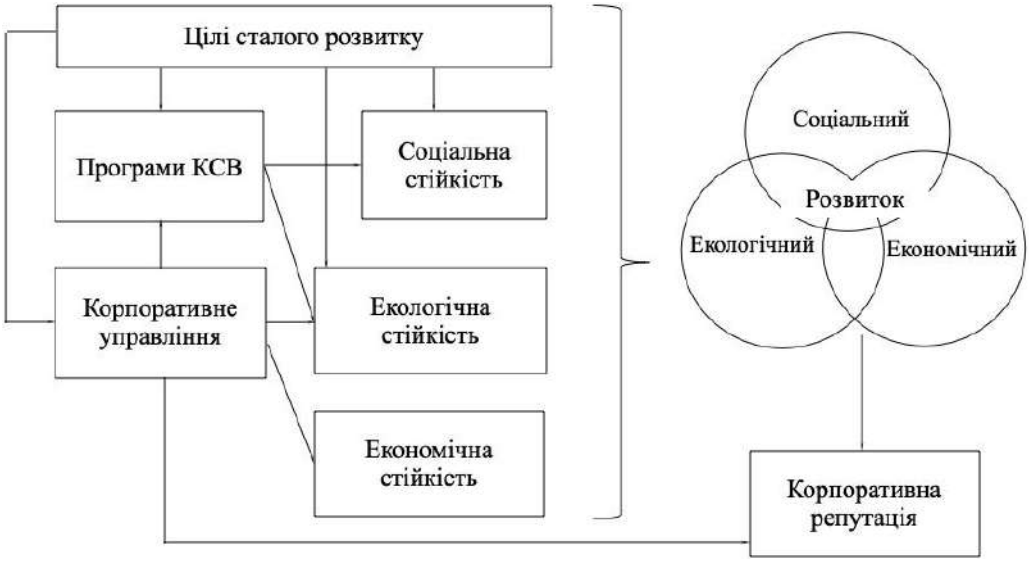

Рис. 1 – Взаємозв'язок між КСВ, корпоративним управлінням та сталим розвитком

Джерело: складено автором

Отже, КСВ є концепцією, яка заохочує менеджерів враховувати інтереси суспільства, беручи на себе відповідальність за вплив діяльності на споживачів, зацікавлені сторони, працівників, громаду та довкілля в усіх аспектах діяльності організації, тим самим сприяючи сталому розвитку компанії та суспільства загалом.

Список літератури:

1. Дєліні М.М. Розвиток напрямів соціальної відповідальності бізнесу у світі та в Україні: еволюційний аспект. *Економіка*. 2014. Вип. 26. С. 9-16.

2. Колот А. М. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів. *Економічна теорія*. 2013. № 4. С. 3-26.

3. International Organization for Standardization.ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility. Access mode: https://www.iso.org/standard/42546.html.

4. UNESCO. Sustainable development. Retrieved September 11, 2022 from https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/what-is-esd/sd.

5. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and

its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC “CPC “Business Perspectives”, 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Шаргала В.І.

РОЗВИТОКСВІТОВОГОРИНКУІТ-АУТСОРСИНГУ В УМОВАХ ЗЕЛЕНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Сучасний ринок аутсорсингу, який став одним із секторів, що найшвидше зростають у глобальній бізнес-екосистемі, адаптується до глобальних викликів,таких як пандемія Covid-19, зміна клімату, політична та економічна зміна влади тощо. Компанії частіше обирають міжнародний аутсорсинг послуг з багатьох причин, від економії коштів до доступу до найкращих кадрів, відповідність останніми тенденціями та швидша адаптація,оптимізація продуктивностікомпанії,а також краще управлінняресурсами та економія природніх ресурсів.

Аутсорсинг — це бізнес практика найму сторонньої сторони для надання послуг або створення товарів, які традиційно надавалися власними працівниками та персоналом компанії. Її зазвичай використовують компанії для скорочення витрат, адже вона може вплинути на широкий спектр завдань, починаючи від підтримки клієнтів та закінчуючи виробництво мібек-офісом [2]. IT-послуги передаються організаціям на аутсорсинг з багатьох причин, починаючи з операційної гнучкості, через потребу в нових спеціальних навичках і закінчуючи економією коштів.

Впродовж останніх років тенденції на ринку IT-аутсорсингу змінюються під впливом зеленої трансформації. Наразі одним з трендів є зростання електронної комерції та автоматизації, а технологічна трансформація сталого онлайн-бізнесу спрямована на те, щоб зробити покупки в Інтернеті зручнішими. За попередніми даними у 2021 році понад 2,14 млрд людей у світі купували онлайн, що майже вдвічі більше ніж у 2019 році,коли близько 14,1% торгівлі здійснювалося онлайн [6].

Хмарна міграція–складний і дорогий тренд, однак все більше компаній планують перейти від локальних до хмарних сховищ даних. Хмарні обчислення можуть забезпечити кращий захист даних, швидші операції з даними та можливість модернізувати бізнес-процеси шляхом легкого впровадження різноманітних бізнес-додатків. Ринки PaaS, SaaStaIaaS зростають на 24% щорічно. Вартість глобальних хмарних обчислень досягла 180млрд дол. США, а до 2022 року тільки розробка додатків SaaS принесе 113,1 млрд дол. США.Через два роки світовий ринок хмарних обчислень досягне 623,3 млрд дол. США.

Іншим трендом на ринку IT-аутсорсингу є залучення штучного інтелекту, передусім чат-боти і роботизовано автоматизація процесів (РАП). РАП продовжує залишатися основною рушійною силою в аутсорсингових рішеннях.

Понад 75% клієнтів Deloitte активно розглядають або використовують РАП в аутсорсингових процесах. У 2018 році вони прогнозували, що впровадження РАП продовжить зростати, а компанії будуть впроваджувати рішення через сторонніх постачальників, центри передового досвіду або комбінацію обох. Тоді 72 % організацій прийняли або розглядали можливість РАП, але відтоді організації просунулися, «подолавши технологічні обмеження» та «підвищивши обізнаність керівництва».У міру зростання популярності РАП для логічних процесів, заснованих на правилах, використання технологій, як штучний інтелект (AI), стає більш поширеним. Згідно з опитуванням Deloitte 58% респондентів уже почалив проваджувати AI [3]. Відзначимо, що у компаніях, які використовували РАП, впровадження штучного інтелекту відбувається швидше.

Аутсорсинг R&D діяльності в IT є порівняно новою, але перспективною тенденцією аутсорсингу в Україні. Останнім часом дедалі більше технологічних компаній віддають перевагу відкриття власних центрів розробки в Україні. Команда R&D складається із співробітників, які працюють на постійній основі повний робочий день. Це забезпечує високу замученість у розроблення продукту, оскільки IT-фахівці бачать безпосередні результати своєї роботи, зростають разом із вашою компанією та прагнуть взаємного успіху. Однак якщо компанія працює за утсорсинговим агентством, розробники розглядатимуть як свого основного роботодавця не її, а компанію-провайдера,що може створити несподівані труднощі в управлінні та робочому регламенті.

Відкриваючи R&D центр в Україні компанії можуть орієнтуватися на ціноутворення національного ринку, водночас ціни на послуги аутсорсингових компаній можуть бути прив’язані до міжнародного ринку. І з цим часто стикаються компанії, яким незнайомі реалії українського аутсорсингу, тому вартість може відрізнятись у 2–3 рази. Крім того, через непрозорість ціноутворення, провайдери можуть включити у вартість послуг додаткові витрати, перекладаючи ризики на замовника. Маючи власний центр розробки компанія може контролювати витрати на його забезпечення та оплату праці співробітників на свій розсуд.

Актуальним трендом IT-аутсорсингу в Україні є гнучкість управління, адже з початку пандемії та війни в Україні обсяги експорту IT послуг не скоротились. У березні 2022 року українська IT-галузь заробила $522 млн, що становить 96% експорту IT-послуг, що відповідає рівню попереднього року ($546млн). Крім того, більшість українських IT-компаній очікують зростання на 5-30% у 2022 році. IT-сектор зміг стабілізувати та швидко відновити діяльність за допомогою антикризових планів, а більшості українських IT-компаній вдалося зберегти клієнтів і обсяг контрактів на розробку та супровід [5].

Загалом, у найближчі роки глобальний ринок IT-аутсорсингу розвиватиметься й надалі. Щоби виграти в технологічних перегонах в умовах зеленої трансформації, бізнесу доведеться наймати більше досвідчених розробників, але

глобальний дефіцит фахівців лише посилить конкуренцію компаній за найкращих програмістів. Їх можна знайти у Східній Європі, яка останнім часом формує тренди в аутсорсингу (Україна, Польща, Румунія,Чехія тощо). Незважаючи на складні часи, майбутнє IT-аутсорсингу в Україні має впевнені перспективи, а де сфера високих технологій залишається однією знайменш постраждалих галузей, має значну кількість технічних талантів, а уряд постійно покращує економічний клімат для іноземних компаній.

Список літератури:

1. Straits Research: IT Outsourcing Market [Електронний ресурс]. 29.08.2022. URL: https://straitsresearch.com/report/it-outsourcing-market.
2. Twin A. Outsourcing: How It Works in Business, With Examples [Електроннийресурс]. 18.06.2022. URL:https://www.investopedia.com/terms/o/outsourcing.asp.
3. Deloitte Global Outsourcing Survey 2020 [Електронний ресурс]. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Process-and-Operations/gx-2020-global-outsourcing-survey-how-much-disruption.pdf.
4. Мельник О., ПримаВ. Стан та перспективи розвитку IT-ринку в Україні [Електронний ресурс]. 04.10.2019. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14490/1/PIONBUG_20191004_P109-110.pdf.
5. НБУ. Макроекономічний та монетарний огляд, травень 2022 року [Електронний ресурс].06.05.2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM_2022-05.pdf?v=4
6. Coppola D. Number of digital buyers worldwide from 2014 to 2021 [Електронний ресурс]. 13.10.2021. URL: https://www.statista.com/statistics/251666/number-of-digital-buyers-worldwide/

Щербаков О.К.

«ЗЕЛЕНИЙ КУРС» ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Глобальні екологічні проблеми перевели вектор економічного розвитку України на «зелене» русло. При розробці глобальних імперативів державної політики щодо забезпечення інноваційного розвитку в умовах перехідної економіки актуальними стають питання продуктивності, відновлюваності та забезпечення сталості розвитку, і це основний концептуальний вимір комплексу пропозицій, який можна використати для втілення практичного механізму державного регулювання у рамках Концепції зеленого розвитку.

Зелений розвиток тяжіє до так званої інноваційної багатоплановості, яка стосується всіх сфер людської діяльності і особливо агропромислового виробництва, сільської місцевості. Кластеризація, або кластерна модель

інноваційного розвитку агропромислового виробництва регіону на засадах зеленого розвитку, певною мірою є панацеєю від деструктивних дій людини у фокусі раціоналізації використання сільськогосподарських ресурсів.

Концепція та практична реалізація принципів зеленого розвитку повинна мати міцну ідеологічну та інституційну основу. При використанні положень зеленого розвитку має бути реалізована концепція поширення інновацій, тобто мають запроваджуватися вже відомі у світі інновації, які прискорять процес переходу промисловості до моделі сталого розвитку. Це найреальніший шлях, найкоротший, найефективніший.

Важливим у контексті зеленого розвитку є практична підтримка підприємницької ініціативи, інноваційних форм економічної діяльності. Для цього достатньо ресурсів, необхідно лише створити сприятливе інституційне середовище та стабільну державну підтримку [1, с. 86-94; 2, с. 70].

Перспектива реалізації концепції зеленого розвитку у багатофункціональності – креативне поєднання сільськогосподарської діяльності, переробної, біоенергетики та несільськогосподарської діяльності, пов’язаної з агропромисловими підприємствами та розвитком сільських територій.

Реалізація зеленого розвитку докорінно змінює економіку, з’являються нові галузі та нові бізнес-моделі. Зв’язок між економічним зростанням з одного боку та споживанням ресурсів, забрудненням і викидами парникових газів з іншого руйнується[4, с.287].

Для зменшення нерівності в економіці внаслідок переходу до нової моделі розвитку необхідно мінімізувати прямі державні витрати та акцент на стимулюванні приватних інвестицій у «зелені» сектори, а також забезпечити перерозподіл субсидій із секторів викопного палива та ядерної енергетики на користь відновлюваної енергії.

Сьогодні також доступний формат децентралізації, який дозволяє інституційне відокремлення регіональної моделі з відповідною ідентифікацією ресурсів відповідно до спектру зеленого розвитку. Відповідно до концепції «Зеленої економіки» перед українською економікою виникають нові можливості, які пов’язані з такими ефектами:

- забезпечення сталого, відновлюваного розвитку економіки, суспільства та природи в регіоні;
- економічне зростання та інновації;
- покращення екологічної складової та забезпечення дбайливого ставлення населення до навколишнього середовища;
- впровадження ресурсозберігаючих технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;
- розвиток виробництва та інфраструктури для використання відновлюваних джерел енергії, за рахунок чого підвищиться рівень енергетичної безпеки.

Таким чином, принципи та пріоритети зеленого розвитку при належній реалізації забезпечать стабільність, конкурентоспроможність та комплексне задоволення суспільних та особистісних потреб.

Зелений розвиток є одним із ключових фактів практичної реалізації концепції сталого, відновлюваного процвітання, інструментом досягнення енергетичної незалежності. В організаційному плані інновацій необхідно використовувати досвід передових країн для забезпечення поступового та грамотного зеленого розвитку[3, с.6].

Враховуючи євроінтеграційні зусилля України та розуміючи необхідність використання «Зеленого курсу» як інструменту стимулювання економічного розвитку, вже зараз необхідно приєднатися до нової «зеленої» політики ЄС шляхом прийняття відповідного законодавства та затвердження державних програм.

Існуючі програми оголошеного «Зеленого курсу» все ще мають рамковий характер і тому мають бути опрацьовані та конкретизовані. Вищезазначене визначає напрямок подальших досліджень, пов'язаних із розробкою відповідних механізмів публічного менеджменту та публічного адміністрування у сфері зеленого розвитку України.

Список літератури:

1. Гайдуцький І. П. Інвестування низьковуглецевої економіки: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Інформаційні системи, 2014. 373 с.

2. Галушкіна Т. П., Костецька К. О. «Зелена» економіка в секторальній моделі розвитку. Економічні інновації. 2012. Вип. 48. с. 68-77.

3. Дороніна І. І. Запровадження «зеленого курсу» як інструменту системних змін для сталого розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020 р., №11, 7 с.

4. Пищенко О. В. Імперативи розвитку «зеленої економіки» в аграрному секторі. Вісник Хмельницького національного університету 2020, № 2, с. 286-290.

5. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Ярошенко А.В.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ У ТРАНСКОРДОННОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

Транскордонне співробітництво України з Польщеюмає багаторічну історію, а після повномасштабного вторгнення росії в Україну Польща стала одним із основних партнерів нашої країни. Сьогодні це найбільший хаб для надання

Україні гуманітарної, військової та матеріальної підтримки. Також Польща постійно входить в трійку країн, до яких експортується українська сільськогосподарська продукція.

Реалізація зеленого розвитку у транскордонному співробітництві України з Польщеюспирається на Меморандумі про співробітництво між Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерством клімату і навколишнього середовища Польщі. Посилюється також співробітництва у протидії зміни клімату, відповідального видобутку корисних копалин, використання відновлюваних корисних копалин та захисту довкілля.

Польща підтримує приєднання України до енергетичних проектів Польщі, розвитку та збільшення присутності України у торгівлі електроенергією. Це дає змогу нашій країні швидше відновлювати постраждалі лінії електропередач, а також експортувати українську електроенергію в Європу [1].

Сектор відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) є ключовим елементом енергетичної незалежності країни і в Україні та Польщі він постійно розвивається. Якщо говорити про перспективи у цій сфері, то, на мою думку, після перемоги у війні з росією, Україна стане цікавою країною для іноземних інвесторів. Будуть надходити іноземні інвестиції у багато сфер, у тому числі і ВДЕ. Польща має проект офшорного вітру, суть якого у встановленні закріплених або плаваючих вітрових електростанціях в Балтійському морі. Для України розвиток офшорного вітру є цікавим проектом. Для реалізації такої ідеї потрібно законодавчо врегулювати питання стосовно будівництва та обслуговування стаціонарних і плавучих вітрових турбін, підключення цих станцій до мережі, та будівництва морських та берегових підстанцій, а також визначення цільового призначення ділянок для офшорних об’єктів, що потребує застосування системи заохочень, яка б замінила «зелений тариф» на «аукціони», які вже впроваджені у Польщі. Дану технологію можна запозичити у нашого сусіда [2].

Україна зацікавлена у питаннях трансформації енергетики, а досвід Польщі дає змогу покращити та адаптувати наявну технологію під нашу країну.

Між Польщею та Україною також триває постійна співпраця у сфері захисту довкілля. Польща демонструє кращі показники ефективності реформи лісового господарства. Тому наша країна за основу взяла польську модель Національного Фонду охорони довкілля та водного господарства.

Ще одним напрямом є співпраця у сфері розвитку природно-заповідного фонду. Наприклад, у 2019 році спільними зусиллями було створено транскордонний українсько-польський резерват «Розточчя», який належить до Всесвітньої мережі біосферних резерватів програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», а також торік запущена спільна ініціатива щодо розширення об’єкта «Букові праліси Карпат», що належить до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Також двосторонній порядок денний включає реформу екологічного фінансування, співпрацю у сфері управління водними ресурсами та інвестиційні

проєкти у сфері видобутку корисних копалин, наприклад, інвестування у видобуток газу. [3]

BREEAM є найпопулярнішою системою сертифікації зеленого будівництва в Європі, на яку припадає 76,8% загального ринку зеленого будівництва в Польщі, але також LEED займає значні частки в освіті та готельному бізнесі, усі проекти HQE стосуються житла, а DGNB з'являється в роздрібній торгівлі.

Незмінним лідером галузі в Польщі є сектор офісної нерухомості з часткою майже 62% і зниженням на 3% порівняно з минулим роком. Відзначено високу активність у зеленій сертифікації промислових і логістичних будівель, яка зросла на 64% порівняно з попереднім роком. Найбільшою новою тенденцією є початок розвитку зеленої сертифікації для шкіл у Польщі. Це може бути хорошим прикладом для України, як і зростаюча зелена сертифікація промислових будівель та житлової нерухомості.

З'являється все більше доказів того, що зелені будівлі приносять численні переваги та стимулюють економічне зростання в усьому світі. Для України ключовими факторами є сприяння сталому розвитку великих будівельних компаній, створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення державної підтримки розвитку зеленого будівництва [4].

Безперечно, у післявоєнний період відбудова буде основою швидкого відновлення країни, тому необхідним є залучення польських компаній для реалізації спільних проектів із зеленого розвитку.

Список літератури:

1. Денис Шмигаль: Україна та Польща домовилися про спільні проекти в оборонній галузі, енергетиці й регіональному розвитку. URL: https://www.vinrda.gov.ua/news/top-novyny/denys-shmyhal-ukraina-ta-polshcha-domovylysia-pro-spilni-proekty-v-oboronnii-haluzi-enerhetytsi-i-rehionalnomu-rozvytku

2. Нові можливості в енергетичному секторі Польщі та їх вплив на Україну. URL: https://getmarket.com.ua/ua/news/novi-mozhlivosti-v-energetichnomu-sektori-pol-shi-ta-yih-vpliv-na-ukrayinu

3. Польща: Європейський зелений курс. URL.: http://prismua.org/green_deal_3/

4. T. Kryvomaz The prospects of green building developing in Ukraine on example of Poland // Екологічна безпека та природокористування. Том 36. № 4. 2020.URL.:https://www.researchgate.net/publication/350493527_The_prospects_of_green_building_developing_in_Ukraine_on_example_of_Poland/fulltext/60632383a6fdccbfea186e61/The-prospects-of-green-building-developing-in-Ukraine-on-example-of-Poland.pdf?origin=publication_detail

РОЗДІЛ2. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

Ячник М.А.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО КОНСАЛТИНГУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ

Міжнародний консалтинговий бізнес залежить від військово-політичного глобального середовища значно більше, ніж інші сектори підприємництва. На цю його особливість звертають особливу увагу автори фундаментального довідника Міжнародної Організації Праці за редакцією М.Кубра, в якому зазначається, що Міжнародна Рада Інституту Управлінського Консультування звертає особливу увагу консалтингових фірм на необхідність ретельно враховувати особливості політико-правового середовища діяльності клієнтів, насамперед міжнародних і внутрішніх військових конфліктів, які закономірно тягнуть за собою скорочення обсягів надання замовникам консультативних послуг, а частіше за все припинення співробітництва за вельми поширеною причиною «настання форс-мажорних обставин» [1, с. 3-4]. Досвід діяльності однієї з провідних міжнародних компаній Мак-Кінзі в Україні яскраво підтверджує цю тенденцію. Якщо в 2013 році компанія надавала послуг на суму понад 4 млрд. грн., то в 2021 році вона скоротилась до 3 млрд. грн., а протягом 2022 року до 1,2 млрд. грн.

Зазначена тенденція є цілком закономірною. По-перше, за час військової агресії РФ в Україну від 30 до 35% бізнесу в нашій країні було зруйновано, що якісно звузило клієнтську базу управлінського консультування. Причому мова йде про підприємства провідних галузей національної економіки: оборонно-промисловий комплекс, машинобудування, металургію, енергетику. По-друге, значна кількість компаній здійснили релокалізацію свого бізнесу в західні області України, чи в інші європейські країни, в яких функціонують місцеві ринки консультативного бізнесу. По-третє, зниження дохідності у всіх галузях економіки ставить на порядок денний проблему виживання суб'єктів міжнародного підприємництва, зокрема шляхом відмовлення від менш важливих послуг, в тому числі і консалтингових.

В умовах збройної агресії РФ проти України відбувається не лише зменшення загального обсягу міжнародних консалтингових послуг, а й якісну зміна їх структури на користь розв'язання невідкладних для компаній підприємств. Зокрема компанія Мак-Кінзі активно долучилась до пошуку нових напрямів діяльності крупних акціонерних компаній, цінні папери яких на період військових дій була примусово передана до державного управління. Мова йде про «Мотор-Січ» (Запоріжжя), «Укрнафта», «Укртатнафта», «Кременчуцький автозавод», які

конче потребують допомоги висококваліфікованих консультантів у розробці і реалізації невідкладних заходів щодо нарощування внеску цих компаній у посилення обороноздатності країни. Вельми своєчасними і ефективними стали консультації різних компаній, в тому числі і на благодійних засадах у відновлення зернового експорту України по чорноморсько-стамбульському коридорі в умовах терористичних російських загроз. Таким чином консалтингові компанії в тому числі і міжнародні активно долучаються до відновлення ділової діяльності провідних галузей національної економіки не чекаючи завершення військових дій.

В умовах руйнування ФР цивільної інфраструктури, насамперед енергетики, напередодні і протягом опалювального сезону 2022-2023 рр. набуває першочергової пріоритетності забезпечення сталого функціонування цієї галузі, наприклад, за розрахунками Українського клубу аграрного бізнесу оціночна потреба для агросектору в природному газі на осінньо-зимовий сезон (вересень 2022 року – квітень 2023 року) становить близько 860 млн.куб.метрів. як забезпечити ці потреби було влітку важко визначити. До вирішення цієї проблеми активно долучилась команда консультантів Національного експортно-будівельного альянсу України на чолі з В.Лещинським. запропонований цією групою проект не лише став помітним внеском у розв'язання цієї проблеми, а й отримав високу оцінку на сайті головного офісу корпорації Apple в Каліфорнії [2].

Ще одна важливість консультативного бізнесу в Україні пов'язана із зниженням інтересу його суб'єктів, особливо міжнародного рівня, в тому числі і його лідера – Мак-Кінзі до місцевих, або є малоцікавих за розміром контракту проектів. Однак на практиці в умовах військового протистояння України з Росією саме подібні проекти можуть стати не лише важелем розбудови місцевих громад, а й новітнім підходом щодо поширення і поглиблення консультативного бізнесу із рівня глобальних транснаціональних корпорацій до відновлення і розвитку соціально-економічного і національно-культурного розвитку первинних територіальних утворень. Про існування зазначеної проблеми свідчить один з яскравих сучасних нижченаведених прикладів.

Мова йде про введення в дію установки для опалення Будинку культури Якушинецької громади на Вінниччині, що використовую потенціал місцевих геотермальних джерел. Про ефективність зазначеного проекту свідчать такі показники: витрати на опалення приміщення площею 1200 кв.м. знижились в 5 разів у порівнянні з традиційним газовим і електричним, що вимагало пробурити під автомобільною стоянкою 24 свердловини завглибшки 50 метрів. Окрім того, тепловий насос оздоблений штучним інтелектом, який дозволяє пристосовувати режим опалювання до змін середовища. Зазначений, відносно «дрібний проект» не зацікавив українських та зарубіжних консультантів, які могли б запропонувати більш сучасні і досконалі рішення, і опалювати геотермальними джерелами не лише культурно-просвітницький заклад, а й приватні оселі громади [3].

Списоклітератури

1. Management Consulting. A Guide to the Profession. Fourth Edition. Edited by Milan Kubr. – Geneva: International Labor Office, 2022. 904 pp.

2. Саква Олександр. Ефект надійності. Портрет компанії на тлі проблем // Голос України. 2022. № 187. С. 4.

3. Скрипник Віктор. Тепло черпають з-під землі, як воду з криниці // Голос України. 2022. № 192. С. 11.

Шишук Н.О.

РЕЦЕСІЙНИЙ ВПЛИВ У США НА БАНКІВСЬКУ КРЕДИТНУ ПОЛІТИКУ

2022 рік ознаменувався низкою геополітичних та економічних процесів, що серйозно вплинули на глобальне економічне становище. Одним із таких процесів є повномасштабна військова агресія рф проти України, що розпочалася у лютому цього року. Внаслідок неї, а також інших економічних процесів та зрушень (наприклад, підвищення інфляції та відсоткових ставок по кредитах у багатьох країнах), деякі експерти у короткостроковій перспективі прогнозують економічну рецесію навіть таким стабільним економікам, як Сполучені Штати Америки [1]. Подібна ситуація змусила коригувати свою діяльність багатьом економічним суб’єктам у різних сферах, у тому числі – банківським установам у сфері кредитування.

За загальним визначенням рецесії як періоду після двох кварталів поспіль із негативною динамікою ВВП США увійшли в рецесію влітку 2022 року. Організація, шо визначає бізнес-цикли США, Національне бюро економічних досліджень (NBER), дотримується іншої точки зору. Згідно з визначенням NBER, рецесія – це значне зниження економічної активності, яке поширюється на усю економіку економіці та триває більше кількох місяців [2]. Тим не менш, американська економіка демонструє негативні тенденції щодо багатьох економічних показників, серед яких варто виділити наступні:

- інфляція із показником 8,2% станом на вересень 2022 р.;
- збільшення індексу споживчих цін у вересні 2022 р. на 6,6% у порівнянні з аналогічним показником 2021 року (найбільше зростання з 1982 р.) [3];
- зниження рейтингу S&P500 на 24% з початку року станом на 14 жовтня, що характеризує значний обвал фондового ринку.

При збереженні подібних тенденцій можна очікувати, що американська економіка невдовзі таки перейде у стан рецесії. У жовтні 2022 року президент США Джо Байден зазначив, що «незначна рецесія» можлива, хоча він досі вірить у можливість американської економіки її уникнути [4].

Подібна ситуація у глобальній та американській економіках спричинила необхідність потужної реакції від американських банків, у тому числі – і у сфері кредитування. У період економічного відновлення після початкового шоку, що завдала пандемія COVID-19, стандарти банківського кредитування в США почали

значно пом'якшуватись. Причиною цього стали м'яка грошово-кредитна політика та продовження економічного відновлення, що й посилило конкуренцію за кредитні кошти. 2022 рік кардинально змінив цю ситуацію. Війна в Україні, підвищення відсоткових ставок, рекордна інфляція та очікування рецесії змусили банки значно посилити кредитні стандарти. Зокрема, за даними Федерального резервного банку США, станом на III квартал 2022 року у порівнянні аналогічним періодом 2021 року чистий відсоток американських банків, що посили кредитні стандарти по комерційних кредитах збільшився на 47,9% [5]. Така тенденція свідчить про те, що у передресеційний період американські банки намагаються зменшити ризики для своїх кредитних портфелів та обмежити доступ до кредитних ресурсів тим позичальникам, що внаслідок рецесії можуть стати потенційно неплатоспроможними. Особливо це стосується комерційних позичальників, оскільки наразі вартість непогашених комерційних кредитів у США перевищує вартість споживчих непогашених кредитів у декілька разів [6]. Подібну ситуацію можна було спостерігати і напередодні рецесій 2001 та 2008 років.

Внаслідок зростання вимог до позичальників та поглиблення кризових явищ, у II кварталі 2022 року, за даними опитування Федеральної резервної системи, значно зменшився попит на комерційну нерухомість, що разом із комерційними кредитами є найбільшою за обсягом сферою кредитування у США [7]. Подібна ситуація може викликати подальші зміни кредитної політики американських банків у жорсткішу сторону, коли втрати від зменшення попиту на кредитні послуги доведеться компенсувати збільшенням відсоткових ставок та штрафів за прострочення платежів.

У цілому, економічна турбулентність та непередбачуваність, що виникла у 2022 році внаслідок війни в Україні та інших економічних чинників не дає змоги робити точні прогнози щодо розвитку американської та світової економіки у найближчі періоди. Однак цілком ймовірно, що американська економіка знаходиться на передресеційному етапі, і реакція американських банків у сфері кредитування є непрямим цьому підтвердженням.

Список літератури:

1. Duggan W. Is The U.S. Headed For Another Recession? *Forbes Advisor*. 2022. URL: https://www.forbes.com/advisor/investing/is-a-recession-coming/

2. Tepper T. Recession Tracker: Are We In A Recession? *Forbes Advisor*. 2022. URL: https://www.forbes.com/advisor/investing/are-we-in-a-recession/

3. Guilford G. Inflation Sits at 8.2% as Core Prices Hit Four-Decade High. *The Wall Street Journal*. 2022. URL: https://www.wsj.com/articles/us-inflation-september-2022-consumer-price-index-11665628037

4. Vazquez M. Biden acknowledges a ‘slight recession’ is possible, even if he doesn’t think it’ll happen. *CNN*. 2022. URL: https://edition.cnn.com/2022/10/11/politics/recession-joe-biden-cnntv/index.html

5. Net Percentage of Domestic Banks Tightening Standards for Commercial and Industrial Loans to Small Firms. Federal Reserve Bank of St. Louis. 2022. URL: https://fred.stlouisfed.org/series/DRTSCIS

6. Value of loans owned by commercial banks in the United States as of September 2022, by category. Statista. 2022. URL: https://www.statista.com/statistics/982115/commercial-loans-by-category-usa/

7. Senior Loan Officer Opinion Survey on Bank Lending Practices. Board of Governors of the Federal Reserve System. 2022. URL: https://www.federalreserve.gov/data/sloos/sloos-202207.htm

Цивінська Н.М.

ДІЯЛЬНІСТЬ MERCEDES-BENZ GROUP AG В УКРАЇНІ

Спільне підприємство «Автомобільний Дім Україна» було створено в 1993 році на базі одного з найбільших сервісних центрів України. Активне та багаторічне співробітництво підприємства з компанією «Даймлер АГ» виявилося вигідним і перспективним для обох сторін. У результаті тривалої і успішної роботи на українському ринку 4 червня 1997 року «Автомобільний Дім Україна» отримав статус Генерального представництва концерну «Даймлер-Бенц АГ» з легкових автомобілів Mercedes-Benz. З жовтня 1997 року підприємству були надані права Генерального представництва з вантажних автомобілів, мікроавтобусів і автобусів Mercedes-Benz. [1].

З 19 жовтня 2001 року компанія ПРАТ «АВТОКАПІТАЛ» – офіційний дистриб’ютор Mercedes-Benz Group AG в Україні, що входить до групи компаній Корпорації «УкрАвто».

Основними напрямками діяльності компанії є продаж нових автомобілів легкового, комерційного та вантажного сегментів, автомобілів з пробігом, розвиток післяпродажного обслуговування та дилерської мережі. На жовтень 2021 року дилерська мережа компанії ПРАТ «АВТОКАПІТАЛ» налічує 22 представництва з продажу та обслуговування автомобілів у найбільших містах України. З вересня 2017 року у столичному дилерському центрі «Автомобільний Дім Україна «Mercedes-Benz» функціонує спеціалізований центр продажу автомобілів Mercedes-AMG (AMG Performance Center).

Протягом багатьох років компанія займає провідні позиції з обсягу продажів легкових автомобілів преміального сегмента на ринку України. ПРАТ«АВТОКАПІТАЛ» входить до рейтингу «100 найбільших приватних компаній України 2021» за версією Forbes. [2].

Mercedes-Benz Group AG підбив підсумки першого кварталу 2022 року. За три місяці німецький автоконцерн недоотримав 709 млн євро чистого прибутку,

майже на 20% від очікуваного. Однією з причин падіння стало припинення діяльності в Росії через війну в Україні. Як пояснили в концерні, на проблеми, пов'язані з нестачею напівпровідників, зростанням цін на сировину і зупинками виробництва через пандемію Covid-19 наклалася волатильність в ланцюжках поставок через війну. Все це призвело і до збільшення витрат компанії.

За підсумками першого кварталу, чистий прибуток, що припадає на акціонерів концерну впав до 3,49 млрд євро або до 3,36 євро на акцію. Для порівняння, в першому кварталі 2021 року він становив 4,29 млрд євро, а частка на акцію становила 4,01 євро. Як наголошується в звіті компанії, через проблеми з поставками напівпровідників і розв'язану Росією війну в Україні, в першому кварталі продаж нових автомобілів Mercedes-Benz впав на 10% до 487 008 одиниць. Частину втрат компанії вдалося компенсувати за рахунок хеджування валютних курсів, разового продажу активів, підвищення цін і переходу на більш дорогі моделі класу люкс.

Прибуток Mercedes-Benz Group AG до вирахування відсотків і податків без урахування спеціальних зборів і витрат, в першому кварталі 2022 року зріс на 11% до 5,23 млрд євро. У концерні вважають, що невизначеність і волатильність триватимуть до кінця року. [3]

Активи, що належать компанії, не були суттєво знищені, оскільки авіаудари та ракетні удари в основному були націлені на військову інфраструктуру, об'єкти, аеродроми та цивільні будівлі. Станом на дату затвердження даної фінансової звітності (30 червня 2022 року) активні військові дії проводяться у східних та південних регіонах країни, а також здійснюються ракетні удари по всій території країни.

Mercedes-Benz Group AG продовжує операційну діяльність, але військові дії, що відбуваються після дати балансу; спричиняють суттєву невизначеність для компанії в майбутньому, включаючи ризик втрати майна в результаті повітряних атак та ракетних ударів, а також дефіцит клієнтів та персоналу. викликаний імміграцією населення та обмеженнями воєнного стану в Україні. Весь рівень можливого впливу подальшого розвитку військових дій на бізнес Компанії невідомий, але його масштаби можуть бути серйозними.[4].

"Mercedes-Benz призупинить експорт легкових автомобілів та фургонів до Росії, а також місцеве виробництво в Росії до особливого розпорядження", - пише видання з посиланням на повідомлення компанії. Згідно з повідомленням MarketWatch, компанія стала останнім європейським автовиробником, який заявив про припинення бізнес-операцій у РФ у зв'язку із бойовими діями на території України. [5].

Список літератури:

7. АВТОМОБІЛЬНИЙ ДІМ УКРАЇНА-МЕРСЕДЕС-БЕНЦ[Електронний ресурс]. – Режим доступу :https://avtodim-mercedes-benz-kiev.ukravto.ua/pro-avtodim-mercedes-benz-kiev

8. ПРАТ «АВТОКАПІТАЛ» Інформація про компанію. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :: https://www.mercedes-benz.ua/passengercars/the-brand/avtokapital/stage.module.html
9. Журнал «Автоцентр» всеукраїнський автомобільний портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.autocentre.ua/ua/news/mercedes-benz-rasskazal-o-poteryah-iz-za-vojny-v-ukraine-1395201.html
10. ПРАТ «АВТОКАПІТАЛ» Фінансовий звіт за 2021 рік[Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.mercedes-benz.ua/content/dam/ukraine/passengercars/legal-information-ukraine/2022/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%202021%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf
11. Інформаційне агентство "Інтерфакс-Україна" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ua.interfax.com.ua/news/general/806140.html

Koliada Sofiia

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE GLOBAL AGRICULTURAL MARKET

The coronavirus pandemic has affected all elements of the global agricultural sector. The standards and rules of world trade have changed, the principles of ensuring food safety have been reassessed, the models of production, logistics and retail, which seemed stable, have been transformed, new eating habits and patterns of purchasing food products have emerged. First of all, the impact of the pandemic fell on food-importing countries and developing countries dependent on agricultural exports.

Since the beginning of the pandemic, there have been no significant interruptions in the supply of food. However, logistical challenges in supply chains, including cross-border and internal movement restrictions, as well as labor issues, have led to disruptions in food supplies. Goods with high added value, and in particular, perishable goods such as fresh fruits and vegetables, meat, fish, milk and flowers, were the first to be affected by the disruption of logistics processes [1].

Movement restrictions at the start of the pandemic prevented farmers from accessing markets and led to the destruction of produce. In many countries, farmers were unable to sell their produce at local markets or at local schools, restaurants, bars, hotels and other recreational facilities that were temporarily closed..

The pandemic has also significantly affected the livelihoods of millions of plantation workers engaged in export-oriented and labor-intensive agricultural production in developing countries.

External factors have the most aggressive influence on the agribusiness market in any country. On the one hand, the fall in prices for agricultural products should ensure stable food security in developing countries importing agricultural products (individual

countries in Africa and Central and South Asia), on the other hand, high dependence on imports can cause supply disruptions and affect food security. The most affected by the pandemic are countries whose export revenues are largely dependent on agricultural products (individual countries of Latin America and small states, whose exports are largely represented by certain groups of agricultural products).

Certain food markets are more susceptible to the impact of COVID-19. In particular, the sugar price index reached a 13-year record low (down 14.6% for the month, 169.6 in March 2020 and 144.9 in April 2020). The collapse of the oil market reduced the need for sugar cane for ethanol production, which led to a reorientation of enterprises to sugar production. A sharp jump in supply, along with the introduction of temporary trade restrictions by individual countries, led to a significant decrease in export prices for sugar [3].

The pandemic regime reduced the consumption of fresh vegetables by 30%, and the wholesale price fell by 50%. The profitability of greenhouse production is on average at the level of 9–12%, which, according to experts, is a serious blow to greenhouse owners.

At the same time, the crisis showed that wheat is the main food commodity. Contrary to all expectations, world exchange prices began to rise, which contributed to the excitement on the domestic grain market. Purchase prices for wheat broke records: more than 7,000 hryvnias were paid for a ton of export fourth grade. But not all growers were able to take advantage of the situation, because the bulk usually sells grain before the new year, and those who had stocks were limited by the introduced quotas for grain export [2].

Strict monitoring of food prices and markets, as well as transparent dissemination of information, will strengthen the ability of governments to ensure effective management of the food market and prevent panic buying of goods and allow agricultural enterprises to make balanced rational decisions. In this context, it is critical to ensure free flows of international trade while guaranteeing quality jobs in food supply systems.

LITERATURE:

1. DatsiiO.I., KarbovskaL.O., KalinaI.I., KavunS.V. (2021). World experience of state agrarian policy in the context of land use in the context of a pandemic Covid-19. *Efficient economy.* № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2021/21.pdf

2. Zamryga A.V. (2021). Impact of the Covid-19 coronavirus pandemic on the administrative and legal provision of agribusiness in Ukraine. *State and regions.* № 1 (71). P. 94-100

3. Khodakivska O.V., Pugachev M.I., Patyka N.I., Shpykulyak O.H., Mohylnyi O.M. (2020). Impact of COVID-19 on the agricultural sector and food security of the state. *Economy of agro-industrial complex.* 2020. № 6. P. 6-21

CENGİZ ÇEVİK

THE OPPORTUNITIES OF PARTICIPATION IN SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION FOR TURKISH STRATEGICAL DEVELOPMENT

During last decades the role of Asia and neighboring countries has dramatically increased. This region now claiming to be the new economic, political and cultural power pole. That is why lots of brand new geoeconomic strategies are being launched here. The new Asian vision is to establish a multipolar world with a specific organizational structure. So, Asia claims a new leadership role with a correspondent interests network.

Emerging Asia's share of global economic output is set to reach 55 percent by 2050. The region's equity and corporate bond markets are on course to assume close to a 30 percent global share by 2030.[1] Investment Report 2022 published on 9 June 2022, foreign direct investment (FDI) flows to developing countries in Asia rose by 19% to an all-time high of $619 billion in 2021.[2] Asia era started already with SCO's contributions.

The purpose of the articleis to examine economic activities and potencial of Asia region. Shangai Cooperation Organizations contributions to the region, members and world trade. Türkiye's opportunity to expand its relations with SCO and prospective contributions.

Emerging Asia's share of global economic output is set to reach 55 percent by 2050. The region's equity and corporate bond markets are on course to assume close to a 30 percent global share by 2030.

In 2022, Fortune's Global 500 list of the world's largest corporations included 145 Chinese companies in total. Asian firms have become global market leaders not only in industrial and automotive sectors but in areas like technology, finance, and logistics.

In the last two decades, Asia has become a powerhouse of global growth. Demographics and digitalisation have fuelled economic and business expansion .By 2050 China, İndia, Indonesia are expected to take 3 of 5 top spots in the global economy.[3]

Investment Report 2022 published on 9 June 2022, foreign direct investment (FDI) flows to developing countries in Asia rose by 19% to an all-time high of $619 billion in 2021.

Asian existing and potential dominance could be substantially boosted be the hugest potential of regional organizations, each of them performs a special role in a process of promoting countries' interests on global economic arena.

In the region several economic organisations exists. APEC, ASEAN, The Asian Development Bank, SAARC (The South Asian Association for Regional Cooperation) and SCO are well known.

The Shanghai Cooperation Organisation (SCO) is the world's largest regional organization in terms of geographic scope and population, covering approximately 60% of the area of Eurasia, 40% of the world population, and more than 30% of global GDP.

Trade among SCO members had risen to US$6 trillion in 2020 from US$667 billion when the group was founded in 2001. The total economic volume of the SCO was only US$ 1.5 trillion in 2000 before its establishment, doubled to US$ 3 trillion in 2005, doubled again to US$ 7.8 trillion in 2010, doubled again to US$ 17 trillion in 2017, and approached US$ 20 trillion in 2019.[4]

The SCO economy volume has increased 13 times in 20 years. Mutual investment among SCO member states is also climbing rapidly. In particular, Chinese investment in the region has increased rapidly with the "Belt and Road" cooperation project.[5]

In the context of economic priorities, Türkiye has a great opportunity to expand its trade relations and increase its export to SCO member countries. By way of cooperation, Türkiye can create new opportunities for Turkish companies to expand their presence and play a more active role in emerging economies.

Its dynamic emerging market equipped with a network of developed infrastructure and a globally competitive work force. Its unique position at the crossroads of the world trade routes and its proximity to the developing energy producing regions in the Caspian and Central Asia are factors that further raise its potential for the coming years.[5]

Türkiye is a prominent center of attraction with its; broad production potential, skilled workforce, strategic location, sophisticated logistics infrastructure, comprehensive incentives programs and higher value added services. Türkiye has all the required means to access a giant market of 1.3 billion people and a trade volume of USD 26 trillion within a four-hour flight radius. In addition to these trade advantages, Türkiye is among the most reliable routes of transporting energy sources on the eastwest axis.

Particularly, Türkiye's Middle Corridor Initiative plays a critical role in the East-West rail trade. In this context, Ankara's active involvement with the SCO creates a new opportunity for Türkiye to coordinate its Middle Corridor Initiative with member countries' connectivity strategy, especially with China's Belt and Road Initiative. [6]

SCO and new actors in the organization create different political and economic opportunities for all members. SCO brings many opportunities of economic collaboration and trade through infrastructure development. Cooperation at the SCO level can help improve Ankara and SCO countries hard and soft infrastructure and optimize trade volume through Eurasia.Ankara has a great chance to interact with member countries and dialogue partners and strengthen bilateral trade volumes which create mutually beneficial conditions for both sides.

REFERENCES:

1. https://www.credit-suisse.com/about-us-news/en/articles/news-and-expertise/.

2. https://unctad.org/news/foreign-investment-developing-asia-hit-record-619-billion-2021.
3. https://www.investors.asn.au/magazine/asia-has-become-a-powerhouse-of-global-growth/.
4. Li Xin, Y. X. Wang. The Results of the 20-Year Economic Cooperationof the Shanghai Cooperation Organizationand its Development Prospects. SCO Economic And Trade CooperationHas Made Great Strides.2021.p.160.
5. https://www.allaboutturkey.com/economy.html.
6. https://www.aa.com.tr/en/analysis/analysis-turkiye-s-foreign-policy-priorities-at-sco-summit/.

Горшков Б.Є.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ CONCORD CAPITAL)

Concorde Capital – відома українська інвестиційна компанія, яку заснував український бізнесмен Ігор Мазепа і яка здійснює свою діяльність на українському інвестиційному ринку з 2004 року. Компанія надає усі види інвестиційних, брокерських послуг та послуг з реструктуризації боргів. Використовуючи різноманітні фінансові інструменти і технології Concorde Capital допомогла багатьом українським компаніям залучити більше ніж 3 млрд. доларів США інвестицій для розвитку свого бізнесу в сферах автомобілебудування, металургії, нерухомості, а також у нафтогазовому, хімічному, фармацевтичному і сільськогосподарському секторах.

Засновник та власник інвестиційної компанії Concorde Capital І. Мазепа прогнозує, що у разі консервації у подальшому сьогоднішньої ситуації з банківським кредитуванням вже навесні 2023 року багато банків можуть виявитися неплатоспроможними. Про це він сказав в інтерв'ю Forbes.ua: "Сьогодні 80–90% кредитного портфеля хворі. Необхідно, щоб кредитори та позичальники домовилися про реструктуризацію, списання частини боргу та виведення залишку у здоровий кредит. Але цього не відбувається. Якщо нічого не зміниться, вже навесні може повторитися ситуація 2015–2016 років, коли банки "посипалися", – вважає Мазепа.

Зазначено, що у зв'язку із встановленням Національним банком України облікової ставки на рівні 25% банкам стало невигідно продовжувати термін погашення кредитів, виданих раніше під нижчі відсотки, а нові кредити вони можуть видавати лише під вищий, ніж облікова ставка, відсоток, що у свою чергу неприйнятно для багатьох потенційних позичальників. "Банк, який до війни кредитував під 11–12%, не лонгуватиме зараз кредити за такою ставкою. Адже він може отримати 23% на депозитних сертифікатах НБУ без будь-якого ризику. Тобто, нові ставки за кредитами будуть не менше 30%. Це смертельно для багатьох позичальників. Не всі компанії можуть дозволити закласти зростання

відсоткових витрат у ціну своїх товарів. З двох бід - високої інфляції та проблем для економіки - Нацбанк вибрав обидві", - зазначив інвестиційний банкір.

Експерти і аналітики зазначають, що така ситуація схиляє інвестиційний ринок і реальний сектор економіки до песимізму: вартість майже будь-якого українського активу близька до нуля, а інвестиційна діяльність фактично завмерла. Від прогнозованого падіння української економіки у 2022 році не менше як на 50% економісти очікують повернення ситуації навіть гіршої, ніж у 1990-ті роки. Проте, інвестиційні банкіри намагаються сприймати нинішні тенденції більш оптимістично, вбачаючи в них широке поле можливостей попри гостру економічну кризу та вірячи у поствоєнне зростання країни. «2023-й - це стартовий майданчик для економічного злету», – кажуть деякі.

При цьому, вони аргументують свій оптимізм кількома важливими речами. По-перше, продовжує надходити західна фінансова допомога. Як результат, Уряд продовжує виконувати свої фінансові зобов’язання, зокрема, здійснювати виплати українським військовослужбовцям. Ці гроші на сьогодні є своєрідним драйвером української економіки. По-друге, відкрилися і функціонують українські чорноморські порти. Це дозволило вивезти залишки врожаю минулого року та частково поточного.

Завдяки цьому українська економіка виявилася достатньо живучою, принаймні більш живучою, ніж всі очікували на початку літа. Тоді прогнози падіння економіки складали 40–50%, в кінці року – вже близько 30%.

Проте, на сьогодні найбільш актуальною і загрозливою постає ситуація з енергетикою, перебоями з енергопостачанням промисловості, житлово-комунального господарства, транспорту. Це критично впливає як на бізнес, де є безперервний технологічний цикл виробництва, так і на функціонування національної економіки у цілому. Нинішні повітряні тривоги повсюдно унеможливлюють працю людей на своїх робочих місцях, тривожним настроям продовжує мужньо протистояти і населення. Попри це, малий та середній бізнес країни намагається працювати, використовуючи непритаманні для мирного часу моделі започаткування і зростання бізнесу у надскладний воєнних умовах, у тому числі, і нові моделі інвестування і фінансування своїх проектів.

Список літератури:

1. Forbes Україна. Заражевська С., Шевчук С. (27.11.2022): https://forbes.ua/company/igor-mazepa-25102022-9272
2. НВ Бізнес. Самофалов А., (24.04.2022): https://biz.nv.ua/ukr/economics/igor-mazepa-pro-riziki-voyennogo-chasu-i-vsi-groshi-svitu-interv-yu-z-golovoyu-concorde-capital-50227681.html
3. Delo.ua: https://delo.ua/banks/glava-concorde-capital-prognozuje-bankopad-navesni-2023-roku-405977/

Краснікова А.А

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ У ГЛОБАЛЬНОМУ БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

Швидкі економічні та технологічні зміни, щовідбуваються в сучасному глобалізованому світі, призводять до значних змін убізнесі. Компанії намагаються підвищити ефективність виробничих процесів і вийтина нові ринки збуту. Однією з передумов успішної адаптації до цих змін стає впровадження консолідаційних стратегій розвитку, які проявляються у формі злиття і поглинання компаній. Інтеграція є важливим етапом у процесах злиття та поглинання, оскільки угода можестворити як ряд нових пріоритетів для компанії, так і зіштовхнути несуміснікорпоративні культури, що негативно вплине на показники та результати об'єднаноїкомпанії. Таким чином, потреба у поглибленому дослідженні процесів злиття та поглинання зумовлена зростаючою динамікою цих процесів, що спостерігається протягомостанніх років, залученням все більшої кількості країн та їхвпливом на економіки держав-учасників.

Мета роботи полягає у дослідженні та аналізі особливостей та тенденційрозвитку сучасних процесів злиття та поглинання у глобальному банківському секторі.

Методологічною основою дослідження є огляд наукових, літературних джерел, періодичних видань, офіційних статистичних звітів міжнародних організацій та аналітичних агентств.

У процесі роботи використовувалися методи аналізу і синтезу – при аналізі ринку злиття та поглинання на глобальному ринку, емпіричні методи – при організації збору первинної інформації про ринок M&A, методи моделювання та прогнозування при формуванні можливих тенденцій розвитку процесів злиття і поглинання на міжнародному ринку у майбутньому.

Сучасні тенденції злиттів та поглинань в контексті інтернаціоналізації та міжнародної економічної інтеграції вивчаються в працях вітчизняних економістів, серед них праці: О. Білоруса, В.Будкіна, В.Вергуна, Д.Кір'якова, А.Кредісова, В.Левківського, Д.Лук'яненка, А.Максименко, Т.Орєхової, Б.Панасюка, О.Рогача, В.Рокочої, А.Румянцева, В.Сабадаш, С.Сіденко, О.Сльозко, Я.Столярчук, Т.Фролової, М.Табахарнюка, Н.Татаренко, А.Філіпенка, та ін. Серед зарубіжних дослідників варто відмітити
П. Гохана, Т. Галпина, А. Дамодаран, А. Десаі, М. Дженсена, Р. Ролла, Р. Рубека, М. Хэндона та інших.

Провідні міжнародні консалтингові та аудиторські фірми, включаючи Dealogic, KPMG Corporate Finance Group, Pricewaterhouse Coopers, Ernst & Young, вивчають сучасні тенденції на світовому ринку злиттів та поглинань, а також перспективи його зростання в найближчі роки.

У результаті посилення глобальної конкуренції, швидких технологічних змін, дерегуляції фінансів та змін щодо ролі держави в економіці, великі компанії застосовують низку інструментів для розширення бізнесу та утримання на ключових позиціях. Більшість найуспішніших компаній вдаються до такого шляху розвитку, як злиття та поглинання (M&A). Як результат, бізнес консолідується і стає все більш впливовим. Мотиви злиття та поглинання зазвичай поділяють на три основні групи: внутрішні, через необхідність пошуку нового напрямку для їх подальшого розвитку, зовнішні, спричинені змінами в діловому середовищі та особисті інтереси керівництва компанії.

На сьогоднішній день ринок злиття та поглинання поступово починає зростати, після кризи пов'язаної з пандемією та такими подіями як президентські вибори в США. Ситуація на ринку на початку 2020 року визначалася майже повною відсутністю угод, компанії перейшли в режим очікування, через відсутність будь-яких прогнозів[4]. Проте, вже третій квартал 2020 року показав позитивний тренд росту, бізнес-середовище почало пристосовуватися до онлайн-режиму роботи, потрібність у нових цифрових технологіях спровокувала бум інновацій у сфері технологій. Сфера охорони здоров'я також набирає обертів і разом з технологіями посідають перше місце в галузевій структурі ринку M&A[3].Таким чином, у глобальному масштабі, після падіння на 25% у другому кварталі порівняно з першим кварталом 2021 року, активність M&A зросла на 90% у другому півріччі, закінчивши рік із лише 3% зменшенням обсягу порівняно з 2019 роком[2]. Серед тенденцій світового ринку M&A варто відмітити тенденцію скорочення транснаціональних угод M&A, переважання обсягів внутрішніх угод, а також посилену роль країн що розвиваються на ринку злиття та поглинання, особливо у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та Латинській Америці[1]. Такі угоди являються важливим джерелом іноземних інвестицій та створюють можливість для подальшого зростання транснаціоналізації економіки цих країн.

У результаті посилення глобальної конкуренції, швидких технологічних змін, дерегуляції фінансів та змін щодо ролі держави в економіці, великі компанії застосовують низку інструментів для розширення бізнесу та утримання на ключових позиціях. Більшість найуспішніших компаній вдаються до такого шляху розвитку, як злиття та поглинання (M&A).Як результат, бізнес консолідується і стає все більш впливовим.

Список літератури:

1. Fraser Tennant. How COVID-19 is shaping global Map.[Електронний ресурс] /Fraser Tennant // Financier Worldwide. 2021. URL: https://www.financierworldwide.com/how-covid-19-is-shaping-global-ma

2. Global M&A Industry Trends [Електронний ресурс]. 2021. URL:https://www.pwc.com/gx/en/services/deals/trends.html

3. M&A in 2020 and Trends for 2021 [Електронний ресурс] // Morrison & Forster.2021.URL:https://www.mofo.com/resources/insights/210114-m-and-a-trends-2021.html

4. Побоченко Л. М. Сучасні тенденції розвитку процесів злиття та поглинання в глобальному бізнес-середовищі. [Електронний ресурс] 2018. URL:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8%20%20&ved=2ahUKEwid4PnOosTw

Shad Muhammed

OTT PLATFORMA AS A PERSPECTIVE FORM OF BUSINESS ACTIVITY IN THE MORDERN CONDITIONS OF THE FORMATION OF A NEW GLOBAL DIGITAL REALIRY

The transition to the information society and the rapid development of technologies over the past two decades have changed public consciousness, market strategies of companies, and dominant industries. The role and importance of information has grown so much that we can confidently say: "Who owns information, owns the world." Accordingly, the demand for up-to-date information from both individuals and business entities is growing, which, in turn, stimulates the further development of the media market. And technological innovations contribute to the transition of the media market to the Internet space and the formation of a new concept - "Internet media". Thus, the modern media market has become an important element of the information society and digital economy, because it provides the need for the most important resource - up-to-date information. Therefore, the further development of the global media market will have a significant impact on economic and socio-political processes.Digitalization is changing user requirements for content and its delivery channels, so there are significant differences in the growth of segments. The largest growth is predicted for the OTT segments of video and video games.

The current trend is OTT (over-the-top) - this is content that includes audio, video and other media content that is delivered directly over the Internet without the involvement of multi-system operators in the control or distribution of the content. In the case of video content, users began to abandon channel packages sold by satellite or cable companies and prefer their own selection of channels based on OTT services, which allows to satisfy preferences and interests as much as possible. The main difference between OTT technology and other types anddelivery technologies of audiovisual media contentis reduced to delivery technologycontent. OTT technology allows you to deliver audiovisual media content in real time over the floornetworks of telecommunications operators and providers directly to any end userconnected to the Internet, i.eservice

using OTT technology can be received withoutbindings to a specific network of a specific telecommunications operator/provider. So In general, an OTT platform is a hardware and software complex that allows simultaneous distribution of linear and non-linear audiovisual media services using OTT technology without using an own or leased telecommunications network. The provision of services by an OTT provider necessarily requires the right to own and/or dispose of or use on a contractual basis a ready-made integrated solution (OTT platform), the implementation of management of the OTT platforms. In recent years, OTT has become one of the most progressive and advanced technologies with the help of whichaudio-visual media content is delivered to the end user, and Internet television fromusing OTT technology is gradually turning into an alternative to traditional types of deliverycontent.

Also, the share of the digital segment's revenue in the total revenue of the global media market is increasing every year. According to forecasts of Fortune Business Insights, the turnover of global OTT services (online cinemas) will reach $87 billion in 2026. On average, spending on OTT platforms grows by 40% every year, 56% of the market belongs to the USA - the largest consumer of OTT services in the world. The U.S. TV market is very, very competitive—each platform has so much viewership retention that the average number of subscriptions per subscriber in the U.S. per year is 6.5. Just imagine this - 6.5 services for which the viewer pays annually and actually uses all of them. Despite the inconvenience for an American subscriber in receiving the desired content from a large number of different platforms, instead of one, the question of creating such a unified platform does not even arise: the American market is so large and capacious that each of the platforms wants to be and, in fact, already is, quite individual and self-sufficient, so that the subscriber buys a subscription precisely for the sake of its service and content. Although, in a number of European countries, for example, in France, Britain, Germany and Spain, such unified platforms are quite an effective way to protect local content producers from American globalists. And, by the way, these are not only business decisions - they are also supported at the legislative level.

Asia Pacific is the second largest region, accounting for 29% of the global media market. This is followed by EU countries, Great Britain, and Japan. Africa was the smallest region of the global media market, accounting for no more than 3% of the market. The Asia Pacific region is sure to remain the fastest growing market due to the growth of the entertainment and media market, as the region has strong media providers and a large population in countries such as India and China that demand high-quality media content. As for Ukraine, 11 OTT platforms are currently operating here, as well as three services of mobile operators, which they launched in partnership with large OTT platforms.

Global OTT platforms such as Netflix, Hulu, HBO and so on are experiencing the same problems as Ukrainian ones: content exclusivity and its authorized use, the flow of viewers from one platform to another, and the diversification of services. This is

especially reflected on satellite platforms, where the annual outflow of subscribers to other platforms is about 1.5 million over the past 3-4 years. According to experts, the market of OTT platforms, despite the war in Ukraine, is a few years away from the takeover of the Ukrainian TV market by globalists. But not everything is so simple. Undoubtedly, the popularity of television content produced by such platforms as HBO, Netflix, Hulu and others is growing rapidly in our country, but it is worth noting that for some of them Ukraine is interesting in the long term, but, banally, economically unprofitable. At least for the next few years: the broadcast of individual TV products does not even cover the cost of the technical solution, accordingly, the fee for using the services is too high for a local Ukrainian subscriber.

It is worth noting that in the context of Russia's military aggression against Ukraine, global OTT platforms have demonstrated a proactive social position, in particular, the American streaming service Netflix informed users about the suspension of work on the territory of Russia. The corresponding notification was placed on the main page of Netflix, as well as in letters from service. Given the current situation, Netflix is suspending operations in Russia. At the end of the billing period, your subscription will be canceled," the Wall Street Journal quoted the company as saying.

Thus, the global media market shows tendencies towards further digitization and personalization of the offered content. A promising segment is the market of OTT platforms. The largest world markets are China and the USA, followed by the EU and Great Britain. The revenue of the OTT segment of the global media market and its share in the total revenue of the global media market show constant growth trends. Therefore, the market is promising for the start of new global Internet projects of the media industry.

List of references:

1. Petkevych, A. & Galushko, O. (2019) Forming the Product Portfolio of Information Resource in the Internet. (Vol.1), December 13, 2019. Valetta, Republic of Malta: European Scientific Platform NGO, (Vol. 1), 9-12.
2. Media Global Market Forecast to 2022 (2018). *Research and Markets.* Retrieved from: https://www.marketreportsworld.com/enquiry/request-sample/13751109
3. Perspectives from the Global Entertainment & Media Outlook 2019-2023: getting personal, putting the me in entertainment and media (2019). PwC, 27 p.
4. Digital Media Worldwide. (2019) *Statista.* Retrieved from: https://www.statista.com/outlook/200/100/digital-media/worldwide

Осьмак К.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

У системі економічного відтворення інвестиції відіграють роль одного з ключових факторів економічного зростання, сприяючи відновленню та

збільшенню виробничих ресурсів, оновленню виробничих потужностей, впровадженню у виробництво технологічних інновацій. Тому однією з найважливіших задач державної політики України в умовах післявоєнної відбудови є сприяння поліпшенню інвестиційного клімату в країні.

Основною метою влади при проведенні інноваційної політики є сталий розвиток і формування конкурентоспроможної соціально-економічної системи регіонів країни, за допомогою створення регіональних політик стимулювання інновацій. Одночасно необхідним є розвиток інфраструктури регіонів, який, згідно з оцінкою інфраструктурної розвиненості, залишається вкрай слабким у ряді регіонів[1]. Відзначимо, що чимала частка регіонів гостро потребує фінансової підтримки інвесторів. Крім необхідності вдосконалення фізичної інфраструктури для інноваційного розвитку регіону також потрібне створення або удосконалення інституціональної інфраструктури, з питань прав власності, стимулювання проведення НДДКР дослідними організаціями, розвиток законодавства в галузі забезпечення екологічної безпеки регіону і створення відповідних міжнародним стандартам вимог до виробничого процесу і якості продуктів.

Керівництво кожного регіону повинно створювати умови для приходу інвесторів в економіку країни, зокрема, індустріальні парки. З 2013 року, відповідно до Закону України «Про індустріальні парки», до Реєстру індустріальних парків включено 52 парки[2]. Проте із наявних в Україні індустріальних парків реально працюють декілька.

В умовах післявоєнної відбудовипріоритетом держави стане розмінування території країни, налагодження функціонування соціального сектора (освіта, охорона здоров’я, проблема житла), підтримка оборонного бюджету, відновлення інфраструктури. Потенційними джерелами міжнародної допомоги Україні можуть стати: допомога на двосторонній основі, яку можуть надавати уряди конкретних країн (у вигляді грантів, кредитних гарантій, кредитів, натуральних внесків); допомога міжнародних інституцій: РБ, ЄБРР, ЄІБ, МВФ, ООН, ЄС та G7; приватні джерела (приватні фонди, українська діаспора, імпакт-інвестиції, міжнародні корпорації); конфісковані активи РФ; репарації РФ.

У плані повоєнного відновлення України програмою «United 24»вже передбачено кілька механізмів фінансування західними країнами потреб відновлення України, в тому числі [4]:

1. Створення Фонду відновлення України (UKRAINE TRUST FUND);
2. Надання синдикованого міжнародного кредиту на суму 200 млрд дол. США (для тимчасового заміщення репарацій до моменту їх надходження) на 49 років;
3. Надання інвестиційних гарантій від урядів G7 та ЄС – до 500 млрд дол. США на 10 років з метою покриття інвестиційних та політичних ризиків для іноземних інвесторів в Україні;
4. Експортне фінансування обладнання з G7 та ЄС;
5. Технологічні партнерства українських компаній з компаніями країн G7 та

ЄС;

6. Фонди інвестицій в акціонерний капітал (на загальну суму до 100 млрд дол. США для інвестицій у 4 пріоритетні галузі – військові та аерокосмічні технології, переробка руди на готову сталеву продукцію, продовольство, інформаційні технології).

Крім цього, з01.10.2022 р. офіційно набув чинності закон США про лендліз для захисту демократії в Україні [3]. Даним законом пропонується направити заморожені російські активи на допомогу Україні. UkraineDemocracyDefenseLend-LeaseAct передбачає положення, відповідно до яких кошти, які були або будуть конфісковані в іноземних осіб, на яких накладено американські санкції, мають спрямовуватись на відновлення України та надання гуманітарної допомоги її населенню, а також інші види допомоги.

Отже, державі та її регіонам, особливоз урахуванням реалій воєнного часу в країні, потрібно створювати умови для залучення інвестицій. Вумовахпіслявоєнної відбудовивкрай необхідною є наявність у державних і місцевих органів влади чіткої та науково обґрунтованої стратегії щодо залучення інвестицій та плану дій управлінської команди з реалізації цієї стратегії. І чим швидше країна перестане розраховувати тільки на сировинну базу і міжнародну допомогу, та почне створювати інфраструктуру для підвищення інвестиційної привабливості, тим швидше вона запустить механізм модернізації виробництва і тим самим сформує механізм сталого розвитку держави в цілому.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/.
2. Про індустріальні парки : Закон України від 20.12.2015 № 5018-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17.
3. Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022.URL:https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/3522/text.
4. United 24. URL:https://u24.gov.ua/uk.

Abdusalomov A.R.

MAJOR CHANGES IN PROGRAMME MANAGEMENT TRIGGERED BY ARMED CONFLICTS – OBSERVATIONS FROM PERSONAL EXPERIENCE OF EARLY PREPAREDNESS"

Programme management in regular times, being very structured, mundane, and even quite predictable exercise with an aim to produce certain changes at the projected level with the given set of resources and activities, suddenly turns into a permanent crisis management initiative, with the commencement of a situation of armed conflict, especially of such a global scale, surpassing the level of regular inter-State war, as we are now observing in Ukraine. It becomes extremely complicated to predict potential developments of the situation with the constant shift of control and extreme fluidity of

operational risks, disruption of supply lines, never ending changes of the geographic scope, pool of stakeholders and beneficiaries involved, set of activities required to achieve the programme objective, etc.

However, it will probably be not true to say that programme management professionals were caught by absolute surprise and were not ready to respond to and operate within the context of the new challenges. Having joined the only UN Agency [1] with the clear dedicated Programme Criticality 1 status in Ukraine, it became my duty to arrange adequate preparedness to all potential "What If?" situations, which could disrupt our programme work and achievements. And further escalation of the situation with ground, air and maritime invasion and active use of armed forces by the Russian Federation was a "verifiable" in the past that should not have been ignored.

Having identified this probability, I had to integrate it into the conceptual management framework of my programme first, where I have delineated 2 streams, namely immediate response, continued response, morphing into early recovery actions (at both level of the said responses) whenever possible, as alternatives to the regular flow of the programme, should the threshold escalation indeed come to reality. This has, in its turn defined a completely different set of programmatic and operational priorities, including set of risks that needed to be taken care of (Fig.1).

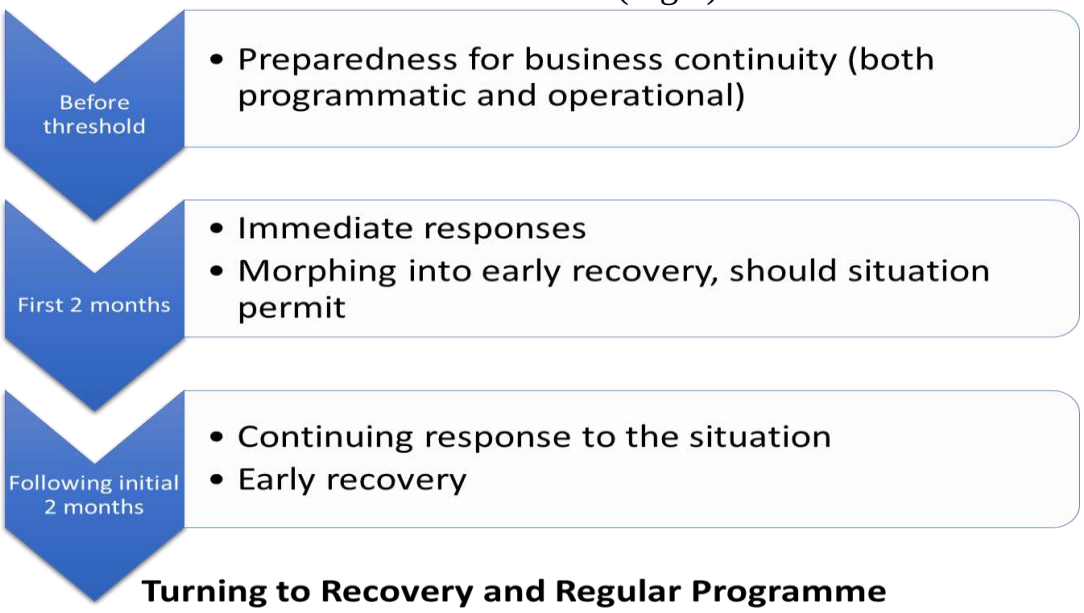

Fig. 1. Conceptual Management Framework of Early Preparedness [developed by the author]

At the immediate level I have set an aim of focusing on instant snapshot of the situation, should the threshold condition occur. This required inclusion of the broad set of colleagues at the office, other UN Agencies, Ukrainian stakeholders, and international community to allow the most relevant evaluation of the situation and predict potential areas of need and developments for further action.

Based on that I have then focused on required operational benchmarks and follow ups (Fig.2.), including, security of staff, of our Ukrainian partners [2] and beneficiaries,

of our assets and work. Human resources were another area that had huge implications in this situation, as the changed programmatic and operational outlook required further modifications to the workforce, including ensuring relevant expertise, resilience, and well-being of staff, needed to respond to the change of the situation. This also included the widest possible set of measures that needed to be taken care of to allow business continuity for our workforce and operations. It was clear that this will put a significant pressure on the budget and hence, apart from reserving 15% of regular budget for immediate potential deviations, a snap resource mobilization response was also integrated into this framework to allow longer-term continuity of work. This in turn required additional focus on thinking through the required measures for preparing adequate capacity in administration, finance, and procurement, which would be vital in ensuring rapid and qualitative response of the programme and staff management.

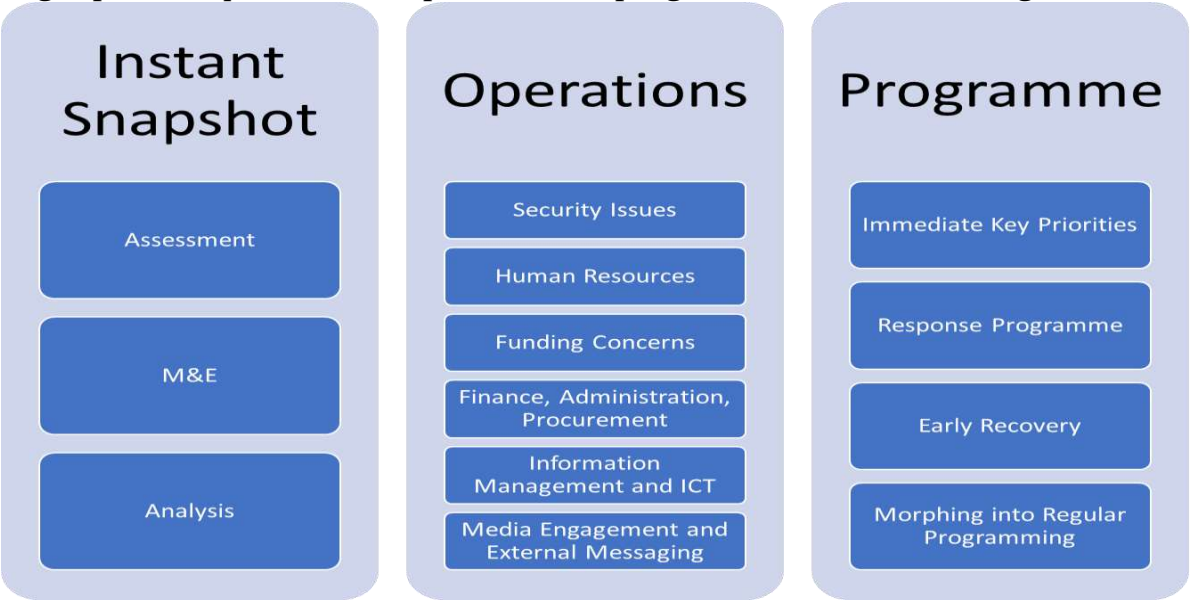

Fig. 2. Main Concerns and Actions for the Conceptual Management Framework of Early Preparedness [developed by the author]

Conclusions. Considering that communication and information management is extremely important in a situation of big disruption, especially in a decentralized structures as ours spread along the entirety of the country, including the most risk exposed areas, continuity of communications services and ICT solutions was also considered to be key and was integrated at its own equal weight. And finally, closely linked to internal communications and ICT, the external side of communications and media engagement, such as external messaging, dissemination of relevant analysis and data for informed decision-making by all relevant stakeholders, was also considered important for my preparedness plan, albeit I have to admit, that in my personal view, the external messaging seemed to be not as snappy and strong in the beginning of the conflict by many humanitarian actors in the country.

References:

1. The UN and the war in Ukraine. URL: https://unric.org/en/the-un-and-the-war-in-ukraine-key-information/ (Access date: 20.11.2022)
2. Ukraine: UN and partners provide life-saving aid to some 13.5 million. URL: https://news.un.org/en/story/2022/11/1130452 (Access date: 20.11.2022)

Anatoliti S.V.

NEW UKRAINIANS IN GREECE 2022: EFFECT ON GREEK ECONOMY

This year migration rates in Europe has been unpredictable. The war in Ukraine has set off the fastest mass migration in Europe in at least three decades, prompting comparisons with the Balkan wars of the 1990s and providing echoes of the vast population displacement that followed World War II [1].

Over 15.11 million border crossings from Ukraine to other countries were recorded as of November 8, 2022 [2]. This number is huge and this phenomenon will definitely effect economy and a social aspect of life in a way that now is cannot be predicted but suggested. For example, most of Ukrainians are Orthodox, while Europe – Catholic and Protestant. This fact may create some kind of social tension because of the differences in customs and traditions.

This year Greece has accepted 19 997 Ukrainians [2]. This amount of Ukrainian migrants most likely will not have significant impact on the life of this country because their amount is less than 0.2% from the whole Greek population (given that the population of Greece is about 10.66 millions of inhabitants). Although, the unemployment rate in Greece is 11.80% (1 257 880) [3]. If all the immigrants are unemployed it means that the instant increase of this rate was 1.58%. 1.58% of unemployed is quite serious pressure on the country's welfare system, which can have severe effect in future. As it was mentioned before, migrant remittances most likely will be postponed to the uncertain date as the priority of the welfare system would be its citizens.

Due to the process of the economic and political integration there is no reassurance that all the people that came to Greece will stay there. Because of the lack of border in the Europe there is a free movement of people (given that the movement is made not by plane). Due to eurointegration the is high possibility that migrants may change their location and no one would know. Thus, it is hard to tell how precisely the number of migrants currently is in Greece. All we know is the amount of people that were registered when they arrived.

In conclusion, the migration has its own advantages and disadvantages (among them – brain drain for home country) for both party – host country and home country, but for migrant it is long and difficult process of rebuilding their lives in new place. Migrant should be prepared to cultural differences and misunderstanding based on them, while host country should be prepared to new challenges and pressures.

Literature:

1. An Exodus of 660,000 Echoes A 20th-Century Europe at War. // The New York Times.

2. Number of border crossings between Ukraine and Central and Eastern European (CEE) countries after Russia's invasion of Ukraine from February 24 to November 8, 2022, by selected country [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.statista.com/statistics/1293403/cee-ukrainian-refugees-by-country/.

3. Greece Unemployment Rate [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.ceicdata.com/en/indicator/greece/unemployment-rate#:~:text=Key%20information%20about%20Greece%20Unemployment,an%20average%20rate%20of%2012.35%25.

V. Buriachenko

FEATURES OF THE ACTIVITIES OF FOREIGN BANKING GROUPS IN UKRAINE DURING THE WAR

After the full-scale invasion of the Russian Federation, the activity of the banking sector of Ukraine changed significantly, primarily due to changes in the legislation and regulatory documents of the National Bank. Among the most significant documents regulating the activities of banks during the war was the resolution of the board of the National Bank of Ukraine No. 18 of 24.02.22 [1]. By this resolution, the National Bank closed the foreign exchange market for the period of the war, fixed the exchange rate of the hryvnia to the US dollar as of 02/24/22, provided for the possibility of blank lending to banks by the regulator, without limits on the amount, for a period of 1 year, prohibited or restricted a number of banking operations. In particular, consumer access to services such as receiving cash, purchasing foreign currency, transferring foreign currency abroad, and purchasing securities of foreign issuers was restricted.

The National Bank also limited the withdrawal of cash from customer accounts in the amount of UAH 100,000 per day (not including salary and social payments), except for enterprises and institutions that ensure the implementation of mobilization plans (tasks), the Government and individual permits of the National Bank of Ukraine without accrual and withdrawal of commissions, a moratorium was introduced on cross-border currency payments (except for enterprises and institutions that ensure the implementation of mobilization plans (tasks) and the Government, separate permits of the NBU).

In addition, banks were prohibited from carrying out spending operations on the accounts of residents of the state that carried out armed aggression against Ukraine, and banks and electronic money-issuing banks were prohibited from issuing electronic money, replenishing electronic wallets with electronic money, and distributing electronic money. Also, the National Bank made a decision not to apply measures of influence for violations of: banks – economic regulations, limits of open currency

positions and deadlines for submitting statistical reports, banking groups – requirements regarding the adequacy of regulatory capital, economic regulations of liquidity, credit risk, if such violations occurred starting since February 24, 2022 and caused by the negative impact of the military aggression of the Russian Federation against Ukraine [2].

These restrictions are uniform for all banks and affect their operations almost equally. However, the activities of foreign banking groups during the war had a number of features that are less characteristic of banks with Ukrainian capital.

If before the war, the main focus of banks' activities was increasing the volume of credit portfolios, then after the war, banks intensified their activities to increase the resource base. At the same time, as during other crises, many depositors moved their savings to reliable European banks with a transparent structure of ownership and corporate management. Therefore, in March-April, these banks significantly increased their resource base - from UAH 484.9 billion to UAH 524.5 billion, or by 9%. At the same time, client funds in Ukrainian non-state banks, on the contrary, decreased: from UAH 334.6 billion to UAH 323.2 billion. Subsidiary banks of foreign groups managed to increase their resource base at the expense of funds from both legal entities (from UAH 302.3 billion to UAH 326.6 billion) and individuals (from UAH 182.5 billion to UAH 197.3 billion), in contrast to Ukrainian private banks) [3].

Another difference in the activity of foreign banks was the almost complete stop of lending to both retail and corporate clients. The only exception was lending under the state program "Affordable Loans 5-7-9" in connection with a very strict risk policy in accordance with the requirements of international financial groups. Three months after the start of the war, some banks began to resume lending programs, but the most short-term and mostly for retail customers, while corporate lending and lending to new customers began to resume only in the fall. As a result, the total loan portfolio of banks with foreign capital decreased in 8 months from UAH 302.3 billion to UAH 268 billion. This policy also became the reason for the premature formation by foreign banks of reserves for credit operations in volumes.

In addition, compliance with strict standards in risk policy helped foreign banks to keep the level of NPLs at a significantly lower level compared to domestic banks, although they had the largest increase in NPLs. So, if in the group of state banks NPL has increased since the beginning of the year from 27.6% to 32.3% of the loan portfolio, in banks with private capital - from 10.5% to 19.3%, in foreign banks - from 5.9 to 15.3%.

LIST OF REFERENCES:

1. Resolution of the Board of the NBU No. 18 of February 24, 2022. "About the operation of the banking system during the introduction of martial law". URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text

2. Resolution of the Board of the NBU No. 23 dated 25.02.22. "About some issues of activity of banks of Ukraine and banking groups". URL:https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_25022022_23

3. Supervisory statistics of NBU. URL:https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist

Deepanshu Rawat

PECULIARITIES OF THE INTERNATIONAL BUSINESS IN THE CONDITION OF A FULL-SCALE INVASION OF THE RUSSIAN FEDERATION INTO UKRAINE

We are very well aware of the fact that currently Ukraine and Russia are at war, the war started on 22 February 2022 and today is 1 November 2022, over 10 months this war is going on. The eight-year-old confrontation between the two countries was dramatically escalated by Russia's invasion of Ukraine in February 2022, and this event marked a pivotal moment in European security history. After six months, a lot of defense and international policy experts have labeled the conflict as a significant strategic blunder by Russian President Vladimir Putin that has jeopardized his decades-long leadership. Most importantly innocent people are losing their lives and suffering because of this war. 2014 saw Russia invade Crimea and start supporting separatists in the southeast of the country in the Donbas region, turning Ukraine into a battlefield. For the first time since World War II, a European state acquired another state's territory when Russia seized Crimea. The Donbas conflict, the worst in Europe since the Balkan Wars of the 1990s, claimed the lives of over 14,000 people between 2014 and 2021. The conflicts singled the end of the United States' unipolar era of world domination and the beginning of a new era of great power rivalry.

Ukraine has a sizeable consumer market, a highly skilled labor force that is also price competitive, and an abundance of natural resources. The administration keeps advancing measures to take advantage of this opportunity. Particularly in the industries of consumer goods, technology, and agriculture, many American businesses have excelled in Ukraine. The second-largest exporter of grains in the world is Ukraine, which is a major player in agriculture. In the fields of IT services and software R&D, Ukraine has long had a talented labor force. The Ukrainian government has intensified its targeted hiring of top IT professionals in Ukraine in recent months. For developing a country there is a crucially needs for its economy to grow because there is a huge requirement of money needed to fight against Russian invasion. And where can this money come from? Most of this money comes from agriculture, tourism, and also international businesses that heavily invest in the country, its people, and its presence globally. Many such companies are currently worried to invest in the country because recently there over 75 missiles were launched in Ukraine and day by day the stains are getting worse between Ukraine and Russia. Whenever companies invest, then a country gets funding, the area around where the companies are staying gets developed, more people get employment, the standard of living will increase, the buying power of people will increase and, in the end, the country's economy will develop.

International supply chains are still being disrupted as a result of the Russian invasion of Ukraine. As a result, the cost of basic goods like food and petrol has gone up everywhere. For instance, nearly one-third of the world's wheat exports come from both Russia and Ukraine. Due to shortages brought on by the war and rising food prices, there is now more food insecurity. Poor nations that are already battling other problems like climate change are those that are most impacted. Particularly following the increase in the Fed benchmark rate, the dollar has been strengthening against other currencies. For poor nations that previously relied on dollar-denominated loans to finance operations, especially capital-intensive ones like building roads and other transportation networks, this means higher debt servicing costs. Therefore, the most impacted countries must be granted financial and material support to help them cope with these converging crises as inflation continues to bite and fiscal space continues to erode as a result of other macroeconomic issues.

As executives considered the ramifications of a Russian invasion on a large scale as well as the influence of sharp swings in stock and commodities prices, multinational firms started to shut down their operations in Ukraine and relocate personnel to safety. Also, the crisis between Russia and Ukraine has had a tremendous impact on the world logistics sector. When the Russia-Ukraine war began to influence the sector, the impacts of the epidemic on storage capacity and container availability had just recently begun to fade. The conflict slowed down trade, fueled price hikes and commodity shortages, and led to disastrous food shortages all across the world. Russia has been attacking Ukraine's agricultural infrastructure, which has disrupted the entire supply chain. In the early months of the campaign, Russian blockades of the Black Sea and Azov Sea resulted in the capture of Ukrainian grain supplies. To alleviate shortages, however, Russia and Ukraine agreed to a UN agreement in July that would allow Ukraine to export grain from three Black Sea ports. Hours after the agreement was signed, Russia launched a cruise missile attack on Odesa's port.

Global supply chains will inevitably be destroyed by the rising cost of oil and gas as well as the geopolitical concerns brought on by the conflict, particularly in the energy-intensive logistics industries. Following the war, the black seaport and several other channels ceased to be active, cutting off the supply of several goods and commodities, including transport machinery, electronics, metals, chemicals, fertilizers, and food items. The availability of these energy sources and the substantial price increase have been problems for the European Union as well. Russia is the major source of energy imports for the EU. Additionally, 35% of its imports of natural gas, 20% of its imports of crude oil, and 40% of its imports of coal come from Russia. The global impact of the increase in oil and gas prices is devastating. Supply chain operations companies must take proactive steps to reduce risks and lessen the impact of rising prices and energy shortages.

In a short-term "fast recovery stage," Kyiv is also appealing to investors to assist reconstruct bridges, roads, and houses. This year, Ukraine's economy is predicted to

contract by 35–45%, far more than Russia's, as a result of the destruction of industrial facilities and infrastructure, the closure of export routes, a workforce exodus, and the interruption of activity brought on by Moscow's attack. Additionally, Kyiv needs $5 billion each month from foreign partners to cover its deficit. The government is attempting to convert the outpouring of western goodwill for Ukraine into foreign direct investment despite the economy being on its knees. To make projects more accessible to new investors, the government claims to be streamlining and accelerating regulatory processes and has canceled 500 distinct permit requirements. Furthermore, it will provide large tax credits.

Bibliography

1. U.S. DEPARTMENT of STATE, 2021 Investment Climate Statements: Ukraine, By Aaron Easlick, Economic Officer (U.S. Embassy Kyiv), URL: https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/ukraine/
2. WORLD BANK BLOG, How The War In Ukraine Is Reshaping World Trade And Investment, By Michele Ruta, May 09 2022, URL: https://blogs.worldbank.org/trade/how-war-ukraine-reshaping-world-trade-and-investment
3. Embassy Of Ukraine In The Republic Of India, Foreign Investment Opportunity in Ukraine, 24 August 2017, URL: https://india.mfa.gov.ua/en/news/5752-foreign-investment-opportunity-in-ukraine
4. FINANCIER WORLD WIDE CORPORATE FINANCE INTELLIGENCE, Foreign investment in Ukraine, By Richard Summerfield, February 2014, URL:https://www.financierworldwide.com/foreign investmentukraine#.Y2LHnC8Ro6U
5. DNIPROPETROVSK REGIONAL COUNCIL, FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN UKRAINE: WAR AND PEACE, By: Rostyslav Averchuk, *Guest Editor at VoxUkraine*, *URL:* https://oblrada.dp.gov.ua/en/investors/foreign-direct-investment-in-ukraine-war-and-peace/

Feshchenko M.S.

CASH FLOWS MANAGEMENT IN INTERNATIONAL CORPORATIONS

Existing cash in an enterprise is frequently related with its profitability. Since the flows of products or services and cash do not arrive simultaneously, there could be a situation where a business has no cash but is still profitable, or vice versa, where there is no profit but there is cash. This was brought to light through the development of accounting as a discipline as early as the middle of the nineteenth century. After the Second World War, the term "cash flow" first appeared in American economic literature. This is evident in the works of Baumol [1], Markovitz [2], Sharpe [3], and Shapiro [4]. Periodic financial results and depreciation expenses were merged into cash flows in order to provide an external user with an indicator that is not influenced by

reporting manipulations. The new indicator immediately gained widespread use in economic practice since it proved to be a more accurate picture of the financial outcome than the profit reported in the reports.

Since cash flow management is a fundamental component of financial management, it is given great attention in both contemporary corporate finance theory and in the day-to-day activities of financial managers, proving the topic's importance. The ongoing theoretical exploration of this crucial category for financial management, together with a thorough analysis of its fundamental characteristics, are necessary for the continuous improvement of systems and procedures for controlling the company's cash flows.

Special consideration should be given to the way cash flow is managed in international corporations since it plays a key role in speeding the capital turnover of these businesses. This is as a result of the operational cycle being shorter, company's own cash being used more wisely, and borrowing money being less necessary. As a result, the way the cash flow management system is set up determines how effectively an international corporation works. This system is designed to make sure that international corporation's short-term and strategic plans are carried out, its solvency and financial stability are preserved, its assets and funding sources are used more wisely, and that the costs of financing economic activity are kept to a minimum.

The way an international corporation responds to internal and external cash challenges affect financial flows of both individual payment systems of certain countries and international ones. An international corporation accumulates a significant amount of monetary funds in the form of internal cash flows. The distribution of these flows or the transfer of financial resources from one country to the other is regarded as international cash management. International corporations organize cash flows within the system in such a way as to minimize taxes, losses from the market conditions, significant inflation, and currency depreciation. The main types of internal transactions well observed within the international cash management system are: direct transfer of capital; transfer of dividends; fees for services and licenses; transfer prices; intra-company loans; insurance.

It is worth to note that controlling aspect in an international cash flow management has been proved to be much more important on practice than in theory. According to surveys and recommendations of real-time practitioners [5], modern techniques in maintaining control over cash flow management for an international corporation include new customer's appraisal, invoice sales funding, crediting control, invoice collection, avoiding debt accumulation and successful information management.

Keywords: *cash flow management, planning and budgeting, accounting, control, analysis, sales, funding, invoicing, international corporation.*

Bibliography

1. Baumol W. J. (1952), The Transactions Demand for Cash: An Inventory Theoretic Approach, *Quarterly Journal of Economics* November, pp.545-556.

2. Markowitz, H. (1952) Portfolio Selection, Journal of Finance, 7, March, 77- 91.
3. Sharpe, W. (1964) Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk, *Journal of Finance*, 19, 425-442
4. Shapiro A. C. (1976), International Cash Management - the determination of multi- currency balances, *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 11(5) pp.893-900.
5. Reuvid, J. (2010). The business guide to credit management: advice and solutions for cost control, financial risk management and capital protection / Jonathan Reuvid. – 1st ed. ISBN 9780749459789

Vintsyk L.E.

MARKETING STRATEGY IN HOTEL BUSINESS

The relevance of the chosen topic lies in the fact that due to the rapid development of the hotel industry in the world, there is a need to use new and effective and grounded approaches to strategic marketing in the hotel business. Despite the large number of scientific studies, it is impossible to finally complete the study of this topic, as it is closely related to the processes in the world. Thus, any hotel chain must adapt to the changes around in a timely manner. A correctly chosen marketing strategy contributes to obtaining the maximum profit of the enterprise thanks to the satisfaction of the consumer's needs [1].

The constant transformation of lifestyles, changes in the income level of the average population, the business sphere of life form the demand for new types of services, actualized the importance of consumer requirements for the quality of service, in connection with which the demand for a complex of tourist and hotel services has increased [2]. Scientists believe that hotel services create the necessary conditions for a short-term stay of consumers in terms of business trips, recreation and in other cases.

Short-term accommodation of consumers is the main service of a hotel. Ancillary hotel services are services or goods necessary for the consumer to use the main service. Related services include registration, room service, catering services, health and fitness services, and cultural requests. The accommodation service is expected by the consumer, therefore the accompanying services are the factors that increase the interest of the consumer and distinguish the hotel from the competitors, although they remain secondary [4]. On the basis of research, the study of consumer needs, the study of the hotel product, competitors and other elements of the market economy the strategy of hotel business developed. The most common hotel marketing strategies are: (1) penetration into the new hotel market; (2) development of a new hotel market; (3) development of new hotel products; (4) diversification of the hotel product to the hotel market and the consumer. Depending on the marketing strategy, marketing programs are formed in order to focus on maximum effect regardless of risk, minimum risk without

expecting a large effect, or any combination of these two approaches [5]. There are three global directions of marketing strategy: segmentation, diversification and internationalization.

A mandatory condition for the implementation of a comprehensive strategy for the development of marketing of hotel services is the development of a system of indicators that act as indicators of the achievement of strategic marketing goals of hotels. Currently, in the management practice of Western companies, the KPI system of key performance indicators has become widespread, as a toolkit that allows you to fill the decision-making process with adequate and sufficient information. The process of implementing the KPI system consists of several stages: forming the hotel's strategy; determination of success factors; determination of key performance indicators; development and evaluation of a balanced system of indicators; choosing a practical solution for implementing KPIs, making the necessary decisions and performing the necessary actions [8].

The structure of the KPI system depends on the specifics of the hotel, its goals and objectives. It is appropriate to distinguish three groups of main target criteria for evaluating the efficiency of hotels: efficiency for winning leading positions in the market; increasing labor productivity, efficiency of use of available resources. For example, if an assessment of the marketing activity of the Premier Palace hotel is carried out, it is possible to conclude that it is aimed at growth and a promising solution to existing problems by improving the quality of services, management and marketing systems, using its own strengths and opportunities of the external environment, as well as taking into account the fact of the presence of strong competitors, following the strategy of electoral reaction to the behavior of competitors in the field of advertising and pricing.

Enterprises in the field of hotel services, as an integral part of the field of tourism in the pursuit of the development of the hotel business, are increasingly aware that, actively using the Internet in their activities, they receive a number of competitive advantages in the hospitality market. Therefore, the hotel owner understands that “if they are not on the Internet, then they are not in business”.

Doing business in today's conditions is impossible without the use of information technologies. For small and medium-sized businesses, the Internet provides ample opportunities for company promotion. More than 6 billion profiles are already registered in social networks around the world. The most popular among them are Facebook, YouTube and WhatsApp, etc. Most importantly, an effective property management system is becoming even more useful in accessing data from an increasing number of sources for hotels [8]. Thus, according to the concept of marketing, the key to the success of the enterprise is to diagnose the requests and needs of the target markets and to achieve the desired satisfaction in more effective ways than those of competitors. In this regard, it is advisable to carry out timely and reliable monitoring of the demand for

services, to carry out effective scientific and technical activities for the development and implementation of innovative services.

REFERENCES:

1. Ataman, M. B., Van Heerde, H. J., & Mela, C. F. 2010. The long-term effect of marketing strategy on brand sales. Journal of Marketing Research, 47(5), 854-860.
2. Bojanic D. C., Reid R. D. 2010. Hospitality Marketing Management 5th ed, New Jersey: John Wiley & Sons 9 12-30
3. Bowie D, Buttle F. 2011. Hospitality Marketing Principles and Practice 2 nd ed, Oxford: Elsevier Ltd. 48-65
4. Cant M. C., Strydom J W, Jooste C J 2008 Marketing Management 6 th ed, Cape Town, Juta&Co. Ltd, 18-30
5. Slater, S. F., Hult, G. T. M., & Olson, E. M. 2010. Factors influencing the relative importance of marketing strategy creativity and marketing strategy implementation effectiveness. Industrial Marketing Management, 39(4), 452-480.
6. Varadarajan, P. R., & Jayachandran, S. 1999. Marketing strategy: an assessment of the state of the field and outlook. Journal of the Academy of Marketing Science, 27(2), 140-155.
7. Varadarajan, R. 2010. Strategic marketing and marketing strategy: domain, definition, fundamental issues and foundational premises. Journal of the Academy of Marketing Science, 38(2), 134-150.
8. Velichko, N.Yu. 2015. The need for marketing management in companies of the hotel and tourist complex. Management and economy in the 21st century, 2, 36-70.

Герасименко А.П.

ІНВЕСТИЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНУ В УМОВАХ ВІЙНИ

У сучасній економічній ситуації задля забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни (території) необхідно забезпечити достатній обсяг інвестиційних ресурсів. Особливо це питання загострюється в кризових умовах – економічна нестабільність, природні катаклізми, війна чи бойові дії. На сьогодні Україна перебуває у стані фактичної війни з росією, відповідно зазнає величезних втрат в економіці. Цей аспект особливо актуалізує потребу залучення зовнішніх інвестицій в нашу економіку, особливо від партнерів. Оскільки без фінансової підтримки економіка України опиниться у вкрай складних умовах, що може призвести до деструктивних та руйнівних процесів, в тому числі і основ держави.

Говорячи про розміри допомоги, то відзначимо, що Європейський Союз здійснює досить значні інвестиції в нашу економіку. На початку серпня Європейська комісія від імені ЄС виділила першу половину (500 мільйонів євро) нової операції макрофінансової допомоги Україні в розмірі 1 мільярда євро.

Рішення про нову виняткову макрофінансову допомогу було ухвалено Європейським парламентом і Європейською радою 12 липня 2022 року.

Ця додаткова макрофінансова допомога в розмірі 1 мільярда євро є частиною надзвичайних заходів ЄС, пліч-о-пліч з міжнародним співтовариством, щоб допомогти Україні у вирішенні її нагальних фінансових потреб, спричинених неспровокованою і невиправданою агресією з боку росії. Вона була першою частиною виняткового пакету макрофінансової допомоги у розмірі до 9 мільярдів євро, оголошеного у Повідомленні Комісії від 18 травня 2022 року і схваленого на засіданні Європейської ради 23-24 червня 2022 року. Вона доповнює вже надану ЄС підтримку, включно з невідкладним кредитом на суму в 1,2 мільярд євро, проплаченим у першій половині цього року. В сукупності за двома напрямками програми, загальна підтримка у вигляді макрофінансової допомоги Україні від початку війни становить 2,2 мільярди євро [2].

Відзначимо, що дана допомога сприяє макроекономічній стабільності України та її загальній життєздатності в контексті військової агресії з боку Росії і спричинених нею економічних проблем. Надалі виявляючи свою солідарність, бюджет ЄС покриватиме витрати на відсотки за цим кредитом. Як і у випадку всіх попередніх кредитів макрофінансової допомоги, Комісія позичає кошти на міжнародних ринках капіталу і перераховує Україні виручку на тих самих умовах. Даний кредит Україні забезпечено на 70% за рахунок сум, виділених із бюджету ЄС.

Також в плані інвестиційної діяльності ЄС в економіку України, у липні на конференції в Лугано Україна представила потужний та всеохоплюючий план відновлення країни. Реалізація цієї стратегії розрахована на 10 років і вона отримала схвальні оцінки та підтримку від міжнародних партнерів.

Україна ставить перед собою амбітну, втім цілком реалістичну мету: до 2032 року здійснити стрибок від перехідної (транзитної) економіки до економіки, що розвивається.

Для залучення в українську економіку іноземних інвесторів вже створено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, на якій зібрано понад 500 інвестпроектів та можливостей у 10-ти галузях економіки [1].

Отже, напрями та перспективи розвитку України в ситуації війни тапісляв оєнної відбудови,а також процесів транснаціоналізації її економіки вимагають активізації вітчизняних суб’єктів господарювання шляхом залучення прямих іноземних інвестицій та формування транснаціонального характеру бізнесу власних компаній. Обсяги надходження прямих іноземних інвестицій в Україну з ЄС спрямовані переважно на галузі економіки, де можна отримати прибуток у найкоротші терміни, тоді як інвестування пріоритетних галузей економіки України, спрямоване на довгострокове зростання, є недостатнім. Незважаючи на те, що Україна гостро потребує іноземних інвестицій, для їх залучення є серйозні перешкоди, серед яких особливо слід виділити такі:

нерозвиненість ринкової інфраструктури, нестабільність законодавства та фінансово-кредитної системи, непрозорість у поверненні податків та низький рівень захисту прав власників. Після завершення війни дані аспекти стануть першочерговими до вирішення.

Список літератури:

1. Інвестиції в Україну та відновлення економіки. Міністерство економіки України. URL: https://www.me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title

2. Європейська комісія виділила перший транш нової макрофінансової допомоги для України в розмірі 1 мільярд євро. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/ip_22_4783

Докторов К.І.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ КОМПАНІЇ NETFLIX, INC. В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

Корпоративна соціальна відповідальність розглядається як стратегія поліпшення репутації корпорації та дозволяє зробити бізнес більш інноваційним, збільшити продажі компанії. Орієнтовані на досягнення економічних інтересів такі корпорації досягають ефективних результатів діяльності завдяки підтримці етичних стандартів, соціальному та екологічно дбайливому ставленню до середовища функціонування, взаємоузгодження інтересів ключових стейкхолдерів[1]. Netflix,Inc. - одна із провідних світових компаній на ринку потокового відео із приблизно 222 млн. користувачів у більш ніж 190 країнах, потоковими серіалами, документальними фільмами, художніми фільмами та мобільними іграми у різних жанрах та на різних мовах[2]. Розуміючи свою відповідальність за екологію компанія скорочує споживання електроенергії – проводить аудит енергоефективності та шукає вигідні способи економії енергії для офісів та об'єктів у США, де використовує найбільше електроенергії, також компанія переводить офіси та об'єкти на 100% екологічно чисті джерела енергії там, де є така можливість[3]. Головні концепції культури компанії-це концентрація талантів, свобода і відповідальність та радикальна відвертість і прозорість[4]. У випадку соціальної відповідальності, повномасштабне вторгнення рф в Україну стало одним з найбільших факторів перегляду зміни стратегії щодо підписок на стрімінгову платформу, а саме додавання реклами у контент. Оскільки компанія є світовим лідером на ринку потокового відео, вона має прямий вплив на кіноіндустрію як України так і рф.

Метою даного дослідження є аналіз дій компанії Netflix,Inc. після початку повномасштабного вторгнення рф в Україну та як дані дії вплинуть на кіноіндустрію країн.

Оглядаючи фахову літературу найбільше уваги було приділено офіційному сайту компанії Netflix, фінансовим звітам компанії та іноземним статтям на

тематику дій компанії Netflix під час повномасштабного вторгнення. У фінансових звітах компанії були описані наслідки виходу з російського ринку. У звітах екологічного соціального управління компанії вказуються шляхи покращення роботи Netflix для навколишнього середовища. Бізнес-стратегія Netflix є об'єктом досліджень іноземних науковців(Onyusheva, Baker). Культуру компанії детально описав генеральний директор Netflix Р. Гастінгс у своїй книзі «No Rules Rules: Netflix and the Culture of Reinvention».

Кожна велика компанія прямо впливає на суспільство і несе повну відповідальність за свою діяльність чи бездіяльність. Після початку повномасштабного вторгнення рф в Україну компанія Netflix у березні 2022 року вирішила вийти з російського ринку потокового відео. Netflix повинен був підпасти під низку нових зобов'язань у росії після того, як минулого року його додали до реєстру «аудіовізуальних послуг», який контролює регулятор зв'язку країни роскомнадзор. Зобов'язання означають, що Netflix повинен був транслювати 20 російських федеральних телевізійних станцій, включаючи Перший канал, НТВ і канал російської православної церкви "Спас". Але американський стрімінговий гігант Netflix заявив, що не буде виконувати російські правила щодо розміщення 20 державних каналів.

Компанія прийняла рішення повністю вийти з російського ринку у березні, проте компанія зачекала до кінця поточного платіжного циклу, перш ніж відключати клієнтів. Відразу ж нові користувачі не могли зареєструватися на сервісі, а передплатники втратили доступ до своїх аккаунтів. Також у росії зникла можливість завантажити додаток Netflix з AppStore та GooglePlay. Звичайно це мало певні наслідки і для компанії. Netflix опублікував квітневий лист до акціонерів в якому було вказано, що через вихід з російського ринку, компанія втратила 700 тисяч користувачів[5].

Компанія Netflix вперше з 2011 року у своєму звіті за перший квартал 2022 року підтвердила, що вона втратила передплатників. За прогнозами компанії, приріст користувачів за цей період повинен був бути близько 2,5 млн користувачів, проте натомість втратила 200 тисяч [5]. Головними причинами є інфляція, війна в Україні та конкуренція. Початок року став невдалим для компанії оскільки після публікації даного звіту у квітні акції компанії впали на 26 відсотків і відповідно вона втратила в ціні 40 млрд. доларів[6].

З моменту початку свого існування компанія була завжди проти реклами у своєму контенті, проте зараз вона переглядає свою стратегію задля залучення та утримання своїх користувачів. Повільне зростання кількості передплатників спонукає Netflix до пропонування дешевшої версії передплати з рекламою, посилаючись на успіх подібних пропозицій від конкурентів HBO Max і Disney+.

Netflix використовує транснаціональний підхід: компанія запускає ту саму базову концепцію продукту в усьому світі, але також локалізує контент і маркетингові зусилля, щоб відповідати місцевим споживачам. Основна концепція

продукту — недорога місячна підписка на необмежений перегляд контенту, а користувальницький інтерфейс продукту — незмінний для всіх ринків. Що стосується локалізації, міжнародний контент Netflix перекладається місцевими мовами, а місцевий контент створюється спеціально для певних ринків[7]. Зараз, оскільки зростання на таких розвинутих ринках, як США сповільнюється, Netflix все більше зосереджується на інших частинах світу та інвестує в контент місцевою мовою. Уже у вересні цього року компанія відкрила свій регіональний офіс у Варшаві як хаб для Польщі, України, Чехії, Хорватії, Венгрії та Румунії. Відповідно до цього на стрімінговій платформі буде більше українського контенту. Netflix у свою чергу зацікавлений у співробітництві з українськими кіностудіями. У новому контенті який виходить на Netflix тепер немає російського озвучування, натомість є українське озвучування. Також Netflix спільно з Українською кіноакадемією та програмою "HouseofEurope" надає фінансову підтримку та навчання для українськтої творчої індустрії.

Повномасштабне вторгнення рф в Україну безумовно змінило наш світ, війна має наслідки також і для світових компаній тому що все в нашому світі взаємопов'язане. Для Netflix це була одна з причин такого великого падіння акцій. Безумовно, компанія прийняла правильне рішення, щодо виходу з ринку рф, оскільки це і є соціальна відповідальність перед суспільством і дане рішення дає приклад для інших великих компаній, які досі вагаються щодо виходу з ринку рф. Мінцифра України вручила «Відзнаку Миру» компанії Netflix за активну підтримку країни. Компанія також змінила свою стратегію щодо російського контенту натомість почавши купувати ліцензії на показ українських фільмів в українських студій, що відіграє важливу роль у сучасній українській кіноіндустрії. Також контент з українським озвучуванням робить компанію більш привабливою для українських користувачів у виборі стрімінгових платформ, а це велика кількість майбутніх передплатників, враховуючи населення України.

Список літератури:

1. BurmakaT., OrlovaN., NepomnyashchyyO., MelnykovychO., MedvedchukO., LahunovaI. Social investment as a tool of corporate social responsibility realization in Europe / 35th IBIMA International Business Information Management Conference. Spain, 1—2 april, 2020
2. Netflix Inc. AnnualReport 2021. URL:https://s22.q4cdn.com/959853165/files/doc_financials/2021/q4/da27d24b-9358-4b5c-a424-6da061d91836.pdf
3. Environmental Social Governance Report 2021. URL: https://s22.q4cdn.com/959853165/files/doc_downloads/2022/03/30/2021-SASB-Report-FINAL.pdf
4. Hastinghs R., Meyer E., No Rules Rules: Netflix and the Culture of Reinvention. 2020. – 320 с.

5. Netflix shareholder letter.2022. URL: https://s22.q4cdn.com/959853165/files/doc_financials/2022/q1/FINAL-Q1-22-Shareholder-Letter.pdf
6. Акціїкомпанії Netflix Inc. URL:https://finance.yahoo.com/quote/NFLX/
7. Onyusheva I., Ann S. Baker. Netflix: a case study on international business strategy development.Stamford International University, Bangkok, Thailand. 2021. URL: https://s22.q4cdn.com/959853165/files/doc_downloads/2022/03/30/2021-SASB-Report-FINAL.pdf
8. V.Apalkova, S.Tsyganov, T.Chernytska, N.Meshko, N.Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22

Коробій Н.О.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ В УМОВАХ ПОВНОМАШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Згідно з базою даних клінічних досліджень управління з контролю за якістю харчових продуктів і медикаментів США, щороку Україна брала участь у тестуванні сотень клінічних досліджень. Що ще важливіше, Україна є значним постачальником послуг у галузі медичної хімії. [1] Війна вплинула на фармацевтичну економіку в цілому, оскільки, за даними Reuters, на Україну припадало понад 100 клінічних випробувань Roche і Merck; для Roche це означає, що на Україну «припадало 1,5% активної випробувальної популяції в її глобальних дослідженнях». Clinicaltrials.gov зазначив, що на початку квітня 2022 року по Україні проходило понад 400 клінічних досліджень.

Масштабна фаза війни зупинила зростання українського фармацевтичного ринку, який щороку збільшувався на 10−12%. Замість звиклого зросту, за даними Proxima Research, загальний обсяг продажів у гривневому вираженні за вісім місяців 2022 року скоротився на 5% [2]. Серед основних проблем та ризиків фармацевтичного ринку України пов'язані із повномаштабною війною можна ранжувати наступним чином (Рис.1).

Рис. 1. - Проблеми фармацевтичного ринку України пов’язані з війною. [2]

Через війну торгівля з Україною значно ускладнилася адже багато логістичних каналів були заблокованими, багато галузей промисловості зазнали багато втрат та руйнувань, в наслідок активних бойових дій, а також втрат робочої сили. Також можна виділити кілька країн, які зазнають найбільше втрат у фармацевтичному бізнесі через війну так як вони мають найбільшу частку імпорту з України. Це такі країни як: Узбекистан – 6,8% світового імпорту фармацевтичної галузі країни; Грузія – 4,9%; Молдова – 4,6% [5]

З огляду на проблеми фармацевтичного ринку України та на проблеми проведення клінічних випробувань, в багатьох країн з’явився шанс реалізувати свій потенціал в міжнародному фармацевтичному бізнесі. У найкращому становищі для розвитку знаходяться країн Центральної та Східної Європи (Польща, Чеська Республіка, Угорщина, Словаччина, Хорватія, Сербія, Болгарія, Румунія, Латвія, Литва та Естонія). Причинами цього є:

- Відсутність наслідків війни, немає перешкод для ведення міжнародного фармацевтичного бізнесу та проведення і моніторингу клінічних випробувань;
- Всі вище представлені країни є членами НАТО і тому вважаються захищеними;
- Близькість логістичних маршрутів для поставок;
- Відносно не висока вартість проведення клінічних досліджень [4]

Важливо зазначити, що незалежно від того, закінчиться війна завтра чи закінчиться в майбутньому, керівники ланцюгів постачання переймаються питанням: «Який мій ризик повернутися в регіон, де щось подібне може статися знову?». [6]

Наразі майже всі міжнародні фармацевтичні компанії надають свою допомогу Україні, для прикладу, хочу виділити фармацевтичну компанію Novartis. Як компанія, що займається виробництвом лікарських засобів, на сьогоднішній день Novartis поставила понад 1,3 мільйона упаковок різноманітних лікарських засобів, що становить понад 33 мільйони доларів США в якості медичної допомоги. Це на додаток до початкової пожертви в розмірі 3 мільйонів доларів

США для благодійних організацій, які підтримують біженців і переміщених осіб в Україні та прикордонних країнах. [3]

Вивчивши чинні протоколи безпеки в країні, компанія почала дистанційно відновлювати бізнес-операції, щоб допомогти Україні відновити деякі основні критичні бізнес-процеси.

Незважаючи на труднощі на українському фармацевтичному ринку через війну в України є всі шанси налагодити свою фармацевтичну галузь та зробити її ще кращою та більш інноваційною. Також при отриманому в майбутньому статусу члена ЄС Україна має великий експортний потенціал у фармацевтичній галузі. Також великий потенціал України виражається в майбутньому зростанні виробництва та залучення інвестицій в фармацевтичну галузь та нові дослідження і інновації. Для підвищення інвестицій та залучення нових інвестицій важливим є тенденція до якісного імпортозаміщення, що може привернути увагу іноземних компаній та інвесторів. Щоб відновити ту роль, яку фармацевтика відігравала в українській економіці, знадобиться доволі багато часу та коштів.

Список літератури:

1. War in Ukraine Impacts Clinical Research Industry URL: https://www.qps.com/2022/05/18/war-in-ukraine-impacts-clinical-research-industry/
2. Як учасники ринку виживають у новій ситуації, взаємодіють між собою та долають труднощі URL: https://mind.ua/publications/20248405-farma-pid-chas-vijni-pereorientaciya-z-antikovidnih-na-krovospinni-zrujnovani-skladi-ta-migraciya-pro
3. Ukraine - UK Pharmaceutical Industry Response URL: https://www.abpi.org.uk/ukraine/
4. The Impact Of The Russia–Ukraine War On Clinical Trials URL: https://www.clinicalleader.com/doc/the-impact-of-the-russia-ukraine-war-on-clinical-trials-0001
5. Where is trade most likely to be disrupted in pharma from the Russian invasion of Ukraine URL: https://www.pharmaceutical-technology.com/analysis/where-is-trade-most-likely-to-be-disrupted-in-pharma-from-the-russian-invasion-of-ukraine/
6. Pharmaceutical Commerce, Pharmaceutical Commerce - June 2022, Volume 17, Issue 3 URL: https://cdn.sanity.io/files/0vv8moc6/pharma_commerce/6fded7493a56ccac09e295e1d30e80be6da7d664.pdf/PharmaceuticalCommerce_June2022_watermark.pdf

Коцюба О.С.

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

В сучасних умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну міжнародний бізнес зазнав певних структурних змін та набув нових характеристик. Окрім санкцій, які були введені на державному рівні, багато міжнародних компаній прийняли рішення припинити свою діяльність в РФ.

Таке рішення, в першу чергу, є яскравим показником високого рівня соціальної відповідальності бізнесу. Більше того, на базі Єльського університету ведеться реєстр міжнародних компаній, які залишили ринок РФ та тих, хто не припинив там свою діяльність. Дані дослідників Єльського університету також показують, що найбільше компаній, які продовжують працювати в РФ, походять зі США (133 компанії). На другому місці німецькі компанії — 63, на третьому китайські — 46. Французький бізнес посів четверту сходинку з результатом 44, Італія на п'ятому місці — 28 компаній [1].

Поряд з тим, війна серйозно вплинула на систему міжнародної торгівлі, не давши їй оговтатись від Covid-19. Серед основних проблем слід виділити: відсутність продовольчої безпеки, підвищення цін на енергоносії, ускладнення логістичних ланцюжків. Крім того, підвищення цін саме на вантажні перевезення значною мірою ускладнює діяльність міжнародного бізнесу. Адже, вартість перевезень досягла свого рекордного максимуму ще за часів пандемії Covid-19 і зараз міжнародний бізнес зіштовхнувся з такою ж проблемою. З цього можна зробити висновок, що значна кількість міжнародних компаній буде виходити з ринків, де через високі ціни на логістику їм не вдасться отримувати прибуток.

На сьогоднішній день досить рано прогнозувати всі наслідки від повномасштабного вторгнення РФ в Україну, але деякі тенденції вже є досить помітними. Наприклад, негативний вплив на міжнародне інвестиційне середовище та зміни в міжнародних інвестиційних потоках. Варто зазначити, що внаслідок повномасштабного вторгнення значною мірою збільшилися витрати на ведення бізнесу за кордоном. Таким чином, багато міжнародних компаній будуть змушені реінвестувати значно меншу частину прибутків, порівняно з попередніми періодами. Тобто, в короткостроковій перспективі спостерігається призупинення нових інвестицій міжнародними компаніями та процесів злиття та поглинання (M&As) [2].

Звернемо увагу на те, що війна спричинила фундаментальні зміни європейської енергетичної системи, і на сьогоднішній день це є головною проблемою та викликом для європейського континенту. За мету взято перехід на альтернативні джерела енергії, що в свою чергу вимагатиме значних державних та приватних інвестицій у розвиток цього напрямку.

Як правило, міжнародні компанії виступають головними гравцями в розробці нових технологій щодо поширення використання альтернативних джерел енергії за кордоном. Їх прямі іноземні інвестиції у 2021 році складали близько 30% у відновлювальні джерела енергії у всьому світі [3]. Тобто, з цього можна зробити висновок, що розробка технологій та інвестиції у енергетичний сектор стане основним вектором розвитку міжнародного бізнесу в Європі.

Важливо зазначити важливість іноземних інвестицій у післявоєнній відбудові України. Адже, у післявоєнний період український ринок буде досить цікавим для іноземних інвесторів у довгостроковій перспективі, а інвестиції на відбудову

України будуть підвищувати рівень соціальної відповідальності кожного бізнесу, який буде продовжувати свою діяльність в Україні, інвестуючи свій капітал, що в свою чергу додасть певних конкурентних переваг міжнародному бізнесу.

Існують побоювання, що війна в довгостроковій перспективі може призвести до руйнування глобалізації, що виступало основною передумовою розвитку протягом останніх 30 років [4]. Тобто, міжнародні компанії проведуть аналіз геополітичних ризиків та приймуть низку рішень щодо переносу виробництва з більш ризикових країн, що в свою чергу може створити продовольчу кризу та високий рівень безробіття в цих країнах. Саме цей процес ризикує призвести до явища згортання глобалізації в майбутньому.

Список літератури:

1. Вихід міжнародних бізнесів з російського ринку: чи є прогрес? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dozorro.org/blog/vihid-mizhnarodnih-biznesiv-z-rosijskogo-rinku-chi-ye-progres
2. How the war in Ukraine is reshaping world trade and investment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/how-war-ukraine-reshaping-world-trade-and-investment
3. Russia's Aggression Against Ukraine: Global trade implications after 7 months of war [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.iisd.org/articles/policy-analysis/russia-ukraine-trade-implications
4. International investment implications of Russia's war against Ukraine (abridged version) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/international-investment-implications-of-russia-s-war-against-ukraine-abridged-version-6224dc77/

Піскора О.В.

ДВОСТОРОННІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З НІМЕЧЧИНОЮ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Українсько-німецькі двосторонні відносини беруть початок з моменту визнання незалежності нашої країни, коли Німеччина у числі перших держав світу 26 грудня 1991 р. визнала цей факт [1]. Сьогодні існує розгалужена мережа політичних, економічних, культурних та приватних зв'язків між країнами.

Договірно-правова база відносин між Україною та Німеччиною станом на 2019 рік становила 89 документів міжнародно-правового характеру, 43 з яких укладені на міждержавному та міжурядовому рівнях. Сучасні українсько-німецькі відносини базуються та розвиваються на потужному правовому фундаменті.

У червні 1993 р. були підписані Спільна Декларація про основи відносин між Україною та Федеративною Республікою Німеччина, Договір про розвиток широкомасштабного співробітництва у сфері економіки, промисловості, науки й техніки та інші домовленості. Співпраця між Німеччиною та Україною з 2015 року

посилилася також на економічному, культурному та громадському рівнях. Численні побратимські зв'язки між містами, відкриття німецько-української промислово-торгової палати у Києві у жовтні 2016 р. та «Рік німецької мови та української мови» у 2017/2018 навчальному році є лише кількома з багатьох прикладів глибини та різноманітності даних взаємин [2].

Створення ефективного інституційного механізму політичного співробітництва у сфері євроінтеграційних проблем та питань двостороннього розвитку, а також розширення кола суб'єктів відносин засвідчили перехід до якісно нового етапу українсько-німецьких відносин.

Німеччина була одним із найбільших торговельних партнерів України, і її внесок як іноземного інвестора також був вагомим. У 2021 році наша країна посідала 40 місце (з 234) серед німецьких імпортерів і 53 місце серед країн, куди Німеччина експортувала свою продукцію. До повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року Російської федерації на територію України, Німеччина посідала друге місце після Росії протягом декількох останніх років та займала перше місце серед партнерів-країн ЄС в сфері торгівлі. [3]

Загальна кількість діючих німецьких компаній в Україні становила до лютого 2022 року від 2000 до 2500, у тому числі багато малих та середніх підприємств (МСП). До початку пандемії коронавірусу німецькими компаніями та інвестиціями було створено близько 60 000 робочих місць в Україні, з них лише у сфері автомобільних поставок – близько 35 000 [4].

Німеччина є четвертим за величиною іноземним інвестором в Україні, вклавши в українську економіку 1,7 мільярда доларів з моменту набуття країною незалежності. Попереду лише Швейцарія, Нідерланди та Кіпр [5]. Німецькі проекти ПІІ в Україні зосереджені переважно на виробничій діяльності, на частку якої припадало 50% німецьких ПІІ.

Німеччина є другим за популярністю напрямом еміграції для українців (після Польщі) у списку найпривабливіших країн для роботи. Основним фактором тяжіння мігрантів з України є відносно високі значення ставок заробітної плати. Крім того, Німеччина надала прихисток великій кількості біженців з України з початку військового вторгнення РФ.

За останні десятиліття у двосторонніх відносинах України та Німеччини було три ключові проблемні питання для їх подальшого розвитку, а саме: російсько-український конфлікт у 2014 році та повномасштабна війна у 2022 році; енергетична безпека; вступ України до ЄС.

Згідно зі Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392, Федеративна Республіка Німеччина та Французька Республіка є ключовими партнерами України у питаннях набуття повноправного членства держави в ЄС та в НАТО, протидії агресії Російської Федерації, деокупації та безпечної реінтеграції тимчасово

окупованих територій. ФРН в липні 2022 року дала згоду виступати гарантам безпеки України на світовій арені, але не на умовах Статті 5 Альянсу.

У рамках стратегічного партнерства з Федеративною Республікою Німеччина планувалося розширення багатовимірної взаємодії з використанням таких механізмів двосторонньої співпраці, як Українсько-німецька група високого рівня з економічного співробітництва, міжурядові переговори про співробітництво задля розвитку, українсько-німецьке енергетичне партнерство, українсько-німецькі економічні форуми за участю вищих посадових осіб держав.

Проте Німеччина та Франція є для України і досить складними партнерами через те, що їхні інтереси у контексті вступу України до ЄС залишалися дещо специфічними. Вони стурбовано дивилися на перспективу швидкого вступу України до ЄС щодо відносин з Росією та ризиком утворення потужного центру прийняття рішень в Східній Європі. Що стосується політичних відносин з Україною, то ФРН достатньо чітко реагує на зміни геополітичної ситуації в Європі та у світі, проте процес відбувається не досить активно та не так швидко, якби хотілося Україні, через бажання Німеччина підтримувати певні відносини з РФ.

Список використаних джерел:

1. Основи українсько-німецьких політичних та економічних зв’язків [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15692/.

2. Штанмайер Ф. 25 лет дипломатических отношений между Германией и Украиной [Електронний ресурс] / Ф. Штанмайер, П. Климкин // ZN.UA. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://zn.ua/columnists/25-let-diplomaticheskih-otnosheniy-mezhdu-germaniey-i-ukrainoy-236114_.html.

3. Ukraine Exports to Germany [Електронний ресурс] // Trading Economics – Режим доступу до ресурсу: https://tradingeconomics.com/ukraine/exports/germany.

4. Умланд А. Экономические и политические отношения между Украиной и Германией после Евромайдана [Електронний ресурс] / Андреас Умланд // Вокс Україна. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://voxukraine.org/ru/ekonomicheskie-i-politicheskie-otnosheniya-mezhdu-ukrainoj-i-germaniej-posle-evromajdana/.

5. Wolter H. German foreign direct investment in Ukraine reaches $1.7 billion [Електронний ресурс] / Henrietta Wolter // Kyiv Post. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://www.kyivpost.com/business/german-investment-in-ukraine-reaches-1-7-billion.html.

Reshetnik Liliia

DIGITAL TECHNOLOGIES AND DIGITALIZATION OF UKRAINIAN BUSINESS IN THE TIMES OF WAR

Digitization in Ukraine continues to gain momentum even during the war. Economic crisis and war lead to a qualitative change in the state of society because

many state institutions begin to perform specific functions caused by the war itself. Businesses and the administrative sector had to adapt to rapid changes and disruptions caused by the ussian invasion and destruction.

Digitization is happening on the governmental level – Diia is the main platform for digital tools.To simplify the work of business during the war, a new service was launched on the Diia portal - eDeclaration for business. During martial law, it will replace 374 types of various authorization documents for entrepreneurs, including licenses, permits, certificates, and declarations. The declaration can be submitted by:

- entrepreneurs whose permits expired before the start of martial law;
- entrepreneurs planning to conduct activities for which a license is required;
- entrepreneurs who, during the war, changed the type of activity for which a license is required [1].

For civilian people, another instrument has been implemented – eDopomoga [єДопомога]. This platform Ukrainians with the necessary help during military aggression. The platform unites the capabilities and resources of the state, business, public organizations, charities, and volunteers in providing humanitarian aid to war victims, internally displaced persons, and people from vulnerable categories.

The banking system rapidly adjusts to war-time needs. With the beginning of the war, we postponed all planned products and developments and reformatted for what the country would need. Most banks have implemented such key features/functions:

- Military bonds — apart from offering War bonds directly to the clients, some banks — Alfa-Bank, Ukrgazbank, Bond UA — have partnered with Diia to simplify access to bonds for the majority [2], [3].
- Convenient templates for donations to the Ukrainian Armed Forces and humanitarian aid.
- Access to all possible functions in the mobile application, in particular, for services to work abroad.

Banks are also updating their app API to optimize usage and adding new designs – patriotic card skins and app icons. Rapid digitalization of Small businesses in Ukraine promotes non-cash payments and cryptocurrencies.Ukrainian businesses began to use digital technologies more actively to conduct business. Adapting to the new reality, every second entrepreneur was forced to transform their business activities.

Today, nearly 70% of entrepreneurs use digital sales channels, and they, according to 39% of respondents, bring more than half of all orders [4]. The popularity of non-cash payments is growing (87%). In addition, a share of entrepreneurs (~10%) introduced the possibility of payment in digital currencies [4].

Electronic document management helps Ukrainian businesses to work even during the war. A new service has been launched on the "Diia" portal - eDeclaration for business that supports 374 types of business documents and forms.

Projections on post-war recovery and the development of small business in Ukraineare positive.The majority of Ukrainian entrepreneurs (61%) continue to work

despite the war, forced relocation, difficulties with logistics, and a decrease in sales volumes, and 91% of those who have suspended their activities are ready to resume in the future [4].

Business recovery will take time and support. Depending on the long-term situation in Ukraine, 41% of respondents predict a return to pre-war indicators within a year, 30% believe that it will take one to two years, and 23% expect that they will be able to fully recover no earlier than in two to three years [4]. One of the trump cards of Ukraine is the developed field of digital technologies. Today, about 300,000 programmers work in domestic companies [5]. This not only gives rise to optimism in terms of the qualitative development of small business but also testifies to the powerful intellectual resource of the nation. It is obvious that the stimulation of business development should be one of the priority directions in the process of economic recovery.

REFERENCES:

1. Instead Of 374 Documents, There Is Only One Declaration — A New Service For Entrepreneurs Has Appeared In "Diia" [Електроннийресурс] / Izvoschikova A., Suspilne Media. – 2022. – Режимдоступудоресурсу: https://suspilne.media/243736-zamist-374-dokumentiv-odna-edeklaracia-v-dii-zavilas-nova-posluga-dla-pidpriemciv/
2. How to Purchase Military Bonds [Електроннийресурс] / MinFin. – 2022. – Режимдоступудоресурсу: https://www.kmu.gov.ua/news/yak-pridbati-vijskovi-obligaciyi-minfin
3. Military Bonds In Diia: How Much You Can Earn And How To Buy [Електроннийресурс] / Finance.ua. – 2022. – Режимдоступудоресурсу: https://finance.ua/ua/saving/vijskovi-obligacii-v-dii#headline_7
4. Half Of The Entrepreneurs Consider IT Services To Be A Potential Ukrainian Bestseller In The World - Mastercard Research [Електроннийресурс] / MasterCard. – 2022. – Режимдоступудоресурсу: https://www.mastercard.com/news/eemea/uk-ua/
5. Long Way To Stability: How Ukraine Will Restore The Economy After Victory [Електроннийресурс] / Zakirova Yuliya, Realist Online. – 2022. – Режимдоступудоресурсу: *https://realist.online/ukr/ekonomika/dovhij-shljakh-do-stabilnosti-jak-ukrajina-vidnovljuvatime-ekonomiku-pislja-peremohi-u-vijni*

Sivtseva D.A.

MARKETING STRATEGIES OF "TIFFANY & CO" IN THE DIGITAL TIME

Tiffany & Co. is a multinational jewelry company founded in 1837 by Charles Lewis Tiffany and John F. Young. The first store was opened in Manhattan as Tiffany, Young and Ellis but was renamed in 1853 when Charles Tiffany took over. Since then, Tiffany & Co. opened in many countries around the world. The corporate turquoise

color (hexadecimal color value - #0ABAB5), present in the corporate style of the company, is a registered trademark.

Tiffany & Co., headquartered in New York, is a leading global jewelry corporation that designs, manufactures, and retails luxury goods such as jewelry, sterling silver, porcelain, crystal, stationery, fragrances, personal accessories. and leather goods. Many of these products are sold in branded boutiques, as well as through mail order and corporate merchandising. Tiffany & Co. positions itself as the arbiter of taste and style. In 2018, the company owned 93 stores in the US and 321 worldwide.

The development of social networks during the period of digitalization has changed the traditional way of communication between the brands and customers. Today, brands and customers can connect faster, more conveniently, and more interactively with each other. In addition, the development of social media has provided new platforms for brand promotion in the market, and at this time, the costs have become much lower compared to the past.

Currently, Tiffany & Co. has become easier to communicate with customers as it has become possible to adjust based on their customers' responses and provide products that can better meet their customers' needs. One of the main approaches that guides Tiffany & Co. is experiential marketing, that emphasizes interactivity, connection, and creativity, and focuses on the needs, demands, and tastes of consumers [1]. It helps consumers understand brands, cultivate consumer loyalty, and promote products.

In addition to changes in the marketing environment, the luxury industry is also undergoing changes, which require adjustments in the marketing strategies of brands. As living standards and incomes have increased, consumption levels and consumer desires have become higher, leading to a differentiation of the luxury market. The luxury market can be divided in such levels:

- The first level in the modern luxury market is unaffordable luxury. It is aimed at consumers who belong to a certain social class and who can afford exquisite, expensive, and unique jewelry.
- The second level is intermediate luxury that seeks to offer value to the middle class at affordable prices.
- The third level is affordable luxury, which is affordable for most people from the normal social class [2].

Tiffany quickly adapted to the period of digitalization in the following ways. It quickly created its official website, where customers can learn about the history of the brand, as well as learn about the unique quality of products and materials and allows customers to order jewelry online. In 2011, Tiffany launched the "What Makes Love Real" campaign. Tiffany has created a microsite and published an app. The company encouraged people to share how, when and where they experienced true love. People could post their stories to Twitter or Facebook by uploading images from Instagram and using geolocation to mark the location of the memorable "true love" moment. In addition, the site features classic romantic movies, love songs, and dating site

recommendations. Through the interaction between the brand and customers, this campaign not only increases the brand's popularity, but also creates its own brand community that helps to nurture customer loyalty. Tiffany uses the "long story" strategy. Namely: a special and permanent color, cartoon poster holiday cards that were popular in the 50s and 60s have reappeared in the 21st century [3]. This strategy is very referential for those luxury brands with a long history. Tiffany quickly realized they needed to change their existing marketing strategy. The company has adjusted its brand positioning by selling affordable jewelry. Thus, the brand has ceased to be open only to the upper class, but a brand accessible to many people. His classic series of keys and hearts are very illustrative examples. This change marked the beginning of Tiffany's stunning development as they entered the digital age. Her low-priced jewelry, which sells for less than $500, has become responsible for the bulk of sales [4]. Tiffany's experience shows that old brands can also have new developments. Using Tiffany's example, we can see that luxury brands with a long history can also adjust their marketing strategies in a similar way to scale in the market and capture a new customer base.

REFERENCES:

1. Atwal, G., & Williams, A. (2009). Luxury brand marketing – the experience is everything! Journal of Brand Management, 16(5-6), 338- 346. doi:10.1057/bm.2008.48
2. Colella, G., Amatulli, C., & Martinez-Ruiz, M. P. (2019). Social media marketing and Luxury consumption: A literature review. International Journal of Marketing Studies, 11(4), 30. doi:10.5539/ijms.v11n4p30
3. Cowley, M. B. (2016). How marketing communication has changed in the digital Age: A brief study of Tiffany & co.'s Iconic Marketing Formulaa. SSRN Electronic Journal. doi:10.2139/ssrn.2834311
4. Cai, Y. (2013, March 21). Affordable Luxury Get More Favor Tiffany&Co. Fourth Quarter Performance Exceeded Expectations. Winshang website. Retrieved April 14, 2021, from http://news.winshang.com/html/061/0176.html

Svitlychna A.P.

PRINCIPLES OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY FOR INTERNATIONAL BANKS IN THE CONTEXT OF RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE

This article examines the theoretical and practical aspects of corporate social responsibility strategy in international banks, and the positive impact of this strategy on the economic, environmental and social situation in Ukraine during the war.

Due to the military and political situation in Ukraine, the state of business functioning is an important component of the economic sector sustainability. Every day the country loses tens of billions of hryvnias because of the war, not counting the losses

from destruction in cities. Therefore, it is of great importance to develop a corporate social responsibility strategy that will ensure the development of society and economy, contribute to the improvement of the environment, and, as a result, contribute to the achievement of political and economic stability in Ukraine after the war.

Details about the impact of corporate social responsibility strategy on business performance (banking sector in part) can be found by analyzing scientific works: D. Bayura, Ivanitskaya [1], M. Friedman, T. Smovzhenko, V. Troyan [2], L. Dovgan, I. Malyk, D. Bayura [3], S. Firsova [4]. Analysis of publications of these scientists allowed to track the positive effect of corporate social responsibility strategy on business efficiency. However, the issue of application of this management strategy by the banking sector in wartime should be considered in terms of supporting Ukraine in wartime, which is not described in any of the above works.

The purpose of the article is to study the international banks' activities in terms of Corporate Social Responsibility in the context of the full-scale invasion of the RF into Ukraine. The analysis of the use of corporate social responsibility strategy is based on the activities of the international Bank JSC "UKRSIBBANK"

Corporate social responsibility is a strategy of corporate business management aimed at sustainable development and responsibility to employees, customers, stakeholders, the state, etc. The spread of this strategy by international companies serves as a positive example of increasing the level of responsibility for the consequences of their activities for national business

From the point of view of the banking sector, corporate social responsibility is defined by ensuring sustainable development of society, transparency of its activities, increasing staff and customer loyalty and environmental friendliness. Sustainable development in the banking sector is the management of environmental, social and corporate risks.

The strategy is applied on the example of one of the largest international banks of Ukraine - JSC "UKRSIBBANK" (hereinafter referred to as the Bank). In its activities, the Bank protects the interests and national security of Ukraine, being aware of environmental, social and corporate risks, and implements 10 sectoral policies related to business aimed at sustainable development. The Bank also focuses on 17 UN Sustainable Development Goals and provides support to Ukrainian communities, economy and environmental sector. The key areas of the Bank's corporate social responsibility strategy are:

- Environment - climate issues are the highest priority for the Bank as an investor in the energy sector. That is why the Bank's activities are fully subject to the Paris Agreement, which provides for the financing of exclusively low-carbon projects.
- Economy - the Bank implements the highest standards of business ethics, offering quality financial products and services, adhering to high European standards.

- People - the international bank provides 5.2 thousand Ukrainians with jobs, promotes inclusion in the workplace and is a responsible employer.
- Communities - the Bank is primarily responsible for the protection of human rights, supports charity and opens equal rights for all communities.

Despite the challenges that our country is facing, business, and the banking sector in particular, must start acting towards sustainable development. Even now, when plans are being made to restore the country after the victory, questions arise as to what principles should be used to restore Ukraine. The ways and principles underlying the recovery plan for Ukraine presented in Lugano [5] indicate that this process will take place in accordance with all European principles and values, which emphasizes the fact that Ukraine belongs to the EU. Therefore, the international banking sector already today creates conditions and opens opportunities for Ukrainian business to effectively develop activities to build an economy based on sustainable development, which will be facilitated by the influence of international business.

The proposed article proves the positive impact of corporate social responsibility on the efficiency of the banking sector. Therefore, the sustainable development and implementation of the corporate social responsibility strategy of international banks in Ukraine should be extended to all business sectors in order to restore the economy in Ukraine after the war.

1. Ivanitska O.M., Ivanitskyi O.V. Regulation of the processes of introducing social responsibility of business: experience of developed countries and lessons for Ukraine. Development Strategy of Ukraine. 2015. № 2. P. 23-28.
2. Troyan V.I. History of development and current state of development of corporate social responsibility. Municipal economy of cities. 2018. Issue 141. P. 35-38.
3. Bayura D.O., Chervina Y.V. Social responsibility as an element of sustainable development of integrated structures. Theoretical and applied issues of economics. 2013. Issue 28. Vol. 1. p. 151-157.
4. Firsova S. Ukrainian realities of implementation of the development of the concept of social responsibility of business. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/137_8.pdf (date of application: 26.11.2018).
5. https://ua.urc2022.com/

Соболь Д.О.

СВІТОВІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ

Вторгнення в Україну мало серйозний вплив як на людей, так і на економіку та бізнес.Війна в Україні спричинила різке зростання інфляції по всьому світу.

Після двох років пандемії та війни в Україні, яка загрожує сучасній глобалізації, багато економістів, лідерів бізнесу та політиків сходяться в судженнях про те, що світ увійшов в середовище високої інфляції, яке кидає виклик лідерам бізнесу та тому, як працюють компанії. Світові підприємства щодня зіштовхуються з дилемами, від ланцюга постачання, виробничих операцій та управління робочою силою до фінансового менеджменту та утримання клієнтів.

Поточна думка провідних прогнозистів полягає в тому, що війна призведе до істотного уповільнення зростання. Згідно з базовим сценарієм, OxfordEconomics прогнозує, що світ уникне рецесії, але світовий ВВП на кінець 2022 року буде на 1,1 відсоткового пункту нижчим порівняно з довоєнними прогнозами, зробленими в січні [1].

Окрім масштабу та тривалості самого конфлікту, щонайменше чотири невизначеності створюють ризики, які можуть призвести до розгортання дуже різних сценаріїв:

- Потрясіння пропозиції
- Інфляція
- Глобалізація
- Перехід до інших джерел енергії

Оскільки шок від вторгнення відбивається на світовій економіці, керівники підприємтсв розглядають можливості змінв позиціонуванні своїх бізнесів задля мінімізаціїзбитків. Не кожна компанія може постраждати однаково. Найбільше постраждали організації, які працюють в Україні та Росії та зосереджені на добробуті своїх людей. Для організацій за межами зони конфлікту основна увага зосереджена на дотриманні санкцій, реагуванні на порушення ланцюга постачання та оцінці впливу на клієнтів[2].

Стикаючись із такими непередбачуваними викликами, багато лідерів підприємств прагнуть посилити стійкість своїх організацій, віддаючи пріоритет гнучкості. Таким чином, для багатьох компаній важливо оцифрувати компанію, яка працює швидко і паралельно, а не послідовно. Бонус спритності збільшить увагу до стиснутої трансформації. Незалежно від того, як розвиватиметься ситуація, компанії можуть розглянути низку одночасних дій щодо стратегії, систем, ланцюгів постачання, людей та екосистем своїх бізнесів.

Деякі організації аналізують і моделюють передачу потрясінь і стрес-тестують свою стратегію за допомогою сценарного планування. Лідери, стурбовані значним впливом на основі цього аналізу, можуть відновити перевірені інструменти війни та інших минулих криз. Серед них є «сторожові вежі» або збір даних про критичні невизначеності для раннього виявлення ризиків [1].

Цінність гнучких стратегій залежить від якості інформації, яка використовується при розробці та їх зміні. Щоб знаходити нові закономірності в

даних і краще передбачати майбутні рішення, організації можуть отримувати дані в реальному часі зсередини та зовні організації та по всьому ланцюжку створення вартості та обробляти їх за допомогою аналітичних інструментів із підтримкою штучного інтелекту.

Інфляція має місце місце зараз і матиме його в майбутньому, але завдяки чіткому розумінню та чіткому прийняттю рішень все ще можливо утримати або створити стабільно працюючі підприємства. Вона впливає на галузь, екосистему та співробітників (у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективію. За умови правильного підходу завдяки інфляції та кризовому стану у світі можна використати для покращення обробки даних і створити прозорість на всіх фронтах. Усе це є частиною основоположної сили, необхідної підприємствам для виживання та зростання — як зараз, так і тоді, коли висока інфляція більше не буде критичною проблемою[3].

Війна в Україні показала, що багатьох із старих, комфортних визначеностей, на які спирався бізнес, уже немає. У майбутньому успіх може зрештою залежати від того, наскільки добре лідери адаптуються до вимог цього нового, тестового середовища.

Список літератури:

1. The Worldbank Database [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу:https://data.worldbank.org.
2. Ukraine Refugee Situation [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine.
3. Business Futures: Signals of Change [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступудо ресурсу: https://www.accenture.com.

Стасенко Є.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ

Розвиток глобальної економіки базується на сталих ланцюгах створення економічної вартості та міжнародній економічній взаємодії та кооперації, не виключенням є і торговельні зв’язки. Китай є одним зі світових лідерів в системі створення доданої вартості та глобальної торгівлі. Протягом останніх років саме Китай займав провідні торговельні позиції в торговельній системі України. Відкрита збройна агресія рф проти України внесла корективи в можливості торговельної взаємодії між Україною та КНР, зокрема, в результаті загроз морського транспортування вантажів з України, а також закриття залізничного сполучення в формі транзиту через територію рф.Дані виклики зумовлюють потребу аналізу перспектив торговельної взаємодії України та КНР[1-2].

В даний час статистичний аналіз показує, що основними експортними групами товарів з України до Китаю є аграрна продукція, продукція харчової

промисловості, металургія, а імпортними групами товарів - є електроніка, автомобілі, побутова техніка, одяг тощо.

Важливими формами сучасної економічної взаємодії України та Китаю є науково-технологічний та освітній обмін, зокрема, велика кількість китайських студентів навчалися в українських ВНЗ, а сам Китай хотів стати стратегічним інвестором в АТ «Мотор січ», також Україна зацікавлена в переобладнанні власної металургійної та хімічної промисловості з використанням китайських інновацій для забезпечення енерго та ресурсоекономії [3, 5].

Незважаючи на існування великої кількості векторів та напрямів економічної взаємодії Китаю та України, основними проблемами просування двосторонніх відносин, на нашу думку, є:

- відсутність стратегічної карти розвитку торговельної взаємодії України та КНР;
- високий податковий тиск на бізнес в Україні, зокрема, і на іноземний бізнес;
- відсутність спільних інфраструктурних проєктів України та Китаю;
- висока корумпованість українського сегменту законодавчої та виконавчої влади;
- відсутність державного захисту та гарантій для іноземних інвесторів в Україні;
- велика залежність української зовнішньої політики від інших держав[4, 6].

Основними перспективами розвитку економічної взаємодії Китаю та України, на нашу думку, є:

- залучення китайських приватних та державних компаній як інвесторів в приватно-публічне партнерство щодо відновлення інфраструктури України після збройної агресії рф;
- надання можливостей спільного розроблення українських природніх ресурсів китайським партнерам;
- створення логістичного хабу в Україні як на базі морського базування (порт Одеса/ Ілічівськ), так і в рамках основних автомобільних вузлів (Дніпро, Кременчук, Львів);
- отримання доступу до китайських технологій з метою їх імплементації в український корпоративний бізнес.

Отже, перспективи економічної взаємодії Китаю та України націлені на економічне відновлення після закінчення відкритої збройної агресії рф проти України. Основними формами відносини між державами стануть торговельне посилення взаємодії та активізації інвестування, зокрема, можливим є залучення Китаю як стратегічного інвестора в розвиток вітчизняного аграрного сектору, металургії, переробної промисловості, а також потенційне перенесення частини

виробництв з Китаю в Україну як форми мінімізації логістичних витрат та прискорення часу доставки товарів до кінцевих споживачів (в ЄС та США).

Список літератури:

1. Власенко Л. В. Позиціонування України у системі зовнішньоекономічних міждержавних стосунків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 11. С. 15-19.

2. Державна служба статистики України. URL:http://www.ukrstat.gov.ua/

3. Лапкіна І. О. Транзитний потенціал України в торговій і транспортній взаємодії з КНР. *Розвиток транспорту*. 2019. Вип. 2. С. 52-66.

4. Осташко Т. О. Особливості торговельної політики Китаю і перспективи експорту України до КНР. *European scientific journal of economic and financial innovation.* 2018. № 1. С. 31-43.

5. Посольство України в КНР. URL:https://china.mfa.gov.ua/

6. Шатрова К. І. Аналіз проекту КНР "Новий шовковий шлях" та місце України в ньому. *Причорноморські економічні студії.* 2017. Вип. 22. С. 20-25.

Ходаківська А.М.

СТАН ТА РОЗВИТОК ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

Наприкінці липня 2022 року Кабінет міністрів України вніс фармацевтичну галузь до переліку пріоритетних для економіки [1]. Незалежно від умов фармацевтична галузь є ключовою у забезпеченні здоров'я населення. З початком повномасштабного вторгнення в Україну роздрібний продаж лікарських засобів почав знижуватися і продовжує цю тенденцію дотепер [2].

Нещодавно, фармацевтичний ринок України підлаштувався під реалії світової пандемії, спричиненої Covid-19, однак сьогодні постав незрівнянно сильний виклик – виживання підприємств в умовах війни. Існує ряд факторів, які вже спричинили втрати для фармацевтичної галузі [3]:

- Знищені або недоступні виробництва, склади, торгові точки та джерела сировини;
- Складна і дорога логістика через руйнування ланцюгів постачань та зростання витрат на пальне;
- Підвищення цін на сировину через курс валют та зменшення запасів енергоносіїв в Європі;
- Зарубіжна гуманітарна медична допомога;
- Зменшення доходу громадян, в т.ч. через інфляцію;
- Зменшення кількості споживачів через міграцію.

За даними ООН, лише в Європі після 24 лютого, знаходяться близько 8 мільйонів українців [4]. Таким чином, було витрачено близько 18% споживачів. Варто також врахувати гендерний та віковий розподіл тих, хто покинув країну:

жінки, діти та люди похилого віку, що є найбільш впливовими групами на роздрібному ринку ліків. Не лише міграція населення, але й також окупація деяких територій України спричинила зменшення кількості споживачів. На початку повномасштабного вторгнення, зменшення кількості споживачів, дало змогу закрити потреби населення використовуючи наявні фармацевтичні запаси, однак в довгостроковій перспективі це може спричинити спад галузі.

Війна вплинула не лише на кількість, але й на структуру ліків. Найбільше зросло споживання лікарських засобів, які впливають на серцево-судинну та нервову системи [5].

За даними Центру протидії дезінформації при РНБО України, фармацевтична компанія MenariniGroup в 2021 році принесла в бюджет країни-терориста близько 32 мільйонів доларів, що еквівалентно 450 ракетам «Смерч» або 5 крилатим ракетам «Калібр» [6]. Однак про майбутні репутаційні втрати, що спричинені продовженням бізнес-діяльності подібних компаній в РФ можна лише здогадуватися.

Поки провідні міжнародні фармацевтичні компанії продовжують вести справи з країною-агресором, а саме, Російською Федерацією, український фармацевтичний ринок відновлює та продовжує свою діяльність в умовах повномасштабного вторгнення.

Фармацевтична промисловість підлаштовується під реальність. Таким чином, наприклад, «Юрія-Фарм» не зменшила виробництво, а перенесла його до бомбосховищ та укриттів на території підприємства. Це пов’язано з тривалістю виробничого циклу, що становить близько 12 годин та не повинен перериватися через часті повітряні тривоги. В той же час як «Дарниця», значно скоротила виробничі процеси та обладнала сучасне бомбосховище на 800 осіб [7].

Отже, незважаючи на короткий горизонт планування та прогнозування який наразі є чи не єдиним з можливих, фармацевтичний ринок України стабілізувався та має ознаки подальшого відновлення.

1. Фармацевтичну промисловість включено до пріоритетних галузей економіки України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://moz.gov.ua/article/news/farmacevtichnu-promislovist-vkljucheno-do-prioritetnih-galuzej-ekonomiki-ukraini-
2. Фармринок у режимі on-line [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://proximaresearch.com/ua/ua/novini/farmrinok-on-line-udt-4-11-2022/.
3. Фарма під час війни: переорієнтація з антиковідних на кровоспинні, зруйновані склади та міграція провізорів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://mind.ua/publications/20248405-farma-pid-chas-vijni-pereorientaciya-z-antikovidnih-na-krovospinni-zrujnovani-skladi-ta-migraciya-pro

4. Ситуація з біженцями в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine
5. Фарма під час війни [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.darnitsa.ua/api/pharma-directory/pharma-during-the-war-ua%20/%D1%84%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%20%D1%87%D0%B0%D1%81%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%202022%20ua.pdf
6. Фармацевтичні компанії які фінансують війну [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://cpd.gov.ua/warning/czentr-protydiyi-dezinformacziyi-pry-rnb-14/
7. Військова фарма. Як працюють виробники ліків під час війни [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://forbes.ua/inside/viyskova-farma-yak-pratsyuyut-virobnik-likiv-pid-chas-viyni-03032022-4096

Чеботарьов М. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ГЛОБАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ

Сучасні умови функціонування транснаціональних корпорацій зумовлено посиленням їх впливу на міжнародних товарних ринках, що надає змогу отримати конкурентні переваги, внаслідок повної або часткової монополізації таких ринків. Ключовою засадою діяльності ТНК в 2022 році стало посилення впливу енергетичних компаній та нафтових виробників, що зумовлено, перш за все, війною в Україні та європейською санкційною політикою.

ТНК на міжнародному глобальному ринку стають не тільки інструментом забезпечення енергетичної безпеки, але й ключовим регулятором поставок та функціонування товарних ринків. Найбільш проблемним є саме енергетичний ринок та ринок нафтопродуктів, оскільки на його засадах відбувається ряд трансформаційних процесів, що можуть впливати на діяльність транснаціональних корпорацій. Незважаючи на тіньовий сектор поставок та можливості обходу підсанкційних каналів збуту – рівень забезпечення паливом та енергетикою є критичним. Саме тому для європейських країн варто шукати раціональні засоби збереження енергетичного балансу. Акції на фінансових ринках постраждали внаслідок виходу комерційних компаній Російської Федерації, які складали левову частку в енергетичній промисловості та нафтопереробній галузі. Найбільш вразливим ринком є німецький, який майже повністю залежав від енергозабезпечення Росії. Німецький приклад ТНК, свідчить про необхідність пошуку інноваційних каналів поставки енергоресурсів та здійснення реформ реструктуризації макроекономічного сектору. Для транснаціональних корпорацій інших країн Європи зростання цін на метали, банківські продукти та продуктів

харчування перевищили рівень цін 2008 року, проте порівняно з 2022 роком, виклики щодо споживання енергетики та енергоносії є глобальною проблемою.

Розглянемо світовий регіональний розподіл попиту на електроенергію протягом останніх років та спрогнозуємо показники на 2023 рік в таблиці 1.

Таблиця 1 - Регіональний розподіл попиту на електроенергію, 2020-2023 рр

Тераватт-година (ТВт-год)	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Темп зростання 2020-2021 рр	Темп зростання 2021-2022 рр	Темп зростання 2022-2023 рр
Африка	709	754	783	805	6,4%	3,9%	2,9%
Америки	6 036	6 180	6 295	6 325	2,4%	1,9%	0,5%
з яких США	4 109	4 167	4 254	4 247	1,4%	2,1%	-0,2%
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	12137	13115	13558	14077	8,1%	3,4%	3,8%
з яких Китай	7 471	8 222	8 479	8 846	10,1%	3,1%	4,3%
Євразія	1 224	1 297	1 282	1 269	5,9%	-1,1%	-1,1%
Європа	3 648	3 805	3 827	3 866	4,3%	0,6%	1,0%
з яких Європейський Союз	2 625	2 740	2 762	2 774	4,4%	0,8%	0,4%
середній Схід	1120	1162	1187	211	3,7%	2,2%	2,0%
В світі, загалом	24874	26313	26933	27554	5,8%	2,4%	2,3%

**Джерело: складено за матеріалами OCED «Europe energy market - 2022»*

З вищенаведеної таблиці, можна зробити висновок, що світовий енергетичний ринок зазнав якісної трансформації внаслідок початку війни в Україні та стрімко перерозподілив парадигми його розвитку внаслідок посилення ролі ТНК в ньому.

Розбудова сировинного та енергетичного ринку Європи повинно стати ключовим заходом для побудови ефективної системи безпеки з боку регулювання діяльності ТНК, адже саме вони визначають якісні підходи, щодо реалізації товарних та інших споживчих продуктів.

Таблиця 2 - Найбільші компаній світу з нафтопереробки та корисних копалин, 2021 р.

Назва ТНК	Річна виручка, млн. $	Чистий прибуток, млн. $	Активи, млн. $	Кількість співробітників, тис. осіб
Walmart роздрібна торгівля	485651	16363	203706	2200
Sinopec Group нафтопереробка	446811	5177	359182	897,5
Royal Dutch Shell нафтопереробка	431344	14874	353116	94
China National Petroleum нафтопереробка	428620	16359	634811	1636,5

Exxon Mobil нафтопереробка	382597	32520	349493	83,7
BP нафтопереробка	358678	3780	284305	84,5
State Grid комунальні послуги	339426	9796	466298	921,9
Glencore добича корисних копалин та сирої нафти	221073	2308	152205	106,8

**Джерело: складено за матеріалами OCED «Europe energy market - 2022»*

Наведені ТНК в таблиці 2 визначають подальші перспективи діяльності енергетичного ринку, що зумовлює вдосконалення міжнародного законодавства, щодо діяльності таких транснаціональних корпорацій та подолання наслідків світової енергетичної та сировинної кризи. Наслідки російсько-української війни відчуваються в глобальному економічному просторі Європи від її початку та матимуть вплив у майбутньому. Деструктивні процеси зачепили фінансові ринки європейських країн, змінили макроекономічне становище та викликали дестабілізації на світовому ринку та спричинили посилення впливу ТНК на ключових стратегічних ринках

Таким чином, в сучасних умовах особливостями діяльності ТНК є використання внутрішнього потенціалу та грошових потоків для впливу на енергетичну кризу Європи та світу. Для подолання наслідків російсько-української війни, потрібно вдосконалювати міжнародний правовий механізм регулювання ТНК, а також сприяти розвитку її корпоративної соціальної відповідальності, що може посилити значення транснаціональних корпорацій у подоланні негативних соціально-економічних явищ.

Список літератури:

1. Транснаціональна корпорація. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/
2. Панченко К.В. Вплив транснаціональних корпорацій на структурні зрушення в країнах з перехідною економікою: автореф. дис. … канд. екон. наук: 08.05.01: Київ, 2004. 20 с.
3. Black's Law Dictionary, 9th ed. Bryan A. Garner, ed. St. Paul: "West Group", 2009.
4. Немировська О.В. Формування ефективного механізму взаємодії національної економіки з транснаціональної економіки з ТНК: дис. … к.е.н.: 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством". Ірпінь, 2016. С. 23.
5. Бусол О.Ю. Транснаціональні злочинні угруповання та транснаціональні корпорації: межі корупційного симбіозу. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського: серія "Юридичні науки".

2018. Т. 29. № 4. С. 154—159. URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/4_2018/27.pdf
6. Forbes Global 2000May 13. 2021 companies. URL: https://www.forbes.com/lists/global2000/#62a35b805ac0.
7. Всесвітній економічний форум в Давосі18. URL: https://www.weforum.org/agenda/2018/01/davos2018biggeststories/
8. Electricity Market Report, July 2022 - https://read.oecd-ilibrary.org/energy/electricity-market-report-july-2022_3b27620a-en#page1

Янчук Д.П.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ ЗАСОБІВ ПЕРЕСУВАННЯ ЯК НЕВІДВОРОТНЯ ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ АВТОМОБІЛІВ

З кожним роком кількість автомобілів у світі поступово збільшується. Основною продукцією залишаються автомобілі на базі двигунів внутрішнього згоряння, однак, враховуючи глобальну тенденцію контролю забруднення навколишнього середовища, стрімке зростання кількості власників автомобілів, розвиток нових технологій та інші фактори, автовиробники активно працюють над пошуком альтернативних джерел енергії для автомобілів. У світовій автомобільній промисловості за останнє десятиліття спостерігається чітка тенденція до інноваційних транспортних. Одним із найперспективніших напрямів є транспортні засоби на електричній тязі – електромобілі. Електромобіль – це транспортний засіб, що приводиться в дію одним або декількома електродвигунами, що працюють від електричних акумуляторів.

Глобальна екологічна криза призвела до усвідомленнятого, що необхідно переглянути традиційні принципи споживання. Заслуговує на увагу зростаюча тенденція до екологізації свідомості сучасних споживачів: на перший план виходить свідоме споживання екологічних продуктів, що неминуче призводить до зростання зацікавленості в електромобілях. Крім того, електричні транспортні засоби пропонують багато переваг перед автомобілями з двигуном внутрішнього згоряння: зменшені витрати на паливо, зменшення забруднення навколишнього середовища, тихий і плавний розгін, більш швидкий розгін, безпека, ціна, надійність.

Сплеск інтересу до електромобілів, який ми зараз спостерігаємо, стався в 1990-х роках через значне посилення законодавства щодо забруднення повітря. Ринок електромобілів наразі зосереджений у кількох країнах. У всьому світі 95% продажів електромобілів припадає лише на десять країн: Китай, США, Японію, Канаду, Норвегію, Великобританію, Францію, Німеччину, Нідерланди та Швецію[1]. В даний час деякі країни вживають певних заходів, спрямованих на те, щоб дозволити своїм жителям використовувати електромобілі для захисту навколишнього середовища та здоров'я.

Влада США проводить тендери для виробників електромобілів, щоб залучити державних службовців до використання транспортних засобів для робочих цілей, тим самим привертає увагу та задє тон для впровадження електромобілів.

У Норвегії підготовлено законопроект про заборону продажу нових автомобілів з бензиновими і дизельними двигунами. Якщо ініціативу підтримає парламент, з 2025 року норвежці зможуть купувати як електромобілі, так і автомобілі з водневими електростанціями [2]. На даний момент Норвегія є лідером ринку електромобілів. Майже третина автомобілів, проданих в країні в 2021 році, були на електриці. Прагнення Норвегії до прогресу не має собі рівних ніде в світі.

Крім Норвегії, Нідерланди також розглядають можливість заборони продажу автомобілів з двигунами внутрішнього згоряння з 2025 року. У квітні 2018 року відповідний законопроект Лейбористської партії підтримала Палата громад. У цій багатій на нафту та газ країні 24% автомобілів уже електричні [3].

У Німеччині терміни повного переходу на електромобілі більш визначені. Країна готова припинити продаж бензинових і дизельних автомобілів до 2030 року, хоча на шляху до цієї мети залишається багато перешкод.

Сучасний розвиток електромобілів має такі тенденції: впровадження однопедального керування (компанія Nissan Motor стала піонером у цій галузі; ідея стала популярною і все більше і більше компаній впроваджують технологію гальмування через регенеративні системи [4]); підвищення інтелекту електромобілів (безпілотні електромобілі, які не потребують керування людиною); кожна компанія розробляє власну унікальну платформу, де покупці мають можливість стати власниками чогось справді нового та унікального.

Незважаючи на всі переваги, впровадження електромобілів в Україні відбувається не такими швидкими темпами. Однією з основних причин цього є відсутність необхідної інфраструктури, а саме зарядних станцій. Спочатку електромобілі опинилися в «порочному колі»: транспортні засоби в громадських місцях в основному оснащені зарядними станціями, кількість електромобілів вже досить велика, але електромобілів багато, і кожен покупець повинен мати чітку інформацію. розуміння того, де він буде заряджати свій електромобіль.

Підсумовуючи, можна побачити, що електричні транспортні засоби мають великий потенціал для розвитку, з високим ККД силових агрегатів і тривалими інтервалами технічного обслуговування для електродвигунів порівняно з двигунами внутрішнього згоряння. Електромобілі не виділяють шкідливих викидів, використовують відновлювані джерела енергії та зменшують використання нафти у виробництві палива. Розвиток зарядної інфраструктури в

українських мегаполісах сприятиме зростанню продажів електромобілів, що позначиться на їх екологічному стані.

Список літератури:

1. Trends in electric light-duty vehicles – Global EV Outlook 2022. URL: https://www.iea.org/reports/global-ev-outlook-2022/trends-in-electric-light-duty-vehicles(дата звернення 18.11.2022).

2. Norway's alleged plan to "Prohibit sales of all vehicles using fossil fuels by 2025". URL: https://roadmapsforenergy.eu/norway-fossilfuel-car-ban/ (дата звернення 18.11.2022).

3. The Netherlands prepares for internal combustion sales ban in 2030. URL: https://www.drive.com.au/news/holland-prepares-for-internal-combustion-sales-ban-in-2030/(дата звернення 18.11.2022).

4. e-Pedal | Innovation | Nissan Motor Corporation Global Website. URL: https://www.nissan-global.com/EN/INNOVATION/TECHNOLOGY/ARCHIVE/E_PEDAL/(дата звернення 18.11.2022).

РОЗДІЛ 3. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бобор В.В.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ МІЖНАРОДНИХ ПАСАЖИРСЬКИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ

Цивільна авіація є невід'ємною частиною глобального ринку транспортних перевезень. Нині в ній спостерігається позитивна динаміка авіаційних перевезень, а натомість роль та значення авіації у світовому масштабі важко переоцінити. Ринок пасажирських авіаперевезень має найшвидші з-поміж всіх видів транспорту темпи економічного зростання [1, с. 351]. Динаміці ВВП і основних показників ринку авіаперевезень на межі XX− XXI ст. притаманне зростання в середньому щорічно на 3,6% у реальному вираженні. До початку світової фінансової кризи збільшення обсягів перевезень повітряним цим видом транспорту було значно вище, ніж тренд загального економічного зростання країн світу. Характерним прикладом посткризових деформацій слід вважати й Україну [4, с. 11].

Протягом багатьох років міжнародні пасажирські авіаперевезення в Україні переважають над внутрішніми, що добре видно на рис. 1.

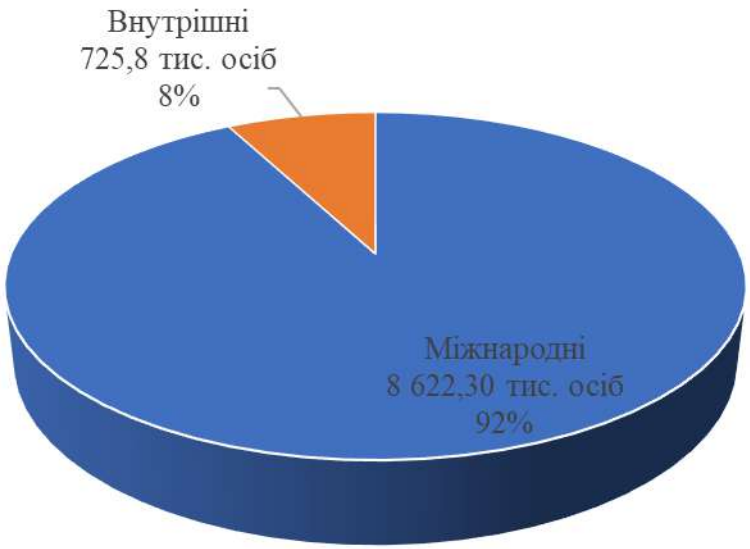

Рисунок 1. Структура пасажирських авіаперевезень в Україні [3, с. 3]

Останніми роками спостерігається стрімкий розвиток галузі міжнародних пасажирських авіаперевезень в Україні. Зокрема, за даними Міністерства інфраструктури України [6], лише за 2019 рік українськими авіакомпаніями розпочато виконання польотів за дев'ятьма новими міжнародними маршрутами, які поєднали повітряним сполученням: 1) Херсон з Бургасом; 2) Запоріжжя з Барселоною; 3) Дніпро з Бодрумом; 4) Одесу з Ріміні; 5) Харків з Парижем, Шарджею та Ріміні; 6)Столичний Бориспіль було з'єднано з містами Санья та Катанія. У 2019 році іноземні авіаперевізники виконували рейси за 15-ма новими маршрутами: 1) з Бремена, Біллунна та Генуї до Києва (Жуляни); 2) з Манчестера, Пафоса, Дубліна та Бодрума до Києва (Бориспіль); 3) з Копенгагена та Риги до Львова; 4) з Мілана, Кракова та Баку до Харкова; 5) з Рима, Баку та Кракова до Одеси.

2021 рік для підприємств авіаційної галузі України став першим роком поступового відновлення після суттєвого спаду виробничих показників їх діяльності в 2020 році, спричиненого негативним впливом пандемії Covid-19 та пов'язаних з нею обмежень для подорожування. Кількість пасажирів, які скористались послугами українських авіакомпаній на міжнародних рейсах упродовж 2021 року, зросла порівняно з попереднім роком вдвічі та досягла 2608,9 тис. осіб. При цьому процент пасажирського завантаження міжнародних регулярних рейсів українських авіакомпаній збільшився на 6,2 відсоткових пункти та склав 75,2%. Пасажиропотік у 2021 році склав 16 221 тис. пасажирів, що на 87,2% перевищує результат 2020 року та становить дві третини від аналогічного показника 2019 року [3, с. 4]. Слід зауважити, що за січень 2022 року обсяги пасажирських перевезень українських авіакомпаній зросли порівняно з відповідним періодом минулого року на 81% та склали 458,6 тис. осіб [5].

Основними авіаперевізниками України станом на 2019 рік були «Міжнародні авіалінії України» (зростання обсягів на 4,1 відсотка у порівняно із 2018 роком), «Азур Ейр Україна» (зростання – на 48,1 відсотка), «СкайАп» (зростання – у 4,3 раза) та «Роза вітрів» (зростання – на 10,8 відсотка) [6]. У 2021 році майже 93 відсотки загальних обсягів також забезпечили чотири провідні вітчизняні авіакомпанії – «Міжнародні авіалінії України», «СкайАп», «Азур Ейр Україна» та «Роза вітрів». Слід зазначити, що п'яту позицію за обсягами пасажирських перевезень посіла авіакомпанія «Біз Ейрлайн», яка почала виконувати польоти ще у березні 2021 року [3, с. 4].

Важливим фактором розвитку ринку міжнародних пасажирських перевезень є переважання в його структурі нерегулярних рейсів, що добре ілюструє рис. 2.

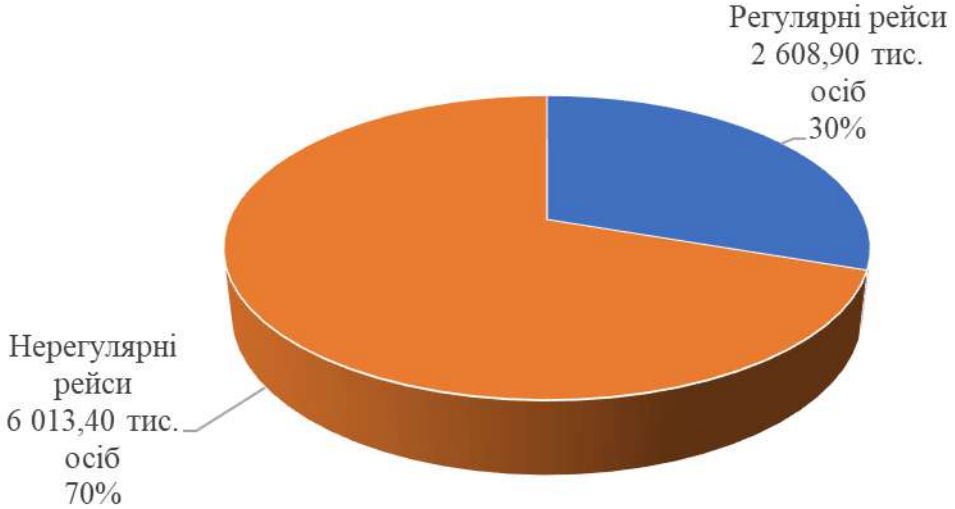

Рисунок 2. Структура міжнародних пасажирських авіаперевезень в Україні [3, с. 4]

До того ж, аналізуючи ринок міжнародних пасажирських авіаперевезень в Україні, варто зазначити, що частка пасажирів, які скористалися повітряним транспортом, досі залишається незначною, як показано на рис. 3.

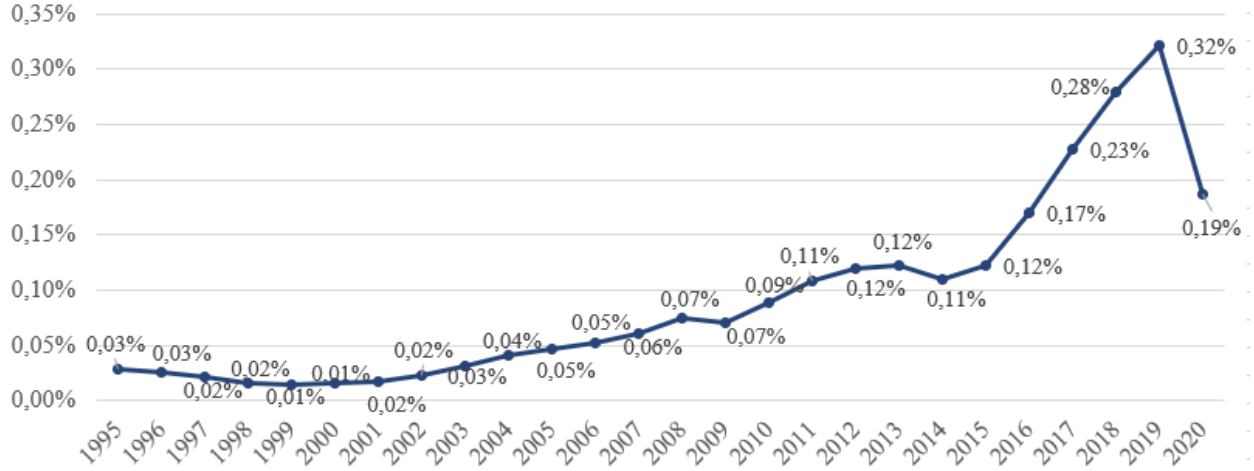

Рисунок 3. Частка пасажирських авіаперевезень до загальної кількості перевезень в Україні [2]

Незважаючи на те, що з 1995 р. по 2020 р. кількість пасажирів, котрі скористалися авіаційним транспортом, мала тенденцію до збільшення з 0,03% до 0,19% з піковими показниками у 0,32% у 2019 році, питома вага пасажирських авіаперевезень залишається незначною. Зокрема, станом на 2020 рік в Україні переважав автомобільний (42,17%) та тролейбусний транспорт (22,53%), у той час, як авіаперевезення знаходилися лише на шостому місці (0,19%) в структурі пасажирських перевезень.

Таким чином, до початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України та знищення значної частини інфраструктури авіаційної галузі нашої держави, ринок міжнародних авіаційних пасажирських перевезень у країні продовжував розвиватися, відновлюючись після обмежень пандемії Covid-19 та гармонізуючись із світовим законодавством. Наведений ринок мав значний потенціал у розвитку економіки країни, чого Україна зможе знову досягти завдяки післявоєнному відновленню галузі.

Список літератури:

1. Банчук-Петросова О. Проблеми регулювання міжнародних авіаційних перевезень пасажирів та шляхи удосконалення законодавства. *Міжнародне право*. 2020. № 2. С. 351-355.

2. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 08.10.2022).

3. Звіт про діяльність Державної авіаційної служби України за 2021 рік. Київ: Державна авіаційна служба України, 2022. 20 с.

4. Кизим М. О., Матюшенко І. Ю., Купріянова В. С. Перспективи розвитку та державна підтримка виробництва цивільних літаків в Україні: Монографія.– Харків: ВД «ІНЖЕК», 2012. 228 с.

5. Оперативна інформація щодо основних показників діяльності авіаційної галузі за січень 2022 року. *Державна авіаційна служба України*. URL: https://avia.gov.ua/pro-nas/statistika/operativna-informatsiya/ (дата звернення: 08.10.2022).

6. Статистичні дані в галузі авіатранспорту. *Міністерство інфраструктури України*. URL: https://mtu.gov.ua/content/statistichni-dani-v-galuzi-aviatransportu.html (дата звернення: 08.10.2022).

Голубенко Д.А.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Питання діяльності банківських установ на міжнародному фінансовому ринку та світовому ринку капіталу вимагає постійного моніторингу та проведення

досліджень на цю проблематику. Банківські установи, що діють як суб'єкт, зіштовхуються з рядом фінансових, макроекономічних та репутаційних ризиків. В тезах досліджено особливості діяльності банків на міжнародному фінансовому ринку. Досліджуються основні операції та характерні особливості найпотужніших фінансових ринків. Приділяється значна увага управління ризиками діяльності на міжнародному фінансовому ринку. Таким чином, в тезах викладений матеріал щодо інструментів банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку та механізм їх реалізації.

На сьогоднішній день, питання ефективності діяльності банківських установ на міжнародному фінансовому ринку передбачає якісну форму реалізації його активів та проведення операцій для корпоративного сектору різних країн. Більше того, банківські установи є посередниками та об'єктами фінансового ринку та можуть включати в свою діяльність страхування, транзакції, фінансові інноваційні операції (криптовалюта, блокчейн, тощо) та інші. Важливо дослідити управління ризиками банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку через необхідність забезпечення фінансової безпеки.

Основною проблемою при діяльності банківських установ на міжнародному фінансовому ринку є використання та формування основних засад управління ризиками. Саме проблема використання механізмів забезпечення ефективної фінансової стратегії будується через систему управління ризиками. Тому задачею є проаналізувати функціонування міжнародного фінансового ринку та аспекти діяльності банківських установ на ньому з характерною ознакою управління ризиками.

Методологія полягає в аналізі фінансових операцій та фінансового ринку, а також характеристики діяльності банківських установ. Наступною задачею є визначення основних проблем діяльності банківських установ на фінансовому ринку.

Під час обговорення іноземних позик значна увага приділяється фінансуванню торгівлі, яке є важливим, але скорочуваним сегментом міжнародних кредитних ризиків американських банків. Через посилення глобалізації міжнародних ринків і конкуренції з боку небанківських посередників банки США стали менше залучатися до фінансування торгівлі та більше залучатися до прямих позик іноземним банкам, участі в синдикованих кредитних механізмах, а також позик фізичним особам та іноземним підприємствам.

Суб'єкти, які позичають кошти в банків, включають імпортерів, експортерів, багатонаціональні корпорації, іноземні підприємства, уряди, споживачів, іноземні банки та закордонні філії банків США. Міжнародне кредитування зосереджено в найбільших глобальних установах і ряді менших установ на окремих ринках, таких як Нью-Йорк, Маямі та Сан-Франциско.

Відсотки, отримані від кредитування іноземних позичальників, як на міжнародному, так і на внутрішньому ринку, залишаються основним джерелом прибутку для банків, які здійснюють міжнародну діяльність.

Інші міжнародні види діяльності, такі як грошові перекази, є необхідними компонентами міжнародної банківської діяльності та збільшують здатність банку обслуговувати кореспондентські відносини, але не обов'язково дають значний, якщо такий є, дохід після витрат.

Тенденція до того, що міжнародні позики перевищують внутрішні позики, сприяє економії на масштабах, дозволяючи банкам створювати, контролювати та стягувати позики ефективніше, ніж менші позики. Проте більші кредити часто привертають сильну цінову конкуренцію з боку інших глобальних кредиторів, що може призвести до нижчої чистої процентної маржі.

Найважливішим елементом міжнародної банківської діяльності, який не зустрічається у вітчизняній банківській справі, є ризик країни, який включає політичні, економічні та соціальні умови країн, де банк має ризик втрати активів.

Багато міжнародних банківських операцій є паралельними до внутрішніх банківських операцій. Наприклад, як на міжнародному, так і на внутрішньому ринках банк може надавати кредити, видавати та підтверджувати акредитиви, зберігати готівку та інкасацію, вести кореспондентські рахунки в банках, приймати та розміщувати депозити та позичати кошти. Інші види діяльності більш тісно пов'язані з міжнародною банківською діяльністю, наприклад, створення акцептів і торгівля іноземною валютою.

Експерти повинні враховувати ризик країни, коли оцінюють міжнародні операції банку.

Незважаючи на схожість між національною та міжнародною діяльністю, банки часто здійснюють міжнародні операції в окремому підрозділі чи відділі. Великі банки зазвичай мають незалежний міжнародний підрозділ, який може включати мережу іноземних філій, дочірніх компаній і філій. Менші банки або банки з обмеженою міжнародною діяльністю часто використовують окремий розділ, який працює з мережею іноземних банків-кореспондентів або представництв. У будь-якому випадку міжнародною діяльністю зазвичай керує окреме керівництво та персонал, які використовують різні системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

Враховуючи ризики, пов'язані з веденням бізнесу в іноземній країні, особливо на ринках, що розвиваються, експерти повинні переглядати та розуміти міжнародну діяльність під час оцінки загального стану банку.

На додаток до ризиків, якііснують у внутрішніх операціях, установи, які займаються міжнародною діяльністю, піддаються додатковим ризикам. Ризик діяльності в іноземній країни передбачає ймовірність того, що економічні, соціальні чи політичні умови та події в іноземній країні негативно вплинуть на фінансові інтереси установи, наприклад, дефолт боржників в іноземній країні.

Ризик діяльності в іноземній країни також включає можливість націоналізації приватних активів, відмови уряду відзовнішньої заборгованості, валютного контролю або значної девальвації валюти.

Ризик діяльності в іноземній країни має всеосяжний вплив на міжнародну діяльність і його слід чітко враховувати під час оцінки ризику всіх ризиків (включаючи позабалансові статті) щодо контрагентів державного та приватного секторів, зареєстрованих за кордоном. Ризик, пов'язаний навіть із найсильнішими іноземними контрагентами, зросте, якщо, наприклад, політичні чи макроекономічні умови призведуть до знецінення обмінного курсу та зростання витрат на обслуговування зовнішнього боргу.

Ефективне управління та зменшення ризиків вимагає розробки схваленої радою директорів політики щодо стратегій виходу. Плани дій повинні визначати тригерні моменти, які вказують на те, що ризик портфеля в даній країні може перевищити прийнятний поріг і його слід зменшити або усунути. Сутність стратегії виходу має бути співмірною з рівнем впливу установи. Питання для розгляду включають те, як банк зменшитьризик до:

Сукупні ризики країни;

- Класи активів (наприклад, позики, єврооблігації, середньострокові облігації, комерційні папери тощо);
- Емітенти (суверенний, фінансовий, приватнийсекторитощо);
- Види продукції та концентрації (торговельні операції, передекспортне фінансування, концентрація іноземних депозитів, деривативи, позабалансові статті тощо);
- Термін (зазвичай строк слід зменшувати, коли ризик діяльності в іноземній країни зростає).

Керівництво має використовувати кількісні та якісні дані для визначення, обґрунтування та ініціювання планів дій. Відповідна політика повинна включати процедури для оцінки рівнів ризику та звітування про значний вплив. Політика також повинна включати стратегії зниження ризику, пов'язані з ризиком зараження (ймовірність того, що економічні проблеми в одній країні, регіоні чи на ринку вплинуть на іншу).

Деякі установи збільшили використання кредитних деривативів, щоб зменшити ризик діяльності в іноземній країни. Коли використовуються складні фінансові продукти, керівництво має враховувати всі відповідні питання, такі як ризик контрагента, кредитний і кореляційний ризик.

Таким чином, можна зробити висновок, що банківські установи виконують ряд важливих функцій на міжнародному фінансовому ринку: регулюючи, фінансову та стабілізаційну. Банківська діяльність за нормативно-правовими постулатами іноземних країн піддається значним ризикам, як фінансових так і репутаційних. Для формування ефективної системи міжнародної банківської діяльності на фінансовому ринку необхідно створювати усі вимоги для

дослідження характерних ознак управління ризиками та діяльності банків як посередника, що й буде метою подальших досліджень теми.

Список літератури:

[1] Кушнір С. О. Подолання кризи банківської системи: світовий досвід та перспективи для України / Світлана Олександрівна Кушнір, Оксана Вітковська // Глобальні та національні проблеми економіки Електронне наукове видання. – 2016. – вип. 6

[2]Чайковський, Я. І. Проблеми та напрямки підвищення ефективності функціонування банківської системи України: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2016. – Том 23. – № 1. – С. 153-160

[3]Софіщенко І. Сучаснітенденціїміжнародного руху капіталу// Банківська справа. – 2019. – № 5. – С.22 – 32.

[4] Д'яконова І.І. У ефективностібанківськоїсистеми – економічнезростанняУкраїни: Монографія. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2017. – 92 с

[5] Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифроваекономіка та їївплив на розвитокнаціональної та міжнародноїекономіки / Г.Т. Карчева, Д.В. Огородня, В.А. Опенько / Фінансовийпростір. – 2017. – № 3 (27). – С. 13 – 21.

Порошинський Є.О.

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Сьогодні роль прямих іноземних інвестицій, зумовлена поширенням політики глобалізації та лібералізації торгівлі, що відбулося після 90-х років XX ст., набула значної актуальності у світовому вимірі. Ці зміни спонукали багатьох дослідників для поглиблення досліджень питань прямого інвестування, участі транснаціональних корпорацій в інвестуванні та міжнародного руху капіталів. Саме тому важливо дослідити саме сучасні погляди на сутність прямого іноземного інвестування, враховуючи глобальні зміни, котрі відбулися на ринках капіталу протягом останніх десятиліть.

Погляди на прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ) в економічній літературі можна класифікувати на ті, що визначають теорії ПІІ з макроекономічної точки зору та ті, що досліджують їх на макрорівні [7]. Однак в даному випадку нас цікавлять теорії ПІІ з точки зору розвитку, які поєднують теорії ПІІ на мікро- та макрорівнях, а також досліджують фактори, які сприяють залученню прямих іноземних інвестицій, а також відповідають на запитання, чому фірми віддають перевагу інвестуванню за кордоном та яким чином вони входять в іноземні країни

[8]. На сьогодення немає єдиної універсальної теорії прямих іноземних інвестицій, яка б пояснювала всі зазначені питання, однак доцільно виділити теорії, які, без перебільшення, стали одними з основоположних у сучасній економічній науці. Йдеться, передусім, про наукову школу, що всебічно досліджує питання ПІІ, яку заснував Джон Даннінг.

Початком його наукового доробку була теорія міжнародного виробництва (еклектична парадигма), яку Дж. Даннінг представив у 1976 році та розвивав та вдосконалював пізніше, зокрема, у 1993 році [2, 3, 4, 5],. Ця теорія вважається однією з найбільш обґрунтованих, оскільки в її основі лежить зв'язок між попередніми теоріями ПІІ та міжнародним виробництвом.

Теорія Дж. Даннінга отримала назву OLI-парадигми. Вчений стверджував, що компанія здійснюватиме довгострокові інвестиції, якщо виконано три умови:

1) фірма повинна мати монополістичними переваги власності щодо інших компаній ринку (Ownership-specific advantages, (O));

2) приймаюча країна має переваги розташування (Location specific advantages, (L));

3) вигідно інтернаціоналізувати ці переваги, а не використовувати ринкові механізми їх передачі іноземним фірмам (Internalization advantages, (I)).

Своєю теорією OLI Даннінг зробив істотний внесок у розвиток наукової думки стосовно ПІІ, оскільки саме модель OLI визначила ряд факторів, що впливають на діяльність міжнародних корпорацій. Виходячи з цієї теорії, стан корпорації, яка бажає інвестувати за кордон, залежить не тільки від економічного, а й від політичного та соціального середовища приймаючої економіки. Так, теорія «еклектичної парадигми» здобула напевне найбільше визнання в економічній науці.

Теорія режиму вступу. Ця теорія з'явилася у 1993 р. та є розширеною версією теорією еклектичної парадигми, де Даннінг класифікує діяльність багатонаціональних підприємств відповідно до їх мотивів та виділяє чотири види ПІІ (рис. 1) [2]:

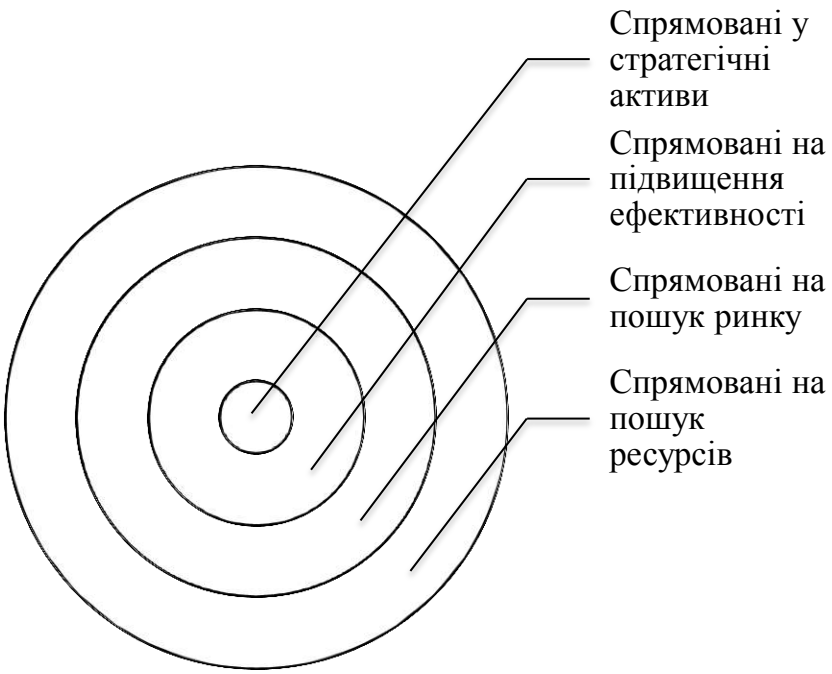

Рис. 1.Основні види прямих іноземних інвестицій за Дж. Даннінгом
Джерело: складено автором на основі [2,4,5]

1) ПІІ, спрямовані на пошук ресурсів: цей тип ПІІ спрямований головним чином на отримання сировини з приймаючих країн, щоб використовувати їх у виробництві. Особливо у країнах, які мають значні запаси фізичних природних ресурсів за нижчою ціною, які неможливо отримати у рідній країні інвестора. Крім того, фірми, які шукають ресурси, розширюють свою діяльність за кордоном, щоб скористатися перевагами низьких витрат на робочу силу, особливо в секторах, які залежать від трудомістких галузей, таких, як виробництво та сектор послуг. Діяльність іноземних фірм, які працюють у країнах, що розвиваються, визначаються зазвичай саме таким типом ПІІ, особливо коли приймаюча країна багата на природні ресурси.

2) ПІІ, спрямовані на пошук ринку: цей тип ПІІ спрямований на пошук нових ринків для іноземних компаній, щоб вони отримали можливість продавати надлишки товарів і послуг. Крім того, це спрямовано на розвиток їхньої маркетингової політики через фізичну присутність постачальників і клієнтів на провідних ринках. Інші мотиви, які спонукають фірми приєднуватися до цього типу ПІІ, є бажання адаптувати свою продукцію до місцевих смаків чи потреб, щоб усунути бар'єри, що виникають у результаті культурних і релігійних відмінностей. Крім того, цей тип ПІІ є хорошим способом проникнення на ринки за межами рідної країни за рахунок експорту [3].

3) ПІІ, спрямовані на підвищення ефективності: ПІІ, спрямовані на підвищення ефективності, визначаються як інвестиції, що здійснюються фірмами, які прагнуть підвищити свою ефективність шляхом використання переваг економії

за рахунок масштабу та обсягу виробництва. На думку Даннінга, основним мотивом, що лежить в основі цього типу ПІІ, є можливість скористатися варіаціями вартості робочої сили, вартості виробництва, економічної політики приймаючої країни, інституційних процедур тощо. Наприклад, іноземні фірми отримують переваги від легкості інвестування через закони, що видані урядами приймаючих країн з метою заохочення та залучення іноземних інвестицій; подібні привілеї варіюються від податкових пільг до надання певних гарантій інвесторам та зняття обмежень щодо торгівлі тощо.

4) спрямовані у стратегічні активи: цей тип інвестицій мотивований бажанням іноземних фірм просувати свою глобальну конкурентоспроможність шляхом придбання активів або акцій локальних фірм для довгострокових стратегічних цілей. Крім того, інвестування у стратегічні активи продиктоване бажанням міжнародних фірм послабити інших конкурентів. Нерідко розширення інвестицій за кордон є оборонним кроком для компаній, що працюють на олігополістичних ринках, де експансія за кордон дозволяє фірмам не поступитися своїм основним конкурентам та уникнути будь-яких спотворень олігополістичної рівноваги.

Теорія шляху інвестиційного розвитку. Ця теорія також має напрацювання Дж. Даннінга, згідно із нею, взаємозв'язки між країнами можна розділити на п'ять етапів розвитку: перший етап стосується в основному країн, що розвиваються, на цьому етапі рівень внутрішніх і зовнішніх інвестицій обмежений, оскільки інвестори віддають перевагу доступу до них через торгівлю. Таким чином, уряд приймаючої країни на даному етапі намагатиметься просувати макроекономічну політику, покращуючи базову інфраструктуру, зосереджуючись на вдосконаленні людського капіталу та усуненні деяких ринкових обмежень [3].

На другому етапі в результаті «фундаментальних» державних економічних реформ, створюються деякі переваги розташування. Відповідно, обсяг ПІІ починає зростати, особливо у трудомістких виробничих секторах. Що стосується зовнішніх ПІІ, то на даному етапі вони все ще обмежені через відсутність переваг у локальних фірм, які поки ще є просто нецікавими з точки зору інвестування.

Третій етап стосується нових індустріальних країн, де локальні фірми вже мають хороші переваги та посилюють власну конкурентоспроможність на місцевому ринку. На цьому етапі обсяг вивезених ПІІ стає вище, ніж приплив ПІІ, і іноземні фірми орієнтуються на ці країни як на ринкові ПІІ.

На четвертому етапі завдяки посиленню переваг для вітчизняних фірм зростає конкурентоспроможність, що призводить до зростання зовнішніх ПІІ швидше, ніж внутрішніх. На цій стадії у державній політиці акцент робиться на зниженні трансакційних витрат, підвищенні ефективності ринку та збільшенні підтримки нових галузей. На останньому етапі відбувається трансформація країни у розвинену, що має високий рівень як внутрішніх, так і зовнішніх ПІІ. Це стає результатом розвитку технологій, трудових навичок та інфраструктури.

Отже, на основі аналізу теорій ПІІ, які запропонував Дж. Даннінг, виявлено, що міжнародні корпорації здійснюють інвестиції за кордоном з метою отримання вигод у вигляді мінімізації витрат виробництва, отримання сучасних технологій та переваг географічного розташування. Крім того, економічна політика уряду приймаючої країни грає одну з вирішальних ролей у залученні ПІІ.

Список літератури:

1. Закон України«Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 року№ 93/96-ВР. URL : https://cutt.ly/6N5bUUk(Дата звернення: 19.11.2022).
2. Dunning, J.H., 1979. Explaining Changing Patterns of International Production: In Defence of the Eclectic Theory. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*. 41 (4). 269–295.
3. Dunning, J.H., 1986. The Investment Development Cycle Revisited. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 122 (4), 667–676.
4. Dunning, J.H., 1995. Reappraising the Eclectic Paradigm in an Age of Alliance Capitalism. *Journal of International Business Studies*. 26 (3). 461–491.
5. Dunning, J.H., 2001. The Eclectic (OLI) Paradigm of International Production: Past, Present and Future. *International Journal of the Economics of Business*, 8 (2). 173–190.
6. Iacovoiu, V.B., and Panait, M., 2014. The Limitations of Investment Development Path Theory. European Union Case. *Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin, Technical Series*. 3 (4). 33–40.
7. Strange R., Zucchella A. Industry 4.0, global value chains and international business. *Multinational Business Review*. 2017. Vol. 25. Issue 3. P. 174—184. doi: 10.1108/ MBR0520170028
8. Резнікова Н.В., Панченко В.Г., Іващенко О.А. Від ревізії економічної теорії до ревізії економічної політики: пастки Нового макроекономічного консенсусу. *Економіка України*. 2021. №3. С. 19-40.

Москаленко Ю.Д.

СТРУКТУРА ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Структура фінансових ринків будується на певних засадах: інституційних, функціональних, сегментованих тощо. Організаційно, фінансовий ринок — це група ринкових фінансових інститутів, які супроводжують надходження коштів від власників фінансових ресурсів до позичальників і виступають учасниками ринку, але якщо дивитись з економічної точки зору, то фінансовий ринок це сукупність економічних відносин, пов’язаних із розміщенням фінансових ресурсів, тимчасово вільними грошовими коштами, купівлею та продажем цінних паперів та інших фінансових активів. Об’єктами фінансового ринку є грошові ресурси, цінні папери, фінансові послуги тощо, а суб'єкти відносин - держава, підприємства різних форм власності, фінансові установи, окремі громадяни.

Для початку розглянемо фінансовий ринок з точки зору функціонуючих на ньому суб'єктів, і представимо інституціональну структуру фінансових ринків.

Основними суб'єктами фінансового ринку є: держава, фірми та підприємства реального сектору економіки, домашні господарства і фінансові інститути. Держава - здійснює вплив на діяльність ринку за допомогою формування регуляторної грошово-кредитної політики, а також є окремим суб'єктом ринку. Домашні господарства — інвестують тимчасово вільні кошти у фінансові інструменти. Фірми і підприємства - емітують та розміщують власні фінансові ресурси або беруть у користування кошти на визначених умовах для розширеної діяльності. Емітенти — це особи, які випускають в обіг (емітують) фінансові інструменти з метою залучення додаткових фінансових ресурсів. Інвестори - це особи, які здійснюють вкладення тимчасово вільних активів (передусім грошових та/або матеріальних) з метою їхнього збереження та примноження.

Емітентами та інвесторами є суб'єкти фінансового ринку: держава, місцеві органи влади та управління, юридичні особи, фізичні особи [1].

У структурі фінансового ринку необхідно виділити такі відомі сегменти, як ринок грошових коштів, ринок капіталу (ринок цінних паперів, кредитний ринок) та валютний ринок, окремою складовою – ринок золота [2]. Таке виділення може здатись не зовсім доцільним, адже монетарне золото включає в себе золоті монети, злитки та бруски з чистотою не нижче 995/1000, які належать інституційним одиницям, що виконують функції органів грошово-кредитного регулювання і входять до складу офіційних резервних активів держав. Відповідно монетарне золото – це фінансовий актив, для якого відсутнє кореспондуюче зобов’язання з боку іншої інституційної одиниці. І при цьому будь-яке інше золото, яке не відповідає монетарному, вважається нефінансовим активом і належить або до цінностей, або до запасів матеріальних оборотних коштів [3].

Фінансовий ринок може бути як повністю сегментований, так і повністю інтегрований. Якщо ринок повністю сегментований, інвестор з однієї країни не може вкласти кошти в цінні папери в іншій країні. При цьому цінні папери одного ступеня ризику на різних ринках мають різну ставку доходу, що обумовлюється як сегментованістю ринків, так і різницею в курсах валют та відмінностями в системах оподаткування. В повністю інтегрованому ринку інвестор може інвестувати кошти будь-де і цінні папери одного ступеня ризику будуть забезпечувати інвестору однаковий рівень доходу [4].

Якщо говорити про основні сегменти фінансового ринку та фінансові інститути та інститути інфраструктури які туди входять, то це грошовий, який складається з комерційних банків, кредитних спілок, брокерських контор та дисконтних компаній. Кредитний, куди входять банки, фінансові корпорації, іноземні кредитори та позичальники. В сегмент цінних паперів входять банки, ІСІ, депозитарії, реєстратори, фондові біржі, зберігачі, корпорації-емітенти, інституційні інвестори, саморегулюючі організації, торгово-інформаційні системи, рейтингові агентства, клірингові палати, брокерські та дилерські контори. Також є валютний сегмент, куди входять банки та брокерські контори, валютні біржі,

міжнародні організації та їх філії, офіційні представництва, фінансові корпорації, а також сегмент фінансових послуг, до яких входять банки, страхові, інвестиційні, інноваційні, факторингові, лізингові та інші компанії, брокерські та дилерські контори, депозитарні установи, довірчі товариства, фірми: консалтингові, аудиторські, антикризового управління, з оцінки майна, інформаційні, фонди: благодійні, гарантування вкладів, недержавні пенсійні, ломбарди та ін [5].

Як ми можемо побачити, структура фінансового ринку дуже різноманітна, досліджується за функціями, формами, сегментами, представлена великою кількістю фінансових інститутів, установ, які відіграють велику роль на ринку як його суб'єкти.

Сьогодні роль і значення фінансових ринків в економічному розвитку країни не викликає сумнівів. Розвиток фінансових ринків значною мірою відображає гнучкість фінансової системи та швидкість, з якою вона адаптується до економічних і політичних змін життя в країні, та різних процесів, що відбуваються за її межами. Добре розвинені фінансові ринки стимулюють і посилюють грошові потоки в економіці та зменшують суспільні витрати, в тому числі для кожного учасника ринку.

Список літератури:

1) Шкварчук Л. О. Фінансовий ринок: навч. посібник Шкварчук Л. О. Київ “Знання” 2013. 15 с.
2) Ковальов В.В. Введення у фінансовий менеджмент. - М.: Фінанси і статистика, 2001. – 768 с.
3) Керівництво по статистиці державних фінансів. Міжнародний валютний фонд. – 2001 // www.imf.org.
4) Еш С.М. Фінансовий ринок: навч. посібник / С.М. Еш // К.: Центр учбової літератури. – 2009. 15 с.
5) Фінансовий ринок: навч. посібник. Друге видання: С.М. Еш, Центр учбової літератури. – 2011. 23 с. табл. 1.3

Криштоп Д. Є.

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Ключовою особливістю сучасної економіки є тенденція до інтеграції фінансового, кредитного, валютного, фондового та страхового секторів для формування єдиного світового фінансового ринку. Це пов'язано з потребою економіки в різних джерелах фінансування та фінансових інструментах. Обсяг операцій, що виконуються на міждержавному рівні, стрімко зростає. Посилюється його роль як механізму акумуляції та перерозподілу фінансових ресурсів. Тому дослідження на цю тему є такими актуальними сьогодні. Ю. Бондер, С. Юрій, Л. Алексенко, М. Пебло, В. Сіденко, А. Мокій, А. Гальчинський, О. Мозковий, З. Луцишин, Ю. Пахомов, О. Рогач, А. Філіпенко, До. Стрижиченко, Ю. Коваленко, А. Демківський, В. Федосов, Н. Бодрова, Г. Дроняєва, Н. Царевська та ін.

Становлення світових фінансових ринків відбувалося під впливом кількох процесів. Серед них слід виділити наступні моменти:

- Високоефективна міжринкова система.
- Розширення видів і кількості пропонованих цінних паперів.
- Посилення ролі фінансових ринків як найважливішого механізму перерозподілу фінансових ресурсів на внутрішньому та глобальному рівнях.
- Вплив процесу приватизації на потенційну пропозицію цінних паперів.
- Концентрація активності учасників ринку в глобальних фінансових центрах.
- Інституціоналізація фінансових ринків. Тобто частка інституційних учасників ринку (інвестиції, страхові компанії, пенсійні фонди тощо) постійно зростає.
- Лібералізація фінансових ринків, тобто законодавство, яке дозволяє учасникам ринку виходити на фінансові ринки на різних рівнях і стимулювати їх активність [1].

Розвиток міжнародних фінансових ринків характеризується багатьма особливостями. По-перше, це величезні масштаби та прискорені темпи зростання міжнародних фінансових операцій. Вартість цих операцій наразі оцінюється в сотні трильйонів доларів США. По-друге, функціонування міжнародних фінансових ринків не має чітких просторових і часових меж. Він працює безперервно, долаючи обмеження часових поясів у пошуках оптимальних умов для валютних маніпуляцій. По-третє, функціонування міжнародних ринків базується на резервних валютах – доларі США та євро. Вони займають важливе місце в міжнародній торгівлі, фінансуванні міжнародних інфраструктурних проектів і міжнародних резервах. Це робить міжнародні фінансові ринки більш стійкими до глобальних загроз, ніж внутрішні фінансові ринки. Резервні валюти вищого статусу привносять динамізм і ефективність розвитку на міжнародні ринки. По-четверте, однією з характеристик міжнародних фінансових ринків є їх універсальність. Одночасно здійснюються різні комбінації міжнародних валютних, кредитних, пайових, розрахункових, гарантійних і страхових операцій [2]. Зараз міжнародні фінансові ринки включають багато міжнародних фінансових центрів, які залучають і перерозподіляють величезні обсяги капіталу по всьому світу. У цих центрах здійснюється більшість усіх 72 міжнародних валютних, депозитних, кредитних, емісійних і страхових операцій. Міжнародний фінансовий ринок об'єднує внутрішні та міжнародні фінансові ринки різних країн за механізмом емісії та обігу фінансових активів. У ширшому розумінні світові фінансові ринки також включають офіційну систему міжнародної фінансової допомоги, яка сформувалася після війни і яка сьогодні є перерозподілом фінансових ресурсів, включаючи позики між

країнами, позики від міжнародних організацій та гранти.Існують особливі умови. щодо На основі стрімкого розвитку сформувалася унікальна і складна фінансова система — міжнародний фінансовий ринок. Тимчасова мобілізація вільних валютних ресурсів з різних джерел, розподіл цих ресурсів між різними учасниками міжнародних фінансових ринків і пошук найбільш ефективних напрямів інвестування валютних ресурсів на міжнародній арені. Визначати та формувати ціну валютної продукції з урахуванням співвідношення між валютами. Їх попит і пропозиція, посередництво між учасниками міжнародного фінансового ринку, формування систем управління фінансовими ризиками, прискорення оборотності валютних ресурсів і сприяння розвитку світової економіки.

Список літератури:

1. Фінансовий ринок: Навч.посібник за заг.ред. Арутюнян С.С/ Арутюнян С.С., Добриніна Л.В. та інші−К: Гуляєва В.М.,2018−484 с.
2. Україна на шляху інтеграції у світовий фінансовий простір/[ред. В. С. Савчук]. – 2007− 172 с.
3. Обгрунтування методичних підходів до оцінки стійкості фінансової системи. Вип. 6/[С. В. Науменкова, В. І. Міщенко, Р. С. Лисенко та ін.]. – 2006
4. Фінансовий ринок/[М. А. Гапонюк, А. Є. Буряченко, Н. В. Дегтярьова та ін.] ; за заг. ред. М. А. Гапонюка. – 2014
5. Проблеми розвитку фінансової системи України та шляхи їх вирішення/[М. І. Карлін, Ю. В. Шулик, А. В. Кулай та ін.] ; за ред. М. І. Карліна. – 2014
6. Видання «Світова економіка та міжнародні відносини»/Особливості розвитку світового фінансового ринку на сучасному етапі/[Поліщук Є.А]-2014
7. Міжнародні фінанси [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Л. П. Петрашко.
8. Україна на шляху інтеграції у світовий фінансовий простір [Електронний ресурс] : зб. матеріалів Всеукр. міжвуз. наук. студ. конф., присвяченої 100-річчю заснування кафедри фінансів 11-13 березня 2007 р. / ред. В. С. Савчук.
9. Столярчук, Я. М. Системна індикація інтеграції країн у глобальний фінансовий простір / Я. М. Столярчук

Лянко Н.І.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС

Інвестиційне співробітництво сьогодні є важливим елементом економіки України, досить істотною фундаментальною основою господарського розвитку країни, стратегічним вістрям, направленим на істотне поліпшенні прибутковості

країни і її народу, на примноження ВВП і подвоєння його в найближчій перспективі. Без прогресивного розвитку інвестицій в основний капітал, без примноження темпів зростання і розвитку навряд чи варто чекати яких-небудь кардинальних покращень у механізмах взаємодії економіки і її інвестиційних складових. Все це пояснює необхідність дослідження суті і економічної природи інвестиційного співробітництва держави.

Дослідження інвестиційних процесів завжди перебувало, перебуває та буде перебувати в центрі уваги економічної думки вчених-економістів. Це обумовлено тим, що інвестування торкається глибинних засад господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання в цілому. Різноманіття понять терміну «інвестиції» у сучасній вітчизняній та зарубіжній економічній літературі значною мірою визначається широтою сутнісних сторін цієї складної економічної категорії [4].

Питання, пов’язані з інвестиціями активно дебатуються в українському науковому середовищі, жваво обговорюються громадськістю, їм присвячена значна частина рішень законодавчої та виконавчої влади, адже на даному етапі розвитку нашої держави це є важливим аспектом в безперервному просуванні на міжнародних ринках та в покращенні міжнародного інвестиційного клімату, що є ключовим фактором в залученні інвестицій в Україну [3].

Соціально-економічна нестабільність розвитку регіонів України негативно відбивається на інвестиційній діяльності країни та окремих підприємств, зумовлює загальне погіршення інвестиційного клімату та зниження інвестиційної привабливості країни, зокрема на світовому рівні. До сучасних проблем інвестиційної діяльності України належать: падіння обсягів залучених іноземних інвестицій, зростання концентрації обсягу інвестиційних ресурсів в одних і тих самих регіонах та галузях господарської діяльності, низька ефективність інструментів стимулювання інвестиційної діяльності [1].

В умовах розвитку інвестиційного співробітництва України та його напрямків країни ЄС є одним із головних векторів, що розвиває наші інвестиції та країни-члени є основними партнерами України в залученні та наданні інвестицій. Виходячи з цього, задля забезпечення відновлення позитивної інвестиційної активності нашої держави, ефективного залучення іноземних інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості регіонів в умовах європейської інтеграції, особливої актуальності набуває зона вільної торгівлі між Україною та країнами ЄС, яка відкриває нові можливості для залучення прямих іноземних інвестицій [2].

Так, за даними Державної служби статистики України, у 2020 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено близько 4500 млн. дол. США прямих інвестицій. Надходження прямих інвестицій здійснили інвестори 77 країн світу. Із країн ЄС в економіку України інвестовано приблизно 2000 млн. дол. США, або майже 45% загального обсягу вкладень. Найвагоміші обсяги надходжень прямих

інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність, – 2 825,3 млн. дол. США, підприємств оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів – 524,9 млн. дол. США та промисловості – 475,2 млн. дол. США. За даними Державної служби статистики України, основними країнами-інвесторами, на які припадає близько 80% загального обсягу ПІІ в промисловості України, є країни ЄС, а саме: Німеччина, Кіпр, Нідерланди, Швейцарія, Велика Британія, Австрія та Польща [4].

Отже, процес інвестиційного співробітництва України з країнами-членами ЄС відіграє важливу роль в економіці нашої держави. Інвестування в значній мірі визначає економічне зростання держави, зайнятість населення і складає істотний елемент бази, на якій ґрунтується економічний розвиток суспільства. Тому проблема, яка пов'язана з ефективним здійсненням інвестування, заслуговує серйозної уваги. Тому державне регулювання інвестиційних процесів потребує розвинутої, але компактної й мобільної державної структури, яка здатна постійно реагувати на ринкові вимоги, виконувати регулюючі функції за допомогою методів впливу на суб’єктів інвестиційного процесу, діяльність яких вимагає безпосереднього втручання держави.

Список літератури:

1. Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз. Офіц. сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. 2015. Вип. 38. 28 с.

2. Побоченко Л.М. Інвестиційне співробітництво України з Європейським Союзом. *Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ*. 2011. № 1. С. 221–230.

3. Скоробогатова Н.Є. Інноваційно-інвестиційне співробітництво України і ЄС у межах забезпечення сталого розвитку. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2014. № 11. С. 19–26.

4. Яхно Т.П. Пріоритетні напрями формування інвестиційної співпраці України із країнами Європейського Союзу. *Економічний часопис – XX*І. 2014. № 5–6. С. 21–24

Маргвелашвілі Д.Т.

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ ЯК ФАКТОР ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

Туризм давно сприймався як ключ до розвитку, це є загальновизнано. Водночас те, як він сприяє сталому розвитку та який тип туризму є найбільш доцільним для сприяння сталому розвитку туризму в глобалізованому світі є набагато більш суперечливим. Це цілком може бути значно змінено через екзистенціальні кризи, такі як кліматичні катастрофи, пандемії та війни. Існують

проблеми загальноприйнятого осмислення сталого розвитку туризму: як туризм сприяє подоланню бідності?

Між туризмом і розвитком подолання бідності існує хороша синергія та взаємозв'язок, що має важливий вплив на стимулювання економічного розвитку бідних регіонів і порятунок бідних із бідності. З 1980-х років боротьба з бідністю у сфері туризму як ефективний засіб боротьби з бідністю привернула увагу вчених у країні та за кордоном. Після того як Ешлі запропонував «Туризм для бідних людей» (PPT) та Софілд й інші запропонувавши концепцію «Сталого туризму для ліквідації бідності» (ST-EP), подолання бідності за допомогою туризму стало важливим змістом досліджень вітчизняної та зарубіжної індустрії туризму та наукових кіл [1].

Основою є політика, правила та чіткі стратегії для сталого розвитку туризму, широкомасштабного скорочення бідності, захисту природних ресурсів і способів життя, а також сприяння економічному розвитку. Крім того, вони допомагають підтримувати соціальну згуртованість та ідентичність місцевих громад. Уряди відіграють важливу роль у створенні стратегій розвитку, програм, політики та законодавчих умов, пов'язаних із безпекою, охороною та санітарією, умовами праці, інфраструктурою, освітою та навчанням [2].

Окрім консолідації традиційних туристичних напрямків у Європі та Північній Америці, останні тенденції передбачають збільшення туристичних потоків у країни третього світу. Туризм став першим або другим джерелом доходу в 20 із 48 найменш розвинених країн. Так, у деяких із них він може становити понад 25% ВВП [3].

До переваги туризму в країнах, що розвиваються відносимо:

По-перше, більше робочих місць: багато завдань у туристичній індустрії не вимагають особливих навичок і можуть виконуватись найбіднішими класами чи групами знедолених.

По-друге, вплив на економіку: розвиток туризму також впливає на інші сектори, такі як сільське господарство, ремесла, транспорт і послуги. Крім того, дохід тих, хто живе завдяки туризму, допомагає підтримувати економіку.

Отже, як туризм може подолати бідність? Туризм – це цінна допомога, ми не повинні розглядати туризм як єдиний вихід із бідності, однак якщо ми ставимо перед собою цю мету, ми повинні зосередитися на деяких аспектах таких, як [3]:

- збільшення розміру та ефективності туристичного сектору в цілому, збільшення кількості відвідувань, тривалості перебування та вартості на одну особу;
- залучати приватні компанії та допомагати їм, надавати переваги бідним за допомогою політики працевлаштування або туристичної діяльності та продуктів для найбідніших;
- забезпечити конкурентоспроможний і стійкий туризм, забезпечуючи баланс між туристичним сектором і управлінням ресурсами.

Загалом, на відміну від практики подолання бідності в туризмі, відповідні дослідження ефективності подолання бідності в туризмі в етнічних регіонах все ще відстають, особливо дослідження щодо ефективності витрат і результатів подолання бідності в туризмі в етнічних регіонах, тому існує нагальна потреба глибше перевірити вплив відповідної політики подолання бідності в туризмі, щоб науково запропонувати майбутні стратегії розвитку та шляхи розвитку для подолання бідності в туризмі в етнічних регіонах [1].

Список літератури:

1. JianchunYang, YingWu, JialianWang, ChengchengWangandQianWu. A Study on the Efficiency of Tourism Poverty Alleviation in Ethnic Regions. URL: https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.642966/full

2. Wolfgang Weinz (SECTOR) and Lucie Servoz (SECTOR), for International Labour Office Sectoral Activities Department. Poverty reduction through tourism. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/publication/wcms_159257.pdf

3. Alessia Fravolini. The role of tourism in the fight against poverty. URL:https://medium.com/lybra-tech/the-role-of-tourism-in-the-fight-against-poverty-ff2921259a95

Храпко О.О.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС

На сучасному етапі світового економічного розвитку, розвитку взаємовідносин між країнами світу, міжнародне інвестиційне співробітництво набуває вагомої ролі. Завдяки глобалізації, лібералізації та обумовлені ними світові інвестиційні потоки зазнали істотних змін і значно трансформували традиційні уявлення про роль та напрямки іноземних інвестицій, що відбувалися у попередньому столітті. До таких змін відносимо співвідношення інвестиційних потоків між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, що швидко змінилося на переломі століть.

Інвестиційне співробітництво між країнами світу є різновидом міжнародних економічних відносин, які сприяють ефективному розподілу інвестиційних ресурсів, капіталу між двома і більше країн, які використовують переваги участі у міжнародному поділі праці [2].

Міжнародне інвестиційне співробітництво між Україною та Європейським союзом базується на угодах, які створили усі умови для залучення європейських інвестицій в Україну. Процес руху іноземних інвестицій передбачає взаємну вигоду між двома сторонами договору, між обома державами, а також сприяє підвищенню ефективності співробітництва, зростання взаємозалежності між

підприємствами України та Європейського союзу, і в кінцевому результаті – сприяння економічному розвитку усіх сторін співробітництва.

Слід зазначити, що найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій спрямовувався у такі сектори, як [1]: промисловість, переважно переробна; роздрібна та оптова торгівля; фінансова та страхова діяльність – на кожний з них понад 20% прямих інвестицій; операції з нерухомим майном, виробництво харчових продуктів, тощо. Загалом рух інвестицій між Україною та ЄС наведений у таблиці 1.

Таблиця 1

Рух інвестицій між країнами ЄС та Україною, млн. дол. США

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Усього з країн ЄС в Україну	*32 122,5*	*31 230,3*	*31 606,4*	*32 905,1*	*35 809,6*
ЄС (дані на 2022 р.)	24 982,8	23 425,7	24 145,2	25 972,3	28 289,3
Усього з країн ЄС-15	13 347,9	12 936,9	13 400,8	14 475,1	16 029,7
Усього прямі інвестиції з України в країни ЄС	*6 315,2*	*6 346,3*	*6 322,0*	*6 294,4*	*6 272,7*

Джерело: [1].

Отже, у 5-6 разів більше надходить прямих інвестицій з країн ЄС в України, аніж вітчизняні спрямовуються в країни Європейського союзу. Загалом сучасний стан економіки України потребує інвестиції, і характеризується нестачею інвестиційних ресурсів. Водночас сьогоднішня війна з рф не дає можливості збільшити залучення інвестиційних європейських ресурсів. Із закінченням війни передбачається, що європейські інвестиції спрямовуватимуться на відновлення секторів виробництва і призведе до диверсифікації діяльності європейських інвесторів. Створене сприятливе середовище в Україні у майбутньому сприятиме покращенню інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/

Міжнародні економічні відносини. За ред. проф. Голікова А. П., Довгаль О. А. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.

Прошунін І.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

Ринок електроенергії ЄС функціонує як будь-який інший ринок. Ціну встановлює маржинальний виробник. Якщо зростає попит, вмикаються вугільні та

газові технології. Їх вартість залежить, зокрема, від світових цін на газ і вугілля. Це гарантує, що для задоволення попиту використовуються найдешевші джерела. Газ зазвичай покриває піки, часто підштовхуючи оптову ціну до високих рівнів, але лише на короткий період. Середня ціна зазвичай залишається прийнятною. Тепер, коли ціни на газ зросли в кілька разів, оптові ціни на електроенергію вибухнули через «ефект зараження». Уряди могли б зменшити податки, збори та плату за мережу, які до кризи становили від 50 до 70% цін домогосподарств [1].

З самого початку Європейська Комісія виступала за встановлення граничної ціни, вище якої уряди можуть отримувати доходи від ринку. 30 вересня Рада погодилася встановити верхню межу в 180 євро/МВт-год для забезпечення прибутковості генераторів.

Цей податок на несподіваний прибуток – кажучи мовою ЄС, «обмеження ринкових доходів для субмаргінальних компаній» (тобто, відновлюваних джерел енергії, гідроенергії, ядерної енергії та бурого вугілля), що нараховується виробниками через надзвичайно високі ціни на електроенергію, – безумовно, є найменш втручаючим з усіх обговорюваних варіантів. Якщо ціни залишаться на поточному рівні, наші розрахунки показують, що цей захід може генерувати значно більше 100 млрд. євро на рік на рівні ЄС [2].

Деякі країни-члени виступають за обмеження цін на газ, як це зробили Іспанія та Португалія. Обмеження цін на газ та електроенергію має гальмівний вплив на інфляцію, як доводить приклад Франції. Обмежені ціни на енергоносії спричинили рівень інфляції, який у серпні минулого року був на 2,3% пункти нижчим, ніж у Німеччині. В Італії зростання цін на енергоносії спричинило від 50 до 70% інфляції з січня по серпень 2022 року. Але для того, щоб це спрацювало, усі держави-члени повинні погодитися не лише щодо принципу обмеження ціни, але й щодо «правильного» рівня. Іспанія та Португалія встановили дуже низьку межу – 30 євро/МВт-год. Попит на газ зріс, а не впав. ля порівняння, попит на газ у Німеччині та Італії знизився.

Крім того, обмеження на газ вимагатиме компенсації: спочатку для покриття різниці між ринковою ціною та обмеженою ціною на газ імпортерам, а потім для виробників електроенергії чи споживачів, які уклали форвардні контракти на основі неспотвореного ринку.

Існують вагомі причини, чому Європейська комісія, зокрема Генеральний директорат з питань енергетики, дуже неохоче йшла на цей шлях. Це різке втручання в ринок. Це може бути прийнятним для того, щоб пережити зиму.

Більш радикальним варіантом – поки що теоретичним – було б повністю виключити газ із порядку заслуг. Тоді оператор мережі (оператор систем транспортування) відповідатиме за подачу газу як крайнього засобу. Це означало б націоналізацію ринку електроенергії. Не всі держави-члени, особливо малі, можуть гарантувати постачання в години пік.

У короткостроковій перспективі ЄС може сподіватися, що в кращому випадку вживатиме заходів для подолання кризи без шкоди для функціонування ринку електроенергії. Однак його «справжня» реформа потребуватиме глибшого реформування ринку за рахунок збільшення потужності відновлюваної енергії, головним чином сонячної та вітрової.

Щоб зробити його придатним для майбутнього, вимагатиме фундаментального перегляду та розробки нових ринкових інструментів, які в кінцевому підсумку ухвалюватимуться шляхом спільного прийняття рішень. Оскільки Європейський парламент розпуститься до літа 2024 року, це буде завданням для наступної Комісії.

Європейський Союз працює над «надзвичайним втручанням», щоб зупинити диспропорції на ринку електроенергії, оскільки різке зростання цін виявляє тріщини в системі.

Після вторгнення Росії в Україну країни ЄС відчули стрибок цін на енергоносії та намагалися скоротити свою залежність від Москви. Енергетичний ринок «розвивався за зовсім інших обставин», сказала фон дер Ляєн у своїй промові на міжнародній конференції в Словенії. За її словами, різке підвищення цін «викриває обмеження нашого поточного дизайну ринку електроенергії. Тому ми, Комісія, зараз працюємо над екстреним втручанням і структурною реформою ринку електроенергії» [3].

Зараз ЄС стикається з різким стрибком цін на енергоносії. У відповідь Комісія прийняла Повідомлення «Подолання зростаючих цін на енергоносії: набір інструментів для дій і підтримки», щоб прийняти та підтримати відповідні заходи для пом’якшення впливу поточного зростання цін на енергоносії та допомогти людям і підприємствам Європи, одночасно посилюючи стійкість проти майбутні потрясіння. Реалізація заходів, запропонованих у наборі інструментів, вплине на розвиток цін у ЄС. Кожні 2 роки публікується звіт про ціни та витрати на енергоносії в Європі, в якому аналізуються останні тенденції щодо цін на газ, електроенергію та нафту, а також інші витрати на енергію [4].

Список літератури:

1. Market analysis. The Commission produces quarterly reports on EU gas and electricity markets. URL: https://energy.ec.europa.eu/data-and-analysis/market-analysis_en
2. Reform of the electricity market will not solve the EU’s energy crisis. 2022. URL: https://www.ceps.eu/reform-of-the-electricity-market-will-not-solve-the-eus-energy-crisis/
3. EU plans electricity market 'structural reform'. 2022. URL: https://www.google.com/amp/s/amp.dw.com/en/eu-plans-electricity-market-structural-reform/a-62964173

4. Energy. EU policies aim to deliver secure, sustainable and affordable energy for citizens and businesses. 2022. URL: https://energy.ec.europa.eu/index_en

Науменко А.О.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТНК В УМОВАХ НЕРІВНОМІРНОСТІ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Тотальна глобалізація, що проявляється в суперечливому поєднанні інтернаціонального й національного, глобального й локального, конвергентного й дивергентного, загального і приватного, поставила перед сучасною економічною наукою комплексне завдання дослідження сучасних тенденцій трансформації світової економіки, зокрема ідентифікації умов розвитку транснаціонального бізнесу в контексті поширення сучасних глобальних викликів у системі світового господарства.

Дослідженню проблематики і тенденцій розвитку транснаціональних корпорацій в глобальному бізнес-середовищі присвячено роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, В. П. Степаненка, Ю. М. Пахомова, А. А. Чухна, О. В. Плотнікова, В. Є. Новицького, Є. Г. Панченка, В. С. Будкіна, Л.М. Побоченко, В. В. Рокочої, О. І. Рогача, О. Г. Білоруса, Д. Г. Лук'яненка, І. В. Бураковського, М. А. Дудченка, А. П. Румянцева, С. Ене, А. Томпсона, Дж. Стрикленда [1].

Транснаціональні корпорації визначають динаміку і структуру світового ринку, рівень конкурентоспроможності на ньому, а також міжнародний рух капіталу та передачу технологій (знань). ТНК відіграють головну роль в інтернаціоналізації, що сприяє посиленню виробничих зв'язків між підприємствами різних країн.

Транснаціоналізація веде до небувало високого рівня взаємозалежності між країнами. Як центри координації й рушії світового виробництва та обміну ТНК формують усередині своїх комплексів і між собою мережу відносин, які виходять за межі національних держав. Розвиваючись з одногалузевих елементів національних господарських систем, сучасні ТНК перетворилися на міжгалузеві внутрішньодиверсифіковані комплекси з інтернаціональним масштабом операцій, діалектично заперечуючи, таким чином, свою первинну основу.

В науковій літературі нині утверджується висновок, що до сучасних ТНК навряд чи можливо застосувати категорію конкретної національної належності. В рамках стратегії глобалізації країна початкового базування дедалі частіше розглядається ними лише як один із районів з певними перевагами розміщення. ТНК беруть участь у міжнародному поділі праці на двох рівнях — внутрішньофірмовому і міжфірмовому. Внугрішньокорпораційний поділ праці, який визначає характер і способи взаємодії окремих структурних ланок у процесі міжнародного усуспільнення виробництва, складається під впливом стратегії ТНК. На міжфірмовому рівні такий поділ праці починає дедалі більше складатися не між країнами, а між діючими в них ТНК [2].

Значення діяльності ТНК для світу досягло настільки високого рівня, що, поряд з позитивними, не можна не зазначити і негативні наслідки діяльності з боку транснаціональних гігантів. Враховуючи значну ефективність, масштаби і оптимальне розташування у найбільш «вигідних країнах», а також свою багатогалузеву структуру дочірніх підприємств та філій за кордоном, ТНК мають реальну можливість уникати законодавчі обмеження держав, здійснюючи заборонену діяльність і приховуючи значну частку прибутків від оподаткування [3].

Серед негативних наслідків діяльності ТНК слід зазначити, що великі міжнародні компанії з метою підкорення закордонного ринку здебільшого подавляють національного виробника і, використовуючи робочу силу і природні ресурси даної країни, інвестують прибутки за її межі. Враховуючи масштабні наслідки діяльності ТНК зауважимо, що вони відіграють провідну роль не лише у світовій економіці, але і в міжнародному політичному житті, втручаючись у формування не тільки внутрішньої, але і зовнішньої політики держав. Інтереси ТНК часто вступають в протиріччя з інтересами держави, малим та середнім бізнесом [4].

ТНК – це найпотужніші компанії, які проникають в усі галузі економіки, займають провідне місце в світовій економіці та світовій політиці, і тому до оцінки їх діяльності не можна підходити однозначно і односторонньо. Але впевнено можна сказати, що саме ТНК сприяють перетворенню світу в єдине ціле, де його окремі часини стають функціонально взаємозалежними і де виникають нові тенденції і закони розвитку. Враховуючи масштаби розвитку, потужності та роль ТНК у світовій економіці і політиці країн, зокрема позитивні і негативні наслідки їх діяльності, можна стверджувати, що виникнення таких міжнародних корпорацій є закономірним кроком у розвитку міжнародної економіки та необхідним етапом сучасної реорганізації і розвитку міжнародних відносин.

Список літератури:

1. Хоменко І. Особливості впливу транснаціональних корпорацій на конкурентне середовище в економіці. *Підприємництво, господарство та право*. 2008. С. 159-163.

2. Медведєв В. Глобалізація економіки: тенденції та протиріччя. *Міжнародна економіка та міжнародні відносини*. 2012. № 2.

3. Світова економіка: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.

4. Ортіна Г.В. Вплив тенденцій глобалізації на умови забезпечення антикризової стратегії. *Ефективна економіка*, 2014, №7.

Васкевич М. Р

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Пандемія COVID-19 вже третій рік поспіль поширюється світом, справляючи суттєвий негативний вплив на економіку, суспільство та, зокрема, фармацевтичну галузь. Високий рівень захворюваності населення впливає на структуру фармацевтичного ринку, а також на обсяги продажів, зокрема тих категорій медикаментів, які є ключовими при лікуванні хворих на вірус. Нові штами вірусу з'являються регулярно, викликаючи нові хвилі захворювання. Саме тому фармацевтичний ринок реагує на ці зміни, адаптуючись та створюючи усі необхідні умови для забезпечення населення необхідними засобами боротьби з вірусом.

На жаль, не зважаючи на усі карантинні обмеження, спалахи пандемії продовжують бути загрозою здоров'ю людей в усьому світі й в Україні зокрема. Тому фармацевтичний ринок України продовжує розвиватись та адаптуватись до цих умов.

З початку поширення COVID-19, система охорони здоров'я України та фармацевтичні підприємства, зокрема, зазнали значного удару. Для початкових етапів пандемії характерним було різке зростання попиту на окремі групи ліків, проте після заспокоєння масового ажіотажу, попит дещо знизився, об'єм закупівель цих препаратів в цілому зменшився на 20% [1].

Перший спалах ажіотажу навколо фармацевтичних товарів в умовах пандемії відбувся у березні 2020 року, коли перед впровадженням масового локдауну в Україні різко зросли обсяги продажу деяких видів медикаментів. У той період часу попит на деякі види товарів, зокрема вітаміни, антибактеріальні засоби, кардіологічні препарати тощо, перевищував попит в реальні періоди найвищого рівня захворюваності. Такий сплеск продажів медичних препаратів, спричинений панікою серед населення, послужив першим поштовхом, що кардинально вплинув на розвиток фармацевтичного ринку України у 2020 році [2].

Під час спалахів пандемії різко зростає споживання препаратів для боротьби з хворобою, профілактики, а також подолання наслідків. На рисунку 1.1 чітко видно залежність зростання попиту на фармацевтичну продукцію від спалахів пандемії.

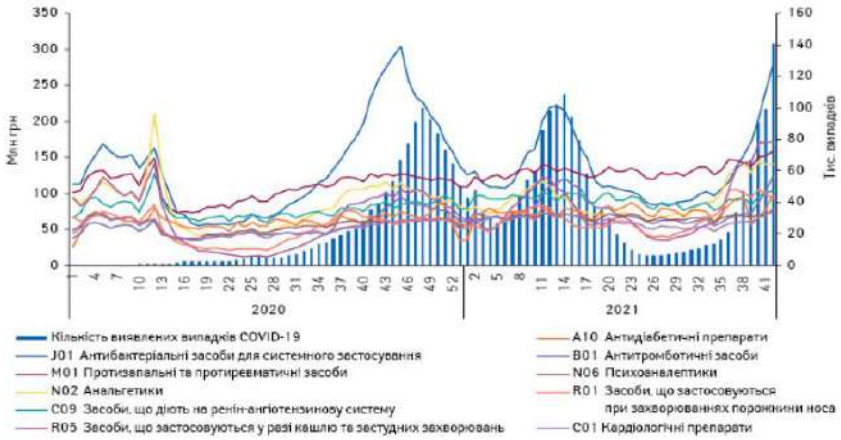

Рисунок 1.1 – Динаміка продажу фармацевтичних препаратів під час спалахів вірусу

Джерело: [2]

Отже, найбільшим попитом на фармацевтичному ринку користуються в цей період користуються антибіотики, жарознижувальні, протизапальні препарати, а також засоби проти застуди та тромбозів.

Згідно зі статичними даними протягом 2020-2021рр., найбільше зросли продажі антибіотиків, які активно застосовують як в медичних закладах, куди масово закупаються антибіотики коштом місцевих бюджетів, так і при амбулаторному лікуванні, згідно з аптечними звітами з продажу [3].

Такі неконтрольовані обсяги вживання антибіотиків спричиняють занепокоєння спеціалістів, адже значне споживання цих препаратів може стати причиною так званої антибіотикорезистентності, тобто стійкості до певних антибіотиків. На сьогоднішній день ще не вироблено досконалого державного механізму регулювання ринку антибіотиків та способів вирішення проблеми їх надмірного споживання. Проте у серпні 2022 року у дію вступив закон, згідно з яким антибіотики в Україні будуть відпускати лише за електронним рецептом від лікаря [4].

Проте окрім попиту на антибіотики та протизапальні групи препаратів, в період пандемії також зросли обсяги продажі ліків, які застосовують при легкому ступені протікання хвороби. А саме жарознижуючі препарати, такі як парацетамол та ібупрофен, які застосовують в межах амбулаторного лікування. Динаміка продажів цих засобів в мережах аптек свідчить про те, що попит на них зростав саме у періоди найвищого рівня захворюваності. При цьому найвищий попит спостерігався саме на генеричні препарати (замінники), які містять діючу речовину парацетамол [2].

При лікуванні захворювання середньої важкості часто застосовують як правило низькомолекулярні гепарини. Найбільш популярний препарат цієї групи - еноксапарин. Підвищений попит на еноксапарин на початковому етапі розповсюдження COVID-19 призвів до дефіциту препарату, тому замість нього почали також призначати препарати на основі надропарину.

Протягом останніх двох років на фармацевтичному ринку України спостерігається також високий попит на тоцилізумаб, кортикостероїди, апарати механічної вентиляції легень, що масово застосовуються при тяжких ступенях протікання хвороби. Така реструктуризація ринкового попиту в Україні призвела до дефіциту кисневих балонів для вентиляції легень, а також значного подорожчання вище наведених препаратів.

Пандемія COVID-19 вплинула не лише на зміну попиту на фармацевтичні товари, а й на реструктуризацію лідерства на ринку. В топ-10 виробників фармацевтичної продукції за обсягами продажів в Україні увійшли: Фармак (Україна), Дарниця (України), Teva (Ізраїль), Sanofi (Франція), Корпорпція Артеріум (Україна), Acino (Щвейцарія), Berlin-Chemie (Німеччина), KRKA (Словенія), Київський вітамінний завод (Україна), Кусум Фарм (Україна) [2].

Аналітики прогнозували подальше зростання фармацевтичного ринку України в умовах пандемії на найближчі кілька років. Проте,в умовах військового часу ситуація кардинально змінилася. Якщо у 2021 році обсяг даного ринку зріс на 36%, то у середині 2022 року під час військового стану почалась тенденція падіння ринку.

У 2022 році українці все більше надають перевагу лікам вітчизняного виробництва, проте якщо на початку року спостерігалось зростання ринку на 31%, то вже в березні обсяги продажів почали скорочуватись. Станом на осінь 2022 року падіння фармацевтичного ринку України становить близько 18%, тому спрогнозувати подальшу ситуацію досить важко [2].

Загалом карантинні обмеження досить нерівномірно вплинули на функціонування українських фармацевтичних виробників. Деяким компаніям було важко пристосуватись до нових умов, тоді як деякі змогли розвинути бізнес, розширити продажі та адаптуватись до швидкої зміни попиту та ускладнень ланцюгів поставок.

В період пандемії вектор роботи багатьох фармацевтичних виробників зміщується в сторону розробок лікарських засобів, які можуть бути застосовані при лікуванні вірусу COVID-19. Проте не всі виробники зробили акцент на таку реструктуризацію свого портфелю продукції, що пояснюється стабільним попитом на їх препарати, нестачею фінансових ресурсів для розробок нових медикаментів, ефективним функціонуванням наявної системи виробництва та управління компанією тощо [5].

З метою подолання логістичних перешкод та передбачення несподіваних змін ринку найбільші вітчизняні фармацевтичні виробники створили річний стратегічний запас матеріалів і сировини для виготовлення життєво важливих медичних препаратів. В період 2020-2021 рр. на зростання споживання лікарських засобів вплинули також обмеження та припинення роботи деяких лікарень, відстрочення запланованих операцій тощо. Певний вплив на реструктуризацію

фармацевтичного ринку мало також те, що деякі вітчизняні виробники почали експортувати певні групи ліків до країн, в яких спостерігався дефіцит [1].

Також в період пандемії змінились вимоги для фінансової звітності та розкриття інформації фармацевтичними виробниками. Вони вимагають від підприємств повного розкриття інформації стосовно здатності господарювати, впливу пандемії на діяльність компанії тощо [1].

Отже, підсумувавши можемо сказати, що світова пандемія COVID-19 значним чином вплинула на розвиток фармацевтичного ринку України. З короткострокових наслідків можна виділити реструктуризацію ринку, зміну попиту та пропозиції на різні групи товарів, зміну лідерства серед фармацевтичних виробників, а також зміщення акценту досліджень та розробок фармацевтичної галузі на пошук ліків для боротьби з вірусом та його штамами. Щодо довгострокових наслідків, поки що рано робити висновки, оскільки епідеміологічна ситуація регулярно змінюється на ряду з умовами ринку.

Список літератури:

1. Підвисоцька Л., Устік М. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах пандемії COVID-19. Scientificcollection «Interconf». 2020. № 3 (36). С. 272-279.
2. Кірсанов Д., Вплив пандемії COVID-19 на фармринок. *Щотижневик Аптека.* 2021. № 43. С 15-18.
3. Госпітальні закупівлі 2021: проблеми та перспективи. *Щотижневик Аптека.* 2021. № 30/31. URL: https://www.apteka.ua/article/605333. (Дата звернення: 16.11.2022).
4. Електронний рецепт на антибіотики. URL:https://moz.gov.ua/article/news/elektronnij-recept-na-antibiotiki–vse-scho-potribno-znati-pacientu. (Дата звернення: 16.11.2022).
5. Наслідки епідемії covid-19 та карантинних заходів для провідних секторів економіки України. Наук.-метод. вид. [Давимука. О., Дєнков Д., Каракуц А., Щедрін Ю.]. Київ–Харків: «MiragePublisher», 2020. 188 с.

Терещук Т.Ю.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

З кожним роком глобалізація в світі набирає все більших обертів, відбувається швидкий розвиток світового ринку товарів та послуг, виникає зміцнення та розширення взаємозв’язків між країнами світу. Світовий ринок товарів та послуг – це зв’язки у сфері торгівлі, які відбуваються між різними країнами, та базуються на засаді розвитку світового поділу праці. Тому глобальний ринок товарів та послуг виступає як система відносин, що виникли в наслідок гармонійності попиту та пропозиції на дефіцитні товари та послуги. Такі відносини сформувалися як результат нерівномірного співвідношення між потребами і можливостями країни в забезпеченні товарами та послугами.

Одна з основних рушійних сил економічного розвитку сьогодні – міжнародна торгівля. Нині це 80% всіх міжнародних відносин. Міжнародна торгівля – це

торгівля яка відбувається між резидентами різних країн. В ролі резидентів можуть виступати: юридичні та фізичні особи, транснаціональні корпорації, фірми та некомерційні організації. Під час міжнародної торгівлі відбувається обмін товарами, послугами та продуктами інтелектуальної праці між двома сторонами на добровільній основі.

Отже, під час визначення поняття міжнародна торгівля виділяють два підходи:

І підхід – операційний. На основі цього підходу міжнародна торгівля – це безпосередній процес обміну послугами та товарами між суб'єктами господарювання різних держав.

ІІ підхід – державно-політичний. Даний підхід характеризує міжнародну торгівлю, як вид суспільних відносин, що з'являються у світовому господарстві в наслідок обміну товарами та послугами між різними державами, які мають власні зовнішньоторговельні політики. Регулювання міжнародної торгівлі за такого підходу, відбувається за допомогою: угод, договорів, актами ти іншими нормами міжнародного права. [1]

Сучасний етап розвитку міжнародної торгівлі характеризується такими чинниками міжнародного середовища, як посилення міжнародної конкуренції, зміцнення існуючих і поява нових інтеграційних угруповань, індустріалізація більшості країн, що розвиваються, проблема заборгованості як цих країн, так і перехідних економік, розпад світової соціалістичної системи господарства.

Специфічні принципи зовнішньоекономічної діяльності закріплені у відповідних міжнародних правових актах і є обов'язковими для виконання всіма державами, що підписали той або інший акт.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС - це найбільш масштабний пакет домовленостей в історії незалежної України. Економічна частина Угоди охоплює основні сфери й галузі економіки і за умови успішної реалізації суттєво наближає економічну систему України до економічної системи Євросоюзу на основі взаємної лібералізації руху товарів, капіталів та послуг, а також гармонізації значної частини законодавчої бази України з нормами і практикою ЄС.[2]

Розглянемо основну структуру імпорту та експорту між Україною та ЄС.

Рисунок 1 – Структура експорту з України 2021р.[3]

Відповідно до рисунку 1, можемо проаналізувати структуру експорту, найбільш експортовані товари до ЄС – це аграрна продукція, недорогоцінні метали та мінеральні продукти. Відповідно до рисунку 3, Україна найбільше імпортує: мінеральні продукти, машини та обладнання, продукцію хімічної промисловості.

На даний момент ЄС є найбільшим партнером України по Експорту.

Рисунок 2 – Структура експорту з ЄС 2021р.[3]

Рисунок 3 – Структура імпорту до України 2021р.[3]

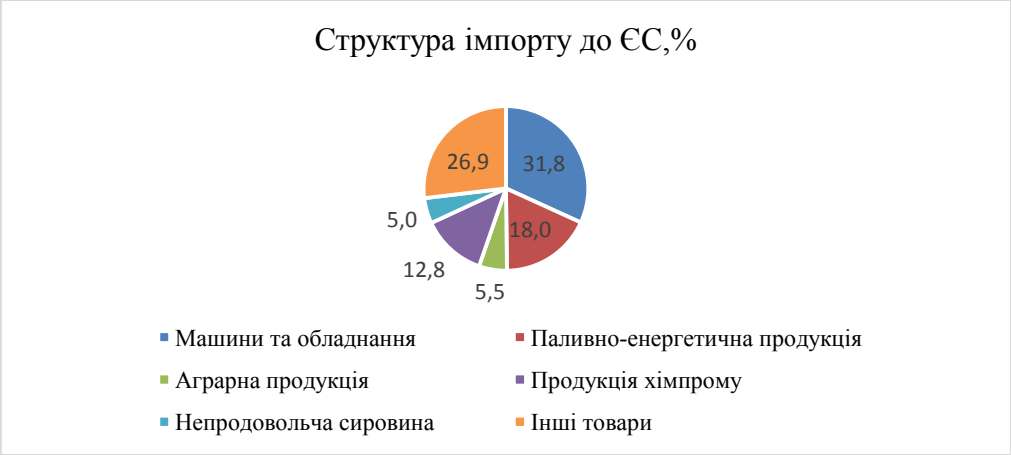

Рисунок 4 – Структура імпорту до ЄС 2021р.[3]

Але попри всі позитивні наслідки зони вільної торгівлі для України, вона залишається сировинним придатком для ЄС, що свідчить про технологічне відставання України. Тому, для ефективнішої міжнародної торгівлі нам слід виробляти готову та високоякісну продукцію, базуючись на наявних ресурсах. Україна страждає як від сировинного експорту, так і від сировинного імпорту. Надмірна залежність від них створює додаткові загрози у разі ймовірної рецесії в Євросоюзі й підвищення цін на енергоносії.

Для сприяння нарощуванню обсягів експорту української продукції до ЄС необхідно поліпшити адміністрування торговельних операцій між Україною та ЄС шляхом зменшення витрат вітчизняних експортерів при поставках товарів до ЄС, збільшення розміру квот, відстоювання інтересів українських експортерів продукції в інституціях ЄС і зменшення поставок некритичного імпорту.

Список літератури:

1. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 488 с.
2. Артамонова Г. Зовнішня торгівля України з ЄС: можливості та виклики / Галина Артамонова. // Видання Тернопільського національного економічного університету. – 2019.
3. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОСОЮЗІ У 2021 РОЦІ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://edclub.com.ua/analityka/mizhnarodna-torgivlya-tovaramy-v-ukrayini-ta-yevrosoyuzi-u-2021-roci.

Доденко А.Р.

ТРЕНДИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Протягом останніх років глобальна економіка характеризується кризовими явищами, які були викликані пандемією COVID-19. Негативні тенденції спостерігалися у багатьох секторах та сферах економіки, велика кількість країн постраждала внаслідок цих тенденцій. Туризм – є однією з ключових галузей, що постраждали від пандемії, оскільки забезпечував десяту частину від світового ВВП. Зміна умов функціонування галузі призвела до зміни інтенсивності та напрямів туристичних потоків.

Проблематикою сучасного міжнародного туризму цікавляться такі науковці як Т. Воронкова, А. Притуленко, Н. Дугієнко, А. Бондаренко, К. Леміш, Н. Бабіної, В. Швачко та ін. У своїх публікаціях кожен з науковців демонструє власну увагу на дослідженні аспектів та розвитку міжнародного туризму, проте відсутній конструктивний погляд на стан та тенденції розвитку туризму з урахуванням впливу галузі на світову економіку.

До початку 2020 року міжнародна туристична галузь вважається однією з перспективних сфер економічної діяльності, оскільки значний вклад у ВВП, висхідний рівень зайнятості у туризмі та створення нових робочих місць у суміжних сферах діяльності сприяли активному залученню нових суб’єктів господарювання та інвестицій. Всесвітня туристична організація (ВТО) зазначає, що до 2019 року спостерігалася позитивна динаміка у світовому туризмі, проте приріст кількості міжнародних туристів у порівнянні з минулими роками скоротився [1].

У кінці 2019 року з’явився невідомий вірус, який спричинив епідемію у Китаї та стрімко поширився по всьому світу. На початку весни 2020 року стало зрозуміло, що туристична індустрія на світовому та національному рівні у багатьох країнах світу втрачатиме свої вигоди через введення жорстких обмежень та неможливості вільно пересуватися в умовах карантину.

До основних чинників, що найбільше гальмують збільшення туристичного потоку варто віднести: обмеження щодо пересування на національному та міжнародному рівнях, повільні темпи вакцинації та конкуренція між країнами щодо її отримання, несприятливе становище глобальної економічної системи (криза, спричинена пандемією не дала можливості відновити свою роботу та фінансову стійкість), відсутність скоординованих дій між урядами країн, низький рівень довіри споживачів туристичних послуг, повільне відновлення авіасполучення.

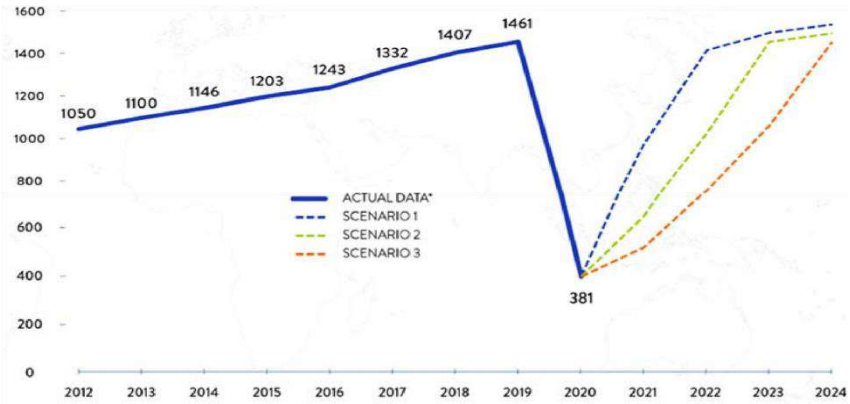

**дані 2020 року є попередніми*

Рис. 1. Сценарії відновлення туристичних потоків до 2024 року [2].

Серед зазначених вище чинників фактор – обмеження у пересування відіграє ключову роль у процесу відновлення міжнародного туристичного потоку. В основному залежність полягає в тому, за яким сценарієм буде відбуватися розвиток подій, проте він буде не надто успішним через те, що поширюється новий штам вірусу (рис.1). Його поширення негативно впливає на вихід з карантину у багатьох європейських країнах та інших континентах світу.

Враховуючи обставини функціонування міжнародного туризму як складової глобальної економічної системи доцільно окреслити такі тренди міжнародного туризму: соціальне дистанціювання під час подорожі, активне впровадження концепції сталого туризму, переорієнтація на FIT- туризм, зміна популярних туристичних дестинацій, зміна трансфертних вподобань [3].

Індустрія міжнародного туризму переживає кризу, втрачаючи мільярди прибутків на світовому рівні. У ході дослідження було обґрунтовано, що серед запропонованих сценаріїв розвитку немає єдиного оптимістичного вирішення, оскільки наявні загрози уповільнюють розвиток галузі на світовому рівні.

Виявлені сучасні обставини, негативні фактори та визначені тенденції міжнародного туризму дадуть змогу вжити відповідних заходів провайдерам туристичних послуг аби відновити свою діяльність на міжнародному рівні та забезпечити сталий туристичний потік, стабілізувати власне фінансове становище та вийти з глобальної економічної кризи.

Список літератури:

1. International tourism growth continues to outpace the global economy | UNWTO. *UNWTO | World Tourism Organization a UN Specialized Agency*. URL: https://www.unwto.org/international-tourism-growth-continues-to-outpace-the-economy (date of access: 16.11.2022).

2. International Tourism and Covid-19 | Tourism Dashboard. *UNWTO | World Tourism Organization a UN Specialized Agency*. URL: https://www.unwto.org/tourism-data/international-tourism-and-covid-19 (date of access: 16.11.2022).

3. The future of tourism: travel trends for 2021 and beyond. *Tour Operator Software*. URL: https://www.tourwriter.com/travel-software-blog/future-tourism-2021/ (date of access: 16.11.2022).

Предко А.С.

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Європейський Союз (ЄС) має один із найвищих екологічних стандартів у світі. Екологічна політика допомагає економіці ЄС стати більш екологічними, захищати природні ресурси Європи та зберегти здоров'я та добробут громадян. Екологічна політика та закони ЄС захищають довколишнє середовище та сприяють зберігати чистоту води, забезпечують утилізацію відходів та допомагають бізнесу рухатися до стійкої економіки. Хоча якість навколишнього середовища є основною для здоров'я та добробуту громадян, ЄС стикається з низкою проблем, таких як зміни клімату, викиди парникових газів та нестійке споживче виробництво.

Для боротьби зі змінами клімату ЄС формулює та реалізує політику та стратегії, відіграючи провідну роль у міжнародних переговорах щодо кліматичних питань. Такі заходи, як двадцять шоста конференція Організації Об'єднаних Націй (COP26) у Глазго (31.10. – 12.11.2021) щодо змін клімату, демонструють участь та прагнення до дій щодо зміни клімату та допомагають вразливим націям. ЄС прагне до належного виконання Паризької угоди (Міжнародний договір про зміни клімату, встановлений на COP21). Він прагне сприяти технологіям з низьким вмістом вуглецю, захистити та покращити якість навколишнього середовища.

Європейська екологічна політика заснована на статтях 11 та 191 – 193 «Договору про функціонування Європейського Союзу». Стаття 191 цього договору стверджує, що сталий розвиток є всеосяжною метою для ЄС, яка передбачає збереження, захист та покращення якості навколишнього середовища. В останні роки урядові установи досягли значного прогресу в покращенні навколишнього середовища.

Протягом багатьох років відбулося кілька досягнень, таких як створення Міжурядової групи з питань зміни клімату в 1988 році, саміт Землі, що проводиться в Ріо-де-Жанейро зі створенням конвенції Рамки Організації Об'єднаних Націй у 1992 році, «Кіотський протокол» у 1997 році або «Паризька

угода» у 2015 році (COP21) щодо збереження середньої температури у світі нижче 2°C, намагаючись обмежити збільшення до 1,5°C та публікації порядку денного 2030 з 17 цілей сталого розвитку.

Остання конференція, що відбулася в Глазго (COP26) демонструє залучення та боротьбу за вживання заходів щодо боротьби зі змінами клімату та допомоги найбільш вразливим націям. ЄС встановив більш амбітні цілі, щоб зменшити викиди щонайменше на 55% до 2030 року порівняно з 1990 роком, за мету – стати першим континентом з нейтральним кліматом до 2050 року, як зазначено в «Законі про Європейський клімат».

Модель кругової економіки повинна стати основою для політики ЄС, де заохочується стійке споживання, а ресурси, що використовуються в економіці, зберігаються якомога довше. Метою має стати підтримка цінності продуктів, матеріалів та ресурсів в економіці якомога довше та мінімізувати генерацію відходів. Солідарність повинна стати принципом європейської зеленої угоди, співпрацюючи між усіма державами-членами та різними частинами суспільства. Досягнення кліматичного нейтралітету вимагатиме колективних рішень, наразі багато громадян, особливо молодь, змінюють свої споживчі звички та мають достатньо інформації, щоб обмежити свій вуглецевий слід та жити в зеленому та здоровішому середовищі. З урахуванням усіх законів, природний капітал ЄС повинен бути захищений, збережений та посилений. ЄС повинен отримати низьку емісію, ресурсну, зелену та конкурентну економіку, а громадяни ЄС повинні бути захищені від екологічних ризиків для здоров'я та добробуту.

Захист навколишнього середовища та заохочення інновацій може допомогти створити нові можливості бізнесу та працевлаштування, одночасно забезпечуючи нові інвестиції. У політиці ЄС «зелене зростання» відіграє центральну роль, щоб забезпечити економічне зростання шляхом екологічного дива. Воно повинне підтримувати відновлення зеленого ЄС після пандемії COVID-19, допомогти поширити екологічні закони та правила в межах ЄС та поза ним, а також підвищити інновації в зелених продуктах та технологіях майбутнього.

Список літератури:

1.COP 21 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://unfccc.int/event/cop-21.

2.Environment [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/environment_en.

3.Green Economy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://ieep.eu/work-areas/green-economy.

Масенко З. І.

СВІТОВІ ВИКЛИКИ, З ЯКИМИ СТИКАЄТЬСЯ МЕДІА ІНДУСТРІЯ

Медіа індустрія - сукупність різних організацій та осіб, які спільно займаються виробництвом, публікацією та розповсюдженням медіа повідомлень, які

використовуються для інформування, розважання чи просування ідей та продуктів.До прикладів медіа-організацій можна віднести:BBC, ITV, Netflix, NewsCorp,Nintendo, тощо [1]. Загалом існує два основних формати медіа: традиційні медіа та нові медіа. До нових медіа можна віднести блоги, відео-блоги, веб-сайти, подкасти, тощо. Існують загальні проблеми, з якими стикаються обидва формати медіа індустрії [2].

Відсутність прозорості. Контракти, реклама, управління коштами, пошук та утримання персоналу завжди хвилюють медіа компанії - це призводить до окремої потреби в бухгалтерському обліку, від продажів до фінансового планування, його аналізу та управління фінансами.

Дотримання законів та нормативних актів. Медіа індустрії не легко дотримуватися всіх правил і норм у визначені терміни та діяти згідно з усіма законами. Складнощі виникають в управлінні фінансами, поданні декларації, звітуванні про очікування в SEBI та інших органах влади, дотримання трудового законодавства, екологічного законодавства, місцевих законів, які регулюють оренду приміщень, електрику, тощо. Слідкування за дотриманням законодавства є дуже важливим, оскільки це запобігає судовим позовам і відшкодуванням збитків [3].

Виклики щодо оподаткування. Кожне підприємство має платити податки місцевій владі та державі, адже департамент податку на прибуток накладає на неплатників величезні суми штрафів і навіть ув’язнення. Дуже важливо, щоб медіа галузь мала надійну секцію для управління податками.

Загроза медіа каналам. Можливість атаки, як злом облікових записів у соціальних мережах, фішинг, шахрайство з популяризацією медіа індустрії стають частішими та легшими. Після злому облікових записів хакери часто можуть поширювати неправдиву інформацію, яка завдає шкоди почуттям людей і негативно впливає на репутацію медіа компанії. Варто додати, що шахраї можуть розміщувати посилання, яке може перенаправляти користувачів на шкідливі веб-сайти, і користувачів можуть ошукати.

Небезпека життю людей, які працюють у галузі. Розкриття делікатних тем іноді може складати загрозу для життя працівників медіа індустрії. Люди, які є інформаторами з таких питань, як зґвалтування, придане, вбивство честі, розкриття особистості відомої знаменитості чи VIP-персони або навіть справи, пов’язані з ними; можуть отримати загрозу заподіяння шкоди життю.

Ліцензійні вимоги. Медіа компаніям необхідна реєстрація для отримання бізнес-ліцензій, а шлях її отримання не легкий, проте важливий - інвестори дуже уважно ставляться до питань ліцензії [3].

Питання авторського права та піратства. Багато людей почали використовувати інформацію, доступну на онлайн-платформах, для власного використання; підробляючи дані, щоб вони виглядали як їх власне нове творіння, вони завантажують їх для отримання прибутку.

Проблеми адаптації. Не всі компанії медіа-індустрії вітають нові технології у своїй сфері роботи - це призводить до залежності від застарілих методологій та робить складніше обмін інформацією.

Відсутність фінансової підтримки. Фінансування не є проблемою для відомих чи навіть нових ЗМІ, за якими стоїть особа, яка має зв'язки, але ця проблема має велике значення для розвитку невеликих організацій.

Наразі завдяки своїй еластичності, збільшенню споживчого попиту, та постійного використання Інтернету галузь знаходиться на шляху зростання - це відкриває шлях для медіа індустрії: впровадження великих даних і технологій аналізу даних. Проте важливо звертати увагу на всі перешкоди, які можуть виникнути. [2].

Список літератури:

1. BBC.Industries overview. Електронний ресурс - Режим доступу: https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zqrdxsg/revision/1
2. New Study Reveals the Hard Numbers by Industry. Електронний ресурс - Режим доступу: https://www.talentinnovation.org/_private/assets/WhatMeTooMeans_PressRelease.pdf
3. Media industry. Електронний ресурс - Режим доступу: https://thewire.in/

Покаленко Т. Г.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ХОСТЕЛІВ

Хостел — це тип недорогого короткотермінового спільного житла, де гості можуть орендувати ліжко, як правило, двоярусне, а також спільно користуватися вітальнею та, іноді, кухнею. Хостели пропонують такі переваги, як менші витрати та можливість зустрічатися з людьми з усього світу, знаходити партнерів для подорожей і ділитися ідеями щодо подорожей. Деякі хостели, наприклад Zostel в Індії або Hostelling International, обслуговують певну групу туристів. У 2021 році світовий ринок хостелів оцінювався в 4,98 мільярда доларів США, і, ймовірно, досягне 8,89 мільярда доларів США до 2027 року. Обсяг глобального ринку хостелів досяг 23,44 тисячі в 2021 році та, за прогнозами, збільшиться до 37,51 тисячі в 2027 році [3].

Зростання хостелів випереджало зростання готелів, головним чином завдяки зростанню кількості міленіалів. Ще однією причиною була тенденція до сторонніх платформ бронювання, збільшення кількості міжнародних мандрівників, а також зростання молодих та індивідуальних мандрівників. Прогнозується, що ринок хостелів зросте на 10,12% протягом прогнозованого періоду 2022-2027.

Відповідно до звіту The Business Research Company про дослідження ринку хостелів, очікується, що відродження сфери розміщення після кризи сприятиме зростанню ринку хостелів у прогнозований період. Зміна стилю життя та зростання інтересу до внутрішнього туризму позитивно вплине на ринок. А от

таке явище як COVID-19, звісно ж, негативно вплинув на туристичний сектор. Пандемія змусила людей скасувати відпустку та сімейні зустрічі через несподіваний і безпрецедентний карантин, а також різні обмеження на подорожі, щоб стримати поширення коронавірусу.

За оцінками Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), у 2020 р. обсяги іноземних туристичних відвідувань (в'їзний туризм, принаймні 1 ночівля у закладах розміщення) скоротилися на 74% (–925 млн) порівняно з минулим роком. У вартісному вимірі втрати експорту оцінюються у 1,3 трлн дол. США, що в 11 разів більше, ніж у часи світової економічної кризи 2009 р. Основною причиною називається, звісно, загроза поширення пандемії COVID-19, офіційні обмеження подорожей на державному рівні та добровільна самоізоляція через невпевненість у ефективності лікування та брак достовірної інформації. Найбільше постраждали країни Азійсько-Тихоокеанського макрорегіону (падіння кількості іноземних відвідувань на 84% порівняно з минулим роком), на Близькому Сході та в Африці від'ємний темп приросту був близьким до середньосвітового показника (–75%), а от країни Америки та Європи постраждали найменше (70%). Наприкінці 2020 р. деякі великі ринки, такі як США, Німеччина та Франція, демонстрували перші ознаки відновлення. Станом на 01.11.2020 р. 91% туристичних регіонів Європи пом'якшили обмеження на поїздки, головним чином серед держав – членів Шенгенської зони [4, с.7]. І зараз ми можемо говорити про рівень популярності хостелів, що майже дорівнює докарантинному (за винятком окремих держав).

Очікується, що розмір світового ринку хостелів зросте з 364,32 мільярда доларів США у 2021 році до 451,99 мільярда доларів США у 2022 році за середньорічного темпу зростання (CAGR) на 24,1%. Зростання ринку хостелів відбувається в основному завдяки тому, що компанії відновлюють свою діяльність і адаптуються до нових умов, оговтуючись від наслідків COVID-19, які раніше призвели до обмежувальних заходів, включаючи соціальне дистанціювання, віддалену роботу та закриття комерційних закладів. Очікується, що ринок хостелів досягне $840,27 млрд у 2026 році при CAGR 16,8% [2].

Основними рушіями ринку хостелів є більші витрати міленіалів, зростаючий інтерес до подорожей, зростання населення середнього класу, зростаюча роль онлайн-туристичних агентств (OTA), зростання популярності індивідуальних подорожей, збільшення інвестицій у індустрію хостелів.

Також ватро звернути увагу на виклики, з якими стикається ринок: перенаселеність в хостелах, хибні уявлення про хостели, зростання бюджетних і середніх за ціновою політикою готелів [1].

Список літератури:

1. Global Hostel Market Report 2022:Surging Interest in Sustainable Travel & Rising Demand for Luxury Hostels Presents Lucrative Growth Opportunities

[Електроннийресурс] // Research and Markets. – 2022. – Режимдоступу: https://tinyurl.com/4sez4fpj.
2. Hostel Industry Growth Is Fueled By The Resurgence Of Staycations Following The Pandemic As Per The Business Research Company's Hostels Global Market Report 2022 [Електроннийресурс] // The Business Research Company. – 2022. – Режимдоступу: https://tinyurl.com/mv5bt4zw.
3. Global Hostel Market: Analysis By Booking Channel (Online Travel Agencies (OTAs), Offline Intermediaries, Offline Direct, Hostel Websites), By Region Size and Trends with Impact of COVID-19 and Forecast up to 2027 [Електроннийресурс] // Research and Markets. – 2022. – Режимдоступу: https://tinyurl.com/5ftf8bav.
4. Світовий ринок туристичних послуг і пріоритети розвитку туризму в Україні – Харків, 2021. – 470 с. – (ISBN 978-617-7801-21-3).

Монастирська Х.Р.

ПРІОРИТЕТИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ЄС В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Актуальність теми дослідження енергетичної стратегії ЄС обумовлена роллю енергетики у функціонуванні економік країн-членів та глобальної конкурентоспроможністю ЄС, як інтеграційного об’єднання. У цьому зв’язку важливого значення набуває врахування на всіх етапах формування та реалізації енергетичної стратегії аспектів економічної безпеки. При цьому особливістю реалізації енергетичної стратегії ЄС стає певне протиріччя національних інтересів та інтересів інтеграційного об’єднання у цілому. Адже до складу ЄС входять як країни, що мають надлишок енергоресурсів (наприклад,), так і країни, що мають енергодефіцит. Також актуальність теми визначається вагомою роллю інтеграції енергетичних систем в процесі євроінтеграції України. Що під час війни стало чинником стабілізації економічного становища та обороноздатності у відповідь на енергетичний геноцид з боку країни агресора.

Важливість теми для науки та практики обумовила значний доробок науковців із зазначеної проблематики. Відмітимо праці вітчизняних та зарубіжнх вчених з питань енергетичних та безпекових аспектів євроінтеграції: С.Аслонової, І.Гайдуцького, Л.Гальперіної, Дж.Джуела, Х.Дукаса, М.Земляного, Ю.Клен, С.Ковальчук, А.Лелюка, А.Ліпмана, В.Ліпмана, Д.Лук’яненка, Т.Мельник, Д.Паламарчука, Ф.Рослера, Б.К.Совакола, Я.Столярчук, Є.Панченка, А.Поручника, М.Суходолі, Є.Сухіна, В.Чужикова, А.Шерпа та інших.

Основними інституційними засадами енергетичної стратегії ЄС є три документа: Енергетичні Стратегії ЄС 2020, 2030 та 2050 років [1; 2; 3]. Також в ЄС прийняті галузеві енергетичні стратегії, наприклад, щодо розвитку сонячної енергетики [4]. І хоча в Енергетичних стратегіях ЄС містяться безпекові положення, разом з тим, існує окремо Стратегія Енергетичної безпеки ЄС [5],

щойно прийнято нові документи, Стратегія соціально-економічного розвитку ЄС 2020 [6]. В усіх стратегічних документах зазначено пріоритетні напрямки розвитку енергетики ЄС на відповідні роки. Стратегія «Європа 2020» серед трьох ключових сфер виділяє сталий розвиток, який, у свою чергу, базується на сталому розвитку енергетики. І хоча в зазначених стратегічних документах встановлені різні цільові показники та пріоритети, їх об'єднує значна роль енергетичної безпеки. Еволюція пріоритетів в Енергетичних стратегіях відображає пріоритети європейського економічного розвитку. Так, в Енергетичній стратегії 2020 пріоритетом була енергоефективність та поглиблення загальноєвропейського енергетичного ринку. Енергетичній стратегії 2030 на першому місці стоїть пріоритет низьковуглецевої економіки, що передбачає активізацію розвитку відновлювальних джерел енергії. А в «Енергетичній дорожній карті 2050» посилено вимоги до декарбонізації (передбачено зниження викидів до 95% порівняно з 1990 р.). Енергетична безпека ЄС акцентує увагу на диверсифікації постачальників енергоресурсів, шляхів постачання та підвищенні енергоефективності. Важливого значення надано захисту критичної енергетичної інфраструктури. Я показала війна росії проти України, питання захисту критичної енергетичної інфраструктури може стати ключовим для обороноздатності країни.

Таким чином, проаналізовано цілі та пріоритети відображені в енергетичних, соціально-економічних та безпекових стратегіях ЄС за різні роки. Визначено еволюцію та послідовність ключових пріоритетів, якими є декарбонізація, енергоефективність та диверсифікація постачальників, шляхів постачання та захист критичної інфраструктури.

Список літератури:

1. EU Energy Strategy 2020. URL:https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy/2020-energy-strategy.
2. EU Energy Strategy 2030. URL:http://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy/2030-energy-strategy.
3. EU Energy Strategy 2050. URL:https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy/2050-energy-strategy.
4. EU Solar Energy Strategy. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS COM_2022_221_1_EN_annexe_autre_acte_part1_v7.pdf
5. Стратегія енергетичної безпеки ЄС. URL:https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy/energy-security-strategy.
6. Європа 2020. URL: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf.

Волчков І.С.

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Питання вирішення економічних потрясінь від російсько-української війни є пріоритетним для фінансових інститутів Європейських країн. Актуальність полягає у вирішенні проблем енергоресурсів, стримування інфляції, дефіциту товарів та зміцнення економічної безпеки країн Європи. Зроблено аналіз перспектив відбудови макроекономічного сектору, участі України в ньому та запропоновано альтернативні шляхи постачання енергоресурсів. Таким чином, дана дослідження робить внесок в проблематику стабілізації макроекономічної стабільності та інвестиційного клімату країн Європи.

Питання актуальності даної теми полягає у необхідності формування конкурентного середовища для європейських країн та зміни стратегії свого інвестиційного розвитку. Через російсько-українську війну орієнтація інвестиційного ринку Європи докорінно змінилась, що потребує детальних досліджень та пошуку оптимальних шляхів для забезпечення функціонування інвестиційного ринку. Окрім того, варто акцентувати увагу на залученні додаткових важелів впливу від Америки та країн Азії. Отже, важливість даної теми зумовлена необхідністю пошуку альтернативних інвестиційних стратегії для європейських країн.

Наслідки російсько-української війни відчуваються в глобальному економічному просторі Європи від її початку та матимуть вплив у майбутньому. Деструктивні процеси зачепили фінансові ринки європейських країн, змінили макроекономічне становище та викликали дестабілізації на світовому ринку. Необхідність дослідження полягає в аналізі впливу російсько-української війни на фінансовий стан європейських країн та пошуку оптимальних рішень для подолання кризової ситуації. Накладені санкції не тільки завдають шкоди економіці Російської Федерації, але й зменшують товарооборот в Європі. Проблема інвестицій полягає можливості настання нової кризи в Європі та глобальних потрясінь, що стане каталізатором економічних перетворень, зміни консервативних політичних сил та побудови незалежної Європи. Головною причиною зростання цін в Європі став дефіцит ресурсного забезпечення та необхідність пошуку альтернативних каналів поставок. Окрім того, вартість на енергетичні носії та прилади різко підскочила вгору. Незважаючи на тіньовий сектор поставок та можливості обходу підсанкційних каналів збуту – рівень забезпечення паливом та енергетикою є критичним. Саме тому для європейських країн варто шукати раціональні засоби збереження енергетичного балансу. Акції на фінансових ринках постраждали внаслідок виходу комерційних компаній Російської Федерації, які складали левову частку в енергетичній промисловості та нафтопереробній галузі. Найбільш вразливим ринком є німецький, який майже

повністю залежав від енергозабезпечення Росії. Німецький приклад свідчить про необхідність пошуку інноваційних каналів поставки енергоресурсів та здійснення реформ реструктуризації макроекономічного сектору. Для фінансових ринків інших країн Європи зростання цін на метали, банківські продукти та продуктів харчування перевищили рівень цін 2008 року. Інвестиції мають вирішальне значення для збільшення потенціалу зростання країн ЄС. Накопичення капіталу підвищує продуктивність економіки шляхом підвищення продуктивності праці. Різні типи інвестицій по-різному впливають на зростання: наприклад, інвестиції в обладнання та інфраструктуру збільшують продуктивність економіки; державні інвестиції можуть, серед іншого, допомогти виправити недосконалість ринку, яка спричиняє недостатнє інвестування. Нарешті, інвестиції в нематеріальні активи відіграють вирішальну роль у зростанні та продуктивності, особливо в розвинутих економіках, таких як ЄС, і вищі рівні інвестицій у ці активи, як правило, пов'язані з вищими темпами зростання ВВП на душу населення.

Однак рівень інвестицій у країнах ЄС знизився після кризи, і, незважаючи на поступове відновлення протягом останніх кількох років, вони все ще залишаються нижче своїх довгострокових середніх показників. Чи означає це падіння, що в ЄС існує інвестиційна «прогалина», обговорюється з кількох причин.

По-перше, вікові тенденції в європейській економіці можуть виправдати зниження рівня інвестицій. Зокрема, зміни в діяльності – від виробництва до послуг – можуть, у принципі, змінити «рівноважні» ставки інвестицій. У європейському випадку цей зсув не виглядає достатньо великим, щоб пояснити падіння інвестицій.

Покращення конкуренції на ринках електроенергії та газу є проблемою в кількох країнах. Крім того, сьогодні є докази того, що поточний дизайн ринку не є адекватним для ініціювання енергетичного переходу. Поточних ринкових цінових сигналів немає стимулювати інвестиції в низький вуглецеві технології та безпека поставок, тоді як схеми підтримки ринку потребують реформування, щоб бути більш відкритими для конкуренції та фіскальних зборів стійкий. Встановлення тарифів нижче собівартості є серйозною проблемою в кількох державах-членах.

Європейський фонд стратегічних інвестицій допомагає фінансувати інфраструктурні та інноваційні проекти в ЄС у таких ключових секторах, як енергоефективність та ефективність використання ресурсів, транспорт, широкосмуговий зв'язок, дослідження та охорона здоров'я, а також МСП та підприємства середньої капіталізації.

Для забезпечення додатковості проекти відбираються лише в тому випадку, якщо вони в принципі не фінансувалися б без підтримки EFSI. Це означає, що ці проекти мають забезпечити додаткову вартість і нести більший ризик, ніж проекти, які зазвичай фінансуються Європейським інвестиційним банком і Європейським інвестиційним фондом.

Таким чином, можна зробити висновок, що вплив російсько-української війни на країни Європи має дуже важливе значення та створює умови необхідності пошуку нових стратегій свого інвестиційного розвитку. Головною проблемою є питання забезпечення нафтопродуктів та енергоресурсів, тому для країн Європи необхідно знаходити нові шляхи та можливості їх постачання. Інвестиційний ринок прийде в норму після поступової стабілізації ринку нафтопродуктів.

Список літератури:

[1] Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.

[2] Горбулін В. П., Власюк О. С., Кононенко С. В. Україна і Росія: дев'ятий вал чи Китайська стіна. Київ: НІСД, 2015. 132 с.

[3] Воєнні злочини Росії в світі: від Чечні до Сирії. Київ: MIP Ukraine, 2019. 32 с. URL: https://mkip.gov.ua/files/pdf/злочини_укр.pdf

[4] Будівська Галина. Медійне представлення концепту «Новоросія». Аналіз медіаматеріалів про об'єднання «ДНР» та «ЛНР» у «конфедерацію Новоросія». Наукові записки УКУ 6: 1, 2015 119-125.

[5] Лібанова Е.М., Горбулін В.П., Пирожков С.І. та ін. Політика інтеграції ук$ раїнського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі: нац. доп.; [за ред. Е.М. Лібанової]. – К.: НАН України, 2015. – 363 с

[6] Європейські інтеграційні процеси у XXI столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості: Збірник матеріалів Міжнародної науковопрактичної конференції (м. Київ, 26-27 березня 2018 р

[7] Energy Technology perspectives 20121. Pathway to a Clean Energy System, IEA, 2012 https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/ETP2021_free.pdf

Симоненко Н.Л.

РОЛЬ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Розрізняють прямий, непрямий та індукований впливи креативної економіки як сукупності креативних індустрій на соціально-економічний розвиток. Окрім того, існують зовнішні ефекти креативної економіки– ефекти переливу або позитивні екстерналії, що можуть впливати на міжгалузеві зв'язки та коригувати непрямий та індукований вплив. Прямий вплив креативних індустрій на економіку виражається у їхньому кількісному внеску у загальне виробництво, додану вартість, доходи та зайнятість.

Непрямий та індукований впливи реалізуються через позитивний мультиплікативний ефект на загальну економіку та інші сектори (виробництво, доходи, зайнятість) через ланцюги постачання та споживання. Непрямий вплив реалізується через створення доданої вартості та зайнятості у суміжних до креативних індустрій (усі індустрії, що є замовниками послуг креативних індустрій) видах економічної діяльності (наприклад, правова діяльність, розміщення реклами, проведення освітніх заходів) індукований – через вартість та зайнятість, що створюються завдяки зміні доходів та виражаються у зміні споживчих витрат, викликаних прямим та непрямим впливами [1, с.46–53].

Розглянемо вплив креативної економіки на соціально-економічний розвиток суспільств і територій учотирьох аспектах: економічному, соціальному, культурному та в аспекті сталого розвитку. Для країн, що розвиваються та для ресурсозалежних економік, економічний аспект виражається перш за все у можливості диверсифікації економіки. Розвинутий креативний сектор позитивно впливає на імідж країни; разом з основними засадами креативного суспільства – відкритості, толерантності, кооперування, креативний сектор покращує інвестиційний клімат в країні та сприяє залученню інвестицій.

До економічного впливу також відносять стимулювання внутрішнього попиту країни та податкових надходжень. Окрім того, розвиток креативного сектору сприяє створенню робочих місць не тільки в креативних індустріях, а й у суміжних (таких, що є замовниками послуг креативних індустрій). За формою бізнесу підприємства культурних індустрій переважно малі і середні. Ці ж малі підприємства часто також охоплюють невеликі локальні виробництва, що виробляють непересічний та унікальний продукт. Споживання їхньої продукції представниками креативного класу, що задовольняють свою емоційну, естетичну, духовну потребу через цей продукт, забезпечує локальним виробництвам, а отже і локальним угрупованням людей, можливості для існування. Креативні індустрії сприяють підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності інших секторів економік, оскільки підтримують інновації через надання креативних ідей для нових продуктів. Вони використовуються у виробничих процесах , а також для маркетингової підтримки інноваційних продуктів (наприклад, програмне забезпечення та дизайн відповідно [2].

Завдяки креативним індустріям впроваджується проектна організація робочих процесів там, де раніше вона була неприйнятою, структури компаній стають все більш горизонтальними, та мережевими, а креативність як інструмент починає використовуватися в набагато ширшому полі задач через навички креативного вирішення проблем [3, с.250-350], що можна віднести до соціальних інновацій, тобто «нових ідей, стратегій, технологій, які сприяють вирішенню соціально значимих завдань і викликають соціальні зміни суспільства: нові соціальні системи, системи освіти, охорони здоров’я, суспільних комунікацій), що використовують інноваційні підходи або технології» [4].

Соціальний вплив виражається також в тому, що креативні індустрії створюють можливості для самореалізації, і, відповідно, сприяють посиленню самоповаги, розвитку потенціалу людини та разом із зростанням освіченості, загальному добробуту суспільства. Співпраця організацій культури з іншими економічними акторами дозволяє покращувати міське середовище та знижувати напругу і конфліктність у середовищі [5].

Водночас соціальним ефектом креативної економіки, а саме концентрації креативного класу, в найближчому майбутньому може стати географічна сегрегація. Все більше людей покидають периферійні території, оскільки, креативні та загалом висококваліфіковані люди осідають на території, де є толерантне, відкрите співтовариство, прагнуть до концентрації в великих і економічно розвинених містах, а креативні індустрії розвиваються там, де є вибагливий платоспроможний споживач та розвинута інституціональна інфраструктура. В розвинутих країнах збільшується розрив у доходах і стає все більш помітною різниця в оплаті висококваліфікованої розумової праці та низькокваліфікованої [6].

Список літератури:

1. Іваницька О. Нові стандарти соціальної відповідальності бізнесу. Соціальна ринкова економіка: орієнтири для євроінтеграційних трансформацій України. KAS Policy Paper Видання Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні. © Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні. 2015.
2. Культура і креативність. Програма ЄС – Східного партнерства. – 2017. – Режим доступу: https://www.culturepartnership.eu
3. Лендрі Ч. Креативный город/ М.: Классика-XXI, 2016.
4. Іваницька О. Підвищення рівня суспільної довіри до державного сектора. Незалежний аудитор. 2018. №1–2. URL: http://nauditor.com.ua/uk/zhurnal/zhurnal-pdf/product/view/20/98.html
5. Економічна активність населення України у 2015 році / Держкомстат України. – К. : Держаналітінформ, 2016. – 205 с.
6. Закон України «Про культуру» № 2778-17 від 13.10.2017. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2778-17.

Горбаченко А.А.

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ НА МІЖНАРОДНИЙ РИНОК АВІАЦІЙНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Україна посідає важливе місце на світовому ринку авіаперевезень. Утім повітряний простір країни має вагоме значення для всього світу, адже Україна знаходиться на перетині головних транспортних шляхів між Азією та Європою,

що і стало передумовою формування високого рівня її транзитного потенціалу. Динаміка обсягів міжнародних перевезень з/до України з кожним роком зростає.

Згідно з Національною транспортною стратегією України на 2030 рік посилення інтеграції країни в міжнародне авіасполучення було головною ціллю держави [1], але беручи до уваги сучасні реалії очевидною є неможливість реалізації запланованих цілей у даний проміжок часу.

З початком війни вітчизняна авіаційна галузь зазнала вагомих втрат. Через неможливість будь-яких авіаперевезень (ані цивільних, ані вантажних) економіка України втрачає значні кошти і відновлення індустрії у найближчому майбутньому не передбачається, навіть після завершення військових дій. Проблеми спостерігаються як з авіаційною технікою, так і в інфраструктурному забезпеченні країни: у багатьох містах України пошкоджені або знищені аеропорти, непридатні для використання вантажні та цивільні літаки, не підлягає відновленню найбільший літак у світі «Мрія» тощо.

Через закриття повітряного простору України збільшується час транзиту, а пропускна спроможність авіаперевезень за час війни скоротилася на 20% у всьому світі [2]. У зв’язку з цим виникла потреба у запровадженні додаткових сполучень та нових авіаційних маршрутів.

Світовою загрозою є неможливість експорту продовольства з України, як морським, так і авіатранспортом. Україна – годувальниця всього світу, вона є одним із найважливіших експортерів пшениці, кукурудзи, соняшникової олії, курятини тощо. Це є прямою загрозою світовій продовольчій безпеці та може призвести до голоду у певних країнах.

Наразі вже розроблений проєкт Плану відновлення України після війни, однією з основних цілей якого є відновлення та подальший розвиток авіаційної мобільності населення і транзитного потенціалу повітряного простору України, а також відновлення вантажних перевезень [3, с.30]. Але необхідним є розуміння того, що для започаткування хоча б якихось цілеспрямованих дій з цього питання першочерговим є факт припинення бойових дій на території України.

У зв’язку із російським вторгненням до України, стосовно РФ була запроваджена значна кількість санкцій, які не обминули й галузь авіаперевезень. Як наслідок багато авіакомпаній пішли або призупинили свою діяльність на території РФ. Авіавиробники Boeing, Airbus та Embraer більше не планують обслуговувати літаки російських компаній [4]. Також припинили свою діяльність на території РФ такі логістичні компанії, як DHL (приймання посилок припинено) та FedEx (зупинка доставки).

Як результат: втрата міжнародних авіасполучень; мають місце арешти російських літаків, які знаходяться на територіях інших країн; світові авіаконцерни припиняють закупівлю сировини; заборонений обмін авіаційними та космічними технологіями тощо.

Запровадження міжнародних санкцій завдало удару не лише економіці та добробуту населення Росії, а також мало значний негативний вплив на світовий ринок авіаційних перевезень. Це призвело до значних ускладнень, зокрема:

по-перше, велика кількість іноземних компаній в авіаційній галузі зазнають значних збитків через неправомірні дії РФ у відповідь на санкції. У період березня-травня 2022 року Росія незаконно націоналізувала понад 500 літаків європейських компаній, загальна вартість яких перевищує 10 млрд дол. США [5]. Компанія AerCapHoldings, яка є найбільшим у світі лізингодавцем на авіаційному ринку, втратила 113 літаків та 11 реактивних двигунів у РФ. Авіакомпанії країни відмовилася повернути їх та перевели до реєстру РФ. До війни в AerCap було 135 літаків в Росії, або 5% від загального флоту. Повернути вдалося тільки 22 з них, а також 3 двигуни. Чисті збитки компанії склали 2 млрд дол. США [5, 6]. Подібні порушення норм цивільної авіації РФ є великою загрозою для страхового ринку Європи.

Запровадження санкцій також спровокує зменшення прибутків як компаній, котрі надають послуги цивільного авіаперевезення, так і авіавиробників, так і логістичних компаній.

По-друге, втрат зазнає міжнародний туристичний бізнес. Населення Росії є одним з найактивніших споживачів туристичних послуг у світі - країна входить у п’ятірку лідерів за кількістю виїжджаючих туристів, а також у топ-10 країн за загальними туристичними витратами [7]. Із забороною авіаційного сполучення з країнами ЄС, подорожі до європейських країн залишаються можливими, але вже стали більш складними та затратними. Це передбачує втрати прибутків в галузі туризму для європейських країн.

Разом з тим залишилися країни, які не підтримали введення санкцій – це країни Сходу. Тому такі компанії, як Emirates, Turkish Airlines, Qatar Airways тощо, отримують перевагу з авіаційної «блокади» РФ та користуються перевагами зниження конкуренції на російському ринку авіаперевезень. Частина пасажирів Росії змінила направлення своїх подорожей з ЄС на Близький Схід. А аеропорти Туреччини, ОАЄ, Катару та інших східних країн тепер є єдино можливими пунктами для стикування авіарейсів до/з інших країн для росіян. Як результат, східні авіакомпанії стають монополістами на російському ринку авіаперевезень.

Отже, поглиблення конфлікту між Україною та Росією провокує нові загрози для міжнародного ринку авіаперевезень, а отже й для всього світу. Існує небезпека перебоїв та скорочення обсягів вантажоперевезень, загроза продовольчій та енергетичній безпеці світу, ризик втрат для міжнародного туристичного бізнесу тощо. Для зменшення нищівних наслідків для світового ринку необхідним є якнайшвидше закінчення військових дій на території України та припинення війни. Але навіть за умови припинення цих дій негативні наслідки зберігатимуться й надалі.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text
2. Війна в Україні: економіка, бізнес, логістика, допомога. Trans.Info. 2022. URL: https://trans.info/ru/viyna-v-ukrayini-ekonomika-biznes-logistika-dopomoga-279148
3. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Проект Плану відновлення України. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastructure.pdf
4. Знищення російської економіки. День 84-й. Бізнес Цензор. 2022. URL: https://biz.censor.net/resonance/3320317/znyschennya_rosiyiskoyi_ekonomiky_den_84yi
5. Росія вкрала у найбільшого авіаперевізника в світі 113 літаків. 2022. URL: https://www.volynnews.com/news/all/rosiia-vkrala-u-naybilshoho-u-sviti-aviapereviznyka-113-litakiv/
6. Найбільша лізингова компанія не змогла повернути з Росії 113 літаків. 2022. URL: https://biz.liga.net/ua/all/transport/novosti/krupneyshaya-lizingovaya-kompaniya-ne-smogla-vernut-iz-rf-113-samoletov-uscherb-27-mlrd
7. D. Skripnuk, K. Kikkas & N. Didenko. Trend analysis of the international touristservices market. Sustainable Development and Planning VII. 2015. p. 879. URL: https://www.witpress.com/Secure/elibrary/papers/SDP15/SDP15073FU1.pdf

Шлапаченко К.В.

СУЧАСНИЙ СТАН ТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄС

Характеризуючи сучасні тенденції розвитку двосторонньої торгівлі України з ЄС, слід зазначити, що ціла низка вітчизняних науковців наголошують на стратегічній важливості євроінтеграційного курсу України й визначенні особливого місця ЄС у системі зовнішньоторговельних відносин нашої держави. Цю тезу доволі наочно демонструють дані Міністерства економіки України, згідно яких Європейський Союз як єдина митна територія за підсумками 2021 року став головним торговельним партнером України. Зазначається, що питома вага ЄС у загальній структурі торгівлі товарами й послугами нашої держави сягнула 39% [1]. Разом з тим, за даними Національного банку України, станом на кінець 2021 року у структурі товарного експорту з України до інших країн світу частка ЄС-27 складала 36%, а в структурі сукупного товарного імпорту – 39% (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами України з ЄС-27 за 2015-2021 рр.

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2021/ 2015, %
Сукупний експорт товарів з України, млн. дол. США	35420	33560	39701	43341	46091	45143	63130	178%
Експорт товарів з України до ЄС-27, млн. дол. США	10127	10414	13676	15778	16535	14616	22874	226%
Частка ЄС-27 у географічній структурі експорту товарів з України, %	29%	31%	34%	36%	36%	32%	36%	-
Сукупний імпорт товарів з України, млн. дол. США	38875	40502	49364	56055	60352	51921	69692	179%
Імпорт товарів до України з ЄС-27, млн. дол. США	13188	14733	18054	20262	22339	21483	26946	204%
Частка ЄС-27 у географічній структурі імпорту товарів в Україну, %	34%	36%	37%	36%	37%	41%	39%	-
Сальдо зовнішньої торгівлі товарами України з ЄС-27, млн. дол. США	-3061	-4319	-4378	-4484	-5804	-6867	-4072	133%

Джерело: Складено автором за даними [2].

Аналізуючи дані, наведені у табл. 1, неважко зробити висновок, що обсяг сукупного експорту товарів з України до ЄС-27 протягом 2015-2021 рр. збільшився у 2,2 рази, натомість імпорт товарів з ЄС-27 в Україну збільшився вдвічі. Характеризуючи особливості двосторонньої торгівлі товарами України та ЄС-27, слід наголосити, що обсяги товарного імпорту продукції з ЄС-27 в Україну впродовж досліджуваного періоду щороку перевищували обсяги експорту українських товарів до ЄС-27, формуючи тим самим негативне сальдо зовнішньої торгівлі, яке почало активно зростати протягом 2015-2020 рр. Показовим, на нашу думку, є той факт, що за підсумками 2020 року значення негативного сальдо зовнішньої торгівлі товарами України та ЄС-27 досягло максимального рівня за аналізований період, і склало 6,8 млрд. дол. США, а в цілому за 2015-2021 рр. цей показник зріс на третину.

Разом з тим, частка ЄС-27 у структурі товарного експорту України протягом 2015-2021 рр. зросла з 29% до 36%, натомість питома вага ЄС-27 у структурі сукупного товарного імпорту в Україну протягом 2015-2021 рр. збільшилась з 34% до 39%, що зробило ЄС найбільш вагомим торговельним партнером України за підсумками 2021 року і засвідчило певну переорієнтацію вітчизняних експортерів та імпортерів на висококонкурентні європейські ринки.

Що стосується товарної структури експорту з України до ЄС, то, на нашу думку, варто погодитись з М. М. Ремінським, який наголошує, що наша держава спеціалізується на поставках до країн Євросоюзу продукції з низьким рівнем перероблення і стало зберігає неефективну структуру експорту [3]. Такий висновок підтверджують й дані Національного банку України, експерти якого зауважують, що сировина та товари з низьким рівнем переробки й доданої

вартості складають близько 80% товарного експорту з України до країн Євросоюзу за підсумками 2021 року (табл. 2).

Таблиця 2.

Структура товарного експорту з України до ЄС-27 за 2015-2021 рр., млн. дол. США

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2021/ 2015, %
Сукупний експорт товарів з України	35420	33560	39701	43341	46091	45143	63130	178%
Всього експортовано товарів з України до ЄС-27	10127	10414	13676	15778	16535	14616	22874	226%
Експорт з України до ЄС-27 в розрізі товарних груп, млн. дол. США								
Продовольчі товари та сировина для їх виробництва	3903	4004	5445	5893	7014	6121	7655	196%
Мінеральні продукти	1279	1291	2063	2448	2409	1865	3567	279%
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	608	548	701	902	784	777	1288	212%
Деревина та вироби з неї	730	818	898	1095	1070	1074	1586	217%
Промислові вироби	137	158	203	284	345	374	503	367%
Чорні й кольорові метали та вироби з них	2691	2782	3379	4007	3447	2818	6224	231%
Машини та устаткування, транспортні засоби, прилади	616	572	667	764	1032	1081	1338	217%

Джерело: Складено автором за даними [2]

Як свідчать дані табл. 2, за підсумками 2021 року сумарний обсяг експорту товарів несировинного характеру з України до ЄС-27 (мова йде про продукцію машинобудування, хімічної та пов’язаних з нею галузей промисловості та промислові вироби) складав трохи більше 3 млрд. дол. США, тобто приблизно сьому частину сукупної вартості товарів, експортованих з нашої країни до країн Євросоюзу.

Дані табл. 2 також свідчать про стрімке зростання обсягів експорту з України до ЄС в першу чергу аграрної продукції, що, на нашу думку, пов’язано зі схваленням у жовтні 2017 року тимчасових «автономних торговельних преференцій» для України, які дозволяли нашій державі експортувати більше сільськогосподарської продукції до ЄС відповідно до Угоди про асоціацію без сплати митних зборів [4].

Таку точку зору поділяє вітчизняний дослідник М. М. Ремінський. Він наголошує на тому що зростання обсягів експорту в сировинних напрямках торгівлі та продукції з низькою валовою доданою вартістю відбулося внаслідок досягнення ряду взаємних домовленостей, що стали логічними наслідками угоди про Асоціацію з ЄС. Вони зняли частину митних обмежень на поставки

конкретних видів продукції та змінили, або зняли їх кількісні рамки. М. М. Ремінський також цілком слушно зазначає, що процес переорієнтації експортного напрямку з РФ на ЄС дав сумнівні результати структурної зміни зовнішньої торгівлі України: наслідком стало в першу чергу збільшення обсягів експорту продукції сільського та лісового господарства у товарній структурі вітчизняного експорту, зокрема, до країн ЄС [3], що також підтверджується даними табл. 2.

Зауважимо також, що сучасна структура експорту товарів з України до ЄС-27 демонструє небезпечну для нашої держави технологічну диспропорційність: сировинний експорт з України та високотехнологічний імпорт з ЄС, збереження негативного сальдо в зовнішній торгівлі за більшістю груп товарів, обмежений вихід вітчизняного бізнесу на європейський ринок. Структура вітчизняного товарного експорту, яка загалом характеризується виразною тенденцією до спрощення та примітивізації, справляє істотний вплив на негативну еволюцію національної економіки України. Аналіз структури торгівлі товарами України з ЄС показує, що введення в дію положень угоди про Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі досі не справило помітного впливу на покращення технологічних характеристик українського експорту.

Ї

Список літератури:

1. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2021 році URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletenPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas (дата звернення 20.05.2022)
2. Зовнішня торгівля. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання "Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції" (МВФ, 2009). URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external (дата звернення 20.05.2022)
3. Ремінський М. М. Динаміка та розвиток зовнішньо-торгівельних відносин Україна-ЄС, в процесі євроінтеграції України. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених*. 2020. Вип. 14. URL: http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205845 (дата звернення 20.05.2022)
4. Сьогодні набувають чинності торговельні преференції Євросоюзу для української сільгосппродукції. URL: https://gordonua.com/ukr/news/politics/-sogodni-vstupajut-v-silu-torgovelni-preferentsiji-jevrosojuzu-dlja-ukrajinskoji-silgospproduktsiji-209911.html (дата звернення 20.05.2022)

Мірошниченко А.О.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ХОРВАТІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ

Розгортання агресивних дій росії проти України засвідчує повне ігнорування нею фундаментальних принципів міжнародної спільноти, на основі неухильного

утримання яких забезпечувались десятиліття миру, співпраці та прогресу. На сьогоднішній день, немає місця для нейтрального ставлення до цього брутального порушення міжнародного права, насамперед до міжнародного гуманітарного права. Ось чому наші трансатлантичні та європейські партнери зосереджують свою увагу на наданні реальної допомоги Україні для захисту її незалежності.

Історія двосторонніх відносин між Україною та Республікою Хорватія датується 5 грудня 1991 р., коли Хорватський Сабор (парламент) визнав незалежність України [1] і заповнював їй масштабне економічне і соціальне співробітництво.

У відповідь на нинішню кризу в Україні Хорватія направила невідкладну гуманітарну та технічну допомогу на загальну суму 7,3 мільйона євро. Крім цього ця адріатична країна прийняла понад 20 тисяч біженців, яким надали доступ до освіти, ринку праці, послуг, а також до соціального забезпечення [2].

Слід зазначити, що Хорватія, яка нещодавно пережила війну на власній території, має унікальний досвід післявоєнного переходу та мирної реінтеграції. Лідери цієї країни не один раз наголошували, що готові надати підтримку післявоєнному відновленню та відбудові незалежної, суверенної та демократичної України, яка є пріоритетною країною з огляду на перспективи майбутнього співробітництва. Хорватія також готова до активнішої участі в розмінуванні вітчизняних об’єктів, враховуючи той факт, що хорватський досвід гуманітарного знешкодження вибухівки може бути використаний й в Україні. Також слід зазначити, що захист культурної спадщини є надзвичайно важливою сферою підтримки Республікою Хорватією багатьох вітчизняних ініціатив. Також обидві країни тісно співпрацюють у таких сферах, як турбота про ветеранів війни, захист переміщених осіб, зміцнення довіри тощо.

Яскравим свідченням реальних перспектив стало підписання Плану заходів Робочої групи між Україною і Хорватією протягом 2022-2023 років, який передбачає обмін досвідом з Хорватією у питанні реінтеграції тимчасово окупованих територій, реабілітації громадян гуманітарного співробітництва, розмінування територій та посиленні національної безпеки [3].

У своєму виступі на 77-й сесії Генеральної Асамблеї ООН прем’єр-міністр Хорватії Андрей Пленкович заявив, що наслідки російської агресії відчуваються в усьому світі і що посилення міжнародної співпраці не має альтернативи. Він нагадав, що Хорватія була жертвою агресії з боку Сербії три десятиліття тому і, навчена своїм досвідом. Урядовець висловив Україні політичну, гуманітарну, економічну та військову солідарність. А. Пленкович попередив, що війна в Україні радикально змінила енергетичну архітектуру Європи та загрожує глобальній продовольчій безпеці, додавши, що, незважаючи на нинішні кризи, світ має залишатися відданим цілям Паризької кліматичної угоди та співпраці у адекватному реагуванні на зміни клімату. Також було спрогнозовано, що криза

може значно посилюватися на національному, регіональному та глобальному рівнях [4].

На тлі військової агресії росії Хорватія повела себе як принциповий і надійний партнер України та, виходячи із власних можливостей, надала організаційну та фінансову допомогу нашій країні та нашим громадянам-біженцям. Відтак констатується, що є всі належні умови для подальшого конструктивного діалогу та підтримкою Хорватії як члена ЄС та НАТО набуття Україною дійсного членства в цих структурах. На підтвердження цих слів є те, що Хорватія доєдналася до «Декларації Лугано» та погодилась бути разом із Україною у визначені інвестиційних потреб, координації кроків і акумуляції ресурсів в процесі відновлення нашої держави у повоєнний період.

Список літератури:

1. Україна-Хорватія: співробітництво. Політичні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://croatia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini.
2. Hrvatska je spremna pružiti Ukrajini potporu za poslijeratni oporavak i rekonstrukciju [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mvep.gov.hr/press/hrvatska-je-spremna-pruziti-ukrajini-potporu-za-poslijeratni-oporavak-i-rekonstrukciju/248191.
3. Україна та Хорватія підписали п’ять спільних документів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-horvatiya-pidpisali-pyat-spilnih-dokumentiv-denis-shmigal.
4. Svijet se trajno promijenio. Obvežimo se na suradnju za dobrobit naše zajedničke budućnosti! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vlada.gov.hr/vijesti/svijet-se-trajno-promijenio-obvezimo-se-na-suradnju-za-dobrobit-nase-zajednicke-buducnosti/36093.

Лимар І.В.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СЕКТОРУ НА ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ КРАЇН ЄС

Знання у світі стають основним джерелом багатства в розвинених країнах, а виробництво, поширення та використання знань стають основними процесами в розвитку фармацевтики. Джерелом для цього є генерування та накопичення фундаментальних знань, на основі яких створюються сучасні проривні технології.

Необхідність забезпечення доступу населення до якісного медичного обслуговування є одним з головних пріоритетів стратегії охорони здоров'я Європейської Комісії. Ця стратегія визнає, що інвестиції у дослідження не обов'язково спрямовані на найбільші незадоволені потреби. Здебільшого це пов'язано з певними комерційними інтересами компаній [4]. Заклик до

«пріоритизації досліджень для задоволення потреб пацієнтів та систем охорони здоров'я» є шляхом ідентифікації пріоритетних напрямків досліджень, які важливі для усіх зацікавлених сторін та для досягнення консенсусу. Так, за результатами дослідження споживання орфанних препаратів протягом 20-річного періоду середньорічні продажі зросли із 133 млн євро у 2001 році до 723 млн євро у 2021 році[5]. За даними Європейської Комісії питома вага нових орфанних препаратів, введених в обіг протягом періоду з 2001 по 2019 рік, які можна було б віднести до регламенту ЄС про орфанні препарати, була доволі незначною (12–16%) [1].

На нашу думку, необхідно переглянути законодавство ЄС щодо лікарських засобів для лікування рідкісних (орфанних) захворювань, який підвищить доступність цих ліків у всіх державах-членах ЄС, що наразі не була гарантована. Європейська Комісія ухвалила медичну стратегію з метою забезпечення доступу пацієнтів до інноваційних ліків, а також з метою стимулювання міжнародної конкурентоспроможності та стійкості фармацевтичної промисловості ЄС [2].

Пріоритетами фармацевтичної стратегії ЄС є [3]:

– забезпечення доступу пацієнтів до дешевих ліків та задоволення медичних потреб (зокрема, у сфері протимікробних препаратів, онкологічних та рідкісних захворювань);

– підтримка конкурентоспроможності, інноваційності та стійкості фармацевтичного бізнесу ЄС шляхом підтримки розробки високоякісних, безпечних, ефективних та екологічно чистих ліків;

– забезпечення надійності постачання, а також удосконалення антикризових механізмів.

Прийнята стратегія дозволить країнам-членам ЄС задовольняти потреби населення в ліках за допомогою надійних ланцюжків постачання, зокрема під час ринкових шоків та потрясінь. Загалом, на думку Президента Європейської Комісії Урсули фон дер Ляйєн, прийнята стратегія допоможе сформувати стійку до криз фармацевтичну індустрію в ЄС.

Список літератури:

1. Вивчення переваг спільної глобальної фармацевтичної промисловості. URL: https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/research-development/scientific-guidelines/quality/quality-pharmaceutical-development (дата звернення 15.11.2022)

2. Доступніта безпечні ліки для всіх: Комісія представляє фармацевтичну стратегію для Європи. URL:https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2173(дата звернення 11.11.2022)

3. Фармацевтична стратегія для Європи: роздуми про розробку, регулювання та політику, орієнтовану на громадське здоров’я. URL:https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fphar.2021.685604/full(дата звернення 11.11.2022)

4. В. М. Пашков. Глобалізація фармацевтичного ринку: проблеми та перспективи. URL: http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/1-148-160.pdf(дата звернення 15.11.2022)

5. Marselis D. From blockbuster to "nichebuster": how a flawed legislation helped create a new profit model for the drug industry. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32727745/#affiliation-1 (дата звернення 16.11.2022)

Волянюк Д.І.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО РИНКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ

Фармацевтичний ринок відіграє важливу роль в економіці країни, в першу чергу, як мірило її інноваційності, а з іншого боку — рівня добробуту населення. Остання глобальна фінансова криза стала каталізатором трансформацій на багатьох світових ринках товарів і послуг. Фармацевтичний сектор є одним з небагатьох, який завершив 2020 рік з успішними результатами. З одного боку, через пандемію суттєво зріс попит на антивірусні й антибактеріальні препарати, а з іншого – протягом цього ж періоду знижувалася купівельна спроможність населення. Економічні наслідки пандемії сформували передумови для якісних трансформацій глобального фармацевтичного ринку та його подальшого зростання. Цей факт підтверджують дані досліджень, зібрані в довіднику «Фармацевтика України 2021», підготовленому компанією Top Lead за підтримки фармацевтичної компанії «Дарниця» й аналітичного ресурсу «Business Views» [1].

У 2020 році обсяг продажів фармацевтичних препаратів зріс майже на 8% проти 2019 року, сягнувши 3,4 млрд дол США. Для порівняння, у 2015-му через аптечні мережі було продано ліків в обсязі 1,9 млрд дол США. У середньому щорічне споживання медикаментів на одного жителя України становить 96 дол США, що значно нижче порівняно з показниками інших країн. Так, наприклад, у Швейцарії щорічно витрати на одну людину становлять 789 дол США, а в Угорщині –223 дол США на рік.

Середньорічний приріст цього показника в Україні становить 12,6% [3]. Динамічне зростання аптечних продажів у грошовому еквіваленті пояснюється насамперед тим, що в Україні збільшилася частка ринку зарубіжних компаній. Попри карантинні обмеження частка дорогих препаратів в загальному обсязі продажів продовжувала збільшуватися протягом року. Наприклад, якщо у 2010 році частка упаковок дорогих ліків у загальному обсязі продажів становила 19%, то у 2020-му вона зросла до 29%. І це попри те, що загальна кількість проданих упаковок ліків зменшилася з 1103 млн у 2018 році до 1027 млн у 2020-му [2].

Якщо говорити про лідерів вітчизняного ринку, то ситуація не змінилася. У топ-5 за обсягами аптечних продажів входять українські компанії «Фармак», «Дарниця», «Артеріум», а також іноземні — «Teva» (Ізраїль) та «Sanofi»

(Франція). Загалом 2020 року всі топ-20 фармацевтичних підприємств (а це 50 % ринку) продемонстрували приріст обсягів продажів. Водночас «Дарниця», «Артеріум» і «Фармак» увійшли до міжнародного рейтингу найбільших фармацевтичних компаній світу «The Pharma 1000» [4].

У структурі зовнішньої торгівлі України фармацевтичними препаратами переважає імпорт, який з 2015 року зріс на 79%, до майже 2 млрд дол США. При цьому Україна переважно імпортує ліки з європейських країн та Індії. Подібними темпами росте і експорт — за останні 6 років він зріс на 68%, до 235 млн дол США. Основними споживачами ліків, що експортуються з України є Узбекистан, Азербайджан, Казахстан та Молдова [5]. Експорт зростає не так швидко, як імпорт, хоча його кількість і вузьке географічне спрямування є менш ніж задовільними. Переважно це обумовлено тим, що для продажу в ЄС українські виробники мають отримати відповідні сертифікати GMP. На сьогодні лише сім українських компаній отримали такі сертифікати, тому нашим виробникам поки що важко вийти на західноєвропейський фармацевтичний ринок.

Велику роль в інноваційному процесі відіграють транснаціональні фармацевтичні компанії, які мають величезні матеріальні та людські ресурси. Лідерами у сфері інновацій є Roche, Novartis, Pfizer, Sanofi, Bayer, Glaxo Smith Kline та інші. Завдяки своїм величезним продажам ці компанії можуть витрачати більше половини свого прибутку на інновації, що ставить їх на вершину світового міжгалузевого рейтингу інвестицій у дослідження та розробки [20].

Важливим фактором є те, що пандемія значно прискорила цифровізацію галузі. Цифрові медичні книжки, що дозволяють мати історію лікування в постійному доступі, електронні черги в поліклініці, електронні рецепти за програмою «Доступні ліки» і онлайн-зв'язок із лікарем – нарешті стали нашою реальністю. Активно розвивається e-commerce, чому значно посприяло внесення змін до Закону «Про лікарські засоби», які легалізували дистанційну торгівлю й доставку лікарських препаратів. Сьогодні практично кожна аптека має власний сайт, паралельно розвиваються великі маркетплейси, через які клієнт може отримати інформацію про будь-який препарат, вибрати потрібні ліки, аптеку, порівняти ціни, забронювати, замовити доставку тощо. Яскравим представником такого формату є ресурс Liki24.com, чий трафік 2020 року збільшився у вісім разів.

Цифровізація економіки змушує бізнес переосмислювати звичні способи просування товарів і послуг, а нові цифрові методи обробки та використання інформації стають основним джерелом підвищення ефективності та результативності маркетингових кампаній. Динамічний перехід онлайн-шопінгу з Інтернет-сайтів до соціальних мереж призвів до необхідності застосування специфічних маркетингових інструментів, які привертають увагу споживачів [6].

Фармацевтична галузь однією з перших пристосувалася до негативних наслідків пандемії та пов'язаних із нею карантинних обмежень. Високий рівень

цифровізації бізнес-процесів дозволив українським фармацевтичним виробникам швидко адаптуватися до вимог ринку. Ключовими факторами прискорення темпів зростання галузі є продовження реформування системи охорони здоров'я в Україні, розвиток виробництва та створення ефективної системи маркетингу.

Список літератури:

1. Алексєєв О.Г. Фармацевтичний сектор України: сучасний стан правового регулювання. *Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики*. 2020. № 1. С.115—121. URL: https://doi.org/10.14739/ 2409-2932.2020.1.198185
2. Digital-маркетинг як сучасний інструмент просування товарів та послуг у соціальних мережах / О. Євсейцева та ін. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики.* № 1 (42). 2022. С. 361—370. https://doi.org/ 10.18371/fcaptp.1.42.2022.3723
3. Кузьмінська Н.Л., Місяйло О.В. Основні тенденції розвитку фармацевтичного ринку в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2018. № 17. С. 787—791.
4. ПосилкінаО.В., ГладковаО.В. Удосконаленнясистемипоказниківоцінкифінансовогостанувітчизнянихпідприємств — виробниківлікарськихзасобівзурахуваннямвимогміжнароднихстандартівфінансовогоаналізу. *Бізнес Інформ.* 2020. №2. С. 236—244. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-236-244
5. ФармацевтикаУкраїни 2021. Інфоргафічнийдовідник. URL: https://businessviews.com.ua/ru/ get_file/id/the-infographics-report-pharmaceuticalindustry-of-ukraine-2021.pdf
6. Ocean Media Plus. URL: https://www.oceanmedia.plus/

Літвінчук П.О.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО АВТОМОБІЛЬНОГО РИНКУ

У процесі глобального економічного розвитку країни світу відкривають для себе нові можливості виробництва автомобілів, враховуючи цифровізацію технологічних процесів. Усе це через те, що автомобільний ринок являє собою одну з основних складових світової економіки та має безпосередній вплив на її розвиток. Так, в світі виробляється майже 82 млн легкових автомобілів (разом з легкими комерційними автомобілями) на суму майже 2 трлн дол США, а з суміжними галузями це майже 5 % ВВП світу [1]. Автомобілебудівний сектор за своєю економічною природою схильний до циклічності: протягом останніх 15 років автомобілебудування перебувало в кризі вже декілька разів.

Глобальний автомобільний ринок у сучасних умовах – це один з найбільш розвинених товарних ринків світу, на якому сконцентрована величезна кількість виробників та продавців автотранспортних засобів [2]. Він відрізняється постійною і жорсткою конкуренцією між виробниками, особливо в сегменті легкових автомобілів. При цьому якщо говорити про лідерів ринку, то провідні світові автоконцерни з року в рік виборюють своїх споживачів, здійснюючи постійний пошук нових ринків збуту автомобільної продукції. Світовий автомобільний ринок включає регіональні автомобільні ринки й ринки окремих країн, на яких діють основні транснаціональні корпорації автовиробників.

Автомобільна галузь безпосередньо впливає на технічний прогрес і краще багатьох статистичних викладів свідчить про платоспроможність населення, а відтак, і про рівень життя. Таким чином дана промисловість, будучи, з одного боку, великим споживачем матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, а з іншого – одним з основних виробників промислової продукції, відіграє важливу роль у розвитку обробної промисловості та економіки країни в цілому [2].

Сучасні тенденції розвитку глобального ринку автомобілів свідчать про те, що Азія і Океанія (особливо Китай) були драйверами зростання світового ринку легкових автомобілів у 2008-2018 роках [3]. При цьому протягом 2018-2022 років цей тренд зберігається та з великою ймовірністю продовжиться у найближчому майбутньому. Автомобільний ринок Європи, хоча останнім часом і втратив лідируючі позиції, проте все ще залишається одним із найбільших автомобільних ринків світу, а автомобільна промисловість — однією з найбільших галузей обробної промисловості в даному регіоні.

На ринках країн Північної Америки провідні позиції займає США, які вже давно є основним споживачем експортної продукції автомобільних заводів Канади і Мексики [3]. У країнах Південної Америки політична нестабільність обмежує можливості для економічного зростання, та водночас — і для збільшення споживчого попиту на легкові автомобілі. Африканський регіон практично не бере участь у світовій торгівлі легковими автомобілями, і в найближчі роки ситуація не зміниться.

Отже, лідируючі позиції з експорту легкових автомобілів на світовому ринку вже багато років займають одні й ті ж країни, що свідчить про істотні труднощі, з якими стикаються інші автовиробники в процесі просування національної автомобільної продукції на світовий ринок. Фактично світовий ринок автомобілів є олігополізованим.

Враховуючи все це, автовиробникам необхідно прогнозувати розвиток ринку в майбутньому та досліджувати його тенденції з метою адаптації до них відповідних маркетингових стратегій. А урядам країн важливо також враховувати сучасні тенденції розвитку ринку з метою удосконалення та коригування промислової політики в автомобільної галузі.

Список літератури:

1. Савич О. П. Сучасні тенденції і перспективи розвитку глобального автомобільного ринку. Ефективна економіка. 2016. №10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5178
2. Ковалевський Л. Г., Коровайченко Н. Ю. Світовий автомобільний ринок: сучасний стан, особливості та перспективи розвитку. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. №5-6 (82-83). С. 60-67. URL: http://zt.knute.edu.ua/files/2015/5-6%20(82-83)/7.pdf
3. Малюта І. А.,. Небаба Н. О., Колісник А. Е. Світовий автомобільний ринок: сучасний стан і тенденції розвитку. Агросвіт. 2020. С. 111-115. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/7_2020/17.pdf

Шипова Є.К.

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ ЄС ВІД ІНОЗЕМНИХ ЕНЕРГОНОСІЇВ

Найбільша проблема всієї енергетичної стратегії в ЄС в контексті економічної безпеки є її енергетична залежність від інших країн, особливо від Росії.

У 2020 році Європейський Союз імпортував 57,5% спожитої ним енергії, оскільки власне виробництво та зміна запасів задовольнили лише 42,5% його потреб. Росія є провідним постачальником природного газу, нафти та вугілля до ЄС.

Таблиця 1. Залежність від імпорту енергії, ЄС, 1990-2020 (% від загальної потреби в енергії) [1]

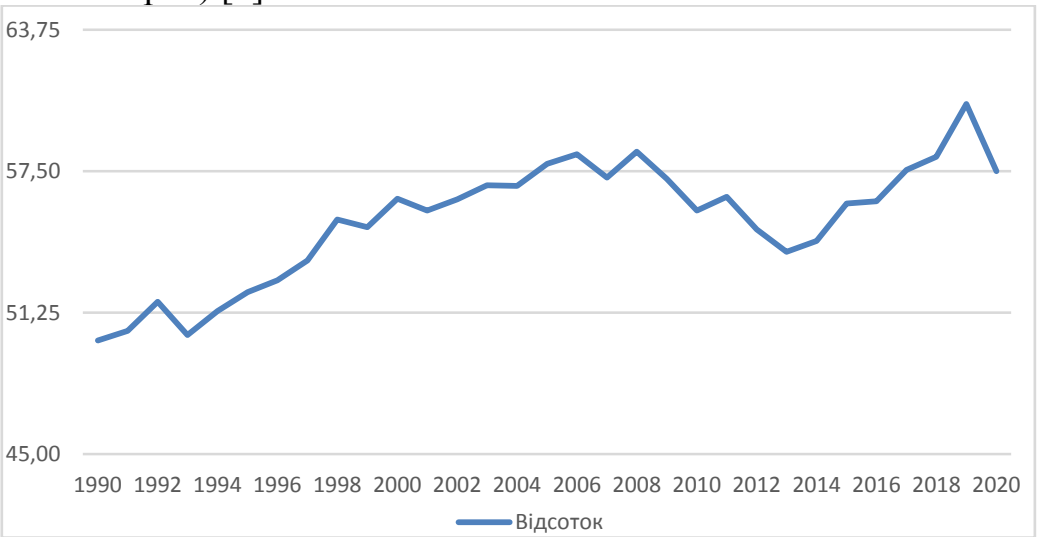

З 2013 року всі 27 держав-членів ЄС є нетто-імпортерами енергії. У 2020 році Мальта, Кіпр і Люксембург були майже повністю залежні від імпорту з показниками від 92,5% до 97,6%. Найнижчі показники енергетичної залежності у 2020 році зафіксували Естонія (10,5%), Румунія (28,2%) та Швеція (33,5%).

Таблиця 2. Залежність від імпорту енергоресурсів у Європейському Союзі (ЄС-27) у 2020 році за країнами [2]

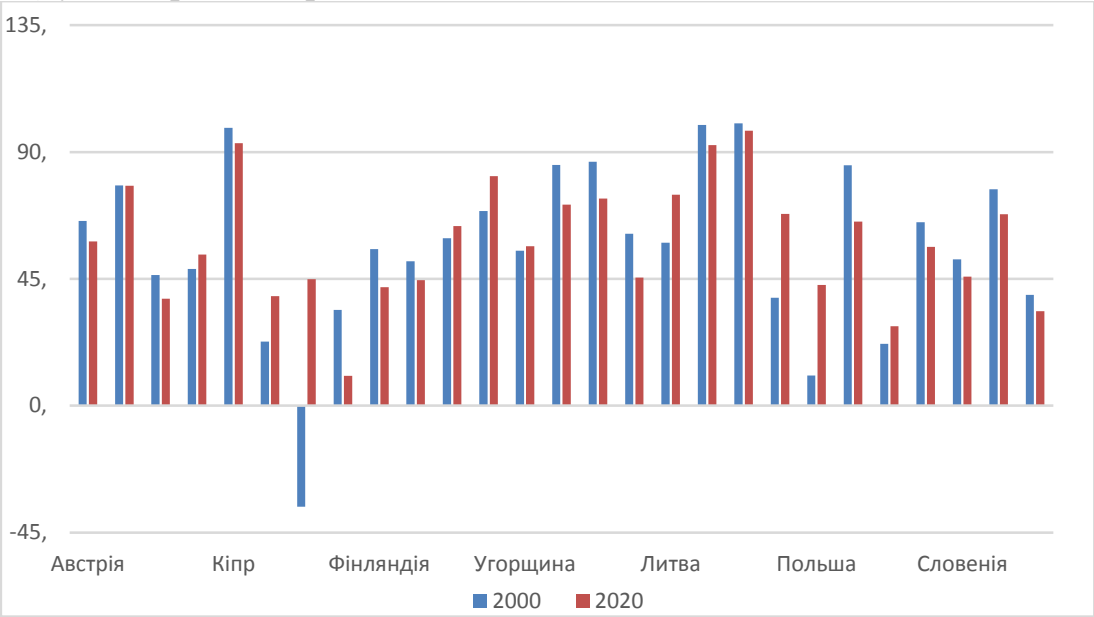

ЄС залежить від Росії на 24,4% усіх своїх потреб в енергії. Енергетична залежність від конкретної країни залежить від ваги палива в енергетичному комплексі та залежності від імпорту цих палив з певного походження.

Основні джерела імпорту енергоносіїв в ЄС змінилися за останні роки, але Росія зберегла свою позицію провідного постачальника в ЄС усіх основних первинних енергетичних товарів: природного газу, сирої нафти та кам'яного вугілля.

Різний енергетичний баланс країн та залежність від імпорту створюють дуже різні енергетичні залежності для окремих країн від росії. У 2020 році країною з найбільшою часткою енергетичних потреб, задоволених російським імпортом в ЄС, була Литва (96,1%), за нею йшли Словаччина (57,3%) та Угорщина (54,2%). Найменш залежним був Кіпр (1,7%), за ним йдуть Ірландія (3,2%) і Люксембург (4,3%). [1]

Таблиця 3. Розрахункова вартість імпорту енергоресурсів з Росії до Європейського Союзу та Великобританії з 2006 по 2021 роки за видами продукції [3]

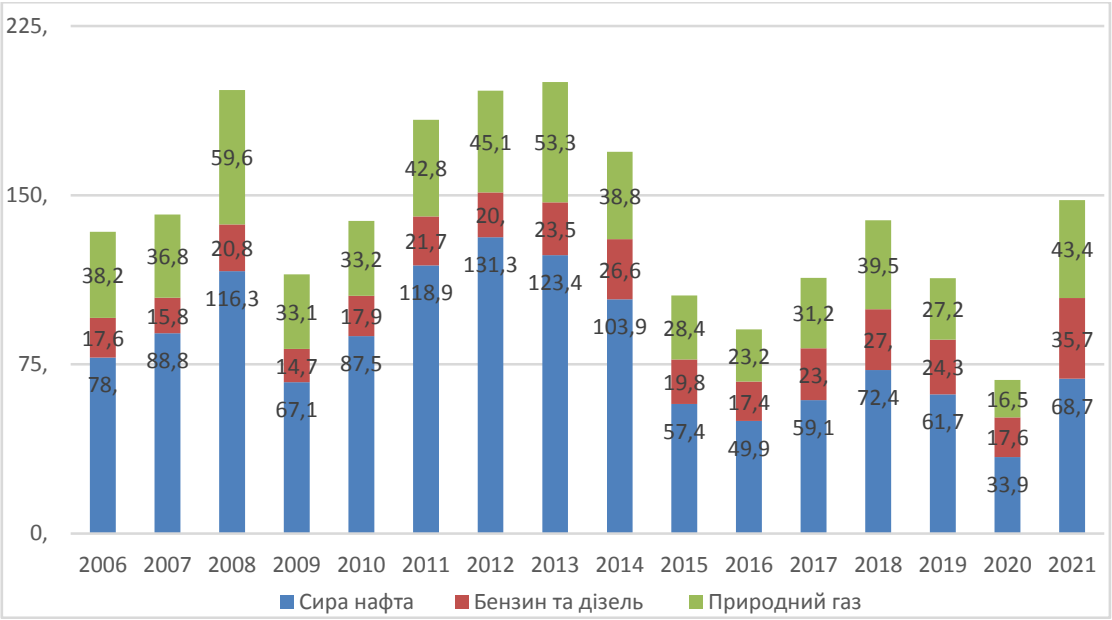

22 лютого Росія визнає «незалежність» ЛДНР та 24 лютого починає війну проти України. ЄС та інший світ починають запроваджувати санкції. Спочатку санкції стосувалися компаній та осіб, але потім врешті решт деякі країн ЄС самі відмовлялися від нафти та газу. Багато країн виступали проти загальної відмови, такі як Болгарія, Угорщина та Сербія, адже їх залежність була максимальною. Але спільними зусиллями та гарантіями забезпечити нестачу іншими країнами, 3 червня ЄС запроваджують шостий пакет санкцій, який включає відмову від російської нафти. [4]

Незважаючи на запроваджені санкції, ЄС продовжувала платити за енергоносії. Починаючи з 24 лютого, Росія отримала прибуток у розмірі 158 мільярдів євро. Як ми бачимо, Росії все одно у плюсі. Але 26 вересня 2022 року, сталася «аварія» на двох найбільших газопроводів Європи «Північний потік» та «Північний потік 2». [5]. Це призвело до повного припинення їх функціонування. Як стверджує експерт Михайло Крутіхін, газопроводи наразі не підлягають ремонту.[6]. Тепер залишився лише два працюючих провідів до Європи з Росії – «Турецький потік» та «Суджа». Останній проходить через територію України та знаходиться під можливість такої ж «аварії», як і з Північними потоками.

Незважаючи на це, 27 вересня, відкрився новий трубопровід між Норвегією та Польщею під назвою «The Baltic Pipe». Baltic Pipe Project – це стратегічний газовий інфраструктурний проект, метою якого є створення нового коридору газопостачання на європейському ринку.

Проект Baltic Pipe дозволить транспортувати газ з Норвегії на ринки Данії та Польщі, а також кінцевим споживачам у сусідніх країнах. Водночас проект Baltic Pipe дозволить постачати газ із Польщі на ринок Данії. [7]

Під час проведення дослідження, було зроблено висновки, що країни-члени ЄС є досить залежними від іноземних енергоносіїв, зокрема від Росії. Через це складається ситуація, що ЄС не готувався до незалежності на енергетичному

ринку: не відновлювали власні атомні електростанції, не заключали партнерство з іншими країнами та не накопичували енергію у сховищах. Після початку повномасштабного нападу Росії на Україну та початку введення санкцій, Європі довелося змінювати власну стратегію, щоб взимку не залишити своє населення без опалення.

Союз потроху перестає спонсорувати країну-агресора, а натомість вкладають інвестиції в свої ж новітні проекти. Це дозволить ЄС зміцнювати своє становище та переставати бігати за кимось заради енергоносіїв.

Список літератури:

1.EU energy mix and import dependency. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_energy_mix_and_import_dependency#Energy_mix_and_import_dependency.

2.EU-27: energy import dependency by country 2020 | Statista. *Statista*. URL: https://www.statista.com/statistics/1301609/european-union-eu-27-energy-import-dependency-by-country/(дата звернення: 09.10.2022).

3.EU energy import value from Russia by product 2021 | Statista. *Statista*. URL: https://www.statista.com/statistics/1281752/eu-energy-import-value-from-russia/(дата звернення: 09.10.2022).

4.Press corner. *European Commission - European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2802(дата звернення: 09.10.2022).

5.Læk på Nord Stream 2 rørledning i Østersøen. *Energistyrelsen*. URL: https://ens.dk/presse/laek-paa-nord-stream-2-roerledning-i-oestersoeen(датазвернення: 09.10.2022).

6.Ремонт труб "Північного потоку" триватиме кілька місяців, – експерт - UATV. *UATV*. URL: https://uatv.ua/uk/remont-trub-pivnichnogo-potoku-tryvatyme-kilka-misyatsiv-ekspert/(дата звернення: 09.10.2022).

7.Crossing borders for secure, affordable and sustainable energy. *Baltic Pipe Project*. URL: https://www.baltic-pipe.eu(датазвернення: 09.10.2022).

Коломацька Л.О.

МІГРАЦІЙНІ КРИЗИ В ЄС

В останні роки Європейський Союз постійно стикається з такою проблемою, як міграційні кризи, найсильніша була у період з 2015-2017 років, яку навіть вважають гуманітарною катастрофою, проте лише ЄС зміг оговтатися, і ось вже починається нова міграційна криза, яка спричинена війною Росії проти України, тому варто розглянути, як ЄС боролося з попередньою кризою, щоб виокремити основні наслідки, які можуть мати вплив на всю економіку ЄС зараз у 2022 році.

Шість років тому понад мільйон людей перетнуло кордони Європи. Багато з них пішли на величезний ризик і вирушили в небезпечні подорожі, намагаючись уникнути конфлікту і знайти краще життя, але раптовий наплив людей спричинив кризу – як гуманітарну, так і політичну – оскільки Європа намагалася реагувати. Тисячі загинули, намагаючись дістатися його берегів, і, поки одні країни розкрили свої обійми, інші встановили паркани і закрили свої кордони [1]. До кінця 2016 року, який вважається піковим в даній кризі, майже 5,2 мільйона біженців і мігрантів досягли європейських берегів, здійснивши підступні подорожі з Сирії, Іраку, Афганістану та інших країн, розірваних війною та переслідуваннями [2].

В результаті в середині ЄС почався розбрат, відбувалися гарячі дебати між Сходом і Заходом щодо прийому біженців та їх розподілу в Європі, бо найбільш постраждалі країни просили допомоги, але все таки більшість країн-членів ЄС на національному рівні ініціювали зміни до свого законодавства про надання притулку. У більшості випадків ці зміни означали посилення законодавства та обмеження прав шукачів притулку [3].

Після даних подій ЄС працює над конкретними заходами для забезпечення безпеки Європи в розрізі управління зовнішніми кордонами. До них належать:

- виконання розширеного мандату Європейського агентства прикордонної та берегової охорони;
- модернізація Шенгенської інформаційної системи (SIS) та візової інформаційної системи (VIS);
- здійснення систематичних перевірок у відповідних базах даних усіх осіб, які перетинають зовнішні кордони;
- введення в дію нової системи в'їзду/виїзду для громадян, які не є громадянами ЄС (EES);
- розгортання нової європейської системи туристичної інформації та авторизації (ETIAS);
- встановлення нових правил, щоб зробити бази даних ЄС більш сумісними [4].

Проте до 2020 року ситуація більш менш владналась, країна вже сповна впоралися з потоками біженців, і в результаті спільних політик потоки зменшилися, проте сталися нові кризи на Кубі, Білорусі та Афганістані, які створили нові потоки біженців до Європи. Перша сталося на Кубі, де влада Гавани насильно придушила найбільший протест, який вони бачили за останні роки, викликаний нестачею їжі. Протягом наступних тижнів поліція ходила від дверей до дверей, заарештовуючи учасників, які були зняті на відео. Репресії призвели до прихованого виїзду, можливо, тисяч кубинських біженців до Москви та Белграда, куди кубинці можуть подорожувати без віз, звідки вони потрапляли до країн-членів ЄС, щоб шукати притулку. Сотні опинилися в Греції.

Друга і набагато більша криза настала з захватом Кабула талібами, в результаті міжнародні зусилля організацій з надання допомоги евакуювали тисячі

людей. До кінця листопада 2021 року Греція прийняла 819 осіб.У заяві ЄС щодо Афганістану від 31 серпня говориться, що блок «сповнений рішучості діяти спільно, щоб запобігти повторенню неконтрольованих великомасштабних нелегальних міграційних переміщень, з якими стикався в минулому». Стратегія ЄС полягала в тому, щоб підтримати сусідів Афганістану, щоб «забезпечити тим, хто цього потребує, належний захист насамперед у регіоні».

А потім був конфлікт, який розгорнувся на кордоні ЄС з Білоруссю. 26 травня президент Білорусі Олександр Лукашенко пригрозив дозволити «мігрантам і наркотикам» потрапити до Західної Європи. ЄС звинуватив Лукашенка у навмисній спробі тиску на блок з метою скасування санкцій, запроваджених після його переобрання в серпні 2020 року.

Комісія почала методично роззброювати Лукашенка. Комісар Маргарітіс Схінас був відправлений до країн походження біженців, щоб забезпечити їх безпечну репатріацію з Білорусі. Ірак почав репатріацію своїх громадян у листопаді, і йому було надано 3,5 мільйона євро (4 мільйони доларів) на це. Авіакомпаніям, які перевозять біженців до Білорусі, погрожували позбавленням прав на політ і посадку в межах ЄС. Протягом кількох днів після загрози кілька авіакомпаній заявили, що транспортуватимуть до Мінська лише громадян Білорусі та тих, хто має дозвіл на проживання. Комісія діяла і по-іншому, втричі збільшивши кошти на управління кордонами Латвії, Литви та Польщі до 200 мільйонів євро на 2021-2022 роки.

У результаті білоруської кризи східний кордон став найбільш швидкозростаючим маршрутом міграції до ЄС у 2021 році, за даними Frontex, кількість нелегальних перетинів зросла в 15 разів у порівнянні з 2020 роком [5].

В результаті з 2011 року понад шість з половиною мільйонів людей із Сирії, Афганістану, Венесуели, Еритреї та інших країн попросили притулку в Європі. Націоналісти по всьому континенту зробили антипатію до таких мігрантів центральним елементом своєї політики. В Угорщині прем’єр-міністр Віктор Орбан побудував прикордонну огорожу з колючого дроту, щоб уникнути того, що він називає «мусульманськими загарбниками». У Польщі біженці, які намагалися перетнути кордон з Білоруссю минулого року, були відтіснені на лютому морозі силами безпеки за допомогою водометів і сльозогінного газу, проте більшість країн ще до початку військової агресії проти України погодилися приймати українців [6].

Для підтримки біженців з України, ЄС вирішив запровадити схему тимчасового захисту. Мета полягає в тому, щоб зменшити тиск на національні системи надання притулку та дозволити переміщеним особам користуватися гармонізованими правами в усьому ЄС. Ці права включають:

- місце проживання
- доступ до ринку праці та житла
- медична допомога

- доступ до освіти для дітей

Тимчасовий захист є надзвичайним механізмом, який може бути застосований у випадках масового напливу переміщених осіб і спрямований на забезпечення негайного та колективного захисту переміщених осіб, які не мають можливості повернутися до країни походження [7].

Отже, враховуючи досвід через який пройшов ЄС з питань врегулювання міграційних криз, очевидно, що з кожною новою кризою вже більш стабільно та швидко приймаються рішення для допомоги біженцям, і якщо 2015-2017 роки дійсно стали не лише міграційною кризою, а й гуманітарною, то криза 2022 року вже такою не є, країни домовились між собою щодо питань, які варто булло врегулювати, і загалом можна відзначити позитивну тенденцію в управлінні зовнішніми кордонами ЄС.

Список літератури:

1. Europe's migrant crisis: The year that changed a continent. URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-53925209
2. REFUGEE CRISIS IN EUROPE. URL: https://www.unrefugees.org/emergencies/refugee-crisis-in-europe/
3. Огляд 2015 року: як Європа відреагувала на кризу біженців. URL: https://www.icmpd.org/blog/2015/2015-in-review-how-europe-reacted-to-the-refugee-crisis
4. Зміцнення зовнішніх кордонів ЄС. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/strengthening-external-borders/
5. In 2021, the EU hardened its borders as new refugee crises flared. URL: https://www.aljazeera.com/features/2021/12/29/in-2021-the-eu-hardened-its-borders-as-new-refugee-crises-flared#:~:text=Athens%2C%20Greece%20%E2%80%93%20In%202021%2C,be%20the%20focus%20of%202022.
6. Europe’s Other Migration Crisis. URL: https://www.newyorker.com/news/daily-comment/europes-other-migration-crisis
7. EU migration policy. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/

Кухнюк К.М.

ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З НІМЕЧЧИНОЮ

Євроінтеграція є історично важливою для економіки нашої країни. Для цього необхідно покращити відносини з основними європейськими країнами та вивести їх на новий рівень. Німеччина є однією з найважливіших європейських країн для України, що зумовлює необхідність зміцнення українсько-німецьких відносин. Водночас війна, що розпочалася 24 лютого 2022 року, суттєво вплинула на розвиток двостороннього торговельно-економічного співробітництва між

Україною та Німеччиною у 2020 році. Слід підкреслити, що зовнішньоторговельний оборот України за січень-липень 2022 року дорівнював обсягу зовнішньої торгівлі за відповідний період передвоєнного 2021 року. Але експерти зауважують, що до кінця року падіння в експорті та імпорті як і раніше перевищуватиме 30%.

Держмитслужба оприлюднила дані зовнішньоторговельного обороту України за 7 місяців 2022 року: обсяг зовнішньої торгівлі товарами (імпорт плюс експорт) за січень-липень цього року сягнув 55,7 млрд доларів. Це майже стільки ж, скільки за відповідний період 2021 року (якщо порівнювати з інформацією самої митниці). У першому півріччі 2022 року загальний обсяг імпорту та експорту товарів був на 21% меншим, ніж у січні-червні 2021 року [1].

Водночас дефіцит зовнішньої торгівлі зростає. У першому півріччі він сягнув 2,6 млрд доларів, а за 7 місяців – практично 4,3 млрд доларів. У січні-липні 2021 року закріплено негативне сальдо зовнішньої торгівлі на рівні 2,2 млрд доларів. Збільшення від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі означає, що розрив між обсягами експорту та імпорту зростає. Але це й не дивує: неприємності з логістикою українських товарів до кінця не врегульовані. Авіаперевезення цілком заморожені, порти заблоковані (за винятком угоди про експорт українського зерна через Чорне море) і залишилися лише наземні маршрути через країни-сусіди ЄС. Також проблемним є постачання імпортної продукції. Але валютна виручка імпортерів, як спостерігаємо, продовжує зростати. Більше того, у липні Нацбанк одразу девальвував гривню щодо долара на 25%. І в цілому нам доводиться більше імпортувати через дефіцит певних товарів всередині країни, починаючи від палива і закінчуючи сіллю.

Україна та Німеччина знаходяться на різних рівнях економічного розвитку, але обидві країни дуже відкриті для міжнародної торгівлі та мають можливість здобути додаткові вигоди від активізації торговельних відносин. Водночас структура українського експорту до Німеччини залишається замало диверсифікованою, а експортний потенціал застосовується неповною мірою.Німеччина є одним із основних торговельних та інвестиційних партнерів України. Основними товарами німецького експорту є машини, транспортні засоби, хімікати та електротехнічна продукція. Основними експортними товарами України є текстиль, одяг, метали, сплави, вироби із заліза та хімікати. Немало німецьких компаній зосереджують свої представництва в Україні. Окрім Посольства Німеччини, їхні інтереси в Україні також представляє «Делегація німецької економіки», яка представляє Асоціацію торгово-промислових палат Німеччини [2]

Серед європейських країн Німеччина посідає друге місце за обсягом торгівлі товарами з Україною. У 2021 році обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною та Німеччиною зріс на 23,2% і становив приблизно 10,36 млрд доларів

США. Також обсяг експорту з України збільшився до близько $3,59 млрд, тоді як обсяг імпорту з Німеччини досяг близько $6,77 млрд. [3]

Інвестиції, які надходять в Україну з Німеччини, показали свою чутливість, так як тенденція до зменшення спостерігалася з 2014 року до кінця 2017 року. Крім того, частка Німеччини в структурі загального обсягу прямих інвестицій, що надходять в Україну, зменшилася на 52%, сягнув 8,7% у 2013 році та 4,2% у 2017 році. Але на 31 грудня 2017 року частка Німеччини у структурі загальних прямих інвестицій, що надходять в Україну, характеризувалася 8,5% приростом, склавши 4,58% [4].

Отже, торговельно-економічна співпраця між Україною та найсильнішою економікою Євросоюзу дещо сповільнилася через пандемію. За даними 2021 року, Німеччина залишається одним зі світових лідерів у торгівлі з Україною, посідає шосте місце у світі за обсягом українського експорту та третє місце за обсягом імпорту. Серед європейських країн Німеччина займає друге місце за обсягом торгівлі з Україною. Слід зазначити, що Україна розраховує на допомогу Німеччини в рамках зусиль Великої сімки щодо надання політичної, фінансової, економічної та гуманітарної допомоги. На сьогоднішній день Україна є кандидатом на членство в ЄС, але чи стане Україна повноправним її членом і як швидко, багато в чому залежить від позиції федерального уряду.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу:https://customs.gov.ua/
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
3. Офіційний сайт Державної підтримки українського експорту [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.bank.gov.ua.

Радутна Є.Ю.

РОЛЬ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОЦЕСІ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЄС

Енергетична політика є важливою ланкою економічної діяльності будь-якої держави. За умов зміни клімату та деградації навколишнього середовища, питання екологізації енергетичного сектору стає основоположним для Уряду Європейського Союзу. Енергетична безпека залежить від внутрішніх джерел, балансу експорту/імпорту енергії, структури надходження і споживання, геополітичної і внутрішньої стабільності. Актуальність проблеми забезпеченості енергоресурсами доведена міжнародними конфліктами, що розгортаються з приводу енергетичної сировини та її транспортування.

Сектор екологізації енергетики є надзвичайно важливим для уряду Європейського Союзу, так як на виробництво та використання енергії припадає понад 75% викидів парникових газів до країн-членів ЄС. Тому декарбонізація енергетичної системи ЄС має вирішальне значення для досягнення кліматичних цілей до 2030 року та довгострокової стратегії ЄС щодо досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року [1].

За даними Євростату, в 2020 року споживання первинної енергії в ЄС різко скоротилося до 1 236 мільйонів тонн нафтового еквівалента (Mtoe), що на 5,8% краще, ніж цільовий показник ефективності на 2020 рік. Тим не менш, це все ще не цільові 9,6%, що планувалися на 2030 рік [2].

Можна проаналізувати, що криза COVID суттєво ускладнила економіку та зменшила споживання енергії в 2020 році, але зусилля з підвищення ефективності будуть продовжені в найближчі роки.

Нормативно-правову базу у сфері екологізації та розвитку альтернативних джерел енергії становлять відповідні директиви ЄС - Директива 2009/28/ЄС від 23.04. 2009 року про заохочення використання енергії виробленої з відновлюваних джерел енергії та Директива 2012/27/ЄС/ від 25.10.2012 року про енергоефективність.

Ключові принципи «Європейського зеленого курсу» фокусується на переході до чистої енергії, що допоможе скоротити викиди парникових газів та підвищити якість життя, на забезпеченні безпечного та доступного енергопостачання ЄС та підвищенні енергоефективності будівель, шляхом використання відновлюваних джерел, як основи.

Ще один важливий пріоритет - це розвиток повністю інтегрованого, взаємопов'язаного та оцифрованого енергетичного ринку ЄС [3].

В 2019 році Європейська Комісія опублікувала четвертий звіт про стан сектору енергетики, в якому проаналізувала досягнення спільної енергетичної політики та висвітлено моменти, які потребують уваги [4].

Також 17 вересня 2020 року Комісія розробила докладну загальноєвропейську оцінку остаточних даних «Національних енергетичних та кліматичних планів» , вона була передана для подальшого керівництва державами-членами.

З метою декарбонізації ЄС, воднева стратегія ЄС розробляє дослідження потенціалу відновлюваного водню. Він може бути використаний для заміни копалин водню в транспортних та промислових процесах, а також для запуску нових промислових продуктів, таких як зелені добрива та сталь.

Варто зазначити, що у відповідь на труднощі світового енергетичного ринку, спричинені вторгненням Росії в Україну, Європейська комісія представила план «REPowerEU». План передбачає низку заходів щодо швидкого зниження залежності від російського викопного палива та прискорення зеленого переходу за одночасного підвищення стійкості загальноєвропейської енергетичної системи.

Європейська Комісія пропонує збільшити цільовий показник ЄС на 2030 рік для відновлюваних джерел енергії з 40% до 45% [5].

Припинення залежності ЄС від російського викопного палива вимагатиме масового розширення відновлюваних джерел енергії, а також більш швидкої електрифікації та заміни тепла та палива на основі викопного палива в промисловості, будівлях та транспортному секторі.

Отже, екологізація енергетичного ринку ЄС- є пріоритетним напрямом розвитку співробітництва між державами-членами ЄС. Світ постійно стикається з дедалі гострішими викликами, тому для досягнення енергетичних цілей необхідні дії з боку всіх учасників, включаючи органи державної влади, громадянське суспільство та приватний сектор країн Європейського Союзу.

Список літератури:

1. European Commission. Europian Comission [Електроннийресурс] / Europian Comission – Режимдоступудоресурсу: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_en.
2. Eurostat. [Електронний ресурс] / Eurostat – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Final_energy_consumption
3. DiXi Group, Institute for Economic Research and Policy Consulting. EUROPEAN GREEN DEAL: OPPORTUNITIES AND THREATS TO UKRAINE / DiXi Group, Institute for Economic Research and Policy Consulting. – 2020.
4. EUROPEAN COMMISSION. Renewable Energy Progress Report / EUROPEAN COMMISSION. – 2019.
5. European Commission. REPowerEU: A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and fast forward the green transition / European Commission. – 2022.

Корчак М.І.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

На сьогодні спостерігається тенденція збільшення кількості світового населення, зміна шаблонів харчового раціону, активне проникнення новітніх технологій як у процес виробництва, так і у процес розподілу створюють передумови для значних якісних та кількісних змін на світовому ринку продовольчих товарів [1]. Динамічність, певна різноспрямованість та впливовість на міжнаціональну економіку міжнародного ринку харчових продуктів

зумовлюють розглядати його в контексті забезпечення цілей сталого розвитку держав.

Міжнародна торгівля харчовими продуктами є однією з найстаріших форм міжнародних ринкових відносин і з часом вона зазнала значних як структурних, так і змістовних змін. У світі немає жодної країни, яка б у тій чи інший формі (як експортер, імпортер або посередник) не брала участі у міжнародному обміні сільськогосподарськими товарами, продуктами харчування та напоями [1]. Світове виробництво зростає, проте рівень забезпечення потреб країн, а також моделі розвитку сільського господарства дуже відрізняються у всьому світі. Такі відмінності відображають не лише природні обмеження, а й різні економічні та структурні реформи, а також маркетингові стратегії бізнес-організацій, що відіграють ключову роль для збереження диверсифікованих сільськогосподарських ландшафтів.

При певному векторі змін та руху держав під гаслом екологічності та здорового способу життя забезпечення розвинутих країн лише необхідним продовольством все більше видозмінюється на потребу в органічній якісній їжі, така собі тенденція світового ринку продуктів харчування з процесом преміумізації – створення та поширення продуктів преміальної якості. Зростання виробництва таких товарів пов’язано зі збільшенням представників середнього класу та заможних покупців серед представників молоді, а особливо сімей із дітьми, які надають перевагу відомим світовим брендам. Це у свою чергу відображається не лише на купівельній спроможності споживачів, а й збільшує прилив коштів для держав-експортерів продукції, тим самим підвищуючи їх економічний розвиток.

Сучасний міжнародний ринок харчових продуктів дійсно зазнав певних змін через глобалізаційні процеси, які з кожним днем посилюються та набувають великого значення, ринкові відносини та вільна конкуренція стрімко розвиваються, а це все штовхає підприємства до пошуків найкращого способу управління із метою майбутнього розвитку. Не мало важливим став вплив таких світових подій як пандемія та повномасштабна війна України й Росії, що значно змін поставки продукції та експортно-імпортні відносини. Попри це сільське господарство досі відіграє переважаючу роль третинного сектору у міжнародній економіці [2], залишаючись важливою ланкою у розвитку людської цивілізації та забезпечення цілей сталого розвитку держав на всіх континентах.

Не дивлячись на зміни в світі, вплив Covid-19 та структуризацію процесів співробітництва під впливом санкцій на країну-агресора загальне управління міжнародного ринку харчової продукції базується на принципі постійного поліпшення якості, системному і процесному підходах та залученні всіх співробітників в удосконаленні якості, задоволенні потреб покупців. Ефективна співпраця між урядами держав, виробниками і споживачами продуктів харчування сприяє забезпеченню соціально-економічного розвитку країн світу [3]. Україна, у

тому числі й на законодавчому рівні, намагається вирішувати питання харчової безпеки. Постійні протистояння нашої держави як одного з головних експортерів сільськогосподарської продукції ускладнюються не лише через міжнародну конкуренцію, але й впливу відносин з Росією. Ще нещодавно, у 2020 році, між Україною та країною-агресором були судові розгляди в рамках справи Russia — Measures affecting the importation of railway equipment and parts thereof (DS499), у якій за рішенням Апеляційного органу СОТ виграш отримала наша країна [4]. Питання міжнародних відносин стосується не лише забезпечення цілей сталого розвитку та потреб харчового продовольства країн, але й державної безпеки, тож нині спостерігається тенденція тиску на Росію під опором не лише військового протистояння, але й економічних рішень від усієї Європи. Проте міжнародні ринкові продовольчі відносини є мінливими, тому різні погляди на ситуацію та постійне лавірування співробітництва між країнами ускладнюють процеси як у даному секторі, так і у всьому світі.

Зростаючі проблеми, пов'язані з державною торгівлею та економічним розвитком, а також незбалансоване зростання доходів створюють постійні виклики для продовольчого та сільськогосподарського секторів: підвищення загальної доступності продуктів харчування, задоволення потреб все більш різноманітного споживчого кошика та відповідність вищим стандартам якості (безпека, навколишнє середовище, благополуччя та етики), тому питання забезпечення доступності їжі для людей усіх національностей залишається. Водночас сучасні регуляторні механізми на міжнародних продовольчих ринках можуть мінімізувати вплив світових процесів і подій, сприяти вирішенню викликів, а також робити продукти харчування більш різноманітними та доступними для всіх, задовольняючи не лише якість та нові суспільні стандарти з питань збереження довкілля, а також забезпечуючи стабільний сталий розвиток для різних країн світу.

Список літератури:

1. Солодковська Г. В. Домінантні тенденції розвитку світового ринку продовольчих товарів. *Причорноморські економічні студії.* 2020. Випуск 59-1. С. 47-50. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/59_1_2020/10.pdf

2. Брензович К. С., Дубляк О. І. Сучасні тенденції світової торгівлі сільськогосподарською продукцією. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2016. Випуск 8 (ч.1). URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/8_1_2016ua/7.pdf

3. Гирка О. І. Сучасне оцінювання проблем якості харчових продуктів. *Матеріали міжнародної конференції «Якість і безпечність харчової продукції і сировини – проблеми сьогодення».* Львів. 2020. С. 21-23. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/fakultety/Tovaroznavcho_Komerciyny/Nauka/conference_TUSO_2020_1_.pdf

4. Ісаханова Н. Основні тренди міжнародної торгівлі 2020: огляд знакових подій. *Вибір клієнта.* 2021. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/osnovni-trendi-mizhnarodnoyi-torgivli-2020-oglyad-znakovih-podiy.html

Сорокіна Д.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

Енергетика відіграла важливу роль в історії Європейського Союзу. Вугілля було першим паливом, яке почали використовувати; підписаний у 1951 році Паризький договір заснував Європейське об'єднання вугілля та сталі. Після підписання договору про Євратом у 1957 році для розвитку атомної енергетики енергетика знову стала основою європейської інтеграції. Економічну базу енергетичного співробітництва було додатково зміцнено завдяки Римському договору 1957 року, який створив Європейське економічне співтовариство, попередника сьогоднішнього ЄС [1].

Європа імпортує 54 % своєї енергії. Проте Європейська комісія має обмежені повноваження у своїй зовнішній енергетичній політиці. Країни-члени мають суверенітет над зовнішніми справами та питаннями безпеки, і вони опиняються в різних позиціях з точки зору їхньої залежності від імпорту та різних постачальників і транзитних країн [1].

Загалом енергетична політика переходить від фази фрагментації до періоду поступової синхронізації між державами-членами та ЄС. Енергетика знаходиться на перехресті між кліматичними цілями, національними інтересами та наднаціональним регулюванням, галузевою динамікою та геополітичними конфліктами.

Первинне виробництво енергії в ЄС у 2020 році склало 24 027 петаджоулів (ПДж), що на 7,1% менше, ніж у 2019 році. Тверде викопне паливо продовжило помітну тенденцію до зниження (-16,5%), а також природний газ (-21,2%)) та нафта і нафтопродукти (-5,2 %). Після кількох років відносно стабільних показників у 2020 році спостерігалося значне зниження первинного виробництва ядерного тепла (-10,7%). З іншого боку, зростання було зареєстровано для відновлюваних джерел енергії (+3,0%) і невідновлюваних відходів (+1,6%). Відновлювані джерела енергії становили найбільшу частку у виробництві первинної енергії в ЄС у 2020 році (40,8 %), за якою йдуть ядерне тепло (30,5 %), тверде викопне паливо (14,6 %), природний газ (7,2 %), нафта та нафтопродукти (3,7 %) та невідновлювані відходи (2,4 %) [2].

За останнє десятиліття (2010-2020 рр.) тенденція виробництва первинної енергії була загалом негативною для твердого викопного палива, нафти, природного газу та атомної енергії. Найрізкіше скоротилося виробництво природного газу (-62,4 %), потім йдуть тверде викопне паливо та нафта і

нафтопродукти (з падінням на 43,0 % і 35,1 % відповідно). Виробництво енергії з відновлюваних джерел має явну позитивну тенденцію за той самий період (за винятком 2011 року) зі збільшенням на 39,2 %, подібно до відходів (невідновлюваних), які зросли на 30,2 % [2].

У 20 столітті енергетика все більше ставала джерелом національної могутності, а її відсутність — стратегічною вразливістю. Нафтогазовидобувні країни володарювали в міжнародній системі. Країни, які не мають ресурсів викопного палива або де попит на нафту перевищував її власний видобуток, коригували свою зовнішню політику, щоб забезпечити доступ до нафти. Тепер відхід від нафти і газу може змінити конфігурацію світу так само різко, як століття тому.

З початку війни в Україні енергетичні ринки в цілому світі переживають радикальні зміни. Найбільші зміни відбуваються в Європі, яка є найбільш залежною від постачання російських енергоносіїв: природного газу, нафти, нафтопродуктів та вугілля.

Поки що зміни не надто помітні, європейські країни хоч і оголосили плани повністю відмовитися від російських енегоносіїв, проте, продовжують їх купувати.

Санкції країн ЄС вводяться поступово і дуже обережно, щоб мінімізувати втрати європейських споживачів. Головне завдання ЄС знайти альтернативних постачальників нафти і газу, а вже потім повністю відмовитися від імпорту з росії.

ЄС поставив перед собою амбітну мету скоротити свої викиди парникових газів на 40 відсотків до 2030 року. Це вимагатиме значних інвестицій у відновлювані джерела енергії, такі як вітер і фотоелектрична енергетика, а також виважену політику для вирішення проблеми коливань потужностей, які пропонують ці відновлювані джерела енергії. Інтеграція національних енергетичних систем у єдину європейську систему дасть величезні переваги у згладжуванні таких коливань, дозволяючи енергетичному ринку ЄС ще більше посилювати свою залежність від відновлюваних джерел [3].

Відбудеться зростання частки виробництва енергії з відновлюваних джерел, що призведе до трьох важливих наслідків: система ще більше керуватиметься метеорологічними умовами, ніж раніше; зростаюча частка електроенергії буде вироблятися на рівні оператора розподільчої системи для всіх відновлюваних джерел енергії, за винятком великих ГЕС і офшорних вітрових установок; нові гравці (включно з домогосподарствами), а не діючі компанії, будуть генерувати все більшу частку [4].

Енергетичний перехід буде дуже дорогим, навіть за найкращих обставин, і тому надзвичайно важливо спланувати його таким чином, щоб витрати повністю контролювалися.

Список літератури:

1. Історія Енергетичного Союзу ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу доресурсу:https://wiki.energytransition.org/wiki/the-eu-energy-transition/history-of-the-eu-energy-union/.
2. Виробництво первинної енергії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:https://ec.europa.eu/eurostat/statistics explained/index.php?title=Energy_statistics_-_an_overview#Non-energy_consumption.
3. Енергетична політика – у фокусі зовнішньої політики ЄС [Електронний ресурс]–Режим доступу до ресурсу: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine
4. Майбутнє європейського ринку електроенергії [Електронний ресурс] – Режим доступудо ресурсу: https://www.intereconomics.eu/contents/year/2015/number/4/article/the-future-of-the-european-power-market.html.

Єлісєєва А. О.

СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

Енергія є одним з найважливіших ресурсів у сучасному світі для виживання людства. Розвиток енергетичного ринку у такому вигляді у якому ми його знаємо почався з винайдення електроенергії та початком індустріальною революції, тоді для промисловості почали активно застосовувати вугілля як паливо. У 20 сторіччі енергетичний ринок почав розширюватись, спочатку почали використовувати нафту, газ, потім гідроенергетику, з 1960-х років у список енергетичних джерел додалась ядерна енергія. Відновлювальні джерела почали використовувати пізніше, з 1980-х років. Сьогодні, у зв’язку з погіршенням екологічної ситуації планети, основною тенденцією людства є перехід на відновлювальні джерела енергії [1].

Основними організаціями які регулюють споживання, видобуток та використання енергії є Міжнародне енергетичне агентство (IEA), Міжнародне агентство по атомній енергії (IAEA), Міжнародне агентство відновлюваних джерел енергії (IRENA), Організація країн-експортерів нафти (OPEC). Уряди країн все більше запроваджують законопроекти які дозволять знизити використання традиційних джерел енергії таких як нафта, газ та перейти на використання відновлюваних джерел енергії. Регулювання енергетичної політики бере на себе уряд країн.

Найефективніша енергетична політика наразі у Швейцарії, вона насамперед характеризується найнижчим використанням вугілля серед інших країн. Швейцарський податок на вуглекислий газ та його автоматичне коригування в бік підвищення, як результат мають високу ефективність у переміщенні попиту на енергію з нафти на газ і відновлювані джерела енергії [2].

У підвищенні ефективності енергетичної політики на глобальному ринку законодавці та регулятори повинні керуватися унікальними місцевими економічними та політичними обставинами, беручи до уваги наявність природних ресурсів для проектів з відновлюваних джерел енергії. Підтримка розвитку технологій відновлюваної енергетики потребує постійної адаптації політик, законодавці різних країн беруть це до уваги та підлаштовуються до стрімко розвиваючого ринку технологій з увагою на особливості тієї чи іншої країни.

Виробництво енергії на 80% складається з викопних палив. Головними постачальниками первинної енергії на світовий ринок зараз є: -Китай (2950 млн. тон – переважно вуглю -71%) – США (2210 млн. тон – переважно нафти та газу 69%) – Росія (1516 млн. тон – переважно нафти та газу 78%) - Арабські країни Перської затоки (828 млн. тон - 100% нафти та газу) [3].

Споживання енергії на кінцевих ринках Країн можна ратифікувати за таким списком: -Китай (1436 млн. тон) -США (1106 млн. тон) – Європа (982 млн. тон), Африка (531 млн. тон) [3].

Країни Перської затоки та Росія експортують більшу частину своєї продукції, переважно до Європейського Союзу та Китаю відповідно, де виробляється недостатньо енергії для задоволення попиту. Виробництво енергії зростає на 1-2% на рік, за винятком сонячної та вітрової енергії, яка становила в середньому 20% на рік у 2010-х роках. Зі всіма намаганнями країн переходити на відновлювальні джерела енергії, все ж таки за 15 років з 2005 року світове кінцеве споживання вуглю збільшилось на 23%, нафти та газу на 18% [3].

Вторгнення Росії в Україну, ймовірно, призведе до значного та тривалого скорочення поставок російських енергоносіїв, особливо до Європи. У 2021 році Росія була найбільшим у світі експортером нафти та природного газу. Збій кинув енергетичні ринки в хаос і створив серйозні ризики для енергетичної безпеки та енергетичної бідності в усьому світі. Вторгнення Росії в Україну має далекосяжні наслідки для глобальної енергетичної системи, порушивши моделі попиту та пропозиції та розірвавши давні торгові відносини [5].

Місце України у світовому енергетичному ринку досить неоднозначне. Перед війною Україна мала амбітні цілі на 2030 рік: скорочення викидів парникових газів на 65% порівняно з рівнем 1990 року та 25% частки ВДЕ в енергетичних потужностях та мала на меті вийти на потужність 12 ГВт вітрових і сонячних електростанцій у 2025 році та запустити 3 і 4 блоки Хмельницької АЕС у 2026 році [4]. Транзит через Україну є одним з двох російських маршрутів доставки газу у Європу, який нині використовується. У зв’язку з війною Україна зупинила транзит газу через станцію Сахранівка, що змушує Європу піднімати ціни на енергоносії та швидко шукати інші альтернативні шляхи отримання енергії.

Глобальне потепління, зміни клімату а також війна в Україні звертають увагу людства та урядів на розвиток альтернативних джерел енергії для забезпечення

потреб споживачів у всьому світі, а також пошук стабільних постачальників первинної енергії задля енергетичної стабільності та добробуту.

Список літератури:

1. How have the world's energy sources changed over the last two centuries? [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://ourworldindata.org/global-energy-200-years.

2. Energy Policies of IEA Countries: Switzerland 2018 Review [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.iea.org/reports/energy-policies-of-iea-countries-switzerland-2018-review.

3. World Energy & Climate Statistics – Yearbook 2022 [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://yearbook.enerdata.net.

4. Ukraine energy profile [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.iea.org/reports/ukraine-energy-profile.

5. What does the current global energy crisis mean for energy investment? [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://www.iea.org/commentaries/what-does-the-current-global-energy-crisis-mean-for-energy-investment.

Стеценко С. О.

ОСОБЛИВОСТІ ЄДИНОГО РИНКУ ЄС

Єдиний ринок є одним із найбільших досягнень Європейського Союзу. Оскільки в ЄС більше немає бар'єрів чи внутрішніх кордонів, спільний ринок нарешті став реальністю. Структура ЄС і потреба в консенсусі часто перешкоджають прийняттю рішень, і результатом є пом'якшена політика з незначним впливом на економіку або без нього. З моменту свого створення єдиний ринок не об'єднував економіки своїх держав-членів, а скоріше з'єднував їх разом, не створюючи повністю колись бажаних ефектів агломерації та синергії.

Європейська комісія визначає єдиний ринок ЄС як єдину територію без будь-яких внутрішніх кордонів або інших нормативних перешкод для вільного руху товарів і послуг, що стимулює конкуренцію та торгівлю, підвищує ефективність та якість, а також допомагає знизити ціни [1].

Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) визначає єдиний ринок як простір без внутрішніх кордонів, де згідно з цим Договором забезпечено вільне пересування людей, товарів, послуг та капіталу [2].

Минуло понад 60 років з моменту закладення основ Європейського Союзу. У порівнянні з цим Єдиний європейський ринок є відносно молодим, він виник лише в 1993 році. Якщо розмірковувати про його досягнення за останні кілька десятиліть, можна побачити, що Єдиний ринок вирішальним чином сформований

такою тенденцією, як зростання цифрових технологій. Загалом, становлення єдиного ринку ЄС можна умовно поділити на наступні історичні віхи (рис. 1).

Єдиний ринок ЄС має чотири унікальні характеристики, які сягають Римської угоди [2]. Вони також називаються чотирма основними свободами і охоплюють вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Ці чотири свободи відображають європейські цілі економічної інтеграції, створюючи ідеальну ситуацію для економічного зростання у вільній ринковій економіці.

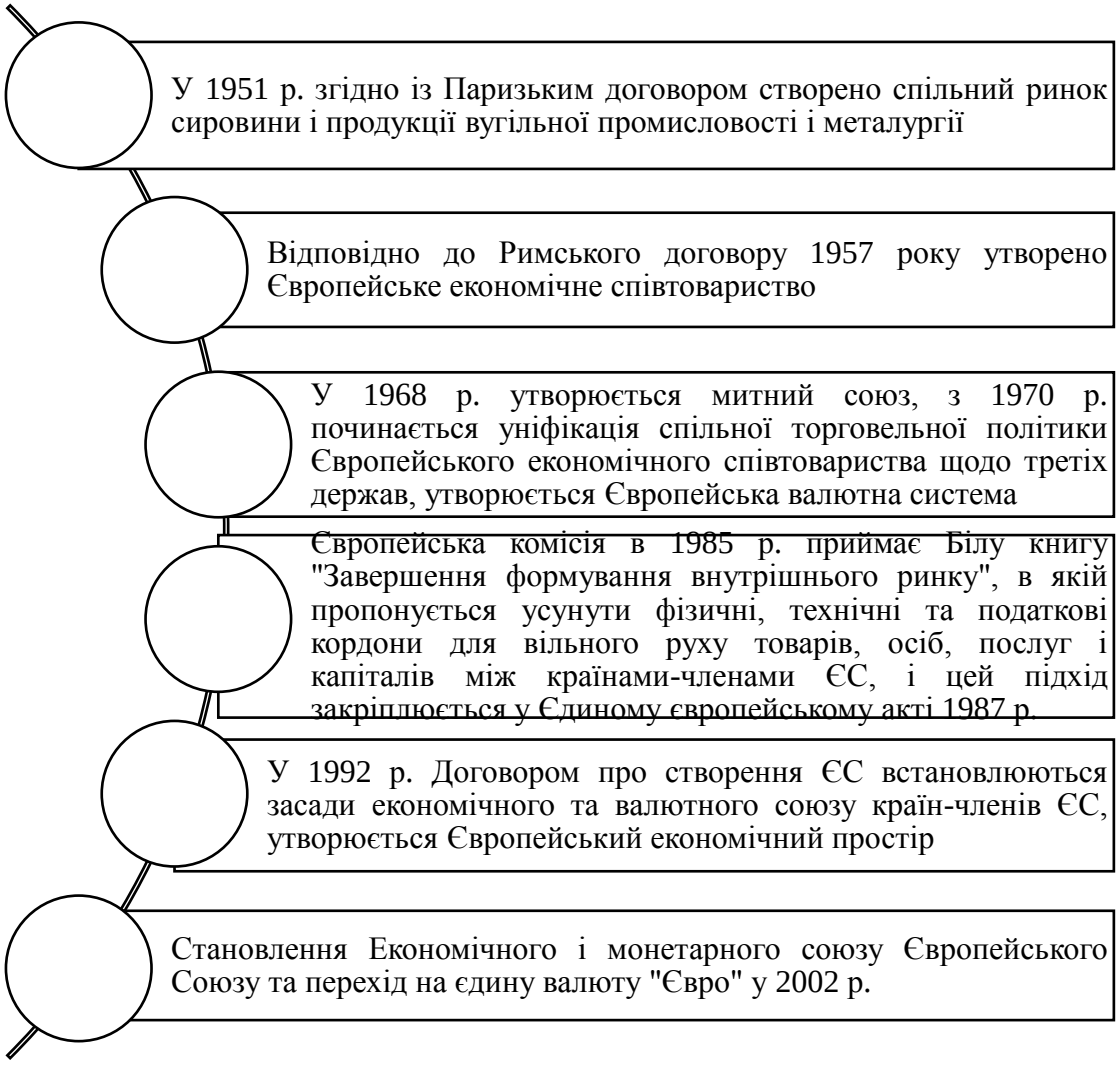

Рис. 1 – Етапи становлення єдиного ринку ЄС

За оцінками, сьогодні єдиний ринок ЄС становить [3]: 56 мільйонів робочих місць у Європі; 70 % експорту товарів малими та середніми підприємствами; торгівля товарами створює близько 25 % ВВП ЄС.

За оцінками нещодавнього дослідження Європейської комісії, порівняно зі сценарієм, за яким країни ЄС торгують за правилами СОТ, економічні вигоди від єдиного ринку становлять 8-9 % збільшення ВВП для ЄС.

За оцінками, покращення функціонування єдиного ринку могло б щорічно призводити до [3]:

– 183-269 мільярдів євро на промислову продукцію;

– 297 мільярдів євро на ринки послуг.

Лише ці показники можуть збільшити економічні вигоди приблизно до 12 % додаткового ВВП.

Отже, єдиний ринок є найціннішим економічним активом Європи, але він також вразливий до раптових збоїв. Усунення перешкод для вільного руху товарів, послуг, людей і капіталу між державами-членами забезпечило важливіші та диверсифікованіші джерела фінансування, більш динамічне бізнес-середовище, критичну масу для досягнення економії на масштабі та більш ефективний розподіл факторів виробництва. Він також надав підприємствам більший запас джерел внутрішнього попиту та пропозиції разом із торговельною інтеграцією ЄС з рештою світу.

Єдиний ринок надає підприємствам великий запас внутрішнього попиту та диференційовані джерела пропозиції. Це, разом з інтеграцією ЄС у світову економіку, є одним із головних активів економіки навіть під час кризи. У цьому контексті імплементація та дотримання правил єдиного ринку залишаються вирішальними, як відповідно до довгострокових, так і короткострокових пріоритетів.

Список літератури:

1. Yuki J. M. Acs. EU Single Market Freedoms Overview. – Academia. URL: https://www.academia.edu/40080000/EU_Single_Market_Freedoms_Overview. (Accessed: 01.11.2022).

2. ДоговірпрозаснуванняЄвропейськоїСпільноти (ДоговірпрозаснуванняЄвропейськогоекономічногоспівтовариства). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text. (Accessed: 01.11.2022).

3. Infographic – EU without the single market. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/single-market/. (Accessed: 01.11.2022).

ПоповО. І.

СУТНІСТЬТАМЕХАНІЗМИФУНКЦІОНУВАННЯНАЦІОНАЛЬНИХСИСТЕМПІДТРИМКИЕКСПОРТУ

Заохочення фірм до експорту - це постійний напрям діяльності урядів усього світу. Важливим інструментом державної політики для спонукання фірм розглянути питання експорту є програми сприяння експорту (export promotion programs - EPP). Ці ініціативи спрямовані на спонукання фірм, особливо менших, які, як правило, не діють на міжнародному рівні, розпочати експорт. Процес інтернаціоналізації, як правило, починається з експорту та передбачає вихід на

зовнішній ринок за межами звичайного операційного обсягу фірми. Як і інші нові бізнес-ініціативи, перший вихід на міжнародний ринок включає як інновації, так і ризик. Оскільки інновації та прийняття ризиків переплітаються з підприємництвом, нові ініціативи з питань інтернаціоналізації, особливо першого експорту, є підприємницькими. Насправді, ЕРР мають на меті спонукати міжнародні підприємницькі прагнення менших фірм, що не експортують, заодно заохочуючи нинішніх експортерів глибше проникати на існуючі ринки та орієнтуватися на нові експортні ринки [1]. Таким чином, незалежно від того, спрямовані на ініціювання експорту вперше або на розширення міжнародної ділової діяльності серед поточних експортерів, ЕРР повинні містити важливий підприємницький вміст, щоб бути ефективними.

Хоча процес інтернаціоналізації може розпочатися з будь-якого режиму виходу на ринок, експорт є першим кроком у підприємницькій діяльності фірми на зовнішньому ринку. Дійсно, це залишається найбільш часто використовуваним засобом для виходу менших фірм на зовнішні ринки, оскільки порівняно з іншими варіантами:

- експорт практично не чинить тиску на фірму або її організаційну структуру (наприклад, додавання нового відділу);
- він є і менш ризикованим, і лише мінімально залежним від ресурсів.

Експорт також пропонує значні вигоди як для національної економіки (наприклад, збільшення робочих місць, заробляння іноземної валюти для фінансування імпорту, створення зворотного та майбутнього зв'язків) та окремої фірми (наприклад, розробка нових технологій, сприяння організаційному зростанню, поліпшення фінансового становища) [4]. Ці позитивні «побічні переваги» експорту пропонують фірмам додаткові стимули для пошуку нових споживачів на ринках за кордоном, тоді як вигоди на рівні країни, що виникають внаслідок збільшення рівня експорту, виправдовують зусилля уряду щодо сприяння пов'язаному з експортом підприємництву через ЕРР.

Однак залучення малих фірм до експортної діяльності є непростим завданням. Меншим фірмам заважають численні внутрішні перешкоди (наприклад, недостатній обсяг фінансових ресурсів) та зовнішні виклики (наприклад, інтенсивна конкуренція на зовнішньому ринку), а також внутрішні перешкоди (наприклад, недостатня інфраструктура) та бар'єри за кордоном (наприклад, введення тарифів / нетарифні бар'єри) [4]. Ці перешкоди можуть серйозно заважати фірмам на будь-якій стадії процесу розвитку експорту та серйозно шкодити їх діяльності. Неекспортери можуть втратити інтерес і не бажати взагалі брати участь в експорті, експортери-неофіти можуть перервати або повністю відмовитись від іноземної діяльності, а досвідчені експортери можуть відкласти або навіть стримувати майбутні плани розширення експорту.

У світлі вищевикладеного, уряди часто пропонують допомогу фірмам у приватному секторі, намагаючись пом'якшити шкідливий вплив цих перешкод, а

також заохотити фірми розвивати ініціативи для кращого використання можливостей експортного ринку. Така допомога зазвичай має форму програм сприяння експорту, які можуть варіюватися від гарантій позики та податкових пільг до надання даних про іноземні країни та спонсорства торгових місій. Однак, щоб мати успіх, національна державна допомога на експорт повинна бути належним чином націлена і чітко зрозуміла поточним та потенційним експортерам. Хоча ці програми можуть відрізнятися залежно від економічних, політико-правових та культурних умов, що склалися в кожній країні, їх правильне використання може покращити підприємницькі якості фірми, що згодом може сприяти підвищенню ефективності експорту [2].

Не існує загального визначення підприємництва, яке передбачає процес, що веде до змін і часто асоціюється з новими підприємствами, включаючи вихід на експортний ринок та розробку нових продуктів. Загалом, підприємництво - це процес створення вартості в рамках організації, який має на меті зібрати унікальний набір ресурсів для використання бізнес-можливостей [3]. Як такий, він включає низку етапів, починаючи від виявлення можливостей та розробки нових бізнес-концепцій, до використання необхідних ресурсів (і можливостей) для реалізації концепції та експлуатації діючого підприємства. За замовчуванням процес підприємництва застосовується до будь-якого типу організації, незалежно від галузі, розміру або юридичного статусу. Незважаючи на те, що вчені в цій галузі застосовували підприємництво різними способами, зближення їх поглядів призводить до трьох основних вимірів, а саме - ризику, інноваційності та активності, які є важливими для розвитку експортної діяльності [6].

Що стосується ризику, то створення будь-якого нового підприємства включає певні елементи ризику (наприклад, особисті, соціальні, психологічні та фінансові), якими необхідно систематично керувати або пом'якшувати їх для досягнення успішних результатів. Таким чином, поведінка пошуку ризику полегшує використання ділових можливостей, хоча існує велика ймовірність того, що це призведе до провалу [6]. Подібним чином схильність фірми до експорту була пов'язана з менеджерами, які мають високий рівень толерантності до ризику, на відміну від менеджерів фірм, що не експортують, які в основному схильні до ризику. Оскільки велика кількість досліджень виявляють, що фірми мають тенденцію сприймати більші ризики при продажу на зовнішні ринки через високу волатильність та складність міжнародного ділового середовища, сприйняття менеджерами ризику особливо важливі для експорту.

Незважаючи на широку згоду щодо тісного взаємозв'язку між підприємництвом та інноваційністю [1], інноваційності бракує унікального визначення. Однак загальновизнано, що інноваційність відноситься до свідомих та цілеспрямованих зусиль для здійснення економічних, соціальних чи інших змін в організації, таких як розробка нових продуктів/послуг, унікальних технологій та нових процесів [5]. Для досягнення цього важливо, щоб люди розвивали високий

рівень інтуїції, творчості, незалежності, самостійності та відкритості. Інноваційність також має центральне значення для поведінки фірми в експорті, в тому сенсі, що ініціація експорту розглядається деякими вченими як інновація, як у випадку прийняття нових виробничих процесів або впровадження нових продуктів. Насправді багато досліджень [5] показали, що, на відміну від неекспортерів, фірми-експортери мають менеджерів, які є більш інноваційними та готовими відійти від існуючих норм та моделей поведінки.

Проактивність - це ступінь, в якому люди та організації роблять превентивні дії, щоб впливати на своє довкілля, як правило, виражаючись у постійній ініціативі, агресивному пошуку нових можливостей та експериментах з потенційними реакціями на зміни навколишнього середовища. Як так, проактивність включає елементи пристосованості до мінливих умов, значну наполегливість, а також готовність нести витрати на невдачу. Проактивність також викликає занепокоєння при експорті, особливо у сфері стимулювання експорту, при цьому активне стимулювання означає залучення експорту, що характеризується зацікавленістю у вивченні унікальних внутрішніх компетенцій (наприклад, володіння фінансовою конкурентною перевагою) та/або можливостями зовнішнього ринку. (наприклад, ексклюзивна інформація про конкретний зовнішній ринок). На відміну від реактивного стимулювання експорту, виявлено, що фірми, що активно стимулюють, демонструють більш агресивний, позитивний та довгостроковий підхід до експорту.

Вищезазначені підприємницькі виміри мають важливе значення не лише для полегшення експортної поведінки фірми, але й для підвищення її ефективності на зовнішніх ринках [4]. Обмежені емпіричні докази з цього приводу показують, що:

- підприємницька діяльність фірми в експортних операціях впливає на ефективність експорту (як фінансового, так і нефінансового);
- певні організаційні фактори (наприклад, розмір, вік та структура) пом'якшують здатність фірми зайняти підприємницьку позицію при наближенні до експортних ринків;
- контекстуальні фактори, такі як ступінь складності зовнішнього ринку, можуть пом'якшити вплив підприємництва на ефективність експорту [4].

Списоклітератури:

1.Ayranci, E. and N. Çolakoglu (2013), “The Linkage between Turkish Managers' Leadership Orientations and their Innovativeness Feature: An Empirical Study,” International Business Research, 6(8), August, 26-37.

2.Chandra, Yanto, Chris Styles, and Ian Wilkinson (2009), "The Recognition of First Time International Entrepreneurial Opportunities: Evidence from Firms in Knowledge-Based Industries," International Marketing Review, 26 (1), 30 – 61.

3.Dibrell, C., J. Craig, and E. Hansen (2011), “Natural Environment, Market Orientation, and Firm Innovativeness: An Organizational Life Cycle Perspective,” Journal of Small Business Management, 49 (3), 467-489.

4.Dimitratos, P. and E. Plakoyiannaki (2003), “Theoretical Foundations of an International Entrepreneurial Culture,” Journal of International Entrepreneurship, 1(2), 187-215.

5.Gillespie, K. and L. Riddle (2004), “Export Promotion Organisation Emergence and Development,” International Marketing Review, 21(4/5), 462-473.

6.Jones, M.V. and N.E. Coviello (2005), “Internationalisation: Conceptualising an Entrepreneurial Process of Behaviour in Time,” Journal of International Business Studies, 36(3), 284-303.

РОЗДІЛ 4. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

ТорутькоІ.О.

МЕТА ТА ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства при виході на зовнішній ринок та здійснення валютних операцій, експорту та імпорту продукції пов'язана зі збільшенням ризиків різного характеру, що тягне за собою необхідність реалізації внутрішнього та зовнішнього контролю за даною діяльністю. На підприємстві діє система внутрішнього контролю за окремими ділянками обліку. Що стосується аудиту, імпортно-експортних операцій зокрема, то він проводиться з метою перевірки правильності ведення обліку та складання звітності.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Дане питання вивчалося багатьма науковцями, як вітчизняними, так і іноземними, але і досі воно не втрачає своєї актуальності, адже підприємницька діяльність активніше набирає обертів та більшість компаній виходять на міжнародний ринок. Так, дану тематику вивчали такі науковці: Баранова А.О., Макеєва З.О., Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В., Пархоменко В.М., Хрупович С. Є. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**], Назарова І.Я. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**], Фесенко В.В. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**], Муравський В.В., Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Мельничук І. В., Гавриловський О.С., Сташенко Ю.В. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**], Басанець І. В. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**], Гнатченко Д.Д. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**] та ін.

Ціль. Метою роботи є вивчення теоретичних особливостей аудиту імпортних операцій на підприємстві.

Основна частина. Перш за все, метою внутрішнього аудиту експортно-імпортних операцій будь-якого підприємства, або, іншими словами, зовнішньоекономічних, є отримання достовірної та повної інформації щодо

фінансової звітності для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Користувачами таких даних виступають власники та менеджмент суб'єкта ЗЕД.

При здійсненні аудиту імпортних операцій потрібно звертати увагу на правильність визначення вартості товару та правильність розрахунків імпортних операцій. Також потрібно розподілити операції з високим ризиком та здійснювати перевірку суцільним способом і визначити операції з низьким ризиком, де можливо застосувати статистичний метод. Доцільно використовувати при аудиті метод відбору конкретних статей та аналізувати спочатку великі суми імпортних операцій, а потім досліджувати решту за методом оцінки на професійному судженні [1].

Аудит ЗЕД зачіпає інтереси не лише суб'єкта господарювання, а і держави. Досить цікавим є дослідження проведене науковцями В. В. Фесенко та Л. В. Бабенко які розглядають податковий аудит зовнішньоекономічних операцій як складову державного фіскального контролю. Метою податкового аудиту зовнішньоекономічних операцій є ідентифікація фактів ухилення від оподаткування та виведення національних капіталів за межі держави [6; 5].

Висновок. Таким чином, внутрішній аудит поточних зовнішньоекономічних операцій, головною метою якого є отримання достовірної та повної інформації щодо фінансової звітності для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Мета аудиту імпортних операцій – це формування об'єктивної незалежної думки про достовірність відображення у фінансовій звітності операцій, що здійснюються за імпортом, та відповідність застосовуваної до організацій методики бухгалтерського та податкового обліку нормам чинного законодавства.

Стосовно імпортних операцій під достовірністю розуміється ступінь точності даних бухгалтерської звітності, яка дозволяє її користувачеві на підставі даних, відображених у цій звітності, робити правильні висновки про отримані організацією результати діяльності, її фінансове та майнове становище та приймати на основі цих висновків обґрунтовані рішення. Аудит імпортних операцій доцільно здійснювати на основі суцільної документальної перевірки через відсутність типових і господарських операцій, що повторюються.

Список літератури:

1. Басанець І. В. Теоретична сутність аудиту зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 3. С. 248−253.
2. Гавриловський О.С., Сташенко Ю.В. Особливості аудиту операцій з імпорту. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Випуск 4(15). С. 409-416. URL: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/15_2018/67.pdf

3. Гнатченко Д.Д. Стандартизація внутрішнього аудиту торговельних мереж. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2018. Вип. 30 (2). С. 129 – 134.
4. Назарова К. О. Синергія внутрішнього та зовнішнього аудиту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2016. 40 с.
5. Фесенко В. В. Аудит зовнішньоекономічної діяльності підприємств як фактор економічної безпеки: пріоритети та проблемні питання. Ефективна економіка: електронний журнал, 2016. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5184
6. Хрупович С. Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник Тернопіль, 2017. 137 с.

Федик О.Р.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ФАКТОРИ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Умови для розвитку бізнесу на сучасному етапі є найбільш привабливими завдяки посиленим інтеграційним процесам. Проте вони, в свою чергу, створюють новий ряд ризиків для діяльності підприємства. В цьому випадку, необхідно бути максимально уважним до поточного і майбутнього фінансового становища корпорації задля уникнення банкрутства. У зв’язку з цим сьогодні гостро стоїть проблема розробки концепції ефективного управління діяльністю компанії беручи за основу комплексну оцінку ефективності поточної роботи підприємства.

Якщо аналізувати загалом проблеми, з якими стикаються ТНК на разі, то перша з них все таки екологічна. Одним з популярних переходів до більш екологічного ведення бізнесу є екоупаковка, яку ще називають новою промисловою революцією. Вона гарантує, що товари будуть упаковані таким чином, щоб не утворювати відходів.

Ще однією загрозою для корпорацій є швидкозмінні ринкові умови, до яких варто бути гнучкими та видозмінювати стратегії з метою кращого пристосування. Не відставати від ринкових тенденцій – це те, що допомагає краще зрозуміти, які вимоги ринку та бізнес-стратегії відповідають цим тенденціям. Має існувати постійний моніторинг поточного стану компанії, подій у світі, інакше управління ризикує приймати важливі рішення на основі застарілих фактів, що може призвести до погіршення фінансового становища компанії.

Також, неможливо оминути дестабілізаційні зовнішні фактори, які важко спрогнозувати. Переконливим прикладом виступає пандемія COVID-19, котра вплинула ледь не на кожну нішу та значно посилила конкуренцію між підприємствами в усіх галузях. У результаті бізнес-стратегії були переглянуті,

щоб знайти нові можливості для отримання прибутку. Швидка трансформація принесла процвітання гнучким компаніям, у той час як консервативні лідери залишилися позаду.

Ще одним з викликів на сьогодні для багатьох корпорацій є максимальна діджиталізація їх діяльності. З сучасними викликами, компаніям потрібно дуже швидко отримувати, обробляти та надсилати необхідну інформацію, працювати інколи за непередбачуваних умов ще на додачу зберігати великі масиви важливих даних. Згідно з опитуванням TechProResearch у 2020 році, 70% компаній-учасників або мали стратегію цифрової трансформації, або працювали над нею [1].

Новим викликам також виступають відносини між працівниками та керівництвом. Коли співробітники звертаються до своїх лідерів, щоб зв'язатися, визнати та підтримати їх під час пандемії, ми вступаємо в нову еру залучення працівників. Згідно зі звітом Agility PR Solutions, лише близько 32% співробітників США погодилися, що у них є лідери та менеджери, яким вони можуть довіряти під час кризи [2].

Зараз, як ніколи, працівники мають відчувати зв'язок із загальною метою, місією та цінностями своєї компанії та чітко розуміти вплив своїх внесків на зростання та відновлення організації. Оскільки залучення співробітників безпосередньо впливає на всі аспекти розвитку бізнесу, керівництву обов'язково варто звернути увагу на цей виклик. Керівники повинні зосередитися на створенні стратегій залучення працівників, які були б інноваційними, людяними та гнучкими, щоб йти в ногу зі змінами часу.

Будь то робота в офісі, віддалена або гібридна модель, неможливо заперечувати той факт, що тепер компанії повинні пропонувати співробітникам більше гнучкості. І гнучкість полягає не лише в тому, коли чи де працюють співробітники. Це також про те, яку роботу вони повинні виконувати, коли вони перебувають в офісі або поза ним [3].

Відповідно до Звіту про глобальну культуру Інституту О.К. Таннера за 2022 рік, якщо працівники залученні до виконання спільних завдань або ж їхні обов'язки включають в себе багато спілкування, їм все таки краще перебувати якусь частину часу робочого тижня в офісі [4]. Тоді вони стають більш вмотивованими, продуктивними та краще досягають спільної мети проекту. Якщо ж це творчі та відокремлені види діяльності, де людина може виконувати левову частку роботи самостійно, то з метою більшої концентрації та налаштування на більш натхнений підхід до роботи, їй можна працювати з дому.

Незважаючи на те, що глобалізація, цифровізація та нові еколонічні виклики вважались факторами, які мають ускладнити ведення бізнесу корпорацій, з кожним роком ми можемо лише спостергіати покращення та пришвидшення різноманітних процесів за рахунок правильного використання технологій, а також швидкої адаптації до нових тенденцій на ринку великими компаніями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Statista [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.statista.com/.
2. McKinsey & Company [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.mckinsey.com/.
3. Transational corporations investment and development [Електроннийресурс] // UNCTAD. – 2021. – Режимдоступудоресурсу: https://unctad.org/system/files/official-document/diaeia2021d3_en_0.pdf.
4. Global Culture Report O.C. Tanner [Електроннийресурс] – Режимдоступудоресурсу: https://www.octanner.com/global-culture-report.html.
5. Multinational enterprises in the global economy: Heavily discussed, hardly measured [Електроннийресурс]. – 2019. – Режимдоступудоресурсу: https://cepr.org/voxeu/columns/multinational-enterprises-global-economy-heavily-discussed-hardly-measured.

Лесько Д.С.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ У МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЯХ

Оборотні активи міжнародної корпорації прирівнюються до першочергових завдань ринкової економіки. Оборотні активи формують якусь частину собівартості, тому вивчаючи їх економічну суть, варто розкрити поняття циклічності і вартісного обороту.

Економічна роль оборотних активів у необхідності забезпечувати відтворення процесу, який складається з процесів: виробництва і обігу. Проблематику обороту і циклічності досліджували багато вчених, як за кордоном, так і вітчизняні [1, с. 243].

Сьогоднішня нестабільність розвитку економіки в країні вимагає від управлінця постійного пошуку оптимальних стратегій управління міжнародними корпораціям. При цьому дослідження показало, що найбільш чутливими до зміни економічних умов є оборотні активи, через недоліки в системі управління оборотними активами: несвоєчасність і неритмічність поставок запасів і ТМЦ, порушення логістичної реалізації готової продукції, несвоєчасне стягнення заборгованості та її прострочення [2, с. 85].

Необхідність дослідження поняття «оборотні активи» обумовлюється важливістю цих активів для міжнародної корпорації. Уміння ефективно ними управляти дозволить міжнародній корпорації підвищити ефективність своєї діяльності. У сучасній економічній літературі існує багато різних підходів до визначення економічної сутності визначення «оборотні активи»:

- 1-й підхід (представники: Т. О. Примак, Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко): оборотні активи – це грошові кошти, авансовані для формування оборотних виробничих фондів і фондів обігу;

- 2-й підхід (представники: І. В. Зятковський, А. М. Поддєрьогін, А. В. Калина, А. А. Котвицький): оборотні активи – це грошові кошти, авансовані в обігові виробничі фонди і фонди обігу, які забезпечують безперервність процесу виробництва і проведення розрахунків;

3-й підхід (представники: І. В. Зелгавілс, П. А. Парфаняк, В. М. Гриньова, В. О. Коюда, І. О. Бланк): оборотні активи – це мобільні активи, які використовує і реалізує підприємство протягом року або операційного циклу [3, с. 56].

Аналіз сучасних підходів до визначення такої економічної категорії як «оборотні активи» показав, що існує загальна ознака, за якою проводиться виділення оборотних активів з майна міжнародної корпорації. Такою ознакою є часовий період, впродовж якого функціонує цей вид коштів.

Отже, оборотні активи – це сукупність грошових коштів міжнародної корпорації, необхідних для формування та забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів і фондів обігу.

Список літератури:

1. Економіка підприємства: підручник; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : КНЕУ, 2018. 551 с.

2. Данилків Х., Гембарська Н. Управління оборотним капіталом та джерела його фінансування. Національний унверситет «Львівська політехніка». 2022. Вип. 6. № 1. С. 81-93.

3. Власова Н. О. Ефективність політики фінансування оборотних активів підприємств торгівлі: монографія. Харків : ХДУХТ, 2018. 267 с.

Закаблуківська В.В.

ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПОДАТКОВОМУ ПЛАНУВАННІ

У повсякденній реальності все більше уваги економічних агентів прикуто до пошуку заходів задля підвищення прибутку від економічної діяльності та уникнення надмірного оподаткування без порушення правових обмежень, встановлених чинним законодавством. Тому офшорні компанії в даному сенсі є законним рішенням, або знаходиться «на межі» закону, на котрому зосереджують свою увагу більшість суб’єктів економічної діяльності, що нині є «перевантаженими» надмірними податковими зобов’язаннями, встановленими державами, у межах котрих вони ведуть свою діяльність. Теоретично офшорні компанії можуть бути створені в будь-якій точці світу, але не скрізь можна отримати податкові переваги, оскільки компанії звільняються від податків не

лише тому, що вони є офшорними компаніями, а тому, що вони є офшорними компаніями, зареєстрованими в податковій гавані.

Нині у світі налічується велика кількість офшорних юрисдикцій, кожна з яких має свої характерні риси, переваги та недоліки щодо особливостей оподаткування, фінансового регулювання, вимог до подання звітності на їх територіях, рівня конфіденційності, розвитку комунікацій, можливостей доступу до світових ринків, юридичного статусу.

Так, до прикладу, на Сейшельських островах та в Белізі форма підприємницької діяльності з пільговим режимом оподаткування носить назву InternationalBusinessCompany, а умови її створення передбачають відсутність будь-яких операцій з місцевими суб'єктами господарської діяльності та забороняють ведення бізнесу на даних територіях. В Панамі компанія може мати будь-який юридичний статус – корпорація, траст, фонд тощо. На Маршалових островах компанії створюються у вигляді NRDC (Non-resident domestic company) – організації без статусу юридичної особи – представництва чи філіалу, що здійснює діяльність відповідно до місцевого законодавства. На Британських Віргінських островах компанія буде мати назву «businesscompany», а на Сент-Кітс поширеним є створення звичайного товариства з обмеженою відповідальністю Limited liability company (LLC) [1].

Сьогодні має місце явище масової реєстрації підприємств на території офшорів, кількість котрих навіть переважає над кількістю мешканців відповідних офшорних юрисдикцій. Наприклад, на Британських Віргінських островах проживають 25 тисяч громадян, але починаючи з 1984 р. на них було зареєстровано 800 тисяч компаній. Подібним чином, на Кайманових островах, де мешкає 40 тисяч осіб, налічують 65 тисяч підприємств [2].

Стосовно найбільш поширених галузей, в котрих працюють компанії, що використовують офшорні юрисдикції стали:

- захист активів, найпоширенішими для розміщення котрих є такі офшори, як Невіс, Беліз, острови Кука та Маршалові острови;
- банківські послуги, де Панама залишається провідним офшорним банківським центром для валюти США та Латинської Америки, а Багамські острови є провідною офшорною юрисдикцією криптобанкінгу;
- офшорна нерухомість, що може слугувати надійним захистом від інфляції, найпоширенішими територіями алокації якої є Великобританія, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Франція та Італія;
- криптовалюта, брокерські рахунки та торгівля на фондових біржах, що є одним з найбільш популярних способів збільшення доходу в 2022 році за допомогою таких офшорних зон у Карибському басейні, як Невіс і Антигуа, ОАЕ та деякі європейські країни- Швейцарія, Сербія та інші [3].

Для оцінювання офшорних юрисдикцій використовують Індекс корпоративної податкової гавані (CorporateTaxHavenIndex), складений неурядовою організацією

TaxJusticeNetwork, котрий наводить рейтинг юрисдикцій, що найбільш сприяють транснаціональним корпораціям в уникненні сплати податків на прибуток, детально оцінюючи податкову та фінансову систему офшорних юрисдикцій. Так, за результатами даного дослідження був складений рейтинг із 70-ти офшорних юрисдикцій, лідерські позиції за котрим очолили Британські Віргінські острови, Кайманові острови, Бермуди, Нідерланди та Швейцарія (див. рис. 1). Більшість з даних офшорних юрисдикцій не вимагають подачі звітності, проведення фізичних зустрічей, перевірки бухгалтерського обліку, передбачають можливість відкриття трастової структури, досягнення певного рівня конфіденційності завдяки передачі активів в довірче управління та, а, з точки зору рівня довіри з-боку світових регуляторів та банківських структур, такі країни як Швейцарія, дозволяють створити фізичну основу для бізнесу за «розумну» ціну.

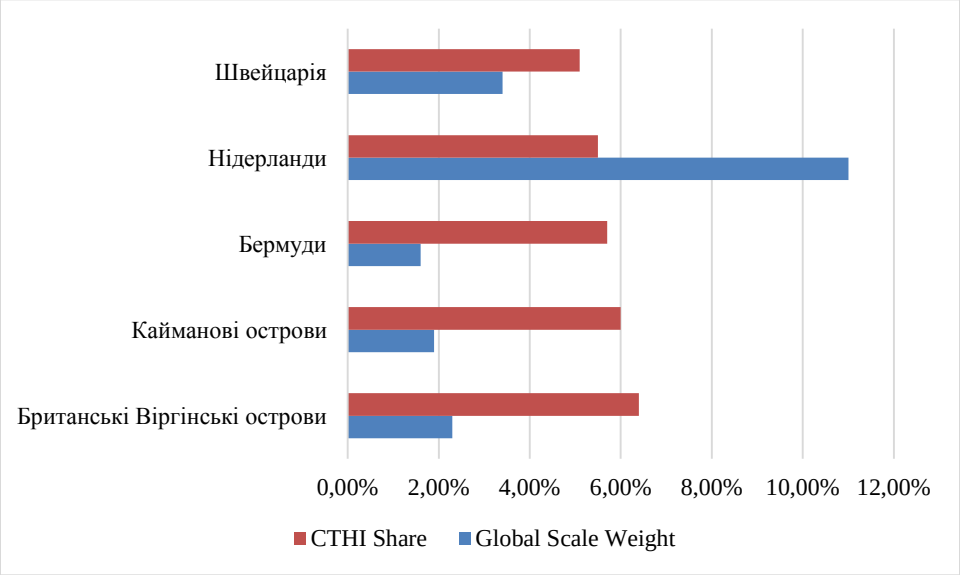

Рис.1. Топ-5 країн, які очолюють рейтинг CorporateTaxHavenIndex, %

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Таким чином, загальна кількість офшорних зон, де можна отримати пільги з податку на прибуток, сягає понад 60 країн. Повне звільнення від оподаткування, незважаючи на зростаючу тенденцію до відходу від нульових податкових ставок, та конфіденційність засновників все ще доступні на деяких офшорних територіях. Сьогодні, більшість компаній звертаються до послуг офшорних юрисдикцій з метою пошуку політичної стабільності, диверсифікації ризиків, захисту активів, уникнення ефекту інфляції. Офшорні зони стають осередком тінізації капіталів, що спонукає світове співтовариство посилювати співпрацю щодо протидії даному явищу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Макаренко М., Іванова Л. Сучасні офшорні юрисдикції: можливості і переваги для // Економіка та суспільство. – 2021. – № 32. (DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-39)
2. URL: https://hromadske.ua/posts/ofshory-u-sviti-7-kliuchiv-dlia-rozuminnia

3. URL: https://internationalwealth.info/en/offshore-banks-en/top-10-swiss-banks-for-non-residents/
4. Corporate Tax Haven Index – 2021 Results / Tax Justice Network. URL: https://cthi.taxjustice.net/cthi2021/country-list.pdf

Войтенко О. В.

ПРОЦЕС ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЙОГО АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основним наслідком від війни для України, незалежно від того як її детермінувати – чи то як події, що спричиняють безпрецедентне знищення економіки країни, чи то як можливість для зміни векторів розвитку держави, є втрати. Тому сьогодні перед українською владою стоїть важливе завдання – сформувати оптимальну стратегію післявоєнного відновлення економіки країни.

Проте війна Росії в Україні ще більше загострила економічні проблеми, що виникли через американсько-китайську торговельну конфронтацію, вплив на економіку пандемії COVID-19 та 14 років м'якої монетарної політики. Торговельні обмеження, введені проти Росії та Білорусі і контрсанкції стали потужним тригером, який значно підвищив рівень інфляції та негативно вплинув на економічне зростання, створивши загрозу стагфляції [1].

Через російську війну в Україні та наступні економічні санкції проти Росії почався процес трансформації архітектури світової економіки, вважає Папава В. В. [2]. На його думку, ознакою цього процесу є відносна фрагментація світової економіки на країни, які дотримуються економічних санкцій проти Росії і країни, які є союзниками Росії, або зберігають певний нейтралітет у цій конфронтаційній економічній схемі.

Модель післявоєнного відновлення для кожної країни індивідуальна і залежить від її економічних, геополітичних і культурних особливостей. Проте спільними для всіх країн інструментами відновлення є лібералізація економіки, створення великої кількості робочих місць, орієнтація економіки на експорт і значне вливання фінансових ресурсів ззовні.

Президент України Володимир Зеленський заявив про необхідність виробити чітке розуміння сталого відновлення економіки після війни, визначивши при цьому низку пріоритетів:

- комфортне та вільне середовище з точки зору податків та адміністративних умов для малого та середнього бізнесу;
- цифровізація, безпека, судова, антикорупційна та інші реформи [3].

Експерти з цього приводу відзначають: «Після закінчення війни можливостей для будь-якого бізнесу буде багато. Дуже важливо, щоб

Україна мала орієнтир на розвиток країни через підтримку малого бізнесу, бо якщо фокус буде на великі корпорації та монополістів, то повернути українців із за кордону буде вкрай важко» [4].

Це означає, що вже сьогодні має формуватися державна стратегія повоєнного відновлення економікиУкраїни, орієнтована на дерегуляцію, лібералізацію та демонополізацію.

21 квітня 2022 р. Президент України підписав указ про утворення Національної ради з відновлення України від наслідків війни - консультативно-дорадчий орган, на який поклали обов'язок власне розробити план відновлення та до складу якого входять винятково представники Офісу Президента та Уряду. Однак до робочих групРади запрошують і представників громадськості та міжнародних експертів [5].

Інформаційно-аналітичне забезпечення робочих груп Національної ради здійснює Офіс реформ Кабінету Міністрів України згідно з Постановою КМУ №518 «Про внесення змін до пункту 3 Положення про Офіс реформ». Офіс реформ відіграє важливу роль у координації та моніторингу реалізації планів реформ. Він надає координаційну, аналітичну, інформаційну та стратегічну підтримку процесам планування. Офіс реформ забезпечує ефективний обмін даними з національними та міжнародними контрагентами, донорами та громадським суспільством.

Водночас експерти пропонують створити Міжнародну агенцію для відбудови України, схожу на Адміністрацію економічної співпраці (Economic Cooperation Administration, ECA), яка адмініструвала План Маршалла для Європи.

Сьогодні економіка України перебуває у критичному стані. Показниками цього є значний занепад реального ВВП, динамічний ріст інфляції, сповільнення бізнес-активності тощо. Тому пріоритетним завданням для української влади та бізнесу залишається скооперована співпраця з формування та реалізації оптимальної стратегії і тактики післявоєнного відновлення економіки країни.

Список літератури:

1. Anayi, Lena, Nicholas Bloom, Philip Bunn, Paul Mizen, Gregory Thwaites, and Ivan Yotzov. 2022. The Impact of the War in Ukraine on Economic Uncertainty.
2. Papava, Vladimer. 2022. On The Main Challenges of the Architecture Transformation of the World Economy–OpEd.
3. Ukraïner – Як відбудувати країну після війни. Володимир Зеленський. Режим доступу: https://ukrainer.net/vidbudova/.
4. Електронний ресурс: Громадський простір. Ірина Куропась «Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання». Режим доступу: http://surl.li/bzqbt.
5. https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/19/687200/

Бойко О.Ю.

ГЛОБАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Екологічні загрози та погіршення стану навколишнього довкілля останніми роками займають перші позиції серед ризиків світового розвитку.

Країни світу під впливом цих загроз виокремлюють в пріоритет питання необхідності поетапного відновлення природних екосистем до безпечного рівня, дотримання принципів економічної ефективності та соціальної справедливості.

«Зелена» економіка стала новим трендом, який сприймається у якості важливого напряму структурних реформ і покликаний: підвищити обізнаність про реальне екологічне, енергетичне та соціально-економічне становище світу, виявивши ідеологічні варіанти для кращого розуміння дилеми «економічне зростання vs захист довкілля» та знайти оптимальні шляхи та більш ефективні інструменти для вирішення проблем, з якими стикнулося суспільство [1, ст. 7].

Україна стикається з давніми екологічними проблемами, включаючи забруднення повітря, брак водних ресурсів, деградацією земель, управління твердими відходами, проблеми зі здоров'ям людей, пов'язані з екологічними факторами ризику, і зміну клімату. Незбалансована експлуатація природних ресурсів і низька пріоритетність екологічних питань ускладнюють досягнення стабільного економічного розвитку країни.

Щоб подолати ці виклики, Україна працює над стабілізацією та покращенням навколишнього середовища шляхом інтеграції екологічної політики в економічний і соціальний розвиток. Ці політики спрямовані на забезпечення екологічної безпеки, запровадження екологічно збалансованої системи використання ресурсів та збереження природних екосистем.

Основна ціль впровадження «зеленого» розвитку в Україні полягає в підготовці національної економіки до переходу на шлях стабільного розвитку, досягнення якого потребує послідовної відмови від широкого використання природніх ресурсів і пошуку більш прогресивних та інноваційних бізнес-моделей у сучасних умовах.

Слід зазначити, що існує низка бар'єрів та перешкод, які заважають Україні ефективно впроваджувати та просувати концепцію «зеленої економіки», наприклад, непривабливий інвестиційний клімат в Україні; відсутність власних фінансових ресурсів; екологічно «шкідливі» субсидії; відсутність необхідної інфраструктури для широкого впровадження сучасних технологій; відсутність сучасної законодавчої бази, орієнтованої на «озеленення» економіки.

Для ефективного впровадження «зеленої економіки» в Україні необхідна низка заходів таких як впровадження концепції «зеленої економіки» в довгострокові національні та регіональні стратегії розвитку; створення національної інфраструктури екологічного аудиту та контролю; впровадження передових екологічно чистих технологій у державному та приватному секторах;

відмова від екологічно шкідливих дотацій; удосконалення системи управління відходами, включаючи технології переробки; розвиток державного економічного стимулювання підприємств до енергоефективних технологій та інноваційного обладнання; покращення економічного стимулювання використання відновлюваних джерел енергії; створення спеціальних фінансових інструментів для інвестування в енергозбереження, енергоефективність та розвиток відновлюваних джерел енергії: розробка та впровадження регуляторних механізмів та заходів у сфері енергоефективності; стимулювання відповідальної поведінки споживачів шляхом консультування громадськості щодо енерго- та ресурсозбереження та ефективності.

Екологізація економіки України є вкрай необхідною, оскільки поточні моделі зростання продовжують розмивати запаси природних активів і підривати цілісність екосистемних послуг, від яких залежить економічна діяльність.

Список літератури:

1. https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
2. Європейський зелений курс: Можливості та загрози для України. Аналітичний документ. Квітень 2020. URL: https://dixigroup.org/storage/files/2020-05-26/european-green-dealwebfinal.pdf
3.https://orka.sejm.gov.pl/przeglad.nsf/0/4DCD62DF8197080EC125869D00528AC6/$file/5.Yuliana%20Palagnyuk,%20Svitlana%20Soroka%20PS%201(162).pdf

Білялов А.Р.

МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МЕГАПОЛІСА

Сьогодні міста України живуть і розвиваються в непростих умовах — політичних, економічних, демографічних. Водночас ці умови ускладнюються глобальними викликами, значною динамікою змін і високою конкуренцією: з пришвидшенням темпів глобалізації міста конкурують за ресурси вже не тільки в локальному чи національному, а й у міжнародному вимірі.

Одним з основних завдань за таких умов є відновлення економічних можливостей мегаполісу і забезпечення їхнього сталого розвитку. У цьому сенсі сталий розвиток є комплексом інтегрованих заходів, спрямованих на створення чи вдосконалення системи економічних зв’язків у поєднанні із забезпеченням соціальної стабільності та безпечного довкілля, на певній території.

Важливо зазначити, що ефективне застосування певних інструментів економічного розвитку великого міста потребує правильної ідентифікації та залучення відповідних джерел фінансування, які, своєю чергою, мають певні особливості й можуть задовольняти різні потреби та виконувати різні завдання щодо розвитку місцевої економіки.

До сучасних тенденцій подальшого розвитку людства можна зарахувати урбанізацію, глобалізацію та глокалізацію.

Отже, урбанізацію потрібно розглядати не у вузькому розумінні (як просте збільшення міст і зростання чисельності їхнього населення), а як багатогранний соціально-економічний процес, що має значний вплив на суспільні відносини.

Процес урбанізації тісно пов'язаний із процесом глобалізації. Значний прогрес у технологіях, зокрема у транспортній галузі, інформаційній сфері та сфері телекомунікацій, зумовлює істотну зміну дії загальноекономічних чинників, а також умов і ресурсів, необхідних для вибору найвигіднішого місця розташування певного господарського об'єкта або групи об'єктів, у моделях, способах і ступені жорсткості просторової прив'язки різних видів економічної діяльності.

Що сильнішим є процес глобалізації, то більшою є потреба виділення локальної специфіки, яка у взаємозв'язку з процесом глобалізації формує паралельний процес — глокалізацію. Глокалізація визначається як соціокультурний феномен, міра взаємопроникнення глобального й локального, що є наслідком взаємодії чинників глобалізації з особливостями конкретних територій у політичній, економічній і соціокультурній сферах суспільного буття, а також конкуренції глобальних і локальних чинників у цих сферах.

Таким чином, розробляючи механізми відновлення мегаполісу, необхідно використовувати наступне:

- Визначення та затвердження моделі інноваційного розвитку.
- Покращення економіки через розвиток знань.
- Сприяння зайнятості, завдяки освіті та підвищенню кваліфікації.
- Посилення різноманітності районів.
- Місто й зелені зони зростають разом (основні кроки за цією ціллю — збереження міських ландшафтів).
- Покращення доступності та мобільності.
- Пошук джерел фінансування для відновлення і модернізації.
- Визначення механізмів фінансування.

Список літератури:

1. Сардак С.Е. Управлінсько-регуляторні аспекти розвитку людських ресурсів в умовах глобалізації: моногр./ С.Е.Сардак.– Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2012.
2. Гонта О. Політика транснаціоналізації економіки регіонів: Теорія, методологія, практика: Монографія. – Чернігів: Чернігівський ЦНТЕІ
3. Практичний посібник «Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування» // Федерація канадських муніципалітетів / Проєкт міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020
4. Аведян Людмила Йосипівна «ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА ПРІОРИТЕТНИМИ НАПРЯМАМИ ГОСПОДАРСЬКОЇ

ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ», 2015.
5. Основні макроекономічні показники розвитку України. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу ukrstat.org/uk/operativ2013/gdh/reg_zp_m/reg_zpm13_u.htm
6. Прочнімак О. та ін. Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України: моногр. / О.Ф. Новикова, О.І. Амоша, Л. В. Шаульська та ін., НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2010.

Мосьпан Є.І.

ПОЗИЦІЇ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ ЩОДО ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Бізнес багато в чому залежить від міжнародної політики, культури та екології. Будь-яка глобальна подія впливає на виробничі процеси та прибуток компаній. Але і міжнародні бренди зі свого боку також можуть впливати на ситуацію. Через свої комунікаційні інструменти, наприклад акаунти у соцмережах, вони можуть поширювати важливу інформацію, їхні пожертви можуть рятувати життя, а їхній вибір присутності на ринку – позбавити агресорів фінансів для зміцнення військового потенціалу.

З 24 лютого великі та малі компанії об’єднали свої зусилля, щоб підтримати Україну та зупинити війну. Тисячі з них публічно засудили російську агресію у соцмережах та на своїх сайтах. Так, корпорації Disney, Warner Bros. та Sony Pictures призупинили релізи своїх фільмів у Росії. Міжнародний олімпійський комітет та ФІФА виключили російські команди з турнірів. Ряд компаній згортають нові проекти інвестування в росії.

Компанія Procter & Gamble (P&G), яка є світовим лідером у виробництві та продажу товарів широкого вжитку із багаторічною історією бізнес-успіху, має регіональні представництва в більш, ніж вісімдесяти країнах.

Компанія працює в Росії понад 30 років. Як і багато інших компаній, P&G скоротила масштаби бізнесу в РФ після того, як та напала на Україну і не планує це відміняти. У компанії пояснили свою позицію "високим рівнем невизначеності щодо того, як розвиватиметься війна, як довго вона триватиме та як закінчиться» [1].

Сьогодні Procter&Gamble належать такі бренди, як Pampers, Ariel, Tide, Lenor, Always, Tampax, Braun, Gillette, Head & Shoulders, Pantene, Fairy, Mr. Proper, Oral-B, Blend-a-Med, Old Spice, Safeguard та інші.[2] Компанія входить до десятки найбільших рекламодавців у Росії, раніше вона витрачала понад 4 млрд рублів на рік тільки на пряму рекламу. У компанії на території рф є два великі заводи, основний – у Новомосковську, на яких працюють 2500 росіян.

Після вторгнення на територію країни корпорація вже на початку березня вирішила суттєво обмежити асортимент своєї продукції на ринку росії і прийняла ряд наступних рішень:

1. На ринку продовжать продаватися продукти лише базової гігієни, але асортимент значно скоротиться. Це обгрунтовувалося необхідністю підтримки задоволення базових потреб пересічних громадян.
2. Компанія зупиняє всі інвестиції та рекламну активність [3].

Вже у травні компанія зробила нову заяву про те, що може взагалі піти з ринку росії через санкції, фінансові обмеження та проблеми з логістикою.

Ключовими очікуваннями українського суспільства від міжнародних компаній в їхній реакції на війну в Україні є:

-призупинення бізнесу у державах-агресорах;

- займаєтися благодійністю й брати участь в ініціативах зі збору коштів для допомоги українцям;

-підтримувати українських співробітників (якщо вони є), а також допомагати з працевлаштуванням українців, що втратили роботу через військову агресію;

-допомагати біженцям та іншим жертвам війни критично важливими продуктами й послугами;

-налагоджувати комунікацію та запускати креативні кампанії, спрямовані на інформування людей у різних країнах та закликати їхні уряди (або інших стейкхолдерів) вжити негайні заходи для припинення війни [4].

Очевидно, нажаль, не всі бренди можуть легко зважитися на такі кроки. Вихід з ринків, розірвання давно налагодженої співпраці та закриття магазинів і офісів призводять до фінансових збитків. Крім того, подібні дії неминуче викликають негативну реакцію клієнтів і партнерів у «заборонених» країнах. Та є речі набагато цінніші, ніж заплямовані кров'ю прибутки. Смілива позиція у непростих питаннях дозволяє бренду завоювати прихильність нових клієнтів і підвищити лояльність аудиторії. Саме так будується кращий світ і мирне майбутнє.

Список літератури:

1. Офіційний новинний портал Reuters - [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.reuters.com/business/tide-detergent-maker-pg-says-may-be-unable-operate-russia-2022-04-20/

2. Офіційний сайт компанії P&G - [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://us.pg.com

3. Офіційний новинний портал Reuters - [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.reuters.com/business/retail-consumer/pg-ending-new-capital-investments-reducing-portfolio-russia-2022-03-07/

4. «Як міжнародні бренди висловлюють свою позицію щодо війни» - [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.imena.ua/blog/how-international-brands-express-their-position-on-the-war/

Красножон В.Ю.

ЗАРУБІЖНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ МСП В УМОВАХ ВІЙНИ

Із 24 лютого 2022 року і до сьогодні триває повномасштабна війна між Україною і Росією, країною-агресором. За ці 10 місяців важких втрат зазнало не тільки населення, а й економіка держави. За даними проекту «Росія заплатить» від Київської школи економіки загальна сума прямих збитків житловій та нежитловій нерухомості, іншій інфраструктурі України, що були задокументовані, станом на вересень 2022 року склала понад $127 млрд[1]. Було пошкоджено та зруйновано багато як великих підприємств, так і середнього і малого бізнесу, що має невід'ємне місце у економіці країни.

Іноземні країни-партнери не тільки надають державі гуманітарну та військову допомогу, а ще й розробили деякі гранти та програми підтримки для МСБ у цей складний час.

Програма «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП»[2] адаптує операційну діяльність задля підтримки стійкості українського бізнесу в кризовий час.

У 2022 році Програма зосередиться на таких ключових напрямках:

- Надання мікрогрантів для допомоги внутрішньо переміщеним та іншим підприємствам, що постраждалим від війни, щоб продовжувати свою діяльність і відновлювати виробництво.
- Постачання критичного обладнання для партнерів програми, включаючи MS, оскільки це важливо для забезпечення матеріальних ресурсів для їхньої щоденної роботи та підтримки відновлення виробництва. Це включає, зокрема, IT-обладнання для оцифровки документів, бізнес-процесів, резервного копіювання та переходу на хмарні рішення;
- IT-рішення для захисту онлайн-бізнес-процесів, захисту даних, особливо від кібератак; пряму підтримку малих і середніх підприємств, внутрішньо переміщених підприємств, перезапуск бізнес через партнерів.

Британська платформа «Опора»[3] надає бізнес-гранти на суму до £5000 для українських переселенців. На початку підтримка бізнесу буде включати інформацію та рекомендації щодо структурування бізнесу, відкриття банківських рахунків, інформацію про вимоги щодо ведення бізнесу (законодавча та податкова звітність згідно Реєстраційної палати Великобританії (Companies House) та Королівської податково-митної служби (HMRC), бізнес-планування, рекрутинг та аспекти бухгалтерії.

Програма розвитку ООН (ПРООН) у партнерстві з громадською організацією «Business Community Club Ukraine» запустили нову програму мікрогрантів для переміщених підприємств у Львівській області. Програма передбачає участь 20 мікро- та/або малих підприємств, які переїхали або переміщуються до Львова чи Львівської області. Надаються гранти до 4000 доларів США на придбання обладнання та інструментів, придбання оргтехніки та меблів, оренду приміщення

(до 1,5 місяців і до 25% субсидії) та інші витрати, пов'язані з відновленням діяльності (до 5 % гранту).[4]
Європейський Союз перенаправив 2 млн євро з бюджету програми EU4Youth на підтримку ініціатив, що спрямовані на вирішення соціальних проблем, які виникли через війну в Україні. Європейська комісія була підписана відповідну угода про розподіл коштів із Центральною агенцією з керування проектами.

Завдяки цим коштам ЄС має змогу підтримати певні цільові ініціативи в Україні, які працюють у сферах працевлаштування та підприємництва, реабілітації та реінтеграції колишніх військовослужбовців у соціальне життя: підтримки систем охорони психологічного здоров'я і надання відповідної соціальної допомоги.

EU4Youth використає свій перший грант на підтримку комерційних і некомерційних ініціатив, які допоможуть подолати проблеми, що виникли під час війни. Програма підтримуватиме організації, які проводять консультації з працевлаштування та створюють програми професійної перепідготовки в 10 регіональних центрах, а також проекти, які запустили онлайн-платформу для інтеграції бізнесу. Крім того, EU4Youth надає пряму фінансову підтримку (малі гранти в розмірі 2000 євро) 50 малим підприємствам для відновлення процесу виробництва товарів і надання послуг.[5]

Фонд підтримки Google для стартапів в Україні на суму 5 мільйонів доларів надаватиме допомогу компаніям, заснованим в Україні, до 2022 року. Крім того, кожен стартап матиме доступ до Google Cloud, а також підтримку менеджерів Google.Ці фінансові інвестиції без участі в капіталі та практична підтримка покликані допомогти українським підприємцям підтримувати та розвивати свої стартапи, зміцнювати свою спільноту та будувати фундамент для післявоєнного відновлення економіки.[6]

Список літератури

1. KSE Institute's report as of September 2022 – URL: https://kse.ua/about-the-school/news/the-total-amount-of-damage-caused-to-ukraine-s-infrastructure-is-more-than-127-billion-kse-institute-s-report-as-of-september-2022/
2. EU4Business надає екстрену підтримку українським МСП під час гострої фази війни - URL: https://eu4business.org.ua/news/eu4business-nadae-ekstrenu-pidtrimku-ukrainskim-msp-pid-chas-gostroi-fazi-viyni/
3. Opora Business Grants - URL: https://ua.opora.uk/business-support-for-ukrainian-entrepreneurs/business-grants-ua
4. UNDP micro-grants for Ukrainian businesses relocated to Lviv region - URL: https://www.undp.org/ukraine/press-releases/micro-grants-now-available-ukrainian-businesses-relocated-lviv-region

5. EU4Youth: проєкт ЄС виділив 2 млн євро на підтримку України – URL: https://euneighbourseast.eu/uk/opportunities/eu4youth-proyekt-yes-vydilyv-2-mln-yevro-na-pidtrymku-ukrayiny-2/
6. Фонд Google for Startups Ukraine Support Fund – URL: https://www.campus.co/intl/uk_ua/europe/ukraine-support-fund/

Ковалова А.О.

КЛЮЧОВІ РЕСУРСИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Ключові ресурси конкурентоспроможності послуг у сучасній економічній системі. Проаналізовано забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі, визначення найболючіших проблем економічного розвитку і напрямів їх вирішення.

Сучасний світ характеризується значним рівнем глобалізації у форматі економічних, політичних, соціально-культурних відносин. Якщо сфокусувати увагу на економічному вимірі глобалізаційних процесів, зокрема у контексті бізнес-відносин, можна відзначити різновекторність та складність конкуренції, що є невід'ємною складовою функціонування будь якого бізнесу.

Актуальність даної роботи полягає в дослідженні природи та причинно-наслідкових зв'язків конкурентоспроможності на глобальному, макроекономічному та мікроекономічному рівнях, а також на проблемних питаннях конкурентоспроможності на рівні компанії, зокрема на аналізі шляхів підвищення конкурентоспроможності для забезпечення успішного та тривалого функціонування та розвитку компанії.

Завданням цього дослідження було проаналізувати дуалістичну природу конкурентних відносин міжнародних послуг та методів управління ними. Якщо правильно ними керувати та бути готовими швидко адаптуватися до змін, можна якомога більше мінімізувати можливі втрати або неотримання прибутку.

Нинішнє середовище відзначається зростаючою конкуренцією на ринку, тому постійне вдосконалення якості послуг і продуктів, які він пропонує, є важливим елементом будь-якої компанії, як одна із гарантій, що забезпечує зростання або стійкість її конкурентної переваги. Компанія має конкурентну перевагу, коли вона займає кращу позицію, ніж конкуренти, щоб забезпечити клієнтів і захиститися від конкурентних сил.

Ключовими ресурсами конкурентоспроможності послуг у сучасній економічній системі є наступні:

1.Доступ до природних ресурсів недоступний для конкурентів;
2.Висококваліфікована праця;
3.Сильна впізнаваність бренду;
4.Доступ до нових або запатентованих технологій;

- Цінове лідерство [1, с. 235].

В цілому сфера послуг є однією з найдинамічніших та найбільш вагомих сфер економічної діяльності не тільки в Україні, але й для більшості країн світу. Світова організація торгівлі розробила класифікацію послуг, яка налічує більше ніж 600 видів послуг [2, с.312]. Наприклад, класифікації, що надаються міжнародними організаціями і спрямовані на виконання конкретних завдань(Світова організація торгівлі, Світовий банк тощо), класифікації, що надаються різноманітними національними і міждержавними організаціями та класифікації, що надаються фахівцями наукової сфери в межах здійснюваних ними досліджень.

Ринок і вимоги, які на ньому пред'являються, змусили організації надавати більшого значення покращенню якості обслуговування клієнтів, беручи до уваги прогресивний промисловий розвиток, який зараз присутній у глобалізованому світі, поява нових продуктів і послуг, зростання ринків, конкуренції, появи нових культур, створення нових організацій і більш різноманітних аспектів, які можна побачити в сучасній економіці. Важливо, щоб кожна організація мала високий рівень інновацій і технологій, але, перш за все, і як відмінну характеристику, важливо забезпечувати відмінне обслуговування клієнтів, яке не тільки задовольняє, але й перевищує побажання та потреби споживачів; спрямування всіх ресурсів інновацій і технологій організацій на надання все кращих послуг [3, с. 358]

Якість сервісу приносить суттєві переваги компанії, яка береться за бастіон своєї комерційної стратегії, маючи змогу досягти цим конкретних переваг, таких як:

-більша рентабельність продажів;
-вірність;
-продаж нової продукції одному клієнту;
-генерація нових клієнтів;
-зменшення скарг і претензій;
-позиціонування та вартість бренду/компанії;
-конкурентна перевага [4,с.191].

Найважливіше — зробити щось настільки відмінне, щоб це дало певну перевагу над конкурентами, навіть якщо це невелика зміна. Якщо рік за роком здобувається невелика перевага, з часом організація зростатиме, поки конкурентам не стане важко наздогнати її.

Конкурентну перевагу можна визначити як ту характеристику, якою володіє організація, яка відрізняє її від конкурентів, яку важко зрівняти та можна зберегти, яка також перевершує конкурентів і застосовна до різних ринкових ситуацій. Перелік потенційних конкурентних переваг довгий, однак на мінливому ринку його важко підтримувати тривалий час; отже, організація завжди має бути пильною та достатньо гнучкою, щоб завжди знаходити конкурентну перевагу, яка

відрізнятиме її від решти. Конкурентна перевага є показником управління, звідси її велике значення. Це може проявлятися різними способами, будь то гарний імідж, привілейоване розташування або нижча ціна, ніж у конкурентів [5, с.89]

Таким чином, добре розвинена бізнес-конкурентоспроможність послуг є ключовим елементом для впровадження ефективних стратегій і кампаній, а також для досягнення поставлених цілей зростання. На додаток до закладення основи для продовження успішного розвитку, конкурентоспроможність бізнесу можна розглядати як індекс, який дозволяє діагностику конкурентний стан послуг бізнесу та, таким чином, знати його прибутковість.

Список літератури:

1. Сичова О. Є. Формування сучасних маркетингових стратегій для підприємства на вітчизняному ринку товарів та послуг. Вісник економіки транспорту і промисловості.2018. 63. С.234-240.

2. Апопій В.В. Організація і технологія наданадання послуг: [навч. посіб.]. К.: Академія. 2006. 312 с.

3. Омельчук К. С. Якість послуг як індикатор конкурентоспроможності підприємств транспортної галузі регіону [Електронний ресурс] / К. С. Омельчук // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2019. - Вип. 206. - С. 354-361.

4.Опікунова Н. В. Ефективні маркетингові інструменти продажу послуг. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 61. С. 188-197.

5.Раменська С. Є. Створення маркетингової системи компанії сфери послуг. Причорноморські економічні студії.2017. Вип.16 С.88-93

Наукове видання

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Збірник матеріалів

Студентської науково-практичної Інтернет-конференції

7 грудня 2022 р.

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 08.12.22. Формат 60×84/8
Друк. арк. 11,5. Зам. № 22-5737

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, №235 від 07.11.2000)
E-mail: litera_kneu@ukr.net